

A SHORT
Introduction
OF
GRAMMAR.

which is
Compiled and set forth
for the bringing up of all
those that intend to attain
to the knowledge of the
Latine Tongue.

L O N D O N,
Printed by Roger Norton,
Printer to the Kings most
Excellent Majesty, In
Latine, Greek and
Hebrew. 1662.

GRAMMATICA.

DIALECTICA.

RHETORICA.

MUSICA.

GEOMETRIA. ASTRONOMIA.

Eight parts two numbers, cases six, to those
three orders of declensions, 3 degrees
pronouns fifteen, 4 kinds of verbs and they
three persons brought both numbers do convey
9 conjugations past verb & active
and passive six moods attend and persons 5
from each of verbs & participles from
3 genders and a mil part signifies two
those things will lay 3 concords six at least
the structure and a table of grammars past

TO THE READER.

To exhort every man to the learning of Grammar that intendeth to attain to the understanding of the tongues, (wherein is contained a great treasure of wisdom and knowledge) it would seem much vain and little needfull; for so much as it is to be known, that nothing can surely be ended whole beginning is either feeble or faulty; and no building be perfect when as the foundation and ground-work is ready to fall, and unable to uphold the burden of the frame. Wherefore it were better for the thing it self, and more profitable for the learner to understand how he may best come to that which he ought most necessarily to have; and to learne the plainest way of obtaining that which must be his best and certainest guide, both of reading and speaking; then to fall in doubt of the goodnesse and necessity thereof: which I doubt whether he shall more lament that lacketh, or esteem that he hath it; and whether he shall oftner stumble at trifles, and be deceived in light matters, when he hath it not; or judge truly and satisfactorily of divers weighty things when he hath it. The which hath seemed to many very hard to compass aforesaid, because that they who professed this art of teaching Grammar, did teach divers Grammars, and not one: and if by chance they taught one Grammar, yet they did diversely, and so could not do it all best; because there is but one bestnesse, not onely in every thing, but also in the manner of every thing.

As for the diversity of Grammars, it is well and profitably taken away by the Kings Majesties wisdom; who foreseeing the inconvenience, and favourably providing the remedy, caused one kind of Grammar by sundry learned men to be diligently drawn, and so to be set out onely: every where to be taught for the use of learners, and for avoiding the hurt in changing of Schoolmasters.

The variety of teaching is divers yet, and always will be, for that every Schoolmaster liketh that he knoweth, and seeth not the use of that he knoweth not, and therefore judgeth that the most sufficient way, which he seeth to be the readiest means, and perfectest kinde, to bring a learner to have a thorough knowledge therein.

Wherefore it is not amiss, if one seeing by triall an easier and readier way then the common sort of teachers doe, would say what he hath proved, and of the commoditie allowed; that others not knowing the same, might by experience prove the like, and then by proof reasonable judge the like; not hereby excluding the better way when it is found: but in the mean season forbidding the worse.

The first and chiefeest point is, that the diligent Master make not the Scholar hast too much, but that he in continuance and diligence of teaching, make him to rehearse so, that while he hath perfectly that which is behind, he suffer him not to goe forward; for this pos-
 2
 1615.

TO THE READER.

overthroweth and hurteth a great sort of wits, and casteth them into an amazednesse, when they know not how they shall either go forward or backward, but stick fast, as one plunged that cannot tell what to do, or which way to turne him: and then the Master thinketh the Scholar to be a Dullard: and the Scholar thinketh the thing to be unneale, and too hard for his wit: and the one hath an evil opinion of the other, when oftentimes it is neither, but in the kind of teaching. Wherefore the best and chiefest point thoroughly to be kept, is, that the Scholar have in minde so perfectly that which he hath learned, and understand it so, that not onely it be not a stop for him, but also a light & help unto the residue that followeth. This shall be the Masters ease, and the childees encouraging: when the one shall see his labour take good effect, and thereby in teaching be lesse tormented, and the other shall thinke the thing the easier, and so with more gladnesse be ready to go about the same.

In going forward, let him have of every Declension of Nouns and conjugation of Verbs, so many severall examples, as they passe them, that it may seem to the Schoolmaster, no word in the Latine tongue to be so hard for that part, as the Scholar shall not be able pleasantly to enter into the forming thereof. And surely the multitude of examples (if the easiest and commonest be taken first, and so come to the stranger and harder) must needs bring this profit withall, that the Scholar shall best understand, and soonest conceive the reason of the rules, and best be acquainted with the fashion of the tongue. Wherein it is profitable, not onely that he can orderly decline his Noun and his Verb: but every way, so forward, backward, by cases, by persons; that neither case of Noun, nor person of Verb can be required, that he cannot without stop or study tell. And untill this time I count not the Scholar perfect, nor ready to go any further till he hath this already learned.

This when he can perfectly do, and hath learned every part: not by rote, but by reason, and is more cunning in the understanding of the thing, then in rehearsing of the words (which is not past a quarter of a years diligence, or very little more to a painfull and diligent man, if the Scholar have a mean wit) then let him passe to the Concordes, to know the agreement of parts among themselves, with like way and diligence as is above described.

Wherein plain and sundry examples, and continuall rehearsing of things learned, and especially the daily declining of a Verb, and turning him into all fashions, shall make the great and heavy labour so easie and so pleasant for the framing of sentences, that it will be rather a delight unto them, that they be able to do well, then pain in searching of an unused, and unacquainted thing.

When these Concordes be well known unto them (an easie and pleasant pain, if the fore-grounds be well and thoroughly beaten in) let them not continue in learning of the rules orderly, as they lie in their Syntax, but rather learn some pretty book, wherein is contained not onely the eloquence of the tongue, but also a good plain lesson of honesty and godlinesse. and thereof take some little sentence as it lyeth, and learn to make the same first out of English into Latine, not leaving the book or construing it thereupon. And if there fall any necessary rule of the Syntax to be known, then to learn it as the occasion of the sentence groweth
cause

Lully is dead, and Langley hath ran his race,
And no Grammarian can decline his case.

Grammar is a key composed of eight parts
Which as a picklocke openeth all the arts

There be 6 rules of divers constructions.

1. Num Duo substantiuar, et cet.
2. Sum Sonit. postulat, et cet.
3. Verba accusandi damnandi; et Cet.
4. Nomen protii, et cet.
5. Verba admittant Sonit; et cet.
6. Hec duo impersonalia, et cet.

Gram: loquitur. Dia: uera refert. Rhet: uerba
colorat.

Mus: Canit. Ar: numerat, Geo: ponderat, As:
colit astra.

In syluis Lepores, in uerbis quæd Lepores

Thirty Days hath September

April June and November

February hath twenty eight alone

And all the rest have thirty and one.

Pastor arator equus pascuolui furoravi
Capras uoluptas frono & ligone manu

TO THE READER.

cause that day; which sentence once made well, and as high as may be with the words of the book, then to take the book and construe it, and so shall he be lesse troubled with the parsing of it, and easiliest carry his lesson in minde.

And although it was said before, that the Scholars should learn but a little at once, it is not meant that when the Master hath heard them a while, he should let them alone (for that were more negligence for both parts) but I would all their time they be at School, they should never be idle, but alwayes occupied in a continuall rehearsing and looking back again to those things they have learned, and be more bound to keep well their old, then to take forth any new.

Thus if the Master occupy them, he shall see a little lesson take a great deal of time; and diligently enquiring and examining of the parts and the rules, not to be done so quickly & speedily as it might be thought to be; within a while, by this use, the Scholar shall be brought to a good kind of readinesse of making, to the which if there be adjoynd some use of speaking (which must necessarily be had) he shall be brought past the wearisome bitterness of his learning.

A great help to further this readinesse of making and speaking, shall be, if the Master give him an English book, and cause him ordinarily every day to turne some part into Latine. This exercise cannot be done without his rules, and therefore doth establish them, and ground them surely in his minde for readinesse, and maketh him more able to speak suddenly, whensoever any present occasion is offered for the same. And it both help his learning more a great deal to turne out of English into Latine, then on the contrary.

Furthermore, we see many can understand Latine, that cannot speak it, and when they read the Latine word in the book, can tell you the English thereof at any time: but when they have laid away their book, they cannot contrariwise tell you for the English the Latine again, whensoever you will aske them. And therefore this exercise helpeth this sore well, and maketh those words which he understandeth, to be readier by use unto him, and so perfecteth him in the tongue handsomely.

These precepts wel kept, will bring a man clean past the use of this Grammar book, and make him as ready as his book, and so meet to further things; whereof it were out of season to give precepts here, and therefore this may be for this purpose, enough, which to good Schoolmasters, and skilfull, is not so needfull: to other meaner and less practised it may be, not onely worthy the labour of reading, but also of the using.

The capitall letters are thus called because
every sentence doth begin with a great letter
and every proper name.

A syllable is as much as we take together
in the right spelling of a word.

There are but two proper diphthongs
that is ay and ew.

The Latine letters are thus written.

The capital letters. { **A B C D E F G H I J K L M N O P**
Q R S T V U X Y Z.
A B C D E F G H I J K L M N O P
Q R S T V U X Y Z.
a b c d e f g h i k l m n o p q r
s t v u x y z.
The small letters. { **a b c d e f g h i k l m n o p q r**
s t v u x y z.

*Letters are divided into Vowels
and consonants*

A vowel is a letter which maketh a full and perfect sound of it self; and there are five in number: namely, *a, e, i, o, u*; whereunto is added the Greek vowel, *y*.

A consonant is a letter which must needs be sounded with a vowel, as *b* with *e*. And all the letters, except the vowels are Consonants.

✕ **A syllable** is the pronouncing of one letter or more with one breath: as *A-ve*.

✕ **A Diphthong** is the sound of two vowels in one syllable; and of them there be four in number, namely, *a, æ, au, eu*; whereunto is added *ei*: as *Æneas, cano, audio, euge, hei*.

Instead of *æ* and *œ* we commonly do pronounce *e*.

The Greek letters are thus written.

The Capital letters. { **Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π**
Σ Τ Υ Φ Χ Ψ Ω
The small letters. { **α β γ δ ε ζ η θ ι κ λ μ ν ξ ο π ρ**
σ τ υ φ χ ψ ω
Α 4 **Χ**
ΠΡΕ

PRECATIO.

Omine Pater, cœli ac terræ Effector, qui liberaliter tribuis sapientiam omnibus eam cum fiduciâ abs te petentibus, exornâ ingenii mei bonitatem, quâ cum cæteris naturæ viribus mihi infudisti, lumine divinæ gratiæ tuæ; ut non modo quæ ad cognoscendum te & Servatorem nostrum Dominum Jesum valeant, intelligam, sed etiam itâ mente & voluntate persequar, & indies benignitate tuâ, cum doctrinâ tum pietate proficiam, ut qui efficis omnia in omnibus, in me resplendere dona tua facias, ad gloriam sempiternam immortalis Majestatis tuæ. AMEN.

A PRAYER.

Almighty Lord and mercifull Father Maker of heaven and earth, which of thy free liberality givest wisdom abundantly to all that with faith and full assurance aske it of thee, beautifie by the light of thy heavenly grace the towardnesse of my wit, the which with all powers of nature thou hast powred into me; that I may not onely understand those things which may effectually bring me to the knowledg of thee and the Lord Iesu our Saviour, but also with my whole heart and will, constantly follow the same, and receive daily increase through thy bountifull goodnesse towards me, as well in good life as doctrine; so that thou which workest all things in all creatures, mayest make thy gracious benefits shine in me, to the endlesse glorie and honour of thine immortall Majestie. So be it.

¶ An

Unum credo Deum, nec vane iura per
ipsum.

Labata sanctificas, labas in honore parentis
Non sis occisor, fur, molus, testis iniquus
Altioris namque, nec rem cupias alienam

Sub Jim sum sequitur proxima Luna sub
Joh.

Septem sunt Planetae. compo
Saturus, Jupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius
Luna.

An Introduction of the eight parts of Latine speech.

In Speech be these eight parts
following.

{ Noun, Pronoun, Verb, Participle, }	declined.	{ Adverb, Conjuncton, Preposition, Interjection. }	unde- clined.
---	-----------	---	------------------

Of a Noun.

Noun is the name of a thing A Noun.
may be seen, felt, heard, or un-
derstood : as the name of my
hand in Latine is Manus ; the
name of an house is Domus, the
name of goodnesse is Bonitas.

Of Nouns, some be substantiues, Nouns of
two sorts.
and some be adiectiues.

A noun substantiue is that standeth by it self, and A Noun
Substantiue.
requirerh not another word to be joynd to shew its
signification : as Homo, *a man*. And it is declined
with one article ; as Hic magister, *a master* : or else
with two at the most ; as Hic & hæc parens, *a father
or mother*.

A noun adiectiue is that cannot stand by it self in A NounAd-
iectiue.
reason or signification, but requirerh to be joynd
with another word ; as Bonus, *Good* ; Pulcher, *Fair*.
And it is declined either with three terminations ; as
Bonus, bona, bonum ; or else with three articles ; as
Hic hæc & hoc Fœlix, *Happy* ; Hic & hæc Levis, &
hoc Leue *Light*.

A noun substantiue either is proper to the thing Two kinds
of Nouns
substantiues.
that it betokeneth ; as Edvardus, is my proper name ;
or else is common to more ; as Homo is a common
name to all men.

Numbers

Numbers of Nouns.

TWO Nouns be two numbers; the singular and the plural: the singular number speaketh but of one: as *Lapis, a stone*. The plural number speaketh of more than one; as *Lapides, stones*.

Cases of Nouns.

Nouns be declined with six cases, singularly, and plurally, the Nominative, the Genitive, the Dative, the Accusative, the Vocative, and the Ablative.

Nomina-
tive case.

The nominative cometh before the verb, and answereth to this question, *Who* or *What*? as Magister docet, *The Master teacheth*.

Genitive.

The genitive case is known by this token *Of*, and answereth to this question, *Whose* or *Whereof*? as, *Doctrina magistri, The learning of the master*.

Dative.

The dative case is known by this token *To*, and answereth to this question, *To whom* or *To what*? as, *Do librum magistro, I give a book to the Master*.

Accusative.

The accusative case followeth the verb, and answereth to this question, *Whom* or *What*? as *Amo magistrum, I love the master*.

Vocative;

The vocative case is known by calling or speaking to; as, *O magister, O master*.

Ablative.

The ablative case is commonly joined with prepositions serving to the ablative case: as, *De magistro, Of the master*: *Coram magistro, Before the master*.

Also *In, With, Through, For, From, By, and Than*, after the comparative degree, be signes of the ablative case.

Articles

One is the singular number but all
about, the plural we must call.

Casus is derived a cadendo to fall because
it is the ending of every noun.

The nominative is the naming case if
it be the person who or the thing where

The gen: is the getting or possessing case
a gigno to get.

The dat: is the giving case a do to give

It is called the acc: because it is that
which the verb hath its action upon
from accuso to accuse.

The Voc: is the calling case a voco to call

It is called the Abl: because it is put
after verbs of taking away

The use of an article is to tell you what
gender the noun is of.

Genus est sexus Discretio.

Male female, neuter perfect genders &
Others are compounded of these three

The Doubtfull Difference from the Common
in this, it hath no respect of persons.

Articles.

Articles are borrowed of the pronoun and be thus declined.

Singulariter	Nom. hic, hac, hoc	Pluraliter	Nomin. hi, he, hæc.
	Genitivo huius.		Genit. horum, harum,
	Dativo huic.		Dat. his. (horum.
	Ac. hunc, hanc, hoc.		Accus. hos, has, hæc.
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Abl. hoc, hac hoc.		Ablativo his.

Genders of Nouns.

Genders of Nouns be seven, the masculine, the feminine, the neuter, the common of two, the common of three, the doubtful, and the epicene.

The masculine gender is declined with this article
Hic : as, Hic vir, *A man.*

The feminine gender is declined with this article
Hæc, as, Hæc mulier, *a woman.*

The neuter gender is declined with this article
Hoc : as, Hoc saxum, *a stone.*

The common of two is declined with Hic, and
Hæc : as, Hic & Hæc Parens *a father or mother.*

The common of three is declined with Hic, hac,
and hoc : as, Hic hæc, & hoc Fœlix, *Happy.*

The doubtful gender is declined with Hic, or hæc,
as, Hic vel hæc Dies, *a day.*

The Epicene gender is declined with one article,
and under that one article both sexes are signified : as,
Hic Passer, *a Sparrow*: Hæc Aquila *an Eagle*, both he
and she.

The

*An Introduction of the
The Declensions of Nouns.*

There be five declensions of Nouns.

The first is, when the Genitive and dative case singular end in *a*: the accusative in *am*: the vocative like the Nominative, the Ablative in *a*. The nominative plural in *a*, the Genitive in *arum*, the dative in *is*, the accusative in *as*, the vocative like the Nominative, the ablative in *is*,

As in Example.

Hæc menſa
Hic poëta.
Hic & hæc
vena.

a, lat. } maf.
} ſer.
} co.

es, gr. maf.
as,

e, gr. form.

Singulariter
Nominat. hæc muſa.
Genit. hujus muſæ.
Dativo huic muſæ.
Ac. hanc muſam.
Vocativo ô muſa.
Ablat. ab hac muſa.

Pluraliter
Nominat. hæ muſæ:
G. harum muſarum.
Dativo his muſis.
Accuſat. hæ muſas.
Vocativo ô muſæ.
Ablat. ab his muſis.

Note that Filia and Nata do make the dative and the ablative plural in *is* or in *abus*. Also Dea, mula, equa, liberta, make the dative and the ablative case plural in *abus* onely.

II

The second is, when the genitive singular ends in *i*, the dative in *o*, the accusative in *um*, the vocative for the most part like the nominative, the ablative in *o*. The nominative plural in *i*, the genitive in *orum*, the dative in *is*, the accusative in *os*, the vocative like the nominative, the ablative in *is*.

As in Example.

Hic vir.
Hic liber.
us, lat. maf.

er, } lat. m.
ir, }
ur, }

um, lat. form

ent.

er, } maf. gr
os, }
eus, }

ex, gr. neut.

Singulariter
Nom. hic magister.
Gen. hujus magistri
Da. huic magistro.
Ac. hunc magistrũ.
Vocat. ô magister.
A. ab hoc magistro.

Pluraliter
Nomin. hi magistri.
G. horũ magistrorum
Dativo his magistris.
Accu. hos magistros.
Vocativo ô magistri.
Ab. ab his magistris.

Here is to be noted, that when the nominative ends in *us*, the vocative shall end in *e*: as Nominativo

The true Declension every noun will give
from the termination of his genitive.

In ¹a, in ²i, in ³is, in ⁴us, in ⁵ei
as musa, viri, crinis, manus, &c;

hic populus people maketh his Voc. in 2 or in
us. but had populus a poplar tree in 3 only.

nativo hic Dominus, vocativo ô Domine except Deus, that maketh ô Deus : and filius, that maketh ô fili.

When the Nominative endeth in ius, if it be a proper name of a man, the vocative shall end in i : as Nominativo hic Georgius, Vocativo ô Georgi.

Also these Nouns following make their vocative in e or in us : as Agnus, lucus, vulgus, populus, chorus, fluvius.

Note also, that all nouns of the neuter gender, of what declension soever, have the nominative, the accusative, and the vocative alike in both numbers, and in the plural number end in a : as in example.

Singulariter	No. hoc regnum.	Pluraliter	Nominat. hæc regna.	
	Gen. hujus regni.		Gen. horum regnorum.	
	Dat. huic regno		Dativo his regnis.	
	Ac. hoc regnum.		Accusativo hæc regna.	
	Vocat. ô regnum.		Vocativo ô regna.	
	Abla. hoc regno.		Ablativo ab his regnis.	

Hoc aurum.
Hoc malum.
Hoc verbum

Except Ambo and Duo, which make the Neuter Gender in o, and be thus declined :

Pluraliter	Nominativo, ambo, amba, ambo.
	Genitivo, amborum, ambarum, amborum.
	Dativo ambobus, ambabus, ambobus.
	Accusativo ambos, ambas, ambo.
	Vocativo, ambo, amba, ambo.
	Ablativo ambobus, ambabus, ambobus.

Likewise Duo.

The third is when the Genitive singular endeth in i, the dative in i, the accusative in em, and sometime in im, and sometime in both : the Vocative like the Nominative, the Ablative in e, or i, and sometime in both. The nominative plural in es, the Genitive in um, and sometime in ium, the dative in bus, the accusative in es, the Vocative like the Nominative, the Ablative in bus.

III.

Larine.

c, for neut.
c, neut.
l, m, fe, n.
n, m, f, neut.
o, m, f, em.
r, m, f, en.
s, m, f, n.
t, neut.
v, m, f, for.
a, gr neut.
f, } grz.
a, }

As

An Introduction of the
As in example.

Hic pater.
Hic panis.
Hæc nubes.
Hoc opus.

Singulariter

Nomin. hic lapis.

Gen. hujus lapidis.

Dat. huic lapidi.

Acc. hunc lapidē.

Vocat. ô lapis.

Ab. ab hoc lapide

Pluraliter

Nominativo hi lapides.

Genit. horum lapidum.

Dativo his lapidibus.

Accusat. hos lapides.

Vocativo ô lapides.

Ablat. ab his lapidibus.

Hic vel hæc
bubo.
Hoc animal.
Hoc cubile.
Hoc calcar.

Singulariter

N. hic & hæc parens

Gen. hujus parentis.

Dat. huic parenti.

A. hūc & hāc parēte

V. ô parens. (rente.)

A. ab hoc & hac pa-

Pluraliter

N. hi & hæc parentes.

G. horū & harū paren

D. his parentibus. (tū

A. hos & has parentes.

Vocativo ô parentes.

A. ab his parentibus.

Singulariter.

Nom. hoc animal.

G. hujus animalis.

Dat. huic animali.

Acc. hoc animal.

Vocat. ô animal.

Ab. hoc animali.

Pluraliter

No. hæc animalia.

G. horum animalium.

Dat. his animalibus.

Acc. hæc animalia.

Vo. ô animalia. (bus

Ablat. ab his animali-

IV.

us lat. neut
& fem.
us lat. neut.
undeclined
in the singu-
lar.

The fourth is, when the Genitive case singular
endeth in us, the dative in i, the Accusative in
um, the vocative like the nominative, the ablative in
u. The nominative plural in us, the genitive in um,
the dative in ibus, the Accusative in us, the vocative like
the nominative, the ablative in ibus.

As in Example.

Hic gradus
Hæc porti-
cus.
Hoc cornu.

Singulariter

Nominat. hæc manus.

Genit. hujus manus.

Dativo huic manui.

Accus. hanc manum.

Vocat. ô manus.

Ablat. ab hac manu.

Pluraliter

Nom. hæc manus.

Gen. harum manuum.

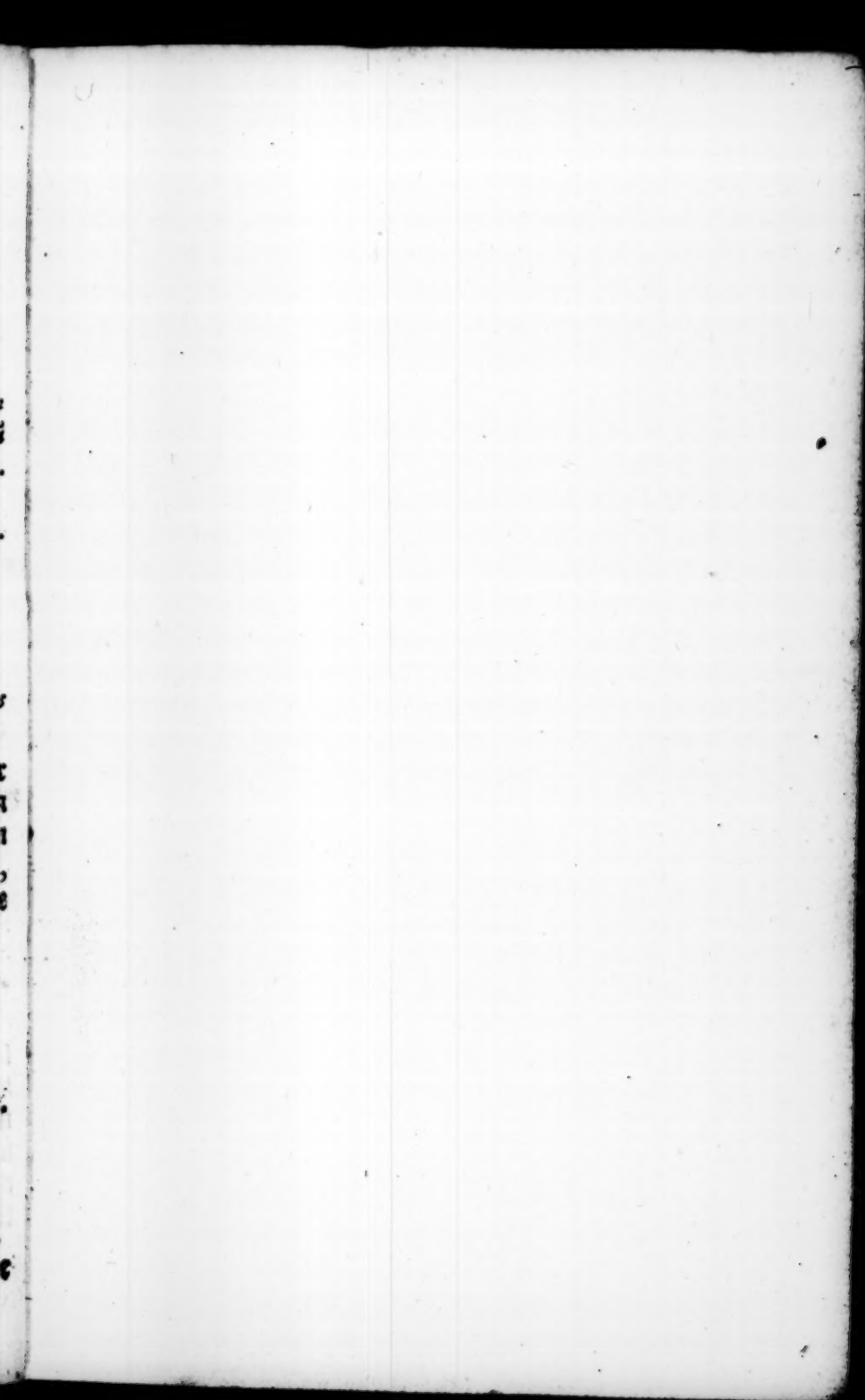
Dat. his manibus.

Accus. has manus.

Vocativo ô manus.

A. ab his manibus.

The

The fifth is, when the Genitive and Dative case singular do end in ei, the accusative in em, the vocative like the Nominative, the ablative in e, the nominative plural in es, the Genitive in erum, the dative in ebus, the accusative in es, the vocative like the nominative, the Ablative in ebus.

As in Example.

Singulariter	Nom. hic merides.	Pluraliter	Nomin. hi merides.	Hæres. Hæc facies. Hæc alies.
	Ge. hujus meridiei.		G. horum meridierum.	
	Da huic meridiei.		Dat. his meridiibus.	
	A. hunc meridiem.		Accus. hos merides.	
	Voc. ô merides.		Vocativo. ô merides.	
	A. ab hoc meridie.		A. ab his meridiibus.	

Note that all Nouns of the fifth declension be of the feminine gender, except merides and dies.

The declining of Adjectives.

A Noun adjective of three terminations is thus declined, after the first and second declension,

Singulariter	N. bonus, bona, bonû.	Pluraliter	N. boni, bona, bona.	Niger, a, um. Tardus, a, um. Satur, a, um. An exceptio.
	G. boni, bona, boni.		G. bonorum, bonarum,	
	D. bono, bona, bono.		Dat. bonis. (bonorum)	
	A. bonû, bonâ, bonû.		A. bonos, bonas, bona.	
	V. bone, bona, bonû.		Voc. boni, bona, bona.	
	A. bono, bona, bono.		Ablativo bonis.	

There are besides these, certain Nouns Adjectives of another manner of declining, which make the Genitive case singular in ius, and the dative in i, which be these that follow with their compounds.

Singulariter	No. unus, una, unum.	Pluraliter	Nom. uni, una, una.	Note
	Genitivo unius.		G. unorum, unarum,	
	Dativo uni.		Dat. unis. (unorum)	
	A. unum, unâ, unum.		Ac. unos, unas, una.	
	Voc. une, una, unum.		Voc. uni, una, una.	
	Ablat. uno, una, uno.		Ablativo unis.	

Note.

Alius hath
a fund.

Note, that Unus, una, unum, hath not the plural number, but when it is ioyned with a word that lacketh the singular number, as Unæ literæ, Una mœnia.

In like manner be declined, Totus, solus, and ullus, nullus, alius, alter, uter, and neuter, saving that these five last rehearsed lack the vocative case.

A Noun Adjective of these Articles is thus declined after the third declension:

Ingens.
Solers.
Capax
Vetus.Ivis & leve
Celer, cele-
ris, & celere
Melior &
melius.

Singulariter	Nom. hic hæc & hoc, fælix.	Pluraliter	Nom. hi & hæc fælices, & hæc fælicia.
	Genit. hujus fælicis.		Gen. horum, harum, & horum fælicium.
	Dativo huic fælici.		Dativo his fælicibus.
	Acc. hunc & hanc fæ- licem, & hoc fælix.		Acc. hos & has fælices, & hæc fælicia.
	Vocativo ô fælix.		V. ô fælices, & ô fælicia
Singulariter	Ab. ab hoc, hæc & hoc fælice vel fælici:	Pluraliter	Abl. ab his fælicibus.
	Nom. hic & hæc tri- stis, & hoc triste.		Nom. hi & hæc tristes, & hæc tristia.
	Genit. hujus tristici.		Gen. horum, harum, & horum tristicium.
	Dativo huic tristi.		Dativo his tristibus.
	Accusa. hunc & hanc tristem, & hoc triste.		Acc. hos & has tristes, & hæc tristia.
Singulariter	V. ô tristis & ô triste.	Pluraliter	V. ô tristes & ô tristia.
	Ablat. ab hoc, hæc, & hoc tristi.		Ablat. ab his tristibus.
	Nom. hic & hæc meli- or, & hoc melius.		Nom. hi & hæc meliores & hæc meliora.
	Gen. hujus melioris.		Gen. horum, harum & horum meliorum.
	Dat. huic meliori.		Dat. his melioribus.
Singulariter	Acc. hunc & hanc me- liorem, & hoc melius	Pluraliter	Acc. hos & has melio- res, & hæc meliora.
	V. ô melior, & melius.		Vo. ô meliores, meliora.
	Abl. ab hoc hæc & hoc meliore vel meliori.		Abl. ab his melioribus.

Compt.

mm.
xerh
allo
bat
cli.
ces,
o
s,
cia
rs.
er,
o
s,
A.
es
o.
a.
.
b.

The positive declared without excess
with this sign more comparative ones

By most the bold superlatives are known
beyond which there is no comparison

To adjectives in *or*, *nd* may contrive
by adding *simus* to their superlatives

If before us a word be
comparative by *magis* and *maxime*

Comparisons of Nouns,

Adjectives, whose signification may increase, or be diminished, may form comparison.

There be three degrees of comparison: The Positive, the Comparative, and the Superlative.

Three degrees of comparison.
The positive

The Positive betokeneth the thing absolutely without excess: as *Durus, Hard*.

The Comparative somewhat exceedeth its Positive in signification: as *Durior, Harder*. And it is formed of the first case of the Positive that endeth in *i*, by putting thereto *or*, and *us*: as of *Duri*, *hic & hæc durior*, & *hoc durius*: of *Tristi*, *hic & hæc tristior*, & *hoc tristius*: of *Dulci*, *hic & hæc dulcior*, & *hoc dulcius*.

The comparative.

The Superlative exceedeth its Positive in the highest degree: as *Durissimus, Hardest*. And it is formed of the first case of the Positive that endeth in *i*, by putting thereto *s* and *simus*: as of *Duri*, *durissimus*: of *Tristi*, *Tristissimus*: of *Dulci*, *dulcissimus*.

Superlative.

From these general rules are excepted these that follow: *Bonus, melior, optimus*: *Malus, pejor, pessimus*: *Magnus, major, maximus*: *Parvus, minor, minimus*: *Multus, plurimus*; *multa, plurima; multum, plus, plurimum*.

Exception.

And if the Positive end in *er*, the Superlative is formed of the Nominative case by putting to *rimus*: as *Pulcher, pulcherrimus*.

Ater.
Teter.
Acet.

All these Nouns ending in *lis*, make the Superlative by changing *i* into *limus*: as *Humilis, humilissimus*: *Similis, simillimus*: *Facilis, facillimus*, *Gracilis, gracillimus*: *Agilis, agillimus*: *Docilis, docillimus*.

All other Nouns ending in *lis*, do follow the general rule afore going as *Utilis, utilissimus*.

Also if a Vowel come before us, it is compared by *Magis* and *Maximè*; as *Pius, Magis Pius, Maximè Pius*: *Affiduous, Magis Affiduous, Maximè Affiduous*.

Ignis.
Impius.
Ardus.
Serenus.

An Introduction of the
OF THE PRONOUN.

There be
fifteen pro-
nouns.

Pronoun is a part of Speech much like to a Noun, which is used in shewing or rehearsing.

There be fifteen Pronouns: Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras; whereof four

haue the vocative case: as, Tu, meus, noster, and nostras: and all other lack the vocative case,

To these may be added their compounds, Egomet, tute, idem, and also Qui, quæ, quod.

Primitives.

These eight Pronouns, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, and is, be Primitives; so called, for because they be not deriued of others. And they be also called Demonstratiues, because they shew a thing not spoken of before.

Demonstra-
tiues.

Relatives.

And these Six Hic, ille, iste, is, idem, and qui, be Relatiues, because they rehearse a thing that was spoken of before.

Derivatives.

These seuen Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras vestras be possessives & Deriuatiues, for they be deriued of their Primitives, Mei, tui, sui, nostri, and vestri.

Five things
belonging
to a Pronoun

There belong to a Pronoun these five things: Number, Case, and Gender, as are in a Noun; Declension and Person, as here followeth.

The Declensions of Pronouns.

There be four declensions of Pronouns.

The first
declension.

These three, Ego, tu, sui, be of the first Declension, and be thus declined.

Singulariter	{	Nominat. Ego.	} Pluraliter	{	Nominatiuo nos.
		Genit. v. mei.			Gen. nostrum v. l. nostri.
		Datiu. mihi.			Datiuo nobis.
		Accusat. me.			Accusatiuo nos.
		Vocativ. caret.			Vocatiuo caret.
		Ablat. v. à me.			Ablatiuo à nobis.

ech
ts

ss:
,is,
er,
our
no-

et,

ose,
ult
llec
ken

, be
spo-

tra:
de-
stri-
gs:
D

tion,

is.

Eight parts of Speech.

Singulariter	Nominat. Tu.	Pluraliter	Nominativo vos.
	Genitivo tui.		Gen. vestrum vel vestri.
	Dativo tibi.		Dativo vobis.
	Accusati. te.		Accusativo vos.
	Vocativo ô tu.		Vocativo ô vos.
	Ablativo à t.		Ablativo à vobis.

Singulariter,	Nominativo caret.	}	Accusativo se
	Genitivo sui.		Vocativo caret.
and			
Pluraliter	Dativo sibi.	}	Ablativo à se.

These six Ille, ipse, iste, hic, is, and qui, be of the second Declension, and be thus declined.

The second Declension.

Singulariter.	Nom. iste, ista, istud.	Pluraliter	Nom. isti, ista, ista.
	Genitivo istius.		Gen. istorum istarum istorum
	Dat. v. isti.		Dativo istis.
	Ac. istum, ista, istud.		Ac. istos, istas, ista.
	Vocat. v. caret.		Vocativo caret.
	Abl. isto, ista, isto.		Ablativo istis.

Ille is declined like iste, and also Ipse, saving that the Neuter Gender in the Nominative case, and in the Accusative case singular, maketh Ipsum..

Nominativo hic, hac, hoc: Genitivo huius: Dativo huic; as above in the Noun.

Singulariter,	Nom. is, ea, id.	Pluraliter.	Nominativo ii, ea, ea.
	Genit. v. ejus.		Gen. eorum, earum, eorum.
	Dat. v. ei.		Dat. v. iis vel eis.
	Ac. eum, eam, id.		Accusativo eos, eas, ea,
	Vocativo caret.		Vocativo caret.
	Ablat. eo, ea, eo.		Ablativo iis vel eis.

Singulariter,	Nom. qui, quæ, quod.	Pluraliter.	Nom. qui, quæ, quæ.
	Genitivo cuius.		Gen. quorum, quarum, quorum
	Dativo cui.		D. quibus vel queis.
	Ac. quæ, quam, quod.		Ac. quos, quas, quæ.
	Voc. caret. (qui.)		Voc. caret.
	Abl. quo, quâ, quo, vel		A. quibus vel queis.

Likewise Quis and Quid be declined whether they be Interrogatives or Indefinites. Also Quisquis is thus declined.

The compound of
Quis,

No.	{ Quisquis. Quicquid. }	Ac.	{ Quic quid }	Abl.	{ Quoquo. Quaqua Quoquo.
-----	----------------------------	-----	------------------	------	--------------------------------

Note

Where note that Quid is alwayes a substantive of the neuter gender.

The third
declension
The fourth
declension.

These five, Meus, tuus, suus, noster, and vester, are of the third Declension, and be declined like nouns adiectives of three terminations, in this wise.

Singulariter	Nom. meus, mea, meū.	Pluraliter	No. mei, mea, mea.
	Genit. mei, mea, mei.		Gen. meorū, mearum
	Dat. meo, mea, meo.		Dat. meis. (meorum,
	Ac. meum, meā, meum		A. meos, meas, mea.
	Vocat. mi, mea, meum.		Voc. mei mea, mea.
	Abl. meo, meā, meo.		Ablativo meis.

The fourth
declension.

So is noster declined, and tuus, suus, vester, saving that these three last do lack the vocative case.

Nostras, vestras, and this noun Cujas, be of the fourth declension, and be thus declined.

Singulariter	No. hic & hac nostras, & hoc nostrate.	Pluraliter	N. hi & ha nostrates, & hac nostratis.
	Gen. huius nostratis.		G. horū, harum, &
	Dat. huic nostrati.		horum nostratum.
	Acc. hunc & hanc nostratem, & hoc nostrate.		Da. his nostratibus.
	Vocat. ô nostras, & ô nostrate.		A. hos & has nostrates, & hac nostratis.
	Abl. ab hoc, hac, & hoc nostrate vel nostrati.		Voc. ô nostrates & ô nostratia. (bus)
			Ab. ab his nostratibus.

Here is to be noted, that Nostras, vestras, and this noun cujas, be called Gentilia, because they properly betoken pertaining to Countreys or Nations, sects, or Factions.

they
is is

ae of

, are
3 ad-

a.
rum
rum.
ea.
a.

ving

f the

stra
rati
z, C
ium
ibni
stra
rati
es C
bu
rati
an
pp
is, l

A Pronoun hath three persons.

The first person speaketh of himself : as Ego, *I*, ^{Persons.}
Nos, *We*. ^{three.}

The second person is spoken to : as, Tu, *Thou* ;
Vos, *Ye*. And of this person is also every vocative
case.

The third person is spoken of : as Ille *He* ; Illi,
They. And therefore all Nouns, Pronouns, (except the
first, and second Person, and vocative case) and Par-
ticiples, be of the third person.

Of a Verb.

Verb is a part of speech, declined ^{A Verb.}
with mood and tense, and betokeneth do-
ing : as Amo, *I love* : or suffering :
as Amor, *I am loved* : or being : as
Sum, *I am*.

Of verbs, such as haue Persons, ^{Verbs per-}
be called Personals : as, Ego amo, Tu amas : and ^{sonals.}
such as haue no Persons, be called Impersonals : as
Tædet, *it irketh*, Oportet, *it behoveth*.

Of verbs Personals there be five kinds : Active,
Passive, neuter, deponent, and Commune.

A verb active endeth in o, and betokeneth to do : as ^{Active.}
Amo, *I love* : and by putting to r, it may be a passive,
as Amor.

A verb passive endeth in or, and betokeneth to suffer, ^{Passive.}
by eight signes, Am, art, is, are, was, were, been, be :
as, Amor, *I am loved* ; and by putting away r, it may
be an active ; as Amo.

A verb neuter endeth in o or m, and cannot take r, ^{Neuter.}
to make a passive : as, Curro, *I run*, Sum, *I am*.
And it is Englished sometime actively : as Curro,
I run : and sometime passively : as Egrotō, *I am sick*.

A verb deponent endeth in r, like a passive, and ^{Deponent}
yet

yet in signification is but either active : as *Loquor verbum, I speak a word* : or neuter; as *glorior, I boast*.

Common-

A verb Common endeth in *r*, and yet in signification is both active and passive : as *Oculor te I kisse thee* : *Oculor à te, I am kisse of thee*.

MOODS.

Moods, six.

There be six Moods : the Indicative, the Imperative, the Optative, the Potential, the Subjunctive, and the Infinitive,

Indicative.

The Indicative Mood sheweth a reason true or false : *Ego amo, I love* : or else asketh a question : as *Amas tu, dost thou love* ?

Imperative.

The Imperative biddeth or commandeth : as *Ama, Love thou*.

Optative.

The Optative wisheth or desireth, with these signes, going before the person *Would, I pray, or O grant*, as *utinam amem, I pray I love*; and hath commonly an adverb of wishing joynd with him.

Potential.

The Potential Mood is known by these signes, *May, can, might, would, should, could*, or *ought*, following the person : as *Amem. I may, or can love*; without an adverb joynd with him.

Subjunctive.

The Subjunctive mood hath evermore some conjunction joynd with him : as *Cum amarem, When I lov'd*. And it is called the Subjunctive mood, because it dependeth of another verbin the same sentence either going before, or coming after : as *Cum amarem eram miser, when I lov'd I was a wretch*.

Infinitive

The Infinitive signifieth, to do, to suffer, or to be; and hath neither number, nor person, nor nominative case before him, and is known commonly by this signe, *To* : as, *Amare, To love*. Also when two verbs come together, without any nominative case between them, then the latter shall be the Infinitive mood : as, *Cupio discere, I desire to learn*.

GERUNDS,

or
7.
n-
Te

e-
b-

or
as

aa,

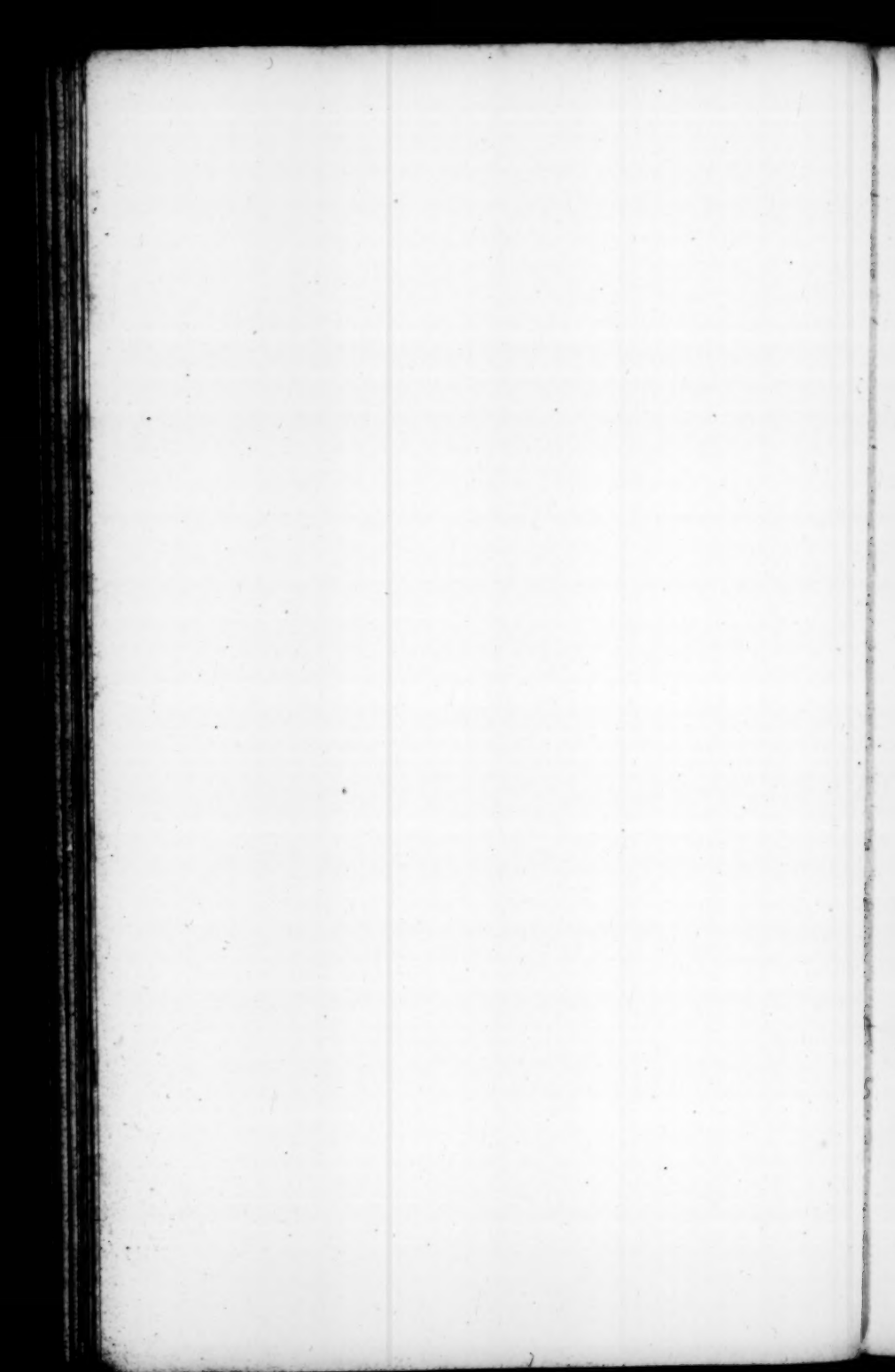
es,
as
an

es,
ol-
ve;

on.
n I
use
het
am

be;
tiue
rne,
me
em,
pio

DS,

GERUNDS.

There be moreover belonging to the infinitive ^{Gerunds three, Di, Do, Dum.} Good of verbs certain voices called Gerunds, ending in di, do, and dum; which have both the Active and Passive signification: as *Amandi*, Of *loving*, or of *being loved*: *Amando*, in *living*, or in *being loved*: *Amandum*, To *love*, or to *be loved*.

SUPINES.

There be also pertaining unto verbs two Supines, ^{Supines two in um, and u} the one ending in um, which is called the first Supine; because it hath the signification of the verb Active: as, *Eo amatum*, *I go to love*. And the other in u, which is called the latter Supine, because it hath for the most part the signification Passive: as *Difficilis amatu*, *Hard to be loved*.

TENSES.

There be five Tenses or Times: the Present tense, ^{Tenses five.} the Preterimperfect tense, the preterperfect tense the Preterpluperfect, and the Future tense.

The present tense speaketh of the time that now is: ^{Present tense} as *Amo*, I *love*.

The preterimperfect tense speaketh of the time not perfect^{Preterimperfect.} past: as *Amabam*, I *loved* or *did love*.

The preterperfect tense speaketh of the time past, ^{Preterperfect.} with this sign, *Have*: as, *Amavi*, I *have loved*.

The preterpluperfect tense speaketh of the time expressly past, with this sign *Had*: as *Amaveram* I *had loved*. ^{Preterpluperfect.}

The Future tense speaketh of the time to come, ^{Future.} with this sign, *shall* or *will*: as *Amabo*, I *shall* or *will love*: or *hereafter*: as *Amavero*, I *may* or *can love hereafter*.

PERSONS.

Persons
three.

There be also in verbs three persons in both numbers: as Singulariter, Ego amo, *I love*: Tu amas, *Thou lovest*: Ille amat, *He loveth*. Pluraliter, Nos amamus, *We love*: Vos amatis, *Ye love*: Illi amant, *They love*.

CONJUGATIONS.

Conjugations
four.

Verbs haue four Coniugations, which be known after this manner.

The first Coniugation hath a long before re and ris: as Amâre, amâris.

The second Coniugation hath e long before re and ris: as Docere, docêris.

The third Coniugation hath e short before re and ris: Legere, legeris.

The fourth Coniugation hath i long before re and ris: as Audire audîris.

Verbs in O, of the four Coniugations be declined after these examples.

Amo, amas, amavi, amare : amandi, }
amando, amandum : amatum, } To love.
amatu : amans, amaturus.

Doceo, doces, docui, docere : docendi docendo, docendum : doctum, }
doctu : docens, docturus. } to teach.

Lego, legis, legi, legere : legendi, }
legendo, legendum : lectum, lectu : legens, lecturus. } to read.

Audio, Audis, audiui, audire ; audiendi, audiendo, audiendum : auditum, }
auditu ; audiens, auditorus, } to hear.

Indicative

un
Tu
er,
lli

un

is:

re

nd

nd

2.

ve

II

do

A

Le

Ar

Pr

per

fin

Pr

fel

fin

Pr

fel

fin

F

ter

INDICATIVE MOOD, Present tense singular.

I love, Thou lovest, He loveth, We love, Ye love, They love,
or or or or or or
do love. dost love. doth love. do love. do love. do love.

A	Mo, amas, amat.	} Pluraliter	Amamus, amatis, amant.
	Doceo, doces, docet.		Docemus, docetis, docent.
	Lego, legis, legit.		Legimus, legitis, legunt.
	Audio, audis, audit.		Audimus, auditis, audiunt.

Preterim- perf, tense singular,	} Amabam, Docebam, Legebam, Audiebam	} bas, bat.	<i>I loved, or did love.</i>
			<i>I taught or did teach.</i>
			<i>Plur. bamus, batis, bant.</i>
			<i>I read or did read.</i>
			<i>I heard or did hear.</i>

Preterper- fect tense singular.	} Amavi Docui Legi. Audiui.	} isti, it. Plur. imus, istis, erunt vel ere.	<i>I loved or have loved.</i>

Preterplu- fect tense singular,	} Amaveram Docueram Legeram Audiuveram	} ras, rat. Plur. ramus, ratis, rant.	<i>I had loved.</i>

Future tense sing.	} Amabo Docebo Legam Audiam	} bis, bit. Plur. bimus, bitis, bunt; es, et. Pluraliter, emus, etis, ent.	<i>I shall or will love.</i>

Imperative

An Introduction of the
IMPERATIVE MOOD

*Love Love he, or Love we, or Love Love they, or
thou, let him love. let us lov. ye. let them love*

<i>Present tense singular.</i>	Ama, amet	} <i>Plur. amemus,</i>	{ <i>amate, ament, amatote : amanto</i>
	amato:amato		
	Doce, doceat,	} <i>P. doceamus.</i>	{ <i>docete, doceant. docetote : docento</i>
	doceto:doceto		
	Lege, legar,	} <i>Plur. Legamus,</i>	{ <i>Legite, legant, legitote: legunto</i>
	legito : legito.		
	Audi, Audiat,	} <i>Plur. audiamus,</i>	{ <i>audite, audiant, auditote, audiunto</i>
	audito:audito		

Optative Mood.

O grant I lov.

<i>Present tense sin- gular utinam</i>	Amem, ames,	} <i>as, at, Plur. utinam amus, atis, ant.</i>	{ <i>Pl. utin. amemus, ametis, ament.</i>
	Doceam,		
	Legam,		
	Audiam		

Would I lov'd or did love.

<i>preterim- perfect sense sin. utinam</i>	Amarem,	} <i>res, ret. Plur. utinam remus, retis, rent.</i>	{ <i>Docerem,</i>
	Docerem,		
	Legerem,		
	Audirem,		

I pray I have loved.

<i>Preterper- fect tense singular, utinam</i>	Amaverim,	} <i>ris, rit. Plur. utinam rimus, ritis, rint.</i>	{ <i>Docuerim,</i>
	Docuerim,		
	Legerim,		
	Audiverim		

Would I had loved.

<i>Preterplu- perfect sense singular, utinam</i>	Amavissem,	} <i>ses, set. Plur. utin. semus, setis, sent.</i>	{ <i>Docuisssem,</i>
	Docuisssem,		
	Legissem,		
	Audivissem,		

<i>Future tense sin- gular, utinam</i>	Amavero,	} <i>ris, rit. Plur. utinam rimus, ritis, rint.</i>	{ <i>Docuero,</i>
	Docuero,		
	Legero,		
	Audivero,		

Potential

07
72

ato

ato

ato

ato

nt.

nt.

nt.

nt.

nt.

nt.

nt.

Pre
tens

Pre
perf
sing

Pre
fect
sing

Pre
perf.
sing

Fur
tens

Prese
tense
Cum

Potential Mood,

I may or can love.

Present
tense sing. { Amem, ames, amet. *Plu.* Amemus, ametis, ament.
Doceam,
Legam, } as, at. *Pluraliter.* amus, atis, ant,
Audiam,

Preterim-
perf. tense sing. { Amarem, } *I might, would, should, ought, or could*
Docerem, } (love.
Legerem, } res, ret. *Plur.* remus, retis, rent.
Audirem,

Preterper-
fect tense sing. { Amaverim, } *I might, would, should, or ought to*
Docuerim, } (have loved.
Legerim, } ris, rit, *Plur.* rimus, ritis, rint.
Audiverim,

Preterplu-
perf. tense sing. { Amavissem, } *I might, would, should, or ought to had*
Docuissem, } (loved
Legissem, } ses, set. *Plur.* semus, setis, sent,
Audivissem,

Future
tense sing. { Amavero, } *I may or can love hereafter.*
Docuero,
Legero, } ris, rit. *Plur.* rimus, ritis, rint.
Audivero,

Subjunctive Mood,

When I love.

Present.
tense sing. { Amem, ames, amet. *Pl.* cum amemus, ametis, ent.
Cum. { Doceam,
Legam, } as, at. *Plur.* Cum amus, atis, ant.
Audiam,

Preterim-

Preterimperfect tense sing. cum	{	Amarem	}	When I loved or did love.	
		Docerem			
		Legerem			
		Audirem		res. ret. Plur. cum rimus, ritis, rent,	
Preterperfect tense. sing. Cum	{	Amaverim,	}	When I have loved.	
		Docuerim,			
		Legerim,			
		Audiverim		ris, rit, Pl. cum rimus, ritis, rint,	
Preterpluperfect tense singular, cum	{	Amavissem,	}	When I had loved.	
		Docuisssem,			
		Legissem,			
		Audivissem		ses, set. Plur. cum semus, setis, ent	
Future tense sing. cum	{	Amavero,	}	When I shall or will love.	
		Docuero,			
		Legero,			
		Audivero		ris, rit. Plur. cum rimus, ritis, rint	

Infinitive Mood.

Present and preterimperfect tense	{	Amare,	}	To	{	love.	
		Docere,				teach.	
		Legere,				read.	
		Audire				heare.	
Preterperfect & preterpluperfect tense,	{	Amavisse,	}	To have or had	{	loved.	
		Docuisse.				taught.	
		Legisse,				read.	
		Audivisse,				heard.	
Future tense,	{	Amaturum	}	esse To	{	love	hereafter.
		Docturum				teach	
		Lecturum				reade	
		Auditurum				heare	
Gerunds,	{	Amandi, of loving:	}	do, in loving :	{	dum, to love.	
		Docendi, of teaching:				dum, to teach.	
		Legendi, of reading :				dum, to reade.	
		Audiendi, of hearing:				dum, to heare.	

ent,

int,

nt

nt.

Supines

A
of
ten

Th
ple
su

Pr
sing
pre
fett
sing
pre
ten
pre
per
sing
Fu
sing

Supines	{	Amatum,	To	{	love.	{	Amatu,	To be	{	loved.
		Doctum,			teach.		Doctu,			taught.
		Lectum			read.		Lectu.			read.
		Auditum			hear.		Auditu			heard.

A participle of the present tense.	{	Amans,	Loving.
		Docens,	Teaching.
		Legens	Reading.
		Audiens,	Hearing.

The partici- ple of the first future tense,	{	Amaturus,	To love, or about to love.
		Docetur,	To teach, or about to teach.
		Lecturus,	To read, or about to read.
		Auditurus,	To hear, or about to hear.

Before we decline any Verbs in *or*, for supplying of many tenses lacking in all such Verbs, we must learn to decline this Verb *Sum*, in this wise following.

Sum, es, fui, esse, futurus. To be.

Indicative Mood.

Present tense singular,	{	Sum, I am : es, est. Pluraliter. sumus, estis, sunt.
preterimperfect tense singular.		Eram, I was : eras, erat. Pluraliter. eramus, eratis, erant.
preterperfect tense singular.	{	Fui, I have been : fuisti, fuit. Plural. fuimus, fuistis, fuerunt vel fuere.
preterpluperfect tense singular.		Fueram, I had been : fueras, fuerat. Pl. fueramus, fueratis, fuerant.
Future tense singular.	{	Ero, I shall or will be : eris, erit. Plural. erimus, eritis, erunt.

Imperative

Imperative Mood.

Present tense sing.	{ Sis, Es, Esto,	Be thou	{ Sit Esto.	P/. si- mus.	{ Sitis, Este, Estote	{ Sint. Sun- to.
------------------------	---------------------------	---------	-------------------	-----------------	--------------------------------	---------------------------

Optative Mood.

Present { Sim, I pray I be : sis, sit. *Plur.* Utinam simus.
tense sing, { sitis, sint.
utinam.

preterim- { Essem, Would I were : esses, esset. *Plur.* utinam
perf. tense { essemus, essetis, essent.
sing. utin.

preterper- { Fuerim, I pray I have been : fueris, fuerit. *Plur.*
fect tense { utinam fuerimus, fueritis, fuerint.
sing. utin.

preterplu- { Fuisssem, Would I had been ; fuisses, fuisset. *Plur.*
perf. tense { utinam fuisssemus, fuissetis, fuissent.
sing. utin.

futur. ten. { Fuero, O grant I be hereafter ; fueris, fuerit. *Plur.*
sing. utin. { utinam fuerimus, fueritis, fuerint.

Potential Mood.

Present { Sim, I may or can be : sis, sit. *Pluraliter*, simus.
tense sing { sitis, sint.

preterim- { Essem, I might or could be ; esses, esset. *Plural*
perf. tense. { essemus, essetis, essent.
singular.

preterperf { Fuerim, I might, could, should, or ought to have
tense sing. { been ; fueris, fuerit. *P/.* fuerimus, fueritis, fuerint.

preterplu- { Fuisssem, I might, could, should, or ought to have
perf. tense. { fuisses, fuisset. *P/.* fuisssemus, fuissetis, fuissent.
singular.

Future { Fuero, I may or can be hereafter ; fueris, fuerit.
tense sing. { *Pluraliter.* fuerimus, fueritis, fuerint.

Subjunctive

r.

l-

.

mus

nam

l. m.

l. m.

l. m.

l. m.

al

to

l. m.

et

l. m.

et

Pre
sing
Pre
fecl
cun
pre
fecl
sing
pre
fecl
sing
Fu
sing

Pre
pre
fecl
Fu

A
Doc
d
Leg
g
Anc
in

Subjunctive Mood.

Present tense sing. cum	{	Sim, When I am; sis, sit. <i>Pluraliter.</i> Cùm si- mus, sitis, sint.
Preterimperfect tense sing. cum		{
	{	Essem, When I was; esses, esset. <i>Pluraliter.</i> Cùm essemus, essetis essent.
Preterperfect tense sing. cum.	{	Fuerim, When I have been, fueris, fuerit. <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.
Preterpluperfect tense sing. cum.		{
	{	Fuissem, When I had been; fuisses, fuisset. <i>Plur.</i> Cùm fuissemus, fuissetis, fuissent.
Future tense sing. cum.	{	Fuero, When I shall or will be; fueris, fuerit <i>Plur.</i> Cùm fuerimus, fueritis, fuerint.
		{

Infinitive Mood.

Present and preterimperfect tense,	{	Esse, To be.	{	preterperf. & preter- plup.tens.	}	Fuisse,	{	to have, or had been.
Future tense,								

Verbs in *or*, of the four Conjugations, be declined after these examples.

A Mor, amâris vel amâre: amatus sum vel fui, amari: amatus, amandus. To be loved.
 Doctor, doceris vel docere: doctus sum vel fui, doceri: doctus, docendus. To be taught.
 Legor, legeris vel legere: lectus sum vel fui, legi: lectus, legendus. To be read.
 Audior, audîris vel audîre: auditus sum vel fui, audiri: auditus, audiendus. To be heard.

Indicative

Indicative Mood.

I am loved.

Present tense sing.	{	Amor, amâris vel amâre, amatur.	{	Plu. mini, ntu
		Doceor, docêris vel docêre, docetur.		
		Legor, legeris vel legere, legitur.		

Audior, audîris vel audîre, auditur.

Preterim- perfect tense sing.	{	Amabar,	{	<i>I am loved.</i>
		Docebar		
		Legebar		
		Audiebar		

baris vel bare, batur. Plural. bantur.

bamini, bantur..

Preterper- fect tense singular,	{	Amatus	{	<i>I have</i>	{	tus, es vel fuisti, tus est
		Doctus				fuit. Plu. ti sumus vel fu-
		Lectus				mus. ti estis vel fuistis,
		Auditus				sunt fuêrunt vel fuêre.

*I have**been loved,**sum vel fui*

tus, es vel fuisti, tus est

fuit. Plu. ti sumus vel fu-

mus. ti estis vel fuistis,

sunt fuêrunt vel fuêre.

Preterplu- perf. tense singular.	{	Amatus	{	<i>I had been</i>	{	tus eras vel fueras, tus er
		Doctus.				vel fuerat. P. ti eramus
		Lectus				fueramus, ti eratis vel fu-
		Auditus				ratis. ti erant vel fuerant.

*I had been**loved,**eram vel**fueram,*

tus eras vel fueras, tus er

vel fuerat. P. ti eramus

fueramus, ti eratis vel fu-

ratis. ti erant vel fuerant.

Future tense sing.	{	Amabor	{	<i>I shall or will be loved,</i>
		Docebor		
		Legar		
		Audiar		

I shall or will be loved,

beris vel bere, itur. Plural. bimin-

imini, untur.

êris vel êre, etur. P. emur, imini, entur.

Imperative Mood.

Be thou Let him Let us be Be ye Let the
 loved. beloved. loved loved b: lov

Present tense sing.	{	Amare, ametur,	{	Pl. ame-	{	Amamini, amentur.
		amator: amator.				maminor: amantur.
		Docere, doceatur,				docemini, doceantur.
		docetor: decetor				docemini, doceantur.
		Legere, legatur,				Legimini, legantur.
		legitor: legitor				legiminor: leguntur.

Audire, audiatur,

auditor: auditor.

amur: audimini, audiuntur.

Optat

mm
ntu

arm

st v
l se

ti,

.

s en

s v

fu

ant

ime

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

om

Pre
tens
gula
uti
Pre
perf
tens
u

Pre
fect
sing
ut

Pre
perf
sing

Fu
tens
gula
u

Pre
tens

Optative Mood.

O grant I be loved.

Present tense singular, utinam { Amer, êris vel êre, êtur, Pl. utin. êmur, êmini, entur }
 { Docear }
 { Legar } aris vel are, atur. Plur. utin. amur, amini, (antur.)
 { Audiar. }

Preterimperfect tense singular, utinam { Amarer } *Would I were loved.*
 { Docerer }
 { Legerer } reris vel rere, retur. Plura. utinam re-
 { Audirer } (mur, remini, rentur.)

I Pray I have been loved.

Preterperfect tense singular, utinam { Amatus } sim vel fuerim, tus, sis vel fueris, tus sit
 { Doctus } vel fuerit. Plural. utinam, ti simus vel
 { Lectus } fuerimus, ti sitis vel fueritis, ti sint vel
 { Auditus } fuerint.

Would I had been loved.

Preterpluperfect tense singular, utinam { Amatus } essem vel fuisset, tus esses vel fuisses;
 { Doctus } tus esset vel fuisset. Plural. utinam ti
 { Lectus } essemus vel fuisset, ti eritis vel fueritis, ti
 { Auditus } setis, ti essent vel fuissent.

O grant I be loved hereafter.

Future tense singular, utinam { Amatus } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit
 { Doctus } vel fuerit Pluralit. utinam ti erimus
 { Lectus } vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti
 { Auditus } erunt vel fuerint.

Potential Mood.

I may or can be loved.

Present tense singular. { Amer, êris vel êre, êtur, Plur. êmur, emini, entur }
 { Docear }
 { Legar } aris vel are, atur. Pl. amur, amini, antur.
 { Audiar }

emi
ntur
ved
as fir
ve
t ve

ed.
fles
emu
illo

, tu
imo
ris,

min
ntu
mu
nu

n n

, n
rel
orv
Pe

Pr
per
fin

Fu
ten
gu

Pre
pre
perj

Pre
&
perj

Fu
tenj

A p
of ck
perf

A p
of th
in D

When I had been loved.

Preterplu-
perf. tense
singular,
cùm { Amatus } essem vel fuisset, tus esses vel fuisset.
 { Doctus } ses, tus esset vel fuisset. *Plural.* cùm
 { Lectus } ti essemus vel fuissetis, ti essetis vel
 { Auditus } fuissetis, ti essent vel fuissent.

When I shall or will be loved.

Future
tense sin-
gular.
cùm { Amatus } ero vel fuero, tus eris vel fueris, tus erit
 { Doctus } vel fuerit *Pluralit.* cùm ti erimus
 { Lectus } vel fuerimus, ti eritis vel fueritis, ti
 { Auditus } erunt vel fuerint.

Infinitive Mood.

Present and
preterim-
perf. tense, { Amari, } to be { loved.
 { Doceri, } taught.
 { Legi, } read.
 { Audiri } heard.

Preterperfect
& preterplu-
perfect tense, { Amatum } To have or had been loved.
 { Doctum }
 { Lectum } esse vel fuisse.
 { Audium }

Future
tense, { Amatum iri, vel amandum esse, } { loved }
 { Doctum iri, vel docendum esse, } { taught } bere-
 { Lectum iri, vel legendum esse, } { read } alter.
 { Audium iri, vel audiendum esse, } { heard }

A participle
of the preter-
perfect tense, { Amatus, } Loved.
 { Doctus, } Taught,
 { Lectus, } Read,
 { Auditus, } Heard.

A participle
of the future
in *Dus*. { Amandus, } to be { loved.
 { Docendus, } taught.
 { Legendus. } read.
 { Audiendus. } heard.

Of certain Verbs going out of Rule, which are declined and formed in manner following.

Possūm, potes, potui, posse, potens. To be able.

Volo, vis, volui, velle : Volendi, volendo, volendum.
Supinis caret, Volens : To will, or to be willing.

Nolo, nonvis, nolui, nolle : Nolendi, nolendo, nolendum.
Supinis, caret nolens : To be unwilling.

Malo, mavis, malui, malle : malendi, malendo, malendum.
Supinis caret, malens : To be more willing.

Edo, edis vel es, edi, edere vel esse : Edendi, edendo, edendum : Esūm, esu, vel estum, estu, edens, esurus vel esturus.
To eat.

Fio, fis, factus sum vel fui, fieri : Factus, faciendus : To be made, or to be done.

Fero, fers, tuli, terre : ferendi, ferendo, ferendum; Latum latu : Ferens, laturus. To bear or suffer.

Feror, ferris vel ferre, latus sum vel fui, ferri, latus, ferendus : To be born or suffered.

INDICATIVE MOOD.

Present tense singular,	{	P ossūm, potes, potest.	{	Possūmus, potestis, possunt.
		Volo, vis, vult.		Volumus, vultis, volunt.
		Nolo, nonvis, nonvult.		Nolumus, nonvultis, nolunt.
		Malo, mavis, mavult.		Malumus, mavultis, malunt.
		Edo, edis vel es, edit vel est.		Edimus, editis vel estis, edunt.
		Fio, fis, fit.		Fimus, fitis, fiunt.
		Fero, fers, fert.		Ferimus, fertis, ferunt.
	{	Feror, ferris vel ferre, fertur.	{	Ferimur, ferimini, feruntur.

e

om:

om:

m:

den-

rus:

o b

om

fa

et

n

m

o

e

Pr
imp
ten
gul

Pre
fest
sing

Pre
fest
sing

Fur
tens

Preter- imperf. tense sin- gular.	Poteram	} as, at. <i>Plural.</i> amus, atis, ant,	
	Volebam		
	Nolebam		
	Malebam		
	Edebam		
	Fiebam		
	Ferebam		(bantur.
	Ferebar, baris vel bare, batur. <i>Plur.</i> bamur, bamini,		

Preterper- fect tense singular.	Potui	{	Malui	{	isti, it. <i>Plural.</i> imus, istis, erunt vel ere.
	Volui		Edi		
	Nolui		Tuli		
	{	Factus	{	sum vel fui, tus es vel fuisti, tus est vel fuit. <i>Plural.</i> ti sumus vel fuimus, ti estis vel fuistis, ti sunt, fuerunt vel (fuere.	
		Latus			

Preterplu- fect tense singular,	Potueram	{ Malueram }	ras, rat. <i>Plu.</i> ramus, ra- tis, rant,
	Volueram		
	Nolueram		
	{ Factus Latus }	eram vel fueram, tus eras vel fueras, tus erat vel fuerat. <i>Plural.</i> ti eramus vel fueramus, ti eratis vel fueratis, ti erant (vel fuerant.	

Future tense sing.	{ Potero poteris, poterit. <i>Plu.</i> erimus, eritis, erunt. Volam { Edam Nolam { Fiam } es, et. <i>Plu.</i> emus, etis, ent. Malam { Feram }	} { es, et. <i>Plu.</i> emus, etis, ent.	} {
	{ Ferar, ferêris vel ferêre, ferêtur. <i>Plural.</i> Feremur, feremini, ferentur.		

Possum, Volo, Malo, have no Imperative mood.

IMPERATIVE MOOD.

Present tense sing.	Noli, nolito, <i>Plu.</i> Nolite, nolitote.			
	Es, esto,	{ Edat }	{ Edite, este, }	{ Edant. Edunto.
	ede,	{ Esto }	<i>Plu.</i> Edamus, { Estote.	
	edito,	{ Edico }	{ Editote,	
	Fito tu,	{ Fiat, <i>Pl.</i> Fiamus, }	{ Fite, }	{ Fiant, Fiunto.
		{ Fito, }	{ Fitote, }	
	Fer,	{ Ferar, }	<i>Plur.</i> Fe- { Ferte, }	{ Ferant, Ferunto.
	Ferto,	{ Ferto. }	ramus, { Fertote, }	
	Ferre,	{ Feratur }	<i>Plur.</i> Fe- { Ferimini, }	{ Ferantur, Feruntor.
	Fertor,	{ Fertor. }	ramur, { Feriminor }	

OPTATIVE MOOD.

Present tense sing. utinam.	{	Possim	{	Nolim	{	is it. <i>Plural.</i> Utinam imus,
		Velim		Malim		itis, int.
		Edam				
		Fiam		as, at. <i>Plu.</i> utinam amus, atis, ant.		
		Feram				(amini, ant)
		Ferar, feraris vel ferare, atur. <i>Pl.</i> utinam feram				
preterim- perf. tense sing. utin.	{	Possim	{	Ederem vel	{	es, et. <i>Plural.</i> utin
		Vellem		Essem		emus, etis, ent.
		Nollem		Fierem		(mini, rent
		Mallem		Ferrem		
				Ferrer, r��ris vel r��re, r��tur. <i>Plu.</i> utin. remur,		
preter- perfect tense sing utin.	{	Potuerim	{	Maluerim	{	ris, rit. <i>Plur.</i> utin. rim
		Voluerim		Ederim		ritis, rint.
		Noluerim		Tulerim		
		Factus		sim vel fuerim, tus sis vel fueris, tus sit		fuerit. <i>Plur.</i> utin. ti simus vel fuerimus,
preterplu- perf. tense sing. utin.	{	Potuissim	{	Maluissim	{	ses, set : <i>Plu.</i> utin.
		Voluissim		Edissim		mus, setis, sent.
		Noluissim		Tulissim		
		Factus		essem vel fuissim tus esses vel fuisses,		esset vel fuisset. <i>Pl.</i> utin. ti essemus
		vel fuissent.				

t.
to.

us,

an
ran

im

nt

im

it

is

is

is

is

is

imper

F
te
fi
no

op
th

Pr
ten
pre
im
ten

fu
ten

ter
and
mod
fou
run
que

D
all
Fut

D
all
and
funde

Future tense sing. utin.	Potüero	Malüero	ris, rit. <i>Plur.</i> Utinam rimus,
	Volüero	Edero	ritis, rint.
	Nolüero	Tulero	
	Factus	ero vel fuero,	tus eris vel fueris, tus erit
	Latus	vel fuerit, <i>Pl.</i> ut. ti erimus vel fuerimus,	ti eritis vel fueritis, ti erunt vel fuerint.

The potential and the subjunctive mood be formed like the optative in voice, and do differ onely in signification and signs of the mood.

INFINITIVE MOOD.

Present tense & preter- imperf. tense.	Posse	Potuisse.
	Velle	Voluisse.
	Nolle	Noluisse.
	Malle	Maluisse..
	Edere vel esse.	Edisse.
	Ferre.	Tulisse.
	Fieri.	Factum esse vel fuisse.
	Ferri.	Latum esse vel fuisse.
future tense.	Esurum esse.	Factum iri, vel faciendum esse.
	Laturum esse.	Latum iri, vel ferendum esse.

Eo and Quo make Ibam and Quibam in the preterimperfect tense of the Indicative mood, and Ibo and Quibo in the future tense; and in all other moods and tenses are varied like verbs in o of the fourth conjugation, saving that they make their Gerunds, Eundi, cündo, eundum. Queundi queundo; queundum.

Of the present tense of the Indicative are formed, all Present tenses, all Preterimperfect tenses, and the future tense Indicative.

Of the Preterperfect tense Indicative are formed all Preterperfect tenses, all preterpluperfect tenses, and the future tense, Optative, potentiall, and Subjunctive.

Tenses formed of the preterperfect tense

Impersonals be declined throughout all moods and Tenses, in the voice of the third person singular only; as Delectat, delectabat, delectavit, delectaverat, delectabit. Decet, decebat, decuit, decuerat, decebit, decere. Studetur, studebatur, studium est vel fuit, studium erat vel fuerat, studebitur. &c.

And they haue commonly befoze their English, this signe it, as; *it delighteth*. Delectat; *it becommeth* Non decet.

Of the Participle.

A Participle is a part of speech, deriued of a Verb and taketh part of a Noun: as, Gender, Case and Declension: and part of a Verb; as Tense and Signification: and part of both, as number and figure.

There be four kinds of participles: one of the present tense, another of the preter tense; one of the future in rus, and another of the future in dus.

A Participle of the present tense, hath his English ending in *ing*, as *Loving*, and his Latine in *ans*, as *Amans*, *Docens*: and it is formed of the preterimperfect tense of the Indicative mood, changing the last syllable into *ns*, as *Amabam*, *amans*. *Audiebam*, *audiens*. *Auxiliabar*, *auxilians*. *Poteram*, *potens*.

A participle of the future in rus, betokeneth to do, like the Infinitive mood of the active voice, as *Amaturus*, *to love*, or *about to love*: and it is formed of the latter supine by putting to rus: as *Docturus*.

A participle of the preter tense, hath his English ending in *d*, *t*, or *n*, as *Loved*, *Taught*, *Slain*: and his Latine in *tus*, *sus*, *xus*, as *Amatus* *Visus*, *Nexus*.

am
ruler
do
de
ndi
ebi

the
ar

let
Cal
re
ar

th
e h

th
e h

th
e h

th
e h

th
e h

th
e h

th
e h

one
ter
Mo
Q
like
ma
tion
cha
ger
fig
ger
rho
Q
the
ten
mo
cur
Q
con
ther
am
Q
the
of t
ans
Q
case
of L
Q
Lar
end
Q
nou
hic
tivo

one in *uus*, as *Mortuus* : and it is formed of the latter supine by putting to *s* : as *Lectū*, *Lectus* : except *Mortuus*.

A participle of the future in *dus* betokeneth to suffer like the *Infinitive* mood of the passive voice ; as *Amandus*. *To be loved*; and it is formed of the Genitive case of the participle of the present tense, by changing *tis* into *dus*, as *Amantis*, *Amandus*. *Legentis*. *Legendus* ; and it is also found to have the signification of the participle of the present tense; as *Legendis veteribus proficis*, *In reading old authors thou dost profit*.

The second future tense in *Dus*.

Of a verb active, and of a verb neuter, which hath the supines, come two participles ; one of the present tense, and another of the future in *rus* : as of *Amo* cometh *amans*, *amaturus* : of *Curro*, *currens* *cururus*.

Of an active come two participles.

Of a verb passive, whose active hath the supines, come two participles ; one of the present tense, and another of the future tense in *dus*; as of *Amor* cometh *amatus*, *amandus*.

Of a passive come two.

Of a verb deponent come three participles : one of the present tense, one of the present tense, and another of the future in *rus* ; as of *Auxilior* cometh *auxilians*, *auxiliatus*, *auxiliaturus*.

Of a deponent three.

And if the verb Deponent do govern an accusative case after him, it may form also a participle in *dus*, as of *Loquor*, *Loquendus*.

Of a verb common come four participles : as of *Largior*, cometh *largiens*, *largiturus*, *largitus*, *largiendus*.

Of a common four.

Participles of the present tense be declined like nouns Adjectives of three articles ; as, *Nominativo hic hæc & hoc Amans*, *Genitivo hujus amantis*, *Dativo huic amanti*, &c.

Participles

Participles of other tenses be declined like nouns
adjectives of three diuers endings: as Amaturus,
amatura, amaturum. Amatus, amata, amatum. A-
mandus, amanda, amandum.

Of an Adverb.

An adverb is a part of speech ioyned to the
verbs, to declare their signification.

Adverbs, some be of time: as, Hodie, cras, heri, pri-
us, inde, olim, aliquando, nuper, quando.

Place: as, Ubi, ibi, hîc, istîc, illic, intus, foris.

Number: as, Semel, bis, ter, quater, iterum,

Order: as Indè, deinde, denique, postremò.

Asking or doubting: as, Cur, quare, unde, quomodo,
num, numquid.

Calling, as, Heus, ô eodum.

Asserting: as, Certè, nã, profecto, sanè, scilicet,
licit, licet estò.

Denying: as, Non, haud, minimè, neutiquam,
nequaquam.

Sweating, as, Pol, adepol, hercle, medius fidius.

Exhorting: as, Eia, age, agere, agendum.

Flattering: as, Sodes, amabò.

Forbidding, as, Ne.

Wishing: as, Utinam si, ô si, ô.

Gathering together: as, Simul, unà, pariter,
non modò, non solum.

Parting: as, Scorsim, sigillatim, vikatim.

Choosing: as, Potius, imò.

A thing not finished: as, Pene, ferè, prope, vix,
modo, non,

Shewing: as, En ecce.

Doubting: as, Forsan, forsitan, fortassis, fortasse.

Chance: as, Fortè, fortuito.

A

11

07

3.

1.

10%

fc

10

10

12

11

1

Some be of

us,
pre

Q
alo
joy
int
bic
wa
nel
the

A
que

Some be

155

Some be of
 { **Likenesse:** as, Sic, Sicut, quasi, ceu tanquam velut.
Quality: as, Benè, male, doctè, fortiter.
Quantity: as, Multum, parum, minimum, paululum, purimum.
Comparison: as, Tam, quàm, magis, minus, maximè.

Certain adverbs be compared : as, Doctè, doctius, doctissimè. Fortiter, fortius, fortissimè. Propè, propius, proximè.

Also the voices of prepositions, if they be set alone, not having any casual word to serve unto joyned with them, be not prepositions, but are changed into adverbs : as, Qui antè non cavet, post dolebit, *He that bewareth not before shall be sorry afterward.* Coràm laudare, & clàm vituperare inhonestum est : *In presence to commend one, and behinde the back to dispraise is an dishonest point.*

Of a Conjunction.

A Conjunction is a part of speech, that joyneth words and sentences together.

Of Conjunctions, some be Copulatives : as, Et, que, quoque, ac, atque, nec, neque.

Some be
 { **Disjunctives :** as, Aut, ac, vel, seu, five.
Discretives : as, Sed, quidem, autem, verò, at, ast.
Causals : as, Nam, namque, enim, etenim, quia, ut, quòd, quum, quoniam, and quando set for quoniam.

Some

Some be } Conditionals : as, Si, ſin, modò, dum, dum
 Some be } modo., and have a ſubjunctive mood.
 Some be } Exceptives : as, Ni, niſi, quin, alioquin, præ
 Some be } terquam, and govern a ſubjunctive.
 Some be } Interrogatives : as, Nè, an, utrum, necne
 Some be } anne, nonne.
 Some be } Illatives : as, Ergò, ideo, igitur, quare, ita
 Some be } que, proin.
 Some be } Adverlatives : as, Eſſi, quanquam, quamvis, licet,
 Some be } cèt, eſtò and have a ſubjunctive.
 Some be } Redditives to the ſame : as, Tamen. atque
 Some be } men.
 Some be } Electives : as, Quà, ac, atque.
 Some be } Diminutives : as, Saltem, vel,

Of a Prepoſition.

A Prepoſition is a part of ſpeech moſt common
 ſet before other parts ; either in appoſition, as
 Ad Patrem; or elſe in compoſition, as, Indoctus.

*These prepoſitions following ſerve to the
 Accuſative caſe.*

Ad, To. } Ante, Before.
 Apud, At. } Adverſus, } Againſt.
 } Adverſum, }

Cis, } On this ſide.
 Citra, } ſide.
 Circum, } About.
 Circa, }
 Circiter, }
 Contra, Againſt, }
 Erga, Towards, }

Extra, without.
 Intra, Within.
 Inter, Between, among.
 Infra, Beneath.
 Juxta, Beſide, or next to.
 Ob, for.

du

pr

ec

in

is;

act

on

8

Pon
Per
Pro
Pro
Sec
Pos
Tra
t

W
wo
like

A
Cu
Co
p
Cl
De
E,
Ex,

T
Ter
Ge
ren
kne

I
set
ons
the

Ponè Behinde.

Per. By or through.

Prope, Nigh.

Propter, For.

Secundū, According

Post, After. (to.

Trans, On the further side.

Ultra, Beyond.

Præter, Beside, except.

Supra, Above.

Usque, untill.

Secus, By.

Versus, Towards.

Penes, In the power.

Where note, that Versus is set after his casual word: as Londinum versus, towards London. And likewise may Penes be set also.

These preposition's following serve to the Ablative case.

A: ab, abs, From, of, or,

Cum, With, (by.

Coram, before or in presence.

Clam, privily, unaware

De, } Of, or out of,

E, }

Ex, }

Pro, For.

Præ, Before or in comparison.

Palam, Openly.

Sinè

Absque, } Without:

Tenus, Untill, or up to.

Where note, that if the casual word joynd with Tenus be the Plural number, it shall be put in the Genitive case, and be set before Tenus: as Aurium tenus, up to the ears. Genuum tenus, up to the knees.

Note also, that the voices of Prepositions, being set alone without their casual words, be not prepositions, but are changed into Adverbs, as is aforesaid in the Adverb.

These

*These Prepositions following serve
to both cases.*

In, into, unto, or against, to the Accusative case: as
In urbem, Into the City. In in the Ablative case:
as, In te spes est, My hope is in thee. Sub noctem,
A little before night.

Sub iudice lis est, The matter is before the Judge.
Super lapidem, Upon a stone.
Super viridi fronde, Upon a green leaf.
Subter terram, Under the earth.
Subter aquis, under the water. Adde clam, procul.

Of an Interjection

An Interjection is a part of Speech, which betokeneth a sudden passion of the mind, under an imperfect voice.

Some are of
 Birth: as, Evax, vah.
 Sorrow: as, Heu, hei.
 Dread: as, Atat.
 Harbelling: as, Papæ.
 Disdaining: as, Hem, vah.
 Shunning: as, Apage.
 Praising: as, Euge.
 Scorning: as, Hui.
 Exclamation: as, Proh Deum atque
 hominum fidem.
 Cursing: as, Væ, malum.
 Laughing: as, Ha ha he.
 Calling: as, Eho, oh, io.
 Silence: as, Au. And such others.

2: as
ate:
em,
dgr.

to:
an

or

T

the
che
che

V

the
the
bat
of a
and

who

que

rep

min

bef

the

of t

Am

L

Am

g

bef

is m

to n

The Concords of Latine Speech.

Of the due joyning of words in construction, it is to be understood, that in Latine speech there be three Concords. The first between the nominative case and the verb; The second between the Substantive and the Adjective; The third between the Antecedent and the Relative.

The first Concord.

When an English is given to be made in Latine, look out the principal verb. If there be moe verbs then one in a sentence, the first is the principle verb, except it be the Infinitive mood, or have before it a Relative: as, *That, whom, which*: or a Conjunction: as *Ut. That, Cum, When, Si, If,* and such others.

When ye have found the Verb, ask this question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the Nominative case to the verb, except it be a verb Impersonal, which will have no Nominative case; and the Nominative in English is set before the verb, except a question be asked; and then the nominative is set after the verb, or after the signe of the voyce or tense: as, *Amas tu? Lovest thou? Amat ur ille? Is he loved?*

Likewise if the Verb be of the Imperative mood: as *Ama tu, Love thou. Amato ille, Let him love,*

And sometime when this signe is or there, cometh before the English of the verb: as *Est liber meus, It is my book. Venit ad me quidam, There came one to me. And that word of case which cometh next after the*

the Verb, and answereth to this question *whom, or what?* made by the verb, shall commonly be the accusative case, except the verb do properly govern another case after him to be construed withall : as *Si cupis placere Magistro, utere diligentia, nec sis cessator, ut calcaribus indigeas*, If thou covest to please thy Master, use diligence, and be not so slack that thou shalt need spurs.

A verb personal agreeth with his Nominative case in Number and Person : as, *Præceptor legit, vos vero negligitis*, The Master readeth, and ye regard not. Where note, that the first person is more worthy than the second, and the second more worthy than the third.

Many Nominative cases singular, with a conjunction copulative coming between them, will have a verb plural ; which verb plural shall agree with the nominative case of the most worthy person : as, *Ego & tu sumus in tuto*, I and thou be in safeguard. *Tu & Pater periclitamini*, Thou and thy Father are in jeopardy. *Pater & Præceptor accersunt te*, Thy father and the master have sent for thee.

When a verb cometh between two nominative cases of divers numbers, the verb may indifferently accord with either of them, so that they be both of one person : as, *Amantium iræ amoris redintegrantur*, The falling out of lovers is the renewing of love. *Quid enim nisi vota supersunt?* For what remaineth saving onely prayers? *Pectora percussit, pectoraque robora fiunt*, She stroke her brest and her brest turned into Oak also.

Here note also, that sometime the infinitive mood of a verb, or else a whole clause afore going, or else some member of a sentence may be the nominative case to the verb : or Substantive to an Adjective.

m, o
acce
nothe
cup
anm
et, to
flac

cal
von
egam
woj
thre

mc
ber
om
& t
at
rr
to

in
ent
i
at
at
an
ch
rr

co
el
th
m

cti
Ad
fal
the
vit
ple

V
fwe
part
and
tur
mo
be ri
ma
wo
thy
copu
jecti
lobb
gina

W
quest
eth be
relati
numb
shar

ctive, and then the verb shall be the third person, the Adjective in the neuter gender: as, *Diluculo surgere, saluberrimum est, To arise betime in the morning, is the most wholesome thing in the world. Multum scire, vira est jucundissima, To know much, is the most pleasant (or sweetest) life of all.*

The second Concord.

When ye have an adjective, ask the question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question shall be the substantive to it.

The adjective, whether it be a noun, pronoun, or participle, agreeth with his substantive in case, gender, and number: as, *Amicus certus in re incertâ cernitur, a sure friend is tried in a doubtful matter. Homo armatus, a man armed. Ager colendus, a field to be tilled. Hic vir, this man. Meus herus est, it is my master.*

Where note, that the masculine gender is more worthy then the feminine, and the feminine more worthy then the neuter.

Many substantives singular, having a conjunction copulative coming between them, will have an adjective plural: which adjective shall agree with the substantive of the most worthy gender: as, *Rex & Regina beati, the King, and the Queen are blessed.*

The third Concord.

When ye have a relative, ask this question, *who?* or *what?* and the word that answereth to the question, shall be the antecedent to it.

The antecedent most commonly is a word that goeth before the relative, and is rehearsed again of the relative.

The relative agreeth with his antecedent in gender, number and person: as, *Vir sapit qui pauca loquitur, that man is wise that speaketh few things, or words.*

Sometime the relative hath for his antecedent the whole clause that goeth before, and then it shall be put in the neuter gender and singular number: as, *In tempore veni, quod omnium rerum est primum, I came in season, which is the chiefest thing of all.* But if the relative be referred to two clauses or more, then the relative shall be put in the plural number: as, *tu-multum-dormis, & sæpe-potas, quæ ambo sunt corpori inimica, thou sleepest much, and drinkest often, both which things are naught for the body.*

When this english *that*, may be turned into this english *which*, it is a relative: otherwise it is a conjunction, which in Latine is called *quod* or *ut*: and in making latine it may elegantly be put away, by turning the nominative case into the accusative, and the verb into the infinitive mood: as, *Gaudeo quod tu bene vales; Gaudeo te bene valere, I am glad that thou art in good health. Jubeo ut tu abeas: Jubeo te abire. I bid that thou go hence.*

Many antecedents singular, having a conjunction copulative between them, will have a relative plural, which relative shall agree with the antecedent of the most worthy gender:

But in things not apt to have life, the neuter gender is most worthy: though the substantives or antecedents be of the masculine or of the feminine gender, and none of them of the neuter, yet may the ablative or relative be put in the neuter gender: as, *Arcus & calami sunt bona, the bow and arrows be good. Arcus & calami quæ fregisti, the bow and arrows which thou hast broken: Imperium & dignitas, quæ petiisti, the rule and dignity which thou hast required.*

ge
ut
In
I
all.
pe,
eg,
one
en,
ttis
con-
an
urn-
bert
bene
shou
bire
n a-
ural
e mo
gende
am
ende
olati
rcus
Ac
whic
az p
requ

V
the
mo
lov

the
as
unt
me

A
bre
is j
cias
not
in t

J
of t
tus,
the
qua

V
way
som
ber
Wha
ed.

S
ctus

S
narr
to rel

S
Que

The case of the Relative.

When there cometh no nominative case between the relative and the verb, the relative shall be the nominative case to the verb: as, Miser est qui nummos admiratur, *wretched is that person which is in love with money.*

But when there cometh a nominative case between the relative and the verb, the relative shall be such case as the verb will have after him: as, Foelix quem faciunt aliena pericula cautum, *happy is he whom other mens harms do make to beware.*

As the relative may be the nominative case to the verb, so it may be the substantive to the adjective that is joined with him, or that cometh after him: as, Divitias amare noli, quod omnium est sordidissimum, *love not thou riches, which to do is the most beggerly thing in the world.*

Nouns interrogatives and indefinites follow the rule of the relative: as, Quis, uter, qualis, quantus, quotus, &c. which evermore come before the verb, like as the relative doth: as, Hei mihi qualis erat! talis erat, qualem nunquam vidi.

Yet here is to be noted, that the relative is not always governed of the verb that he cometh before, but sometime of the Infinitive mood that cometh after the verb: as, Quibus voluisti me gratias agere, egi; *What persons thou willedst me to thank, I have thanked.*

Sometime of a participle: as, Quibus rebus adductus fecisti? *with what things moved didst thou it?*

Sometime of the gerund: as, Quæ nunc non est narrandi locus, *which things at this present is no time to tell.*

Sometime of the preposition set before him: as, Quem in locum deducta res, sit, vides, *Unto what state*

state the matter is now brought, thou, seest.

Sometime of the substantive that it doth accord with: as, *Senties qui vir siem, thou shall perceive what a fellow I am.* Albeit in this manner of speaking, *Qui* is an indefinite and not a relative.

Sometime of a noun participle or distributive: as *Quarum rerum utram minùs velim, non facile possum existimare, Of the which two things whether I would with lesse will have, I cannot easily esteem.*

Sometime it is put in the genitive case, by reason of a substantive coming next after him: as, *Ego illum non novi, cujus causâ hoc incipis, I knew him not, for whose sake thou beginnest this matter.*

Sometime it is otherwise governed of a noun substantive: as, *Omnia tibi dabuntur quibus opus habes, all things shall be given thee which thou hast need of.*

Sometime of an adverb: as, *cui utrùm obviam procedam, nondum statui, Whom whether I will go to meet with, I have not yet determined.*

Sometime it is put in the ablative case with this signe then: and is governed of the comparative degree coming after him: as, *Uttere virtute, quâ nihil est melius; Use vertue, than the which nothing is better.*

Sometime it is not governed at all, but is put in the ablative case absolute: as *Quantus erat Julius Cæsar, Quo Imperatore, Romani primùm Britanniam ingressi sunt! How worthy a man was Julius Cæsar, under whose conduct the Romans first entred into Britan!*

Also when it signifieth an instrument, wherewith thing is to be done, it is put in the ablative case: as *Ferrum habuit, quo se occideret. He had a knife, wherewith he would have slain himself.*

When a relative cometh between two substantives

o
e
k-

as
of.
I

on
um
or,

ub-
pus
ast

am
l g

the
gen
l el

er.

at n

olius

ican-

ulin

pire

with

: as

knise

and

o

h
A
r
f
c
fi

V
ch
q
A
to
on
m
lo

jee
lik
ih
ful
fen
ih

eth
ter
gai
ope
3
thin
flan
tiue

of diuers genders, it may indifferently accoord with either of them: as, *Avis quæ passer appellatur, or Avis qui passer appellatur, The bird which is called a Sparrow.* Yea, though the substantiues be of diuers numbers also: as *Estne ea Lutetia, quam nos Parisios dicimus? Is not this called Lutetia; which we do call Paris? Or else Estne ea Lutetia, quos nos Parisios dicimus?*

Constructions of Nouns Substantives.

When two substantiues come together, be- tokening diuers things, the latter shall be the genitiue case: as, *Facundia Ciceronis, the eloquence of Cicero. Opus Virgilii, the work of Virgil. Amator studiorum, a lover of studies. Dogma Platonis the opinion of Plato.* But if they belong both to one thing, they shall be put both in one case: as, *Pater meus vir amat me puerum, my father being a man loveth me a childe.*

When the english word thing is put with an ad- iectiue, ye may put the adiectiue in the neuter gender, like a substantiue: as, *Multa me impediuerunt, many things have letted me.* And being so put it may be the substantiue to an adiectiue: as, *Pauca his similia, a few things like unto these. Nonnulla hujusmodi many things of like sort.*

An adiectiue of quantity in the neuter gender, stand- eth for a substantiue, and may haue a genitiue case af- ter it, as if it were a substantiue: as, *Multū lucri, much gain. Quantum negotii? how much businesse? Id operis, so much work.*

Nouns of any quality to the praise or dispraise of a thing, coming after a noun substantiue, or a verb sub- stantiue, may be put in the ablatiue case, or the gen- tiue: as, *Puer bonā indole: or Puer bonæ indolis,*
a childe

An Introduction of the

a childe of good towardnesse. Puer boni ingenii, or Puer bono ingenio : a childe of good wit.

Opus and Usus, for need, or use, require an ablative case : as, Opus est mihi tuo iudicio, I have need of thy judgement, Viginti minis usus est filio, my son hath need of twenty pounds.

Constructions of Adjectives.

The Genitive case.

Adjectives that signifie desire, knowledge, remembrance, ignorance, or forgetting, and such other like, require a genitive case : as, Cupidus auri, covetous of money. Peritus belli, expert of warfare. Ignarus omnium, ignorant of all things. Fidens animi, bold of heart. Dubius mentis, doubtful of mind. Memor præteriti mindful of that is past. Reus furti, accused of theft.

Nouns participles, and certain interrogatives; with certain nouns of number, require a genitive case : as, Aliquis, uter, neuter, nemo, nullus, solus, unus, medius, quisque, quisquis, quicunque, quidam, quis for aliquis, or quis an interrogative : as, Unus, duo, tres, Primus, secundus, tertius, &c. as, Aliquis nostrum, Primus omnium.

When a question is asked the answer in Latin must be made by the same case of a noun, pronoun, or participle, and by the same tense of a verb that the question is asked by : as, Cujus est fundus? Vicini. Quid agitur in ludo literario? Studetur. Except a question be asked by Cujus, a, jum : as, Cujus est sententia? Ciceronis. Or by a word that may govern divers cases : as, Quanti emisti librum? Provo. Or except I must answer by possessives, Nouns, or Pronouns : as Cujus est domus? Non vestra sed aliena.

Nouns

or
tue
of
a; b

em-
ber
vi-
na-
mi,
ade.
arti,

with
as,
me-
s for
res:
um,

fine
n, a
th
cini
rept
a cl
go-
Par-
ouns
stra

ouns

gr
ter
nig
ea
qu
to
by
abl
Do
pe

A
lo
est
A
F
fo
pr

ti
di
li

in
ce
d
fi
p

Nouns of the comparative and the superlative degree, being put participatively, that is to say, having after them this english of *or among*, require a genitive case: as, *Aurium mollior est sinistra*, of the ears the left is the softer. *Cicero Oratorum eloquentissimus*. *Cicero the most eloquent of Orators*.

Nouns of the comparative degree having *than* or *by* after them, do cause the word following to be the ablative case: as, *Frigidior glacie*, more cold than ice. *Doctior multo*, better learned by a great deal. *Uno pede altior*, higher by a foot.

The Dative case.

Adjectives that betoken profit, or disprofit, likeness, or unlikeness, pleasure, submitting, or belonging to any thing, require a dative case: as *labor est utilis corpori*, labour is profitable to the body. *Aqualis Hectori*, Equal to Hector. *Idoneus bello*, Fit for war. *Jucundus omnibus*, pleasant to all persons, *parenti supplex*, suppliant to his father. *Mihi proprium*, proper to me.

Likewise nouns adjectives of the passive signification in *bilis*, and participles in *us*: as, *flebilis*, *flendus omnibus*, to be lamented of all men. *Formidabilis*, *formidandus hosti*, to be feared of his enemies.

The Accusative case.

The measure of length, breadth or thicknesse of any thing is put after adjectives signifying greatnesse. in the accusative case, and sometime in the ablative case: as, *Turris alta centum pedes*, a tower an hundred foot high. *Arbor lata tres digitos*, a tree three fingers broad: *Liber crassus tres pollices*, vel *tribus pollicibus*, a book three inches thick.

*An Introduction of the
The Ablative case.*

ADjectives signifying fulness, emptiness, plenty or wanting, require an ablative case, and sometimes a genitive: as, Copiis abundans. Crura thymum plena. Vacuus irâ, irâ, ab ira. Nulla epistola inanire aliquâ. Ditissimus agri. Stultorum plena sunt omnia. Quis nisi mentis inops oblatum respuat aurum? Integer vitæ scelerisque purus, non eger Mauri jaculis nec arcu. Expers omnium. Corpus inane animæ.

These adjectives, Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, with such others, will have an ablative case: as, Dignus honore. Captus oculis. Virtute præditus. Paucis contentus.

Where note, that Dignus, indignus, and contentus, may in stead of the ablative case have an Infinitive mood of a verb: as, Dignus laudari *worthy to be praised*. Contentus in pace vivere, *content to live in peace*.

Construction of the Pronoun.

These genitive cases of the primitives, Mei, tui, nostri, and vestri, be used when suffering or passing is signified: as Pars tui. Amor mei. But when possession is signified, meus, tuus, suus, noster, and vester, be used: as Ars tua, Imago tua.

These genitive cases, nostrum, vestrum, be used after distributives, participles, comparatives, and superlatives: as, Nemo vestrum. Aliquis nostrum. Major vestrum. Maximus natu nostrum.

Construction of a Verb, and first with
the Nominative case.

Sum, forem, fio, existo, and certain verbs passives, as, Dicor, vocor, salutor, appellor, habeor, existimor, videor, with other like, will have such cases after them as they have before them: as Fama est malum

plenty
some
hymn
nani
tune
it au
eger
orpus
is cr
abla
Vic
nten
nfunt
by n
lira
i, fu
faint
to be
am
us
d le
um
ues
ex
cal
a el
lum

2

ma
nu
is
cal
luc
qu
fo
ref
ge
cul
as
op
cal
cir
cla
fle
be
dre
An
qu
doi
be
bo
to
bo
tra
qu
pe
ve
cu
ba

malum, *Fame is an evil thing.* Malus culturâ fit bonus, *an evil person by due ordering or governance is made good.* Crœsus vocatur dives, *Crœsus is called rich.* Horatius salutatur Poeta, *Horace is saluted by the name of Poet.* Malo te divitem esse quam haberi, *I had rather thou wert rich indeed then so accounted.*

Also verbs that betoken bodily moving, going, resting, or doing, which be properly called verbs of gesture: as, Eo, *incedo, curro, sedeo, appareo, bibo, cubo, studeo, dormio, somnio, and such other like,* as they haue before them a nominatiue case of the doer or sufferer, so may they haue after them a nominatiue case of a noun or participle, declaring the manner of circumstance of the doing or suffering: as, Incedo claudus, *I go lame.* Perrus dormit securus, *Peter sleepeth void of care.* Tu cubas supinus, *thou liest in bed with thy face upward.* Somnias vigilans, *thou dreamest waking.* Studeto stans, *study thou standing.* And likewise in the accusatiue case: as, Non decet quenquam meiere currentem aut mandentem, *it doth not become any man to pisse running or eating.*

And generally when the word that goeth before the verb, and the word that cometh after the verb belong both to one thing, that is to say, haue respect either to other, or depend either of other, they shall be put both in one case, whether the verb be transitiue or intransitiue, of what kinde soeuer the verb be: as, Loquor frequens, *I speak often.* Tacco multus, *I hold my peace much.* Scribo epistolas rarissimus, *I write letters very seldom.* Ne assuescas bibere vinum jejunos, *accustom not thy self to drink wine next thy heart, or, not having eaten some what before,*

The Genitive case.

This verb Sum, when it betokeneth or importeth possession, owing, or otherwise pertaining to a thing, causeth the noun, pronoun or participle following to be put in the genitive case: as, *Hæc vestis est patris, this garment is my fathers.* *Insipientis est discere, Non putâram, it is the property of a fool to say I had not thought.* *Extremæ est dementiæ discere de discenda it is the point of the greatest folly in the world, to learn things that must afterwards be learned otherwise.* *Orantis est nihil nisi ecclesia cogitare, it is the duty of a man that is saying his prayers to have minde on nothing but heavenly things.* Except Nouns, and Pronouns possessives, which in such manner of speaking be used in the nominative case as *Hic codex est meus, this book is mine.* *Hæc domus est vestra, this house is yours.* *Non est mentiri meum, it is not my property to lye.* *Humanum est injuriam non inferre, it is mens parts not to do wrong.*

Verbs that betoken to esteem or regard, require a genitive case, betokening the value: as *Parvi ducitur probitas, honesty is reckoned little worth:* *Maximi penditur nobilitas, noblenesse of birth is very much regarded.*

Verbs of accusing, condemning, warning, or acquitting, will have a genitive case of the crime, or of the cause, or of the thing that one is accused, condemned, or warned of; or else an ablative case most commonly without a preposition: as, *Hic furti se allegat, vel furto.* *Admonuit me errati vel errato.* *De pecuniis repetundis damnatus est.*

testi
to a
om
est
di
ay l
de
te
arn
gita
yer
Ex
fuch
cale
do
ntire
t in
rom
tre a
duc
Mar
mm
p al
op
adem
com
e al
De
atage

Sata
ale
R
will
pisc
itia
emen
geo
rior
my d

A
habe
sleep
for t
V
posit

Co

2
Allo t
ae, S
verbs
con, li
dat: be

Satago, misereor, miseresco, require a genitive case: as, Rerum suarum satagit. Miserere mei Deus.

Reminisceor, obliviscor, recordor, and memini, will have a genitive or an accusative case: as Reminisceor historiarum. Obliviscor carminis. Recordor puelliam. Obliviscor lectionem, memini tui vel te, I remember thee, Memini de te, I speak of thee. Egeo or indigeo tui vel te, I have need of thee. Potior urbis, I conquer the city. Potior voto, I obtain my desire.

The Dative case.

ALL manner of verbs put acquisitively, that is to say, with these tokens *to* or *for* after them, will have a dative case: as, Non omnibus dormio, I sleep not to all men. Huic habeo, non tibi, I have it for this man and not for thee.

To this rule do also belong verbs betokening to profit or disprofit: as, Comodo, incommodo, noceo.

Compare: as, Comparo, compono, confero.

Give or restore: as, Dono, reddo, refero.

Promise or to pay: as, promitto, polliceor, solvo.

To Command or shew: as, Impero, indico, monstro.

Trust: as, Fido, confido, fidem habeo.

Obeys or to be against: as, Obedio, adulator, repugno.

Threaten or to be angry with: as, Minor, indignor, irascor.

Also Sum, with his compounds, except Possum. Also verbs compounded with satis, bene and male: as, Satisfacio, benefacio, malefacio. Finally, certain verbs compounded with these prepositions, Præ, ad, con, sub, ante, post, ob, in and inter, will have a dative case: as, Præluceo, adjaceo, condono, subolco,

oleo, antesto, posthabeo, objicio, insulto, intersero.

This verb *Sum*, *es*, *fui*, may oftentimes be set to *habeo*, and then the word that seemeth in the English to be the nominative case shall be put in the dative, and the word that seemeth to be the accusative case shall be the nominative: as, *Est mihi mater*, *I have mother*. *Non est mihi argentum*, *I have no money*. But if *Sum* be the infinitive mood, this nominative shall be turned into the accusative: as, *Scio tibi non esse argentum*, *I know thou hast no money*.

Also when *Sum* hath after him a nominative case and a dative, the word that is in the nominative case may be also the dative; so that *Sum* may in such manner of speaking be construed with a double dative case, as, *Sum tibi præsidio*, *I am to thee a safeguard*. *Res est mihi voluptati*, *this thing is to me a pleasure*.

And not onely *Sum*, but also many other verbs may in such manner of speaking have a double dative case; one of the person, and another of the thing: as, *Do tibi vestem pignori*. *Verto hoc tibi vicio*. *Hic tu tibi laudi ducis*.

The Accusative case.

VERBS transitiues, whether they be active, or passive, or deponent, will have an accusative case to the person, or thing: as, *Ufus promptos facit*. *Minæ ludificantur viros*. *Largitur pecuniam*.

Also verbs neuters may have an accusative case to their own signification: as, *Endymionis somno dormis*. *Gaudeo gaudium*. *Vivo vitam*.

Verbs of asking, teaching, and arraying, will have two accusative cases, one of the sufferer, and another of the thing: as, *Rogo te pecuniam*. *Docceo te litteras*. *Quod te jamdudum hortor*. *Exuo me gladium*.

fero.
e set
ne Cr
e datt
ue ca
have
mon
minat
bi m

tue m
ue ca
h ma
ue ca
d. H
fure.
v
dat
ag: a
o. H

ca
ca
t. H
ca
m

Il b
m
e l
adim
2

A

neal

Face

E

case:

cept

subst

antic

Quan

quan

hall a

us, ar

Ve

Ve

ordin

Alflu

Spolia

tribe.

ruor,

comm

rior, c

Ver

ing e

ex, op

puntic

his a

ro in

Eripui

A r

part

ope o

The Ablative case.

AL verbs require an ablative case of the instrument, put with this signe *with* before it, or of the cause, measure or manner of doing: as, Ferit eum gladio. Taceo metu. Summâ eloquentiâ causam egit.

The Noun of price is put after verbs in the ablative case: as, Vendidi auro. Emptus sum argento. Except these genitives, when they be put alone without substantives, Tanti, quanti, pluris, minoris, tantivis, tantidem, quantivis, quantilibet, quanticunque: as, Quanti mercatus es hunc equum? Certè pluris quam vellem. Having that after verbs of price, we shall alwayes use these adverbs, Cariùs, viliùs, meliùs, and pejùs, instead of their causals.

Verbs of plenty or scarceness, filling, emptying, loading, or unloading, will have an ablative case: as, Affluis opibus. Cares virtute. Expleo te fabulis. Spoliavit me bonis omnibus: Oneras stomachum cibo. Levabo te hoc onere. Likewise, Utor, fungor, fruor, potior, lætor, gaudeo, dignor, muto, munero, communico, afficio, prosequor, impertio, imperior, creor, nascor, nitor, victito, vescor.

Verbs that betoken receiving, or distance, or taking away, will have an ablative case with à, ab, è, ex, or de: as Accepit literas à Petro. Audivi ex nuntio. Longè distat à nobis. Eripui te è malis. And this ablative after verbs of taking away may be turned into the dative: as, Subtraxit mihi cingulum. Eripuit illi vitam.

A noun or pronoun substantive, joynd with a participle, expressed or understood, and having some other word whereof it may be governed, it shall

shall be put in the ablative case absolute: as, *Rege veniente, hostes fugerunt, the King coming the enemies fled. Me duce vinces, I being captain, thou shalt overcome.*

And it may be resolved by any of these words *Dum, cum, quando, si quamquam, postquam:* as *Rege veniente, id est, dum veniret Rex. Me duce id est, si ego dux fuero.*

Constructions of Passives.

A Verb passive will have after him an ablative case with a preposition, or sometime a dative if the doer: as, *Virgilius legitur à me. Tibi fama peratur.* And the same ablative or dative shall be the nominative case to the verb, if it be made by the active as, *Ego lego Virgilium. Petas tu famam.*

Gerunds.

Gerunds and supines will have such cases as the verbs that they come of: as, *Otium scribendi litteras. Ad consulendum tibi. Auditum peras.*

When the English of the infinitive mood active, or the genitive case of the participle of the present tense cometh after any of these nouns substantives, *Studium, causa, tempus, gratia, otium, occasio, libido, spes, opportunitas, voluntas, modus, ratio, gestus, satietas, potestas, licentia, confusio, consilium, vis, norma, amor, cupido, locus,* and others like, it shall be made by the gerund in *di:* as the same gerund in *di*, is used also after adjectives governing a genitive case: as *Cupidus visendi, Certus cundi, Peritus jaculandi, Gnarus bellicandi.*

g, Reg
ing in
in, the

work
m: as
e duc

ablative
tue of
ma pe
be the
actua

as the
ndi

ma
rtic
nom
otius
, m
onfo
us, p
: a
ctia
fend
be

any

M
ap
de
pu
(
rn
q
gr
do
con
se
be
De
ede
junc

T
muy
map
fatis
will
C
tion
dm
vos.
An
rafor
porte
verb
seme
be put
go be

When ye haue an English of the participle of the present tense, with this signe of *or with*, coming after a noun adiective, it shall in Latine making be put in the gerund in *do*: as *Defessus sum ambulando, I am weary of walking.*

Also the English of the participle of the present tense, coming without a substantive, with this signe *in* by before him, shall in Latine making be put in the gerund in *do*: as, *Cæsar dando, sublevando, ignoscendo gloriam adeptus est. In apparando totum hunc consumunt diem.* And the same gerunds in *do* is used either without a preposition, or with one of these prepositions, *A, ab, de, è, ex, cum, in* pro: as, *Deterrent à bibendo, ab amando. Cogitat de edendo. Ratio benè scribendi, cum loquendo conjuncta est.*

The English of the Infinitive mood coming after a verb transitive (with an accusative case) or signifying the action, and not the quality and thing, may be put in the gerund in *dum*, as, *Dies mihi ut satis sit ad agendum, vereor. I fear that a whole day will not be enough for me to do my businessse.*

The gerund in *dum* is used after these prepositions; *Ad, ob, propter, inter, ante*: as *Ad capiendum hostes, Ob (vel propter redimendum captivos. Inter cœnandum. Ante damnandum.*

And when ye have this English *must* or *ought*, in a reason: where it seemeth to be made by this verb *Oportet*, it may be put in the gerund in *dum*, with this verb *est*, set impersonally: and then the word that seemeth in the english to be the nominative case, shall be put in the dative: as, *Abeundum est mihi, I must go hence.*

Supines.

Supines.

The first supine hath his active signification, as is put after verbs and participles that betoken coming to a place as, *Eo cubitum. Spectatum admi-
si risum teneatis amici?*

The latter supine hath his passive signification, as is put after nouns adjectives, as, *Dignus, indignus, turpis, scedus, proclivis, facilis, odiosus, mirabilis, optimus*, and such like; and the same supine may be turned into the infinitive mood passive, as it may be indifferently said in Latine; *Facile factu, or Facile fieri, Easy to be done. Turpe dictu, or turpe dici, Unhonest to be spoken.*

The time.

Nouns that betoken part of time, be commonly put in the ablative case: as, *Nocte vigilas. Luce dormis.* But nouns that betoken continuance of time, without ceasing or intermission, be commonly used in the accusative case: as *Sexaginta annosatus. Hyemem totam stertis.*

Space of place.

Nouns that betoken space between place, or place, be commonly put in the accusative case: as *Pedem hinc ne discesseris, Go not thou a foot from this place.*

A place.

Nouns appellatives, or names of great places, be put with a preposition, if they follow a verb that signifieth, *In a place, to a place, from a place, or place:* as, *Vivo in Anglia. Veni per Galliam in Italiam. Proficiscor ex urbe.*

In a place, or at a place, if the place be a place.

tion, a
oken m
a adm

ation, a
ndig
mirab
may
s it m
oy Fac
rpe d

ommu
las. L
uaner
ommu
nos

acc, u
case:
oot fr

laces
verb
, o
n in

a pp
n

na
lat
Vi
lit
can
2
plu
abl
gin
re e
be p
Eo
pio
per
per
Lon
mus
re re

A
p bis
quem
methe
meth
the ve
mst.
Int
dae ca
nostrā

name of the first or second declension, and the singular number, it shall be put in the genitive case : as, *Vixit Londini. Studuit Oxoniæ.*

And these nouns, *Humi, domi, militiæ, belli*, be likewise used : as, *Procumbit humi bos. Militiæ enutritus est. Domi bellicque otiosi vivitis.*

But if the place be of the third declension, or the plural number, it shall be put in the dative, or in the ablative case ; as, *Militavit Carthagini, or Carthagine. Athenis natus est. Likewise we say, Ruri or Rure educatus est,*

To a place, if the place be a proper name it shall be put in the accusative case, without a preposition, as, *Eo Romam. Likewise, Confero me domum. Recipio me rus.*

From a place, or by a place, if the place be a proper name, it shall be put in the ablative case without a preposition : as, *Discessit Londino. Profectus est Londino (vel per Londinum) Cantabrigiam. Dominus and rus be likewise used : as Abiit domo. Rure reversus est.*

Impersonals.

A Verb Impersonal hath no nominative case before, him and this word *it* or *there*, is common to his sign : as, *Decet it becometh. Oportet aliquem esse, There must be some body.* But if it hath neither of these words before, then the word that seemeth to be the nominative case, shall be such case as the verb Impersonal will have : as, *Me oportet, I must. Tibi licet, thou mayest.*

Interest, refert, and est for interest, require a genitive case of all casual words, except *Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, and cuiâ*, the ablative cases of the pronouns

pronouns possessives, as, Interest omnium rectè agere. Tua refert teipsum nòsse.

Certain impersonals require a dative case, as, Liber, licet, pater, liquet, constar, placet, expedit, prodèst, sufficit, vaçat, accidit, covenit, contingit, and other like. Some will have an accusative only, as, Delectar, decer, juvat, oportet. Some beside the accusative will have also a genitive : as Nostri nosmet poenitet. Me civitatis tædet. Pudet me negligentia, Miseret me tui. Me illorum miserescit.

Verbs impersonals of the passive voice, being formed of neuters, do govern such case as the verbs neuters which they come of, as, Parçatur sumptui, let cost be spared. Because we say, Parçamus pecuniam, let us spare cost.

A verb impersonal of the passive voice hath like case as other verbs passives have, as, Beneficentia à principe. Yet many times the case is not expressed, but understood, as, Maximâ vi certatur, subaudi, ab illis,

When a deed is signified to be done of many, the verb being a verb neuter we may well change the verb neuter into the Impersonal in tur, as In Ignotia posita est, fletur.

A Participle.

Participles govern such cases as the verbs that they come of : as, Fructurus amicis. Consulens cives. Diligendus ad omnibus.

Participles when they be changed into nouns, require the case of nouns of the same signification : as Fugitans litium. Indoctus pilæ, Cupientissimus tui. Lactis abundans.

ere.

as,

edir,

ngir,

ou-

br-

: as

udet

nise-

fo-

s neu-

i, in

unia,

b lik

mul-

not tr-

r, sub-

p, de

ge de

igne

pa: r

s tibi

as, re

n : as

nus tui

Th

lus
gol
re

A
Ub

not
fir

ves
du

pye
Pro
z
wir
riso

C
ple
Ant
Sta
eris
E
mao
phen

These participial voyces, perosus, exosus, pertaxus, have alwayes the active signification, when they govern an accusative case : as Exosus scævitiā, *Hating cruelty*. Vitam pertaxus, *weary of life*.

The Adverb.

Adverbs of quality, time, and place, do require a Genitive case, as, Multum lucri, Tunc temporis. Ubique gentium.

Certain adverbs will have a Dative case, like as the nouns that they come of, as, Venit obviam illi. Canis similiter huic.

These datives be used adverbially, Tempori, luci, vesperi, as, Tempori surgendum. Vesperi cubandum. Luci laborandum.

Certain adverbs will have an accusative case of the preposition that they come of, as Propius urbem. Proximè castra.

Where note that the Prepositions, when they be set without a case, or else do form the degrees of comparison, be changed into adverbs.

The Conjunction.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives, and these four, Quā, nisi, præterquam, an, couple like cases : as Xenophon & Plato fuere æquales. And sometime they be put between others cases, as, Studui Romæ & Athenis. Est liber meus & fratris. Emi fundum centum nummis, & pluris.

Conjunctions Copulatives and Disjunctives most commonly joyn like moods and tenses together, as, Petrus & Joannes precabantur & docebant

bant. And sometimes diuers tenses, as, Et habetur
& referetur tibi à me gratia.

The Preposition.

Sometime this preposition In is not expresse, but
Sunderstood, and the casual word neherthelesse put
in the ablative case, as, Habeo te loco parentis, *id est*,
in loco.

A verb compound sometime requireth the case of
the preposition, that he is compounded withal, as,
Exeo domo. Praterco te insalutatum. Adeo tem-
plum.

The Interjection

Certain Interjections require a nominative case:
as, ô Festus dies hominis. Certain a dative: as,
Hei mihi. Certain an accusative: as, Heu stripen
invisam. Certain a vocative: as, Proh sancte Jo-
piter, And the same Proh will haue an accusative case:
as, Proh deum atque hominum fidem.

FINIS.

GVILIELM

GULIELMI LILLII ad suos
Discipulos monita Pædagogica, seu
Carmen de Moribus.

QVI mihi discipulus Puer es, cupis atque doceri,
 Huc ades, hæc animo concipe dicta tuo.
 Mane citus lectum fuge, mollem discute somnum;
 Tempa petas supplex, & venerare Deum;

Attamen inprimis facies sit lota manusque;
 Sint nitida vestes, comptaque cæsaries.
 Desidiam fugiens, cum te schola nostra vocarit,
 Adus; nulla pigra sit tibi causa mora.
 Me Præceptorem cum videris, ore saluta,
 & condiscipulos ordine quosque tuos.
 Tu quoque fac sedes, ubi te sedisse iubemus,
 Inque loco, nisi sis iustus abire, mane.
 Ac magis ut quisque est doctrinæ munere clarus,
 Sic magis is clara sede locandus erit.

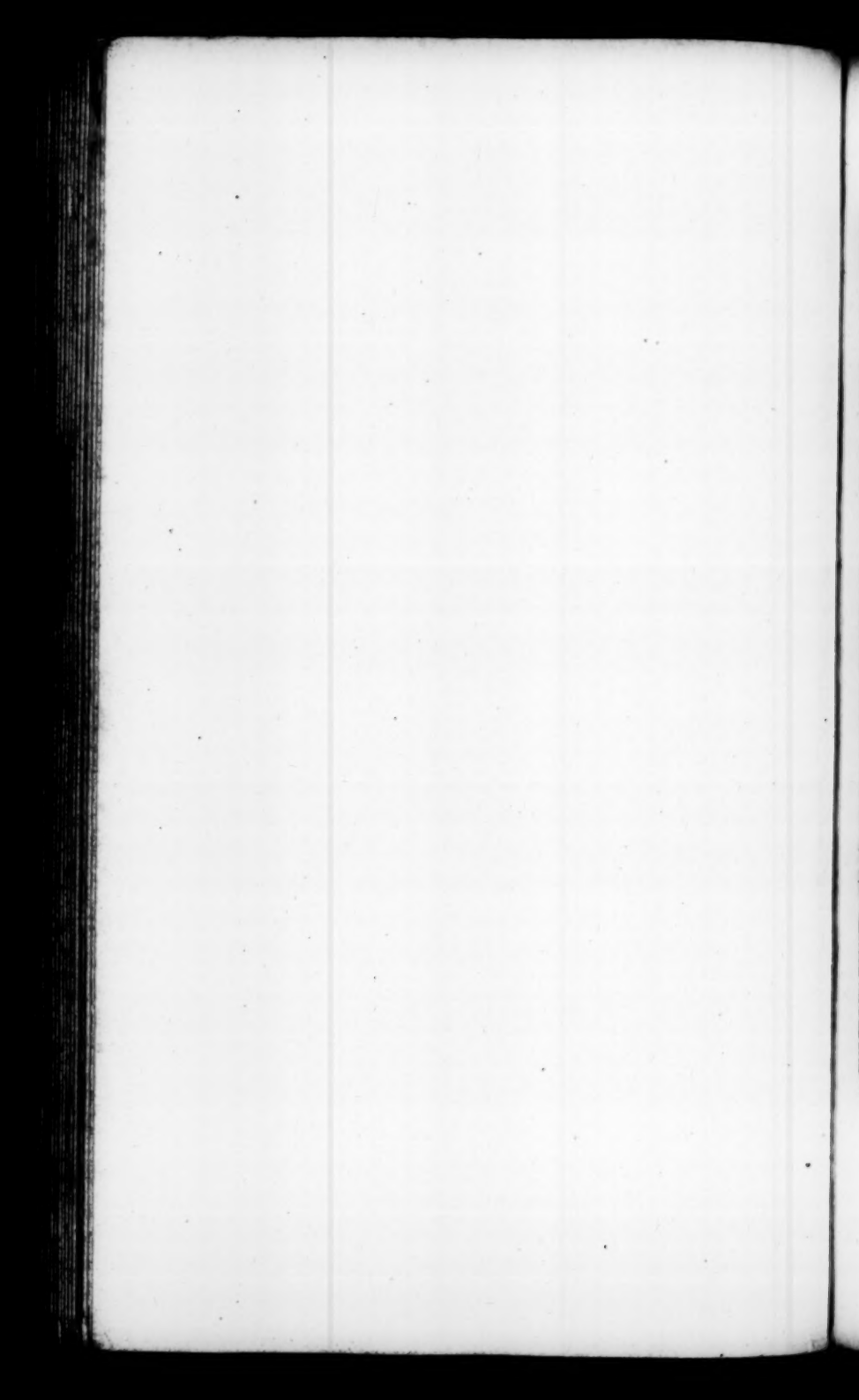
Scapellum, calami, atramentum, charta, libelli,
 Sint semper studiis arma parata tuis.
 Si quid dictabo, scribes, at singula recte,
 nec macula, aut scriptis menda sit ulla tuis;
 Sed etia nec laceris dictata aut carmina chartis
 Mandes, quæ libris inseruisse decet.
 Sæpe recognoscas tibi lecta, animoque revolyas;
 si dubites, nunc hos consule, nunc alios.
 qui dubitat, qui sæpe rogat, mea dicta tenebit;
 Is qui nil dubitat, nil capit inde boni.
 Dices puer quæso, noli dediscere quicquam,
 ne mens te infimulet conscia desidia.

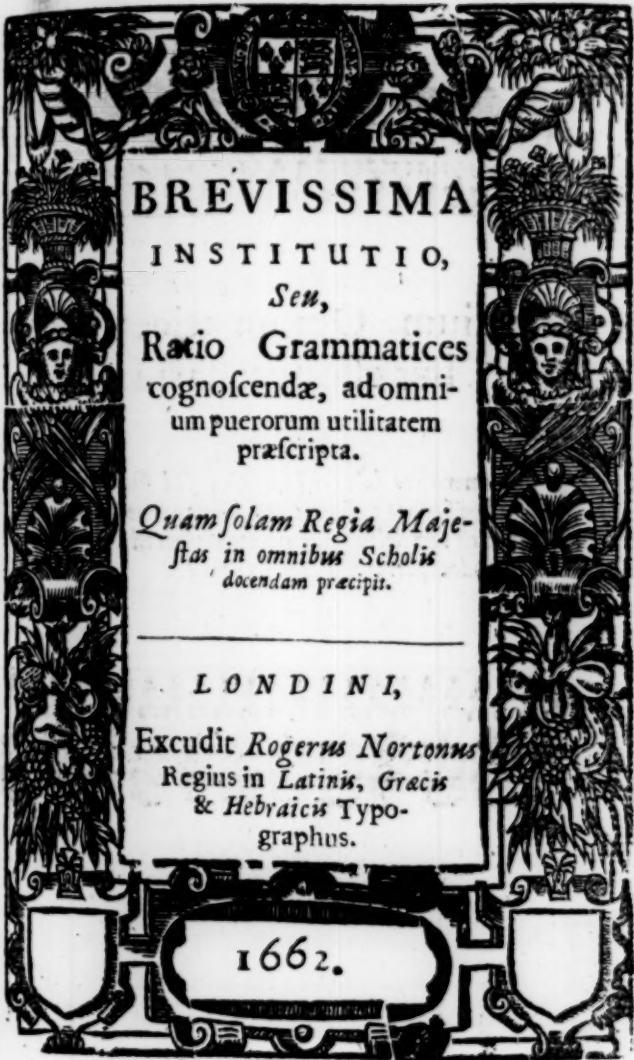
Sæpe animo atteneus: quid enim docuisse iuvabit
 si mea non firmo pectore verba premas?
 Nil tam difficile est, quod non solertia vincat;
 Invigila, & parva est gloria militia.
 Nam veluti flores tellus nec semina profert,
 ni sit continuo victa labore manus;
 Sic puer, ingenium si non exercitet, ipsum
 Tempus & amittit, spem simul ingenii.
 Est etiam semper lex in sermone tenenda,
 Ne nos offendant improba garrulitas;
 Incumbens studio, submissa voce loqueris,
 Nobis dum reddes, voce canorus eris;
 Et quæcumque mihi reddis, discantur ad unguem,
 singula & abjecto verbula redde libro.
 Nec verbum quisquam dicturo suggerat ullum;
 Quod puer exitium non mediocri parit.

CARMEN DE MORIBUS.

Siquaequam rogato sic respondere studebis,
 ut laudem dictis & mereare decus.
 Non lingua celeri nimis, aut laudabere tarda:
 est virtus medium, quod tenuisse iuvat.
 ut quoties loqueris, memor esto loquere Latina,
 Et veluti scipulos barbara verba fuge.
 Praeterea socios, quoties te cunque rogabunt,
 Instrue; & ignaros ad mea vota trahere.
 Qui docet indoctos, licet indoctissimus esset,
 Ipse brevi reliquis doctior esse queat.
 Sed tu nec stolidos imitabere Grammaticastros,
 Ingens Romani dedecus eloqui;
 quorum tam fatuus nemo, aut tam barbarus ore est;
 Quem non authorem barbara turba probet.
 Grammaticas recte si vis cognoscere leges,
 Discere si cupias cultius ore loqui:
 Addiscas veterum clarissima scripta virorum,
 et quos authores turba Latina docet.
 Nunc te Virgilius, nunc ipse Terentius optat,
 Nunc simul amplecti te Ciceronis opus:
 quos qui non didicit, nil praeter somnia vidit,
 Certat & in tenebris vivere Cimmeriis.
 Sunt quos delectat studio virtutis honesta
 Posthabito) nugis tempora contere:
 sunt quibus est cordi, manibus, pedibusve sodales,
 Aut alio quovis sollicitare modo:
 est alius, qui se dum clarum sanguine jactat,
 Insulso reliquis improbat ore genus
 Te tam prava sequi nolim vestigia morum,
 Ne tandem factis pramia digna feras.
 Nil dabis aut vendes, nil permutabis emesve,
 ex damno alterius commoda nulla feres,
 Insuper & nummos, irritamenta malorum,
 Mitte aliis, puerum nil nisi pura decent.
 Clamor, rixa, joci, mendacia, iurta, cachinni,
 Sint procul a vobis; Martis & arma procul.
 Nil penitus dices quod turpe, aut non sit honestum;
 est vita, ac pariter janua lingua necis.
 Ingens crede nefas cuiquam maledicta referre,
 Iurare aut magni numina sacra Dei.
 Denique servabis res omnes atque libellos,
 ac tecum quoties isque redisque feres.
 Effuge vel causas, faciunt quaecunque nocentem,
 In quibus & nobis displicuisse potes.

FINIS.

BREVISSIMA

INSTITUTIO,

Sen,

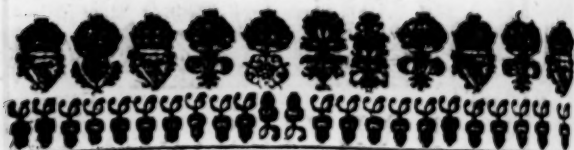
Ratio Grammatices
cognoscendæ, ad omni-
um puerorum utilitatem
præscripta.

*Quam solam Regia Maje-
stas in omnibus Scholis
docendam præcipit.*

LONDINI,

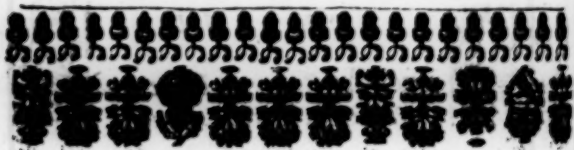
Excudit *Rogerus Nortonus*
Regius in Latinis, Græcis
& Hebraicis Typo-
graphus.

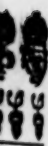
1662.

Studium Grammatices omni-
bus esse necessarium.

Grammatices labor est parvus, sed fructus in illa est
Non parvus: Parva hac discito parve puer.
Nemo est tam doctus, qui non cognoverit ista:
Cur pudeat pueros ista labore sequi?

ani-

la of

E
fi
le
di
th
qu

DE GRAMMATICA & ejus partibus.

GRAMMATICA est rectè scribendi atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ

quatuor sunt partes :

Orthographia, Syntaxis,

Etymologia, Prosodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est rectè scribendi ratio ; qua docemur, quibus quæque dictio sit formanda literis; ut Lectio, non Lexio; ab ὁγδος rectus ; & γραφή, scriptura.

De Literis.

EX viginti duabus literis quinque sunt vocales: *a, e, i, o, u*; nam *y* Græca est quibus variè dispositis coalescunt diphthongi; quinque; $\left\{ \begin{array}{l} a \\ au \\ æ \\ ei \\ eu \end{array} \right\}$ ut $\left\{ \begin{array}{l} Musa: \\ Audio. \\ Cælū \\ Hei. \\ Enge. \end{array} \right\}$ Reliquæ literæ consonantes appellantur : quarum novem sunt mutæ ; *b, c, d, f, g, k, p, q, t.* Mutæ.

Septem autem semivocales : *l, m, n, r, s, x, z.* Semivocales.
Ex

Liquidæ.
S.

X & Z.

I & V con-
sonantes
aliquando.

K, Y, & Z.

H aspiratio.

Ex quibus quatuor vocantur etiam liquidæ, *l, m, n, r*.
S, verò suæ cujusdam potestatis litera est; quæ interdum etiam liquefcit. X & Z duplices sunt consonantes, atque etiam I inter duas vocales.

Adduntur etiam consonantibus I & V, quando fit vel aliis vocalibus in eadem syllaba præponuntur; Juno, Jovis, voluntas, vultus.

K, y, & z, latinis dictionibus nunquam admiscuntur. H, propriè quidem litera non est, sed aspirationis nota. Apud Poetas autem interdum consonantis vim obtinet. Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, Harum habenus, hiatus,, homo, humus, hymnus; consonantibus vero nullis; rectè itaque enuntiamus.

Hiulcus, { trissyl- } { Hieronymus, } pentasyll-
Hiacchus, { laba : } { Hieremias, } laba.

At in Latinis dictionibus interdum h postponitur, ut, Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Bifariam pinguntur literæ; majusculis scilicet characteribus, & minusculis. Majusculis inchoantur sententiæ: ut, *Deum time. Regem honora*: & propria nomina: ut, *Henricus, Anglia*.

Diligenter observari oportebit, quæ dictiones diphthongis scribantur; nam hæ quidē vel scribi omnino signari debent; ut *Musa præsumit*, vel *Musa præsumit*.

Literæ majusculæ,

Literæ majusculæ, cum solæ ac paucæ scribuntur, aliquando significant prænomen, aliquando numerum.

ut {	A. Aulus.	{	P. C. Patres conscripti
	C. Caius.		Q. Quintus, Quæstor, Quæstor.
	D. Decius.		R. P. Respublica. (ritus)
	G. Gaius.		Sp. Spurius.
	L. Lucius.		Sex. Sextus. (Romanus)
	M. Marcus.		S. P. Q. R. Senat. populusque Romanus.
	P. Publius.		T. Titus.
	P. R. Populus Romanus.		T. C. Tua clementia. (finis)
	M. S. Mæoria sacræ, & ejus generis infinitæ.		

uz
conf

do fi
ar ;

rent
s not
otinc
amus
onan

fyl-

itru

et che
r (en
prop

diph
nov
e/om
ur, al
rum

Qu
rita

am
afq

in
in

R
nece
adh
C

In
retu
P
crib
pra

Et

ORTHOGRAFIA.

23

In numeris verò significant.

I	1	Unum,
V	5	Quinque,
IX	9	Novem,
X	10	Decem,
XL	40	Quadraginta,
L	50	Quinquaginta,
XC	90	Nonaginta,
C	100	Centum,
Id.D	500	Quinginta,
CId.M	1000	Mille.

De syllabarum distinctionibus.

R Ecce scripturo discendum est inprimis, syllabas inter scribendum aptè distinguere atque connectere. In simplicibus vocibus *bd*, vocali sequenti adhærent: ut, A bdomem, A-bdera.

Quam quidem rationem sequuntur & ista;

ct	ut	{ Do-ctus,	{ gm	ut	{ A-gmen,
		{ San-ctus;	{ gn		{ I-gnis;
ps	ut	{ Scri psi,	st	ut	{ Ve-ster,
		{ Sum-psi;			{ Magi-ster;
sc	ut	{ Pi-scis,	xi	ut	{ An-xius,
		{ Di-sco;			{ Di-xi : &
tn	ut	{ E-tna;			{ similia.

Inter *m* & *n* non interseritur *p*. Malè igitur pingetur Sompnus pro somnus; Columpna, pro columna.

Post *x* non scribitur *s*, quod volunt nonnulli: ut, Ex-cribo, exolvo; non exscribo exsolvo. In compositis cum præpositione auribus & euphoniæ serviendum est :

ut	{ Occurro,	Potius quam,	{ Obcurro.
	{ Officio,		{ Obficio.
	{ Aufero,		{ Abfero.
Et contrâ,	{ Abstineo,	non autem	{ Austineo.
	{ Obtineo;		{ Ottineo.
	{ Obrepo,		{ Orrepo.

Atque

Atque hujus rei gratiâ etiam consonantes in compositione aliquando interserunt: ut, Redamo, deo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoepia.

Rthographiâ affinis est Orthoëpia, ha est emendatè rectéque loquendi ratio: ὀρθῶς rectus, & ἔπ' verbum.

Hic primis curandum est, ut præcepta res tenera ac balbutientia puerorum sic effingant & figurent, nè vel continuâ linguæ lubricitate ità sermonem præcipitent, ut nusquam, ubi spiritus deficit, orationem claudant: vel contra ad singulas quasque voces longâ interpiratione confilescant, ructu, risu, singultu, screatu, vel tussi, sermonis tenorem ineptè dirimentes.

Cæterum, ante omnia deterrendi sunt pueri ab iis vitiis, quæ nostro vulgo penè propria esse videntur, cujusmodi sunt Iotacismus, Lambdacismus, Ischnotes, Traulismus, Plateasmus, & similia.

Iotacismus.

Iotacismus dicitur, quando, (I) litera pleniore sonitu & supra justum decorum extenditur, quo vitio ex nostratibus maximè laborant Angli septentrionales.

Lambdacismus.

Lambdacismus est, ubi quis (L) nimis operosè sonatur, Ellucet pro elucet, Sallvus pro salvus.

Nostrati vulgo diversum vitium impingitur, nempe quòd hanc literam pinguius justo pronunciant, dum

pro	{	Multus,	}	auditur	{	Moultus.
		Mollis,				Moolis.
		Falsus,				Faulsus.

Ischnotes.

Ischnotes est quædam loquendi exilitas, quoties labas aliquas exiliùs & graciliùs enuntiamus quæ par est: ut cum

pro	{	Nunc,	}	proferimus	{	Nync.
		Tunc,				Tync
		Aliquis,				Eliquis.
		Alius				Elius.

com
o, n

a, ha
io: a

cepto
n on
a v
m, m
cont
e con
i, se

i ab
entor
fchne

e son
ex ne
s.
sona

nem
du

es fr
qua

Tra

Tr
oris, c
cacant
Hu
succu
nomin
asper
velut
Arx,

Belli f
Pla
virili

Ut et

Sun
sonar

Et

S
nonn

H.
ari

Traulismus est hæsitantia quædam aut titubantia Traulismus
oris, quando eadem syllaba sæpius repetitur : ut, Ca-
cacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius.

Huius vitio ut scdissimo, ita periculosissimo, sic
succurrendum putat Fabius : si exigatur à pueris ut
nomina versus affectatæ difficultatis, ac plurimis &
asperimis inter se coeuntibus syllabis concatenatis, ac
velut confragosis, quàm citissimè volvant : ut,
Arx, tridens, rostris, sphinx, præter, torrida, seps, strix.

— postquam discordia tetra

Belli ferratos postes portasque refregit.

Plateasmus est, quando crassius & voce plusquam Plateasmus
virili loqui nitimur : ut cum

pro { Montes, } efferimus { Mountes.
Fontes, } Fountes.
Pontes, } Pountes.

Ut etiam pro { Ergo, } efferimus { Argo.
Sperma, } Sparma.
Perago, } Parago.

Sunt & alibi apud nostrates, qui pro V consonante F. pro U.
sonant F. & è contra, V, pro F.

Ut { Folo, } pro { Volo.
Fis, } Vis.
Folui, } Volui.
Felle, } Velle.

V. pro F.

Et rursus { Vero, } pro { Fero.
Vers, } Fers.
Verre, } Ferre.

S verò mediam inter duas vocales corruptè sonant s.]
nonnulli :

pro { Læsus, } pronuntiantes { Læzus.
Visus, } Vizus.
Rifus, } Rizus.

H, in initio dictionis lenius, in medio, asperius enun-
tari volunt : Malè ergo,

pro

ORTHOEPIA.

pro	Homo,	Efferimus	Omo.
	Hamus,		Amus.
	Humus,		Umus.
	Christus,		Cristus.
	Chrisma,		Crisma.
	Chremes,		Cremes.
	Thus,		Ius.
	Diphthongus,		Diptongus.
	Sphæra,		Spæra.

Fœdè quoque erratur à nostris, ubi *t* & *d* tanquam aspiratas pronunciant :

ut	{ Amath,	pro	{ Amat.
	{ Caputh,		{ Caput.
	{ Aputh,		{ Apud.

At innumera penè sunt hujus generis vitia, quæ bonarum literarum candidatis, & præceptorum diligentia emendanda relinquimus.

De sententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in scriptura rectè distinguenda consistere videtur : Proinde de clausularum distinctionibus paucula annotasse non fuerit supervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergo sive notæ, quibus in scribendo utuntur eruditi, Latinis dicuntur, subdistinctio, media distinctio, plena ac perfecta distinctio : Græcis; comma, colon, periodus.

Comma. Subdistinctio seu comma, est silentii nota seu potius respirandi locus; ut pote quæ pronuntiationis terminus, sensu manente, ita suspenditur, ut quod sequitur continuo succedere debeat. Notatur autem puncto deorsum caudato, ad hunc modum (,) :

Ovid. *Utendum est arate : cito pede præterit atas ;
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.*

Hac item notâ distinguuntur orationum singulæ partes : ut

Juven.

quam

bo-
gen-

tura
inde
non

atur
tin-
ma,

po-
ter-
qui-
un-

; *uit.*
ulz
en

ven. Gra

Grack

Media d

rentia r

a perio d

quemadm

us, prog

erbam cr

et inge

libus,

Plena d

nt perfe

ur, hoc

Dic m

Qui n

Huc aan

Paren

clula; q

Ho

Inter

arsum

E

Ca

ca diff

mina

ctiones

Veril

verus

Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,
Graculus esuriens in cælum, iusseris, ibit.

Media distinctio, seu colon, est ubi tantum ferè de Coloni
sententia restat, quantum jam dictum est: & est perfe-
periodi pars, notaturque duobis punctis, sic (:) ut
quodammodum horologii umbram progressam senti-
entem, progredientem non cernimus; & fruticem aut
ram crevisse apparet, crescere autem nulli videtur:
& ingeniorum profectus, quoniam minutis constat
stantibus, ex intervallo sentitur.

Plena distinctio, quæ & periodus dicitur, ponitur Periodus.
est perfectam sententiam, quæ & puncto plano no-
tatur, hoc modo (.) ut,

Dic mihi Musa virum, capta post tempora Troje,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari solent Parenthesis & Interrogatio.

Parenthesis est sententia duabus semilunulis in- Parenthesis.
clusa; quâ remotâ, sermo tamen manet integer: ut,

— Princeps (quia bella minantur
Hostes) militibus urbes pramunit, & armis.

Interrogatio signatur duobus punctis, ac superiore Interrogatio
cursum caudato, sic (?) ut,

Et qua tanta fuit Romam tibi causa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia versatur imprimis circa investi-
gandas dictionum origines: ut, num Cæ-
lebs dicatur, quasi celestem vitam agens;
num Lepus, quasi levipes.

Ceterum, Etymologia (quatenus nos hoc loco de
ea differimus) est ratio cognoscendi casuum discrimi-
mina: ut, fortis, fortiter; lego, legit: omnesque ora-
tiones partis complectitur. Cicero Notationem, seu
Veriloquium vocat. Componitur autem ab *ἔτυμ* &
verus & *λόγος* sermo.

DE

con
ntia
vna
fua

fig

rim
is.

i rim
rcu
Pa

n et
venn
icm
oc

per
m,
nm

rr,
alar
p
DE

Specie

Prin

Der

Prim

juimo

Col

itudin

pecu,

Fiel

innabi

Inte

quo,

aliqua

Red

Talis,

Nu

Car

nant,

Oro

Di

Par

e

e

Vn

Pa

DE ACCIDENTIBUS

NOMINI.

Nomini accidunt septem :
Species, Figura, Numerus, Casus,
Genus, Declinatio, Comparatio.

Nomini ac-
cidentia
sept.

DE SPECIE.

Species nominum est duplex: { Primitiva,
&
Derivativa.

Species.

Primitiva est, quæ aliunde non trahitur.

Primitiva.

Derivativa est, quæ aliunde formatur.

Derivativa.

Primitivæ subjiuntur hæc quæ sequuntur, & hu-
jusmodi;

Collectivum scilicet, quod singulari numero mul-
titudinem significat: ut *Concio, cœtus, plebs, turba,*
pecus, grex.

Collectivum.

Fictitium, quod à sono fingitur: ut, *Sibilus, tin-*
ninnabulum, stridor, clangor.

Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus,*
quot, nunquid: Quæ aliquando migrant in indefinita
aliquando in relativa.

Interrogati-
vum.

Redditivum, quod interrogativo respondet: ut,
Talis, tantus, tot.

Redditivum.

Numerale, cujus species hæc numerantur:

Numerale.

Cardinale, à quo, ceu, à fonte, alii numeri dimi-
nant, ut, *Uno, duo, tres, quatuor.*

Cardinale.

Ordinale: ut *Primus, secundus, tertius, quartus.*

Ordinale.

Distributivum: ut *Singuli, bini, terni, quaterni.*

Distributi-
vum.

Partitivum, quod significat vel multa singulatim;

Partitivum.

ut *Quisq;, unusquisq;, uterq;, neuter:* vel unum

et multis: ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.*

Universale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.*

Universale.

Particulare: ut, *Aliquis, quisquam, nullus, quidam.*

Particulare.

Derivativa. Derivativa autem has species subjectas habet, nimirum,
Verbale. Verbale: ut, *Electio, litura, auditus, ararium.*
Patrium. Patrium: ut, *Eboracensis, Londinensis, Oxoniensis, Atonensis.*

Gentile. Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*
Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab aliâ quâpiam suâ familiâ personâ derivatur:

ut { *Æacides, filius vel nepos Æaci.*
Nerine, filia vel neptis Nerei.
Latoïdes, filius Latona.
Menelaïs, uxor Menelæi.

Diminutivum. Diminutivum: ut, *Regulus, populus, masculus, minusculus.*

Possessivum. Possessivum: ut, *Herilis, servilis, regius, paternus.*

Materiale. Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale. Locale: ut, *Hortensis, agrestis, marinus, montanus.*

Adverbiale. Adverbiale: ut, *Hodierneus, besternus, crastinus, clandestinus.* (bendus)

Participiale. Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, scribendus.*
 Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fistilis, coctilis, flexilis, pensilis.*

DE FIGURA.

Figura nominum. Figura aut est simplex, ut *Iustus*; aut composita, ut *Injustus*. Sunt qui hæc addunt & decompositam; ut *Irreparabilis*.

DE NUMERO.

Numerus. Numeri sunt duo: Singularis de uno; ut *Pater*.
 Pluralis de pluribus; ut *Patres*.

DE CASU.

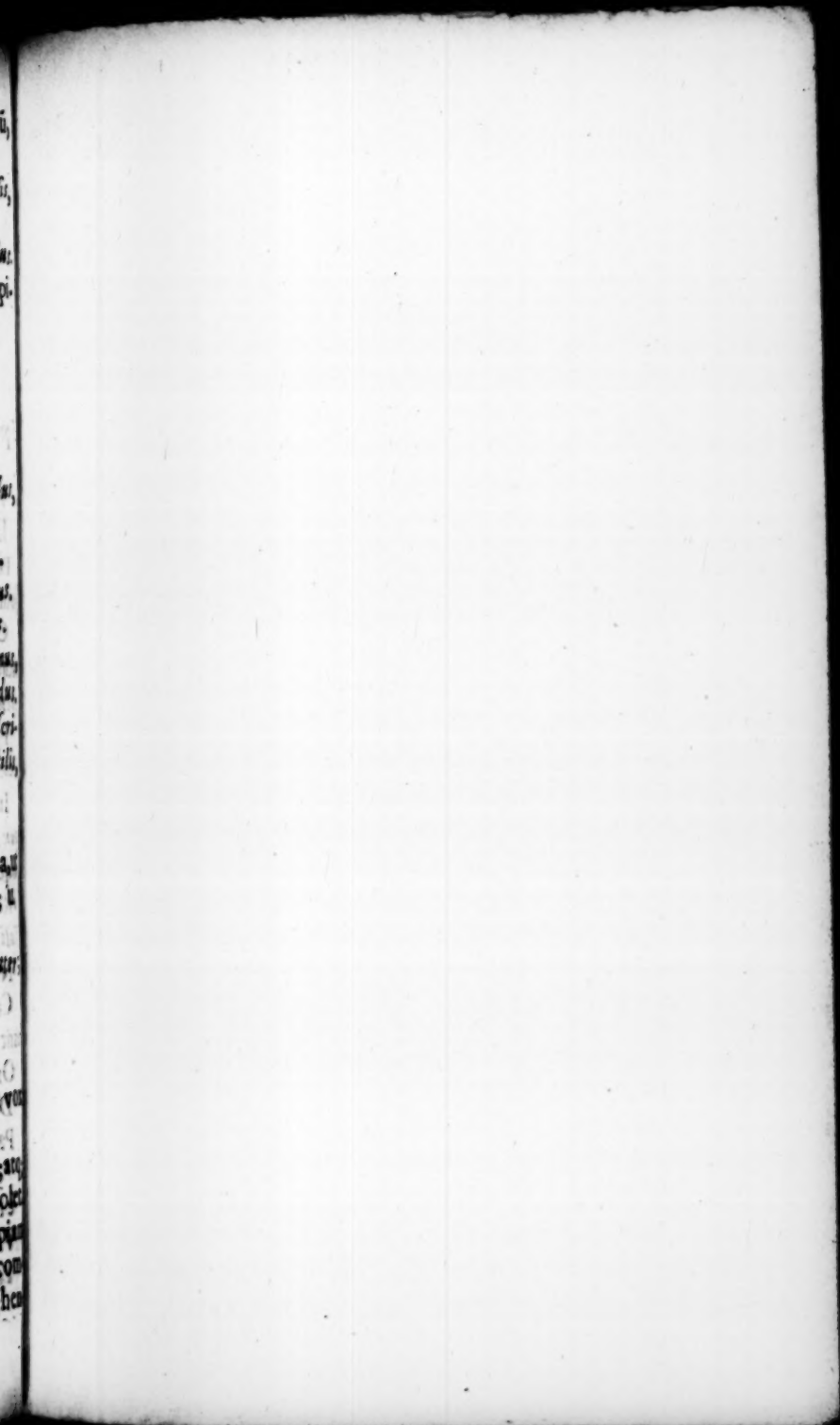
Casus nominum sunt sex.

Nominativus. Nominativus, qui & Rectus dicitur, est primus, quo rem aliquam nominamus.

Genitivus. Genitivus, qui significat cujus sit res quæpiam, atque hic patrius, gignendi, aut interrogandi casus dici solet.

Dativus. Dativus, sive dandi casus dicitur, quo quid cuiquam attribuiamus. Sub hac voce octavum etiam casum comprehendimus.

Octavus casus. Octavus casus, quo quid cuiquam attribuiamus. Sub hac voce octavum etiam casum comprehendimus.

prehe

Acc

potest

verbi

Vo

comp

Ab

eamu

nemp

Ge

septen

Hae

trium

sen p

sexun

quam

prop

natur

Po

feren

adje

enden

ris, I

ipsis

dicer

dubi

mafe

re se

muta

pote

cori

Ue

quer

quo

prehenderunt : ut, *It clamor cælo*, id est, *in cælum*.

Accusativus, & Incusativus, vel Causativus dici potest, qui verbum sequitur ; utpote in quem actio verbi immediatè transit : ut *Ampatrem*.

Vocativus, quem & Saluatorium vocant, vocandis compellandisve personis accommodatur.

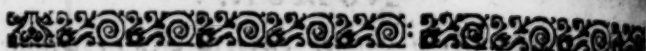
Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri significamus. Hic Sextus, atque Latinus casus appellatur, nempe quod Latinorum sit proprius.

DE GENERE

Genus est sexus discretio. Et sunt genera numero septem: Masculinum, cujus nota est *Hic*: fœmininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic & hæc*: commune trium, *Hic hæc & hoc*: dubium, *Hic vel hæc*: epicœnum seu promiscuum, quum sub una generis nota utrumq; sexum complectimur: *Hic anser*, *hæc aquila*. Quamquam hoc quidem genus ad præsens negotium non ita proprie spectare videtur, cum hoc quidem loco non de natura rerum agatur, sed de qualitate vocum.

Porro, inter commune genus & dubium hæc est differentia : quod ubi semel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, si dixeris, *Durus parens*, aut *Canis fœta*; quamdiu de eisdem ipsis individuis loqueris, non licebit mutato genere dicere, *parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At vero, dubii generis substantivo posito, etiamsi adjectivum masculinum addideris, nihilo tamen secius de eadem re sermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut si dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem esse & amaram*.

Ut autem genera nominum ad amussim calleas, hi sequentes canones tibi summâ diligentia imbibendi sunt, quos & *Guliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

- GUILIELMI LILII

Regulæ generales Propriorum

Mascula.

Propria quæ maribus tribuuntur, mascula dicuntur:
Ut sunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo; virorum;
Ut Cato, Virgilius; fluviorum; ut, Tybris, Oronus;
Mensium, ut October: ventorum, ut Libs, Notus, Austri.
Huc populos referas, cum Anglus, Tros, Belga, Ræ-

De Fœmininis.

Fœminina.

Exc. Pon-
tus; mas.Excipio.
Etiam.

* Hippo.

Etiam * Re-
ate, Cate.

Propria fœmininæ referentiæ nomina sexum
 Fœmineo generi tribuuntur: sive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus; mulierum; cum, Anna, Philae;
Urbium; ut, Elis, Opus: regionum, ut, Græcia, Persia;
Excipienda tamen quedam sunt urbium; ut ista
Mascula, Sulmo, Agragas: quedam neutralia, ut,
Tibur, Præneste: & genus Anxur quod dat utrumque.

Regulæ generales Appellativorum.

Appel. ar-
borum fœ-
min. * Rec-
tius qui le-
gunt mas
Pinus, viz.
Pinaster,

Appellativa arborum erunt muliebria; ut, *alnus,*
*Cupressus, cedrus. Mas * spinus, mas oleaster.*
Et sunt neutra, filix, suber, thus, robur, acerq;.

Epicœna.

Nomina
Volucrum,
Ferarum,
Piscium.
Exceptio
generalis.
2 Exceptis
fœminarum
propriis.

Sunt etiam volucrum; cum, passer, hirundo; ferarum
Ut, tigris, vulpes; & piscium; ut, ostrea, cepus;
Dicta epicœna; quibus vox ipsa genus feret aptum;
Autamen ex cunctis quæ diximus ante notandum,
Omne quod exit in um, seu Græcum, sive Latinum;
Esse genus neutrum; sic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ sunt tanquam Appellativa, ordine dicemus.

Regula Generalis Propriorum

Femina qua maribus tribus sunt mascula nomen
 Dii populi fluvii montes utriusque virique
 et sunt diuorum Mars Bacchus Apollo uirorum
 et Calo Virgilius fluviorum ut Tiberis Rhodanus
 Monsia ut Octobol. montorum ut Lybs notus Austor
 huc populos eosque Gabii Tros Bolga Raudinnas
 qua marem gotum designat mascula sunt.

De Femininis.

Femini generis regio est urbs femina diua
 diua Juno uerus mulierum con Anna Philotis
 etum ut Elis Opus regionum ut Gracia Persia
 sunt femini generis quoque femina constat
 Gracia in is ag. patrium de nomine quarta
 mascula solum de Gracia portus uenit a Gracia
 et. Peranost et generis Anxur quod est
 (utrumque)

De ymo
 Epicena

Sunt Epicena fora pisces sponges uolansq.
 mo quod exit in um con grakū sicut Latinum
 est genus neutrum sic inuariabile nomen
 hanc genus retinent flexu donata Latino.

Nomen non crescons muliobro est con
carnis

Mascula sunt usu uerbor et aqualis al
nata-

Mascula in or sou uenit in up sou lormia

Feminei generis sunt ficus humis domus

Nam genus his semper dignoscitur ex genitivo,
aut monstrabit specialis regula triplex.

Prima regula specialis.

Nomen non crescens genitivo, cen, caro, carnis,
Capra capra, nubes nubis, genus est muliebre.

Regula specialis prima

Quoniam Lilius noster genus nominum appellativorum ex genitivo dignoscendum docet, admonendi hoc loco sunt pueri, hanc primam regulam esse omnium nominum appellativorum non crescentium in genitivo; cujus generis sunt omnia primæ & quartæ inflectionis; & secundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infra in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc classem plerâq; tertiæ declinationis: ejusmodi sunt, Labes, Labis; pestis, pestis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.

Masculina excepta ex non crescentibus.

Mascula nomina in a dicuntur multa virorum
ut scriba, affecula, scurra, & rabula, lixa, lanista.

Mascula, Græcorum quot declinatio prima
indit in as & in es; & ab illis quot per a fiunt:

ut, atrapas, atrapa; athletes, athleta; Leguntur

Mascula item, verres, natalis, aqualis: ab asse

ut centussis: conjunge lienis, & orbis;

callis, caulis, follis, collis, mensis, & ensis,

ustis, funis, panis, penis, crinis, & ignis,

assis, fascis, torris, sentis, piscis, & unguis,

vermis, vectis, postis, rivalis & axis.

Mascula in er, cen venter: in os vel us, ut, lagos, annus.

1 Nomina officiorum in a.
2 In as, es, & a primæ declinat. Græcorum.
3 Verres, &c adde ædilis, tribulis.

In er, os, & us.

Fœminina non crescentia.

Oeminei generis sunt mater, humus, domus, alvus,

Et colus, & quarta pro fructu ficus, acusq;

Fœmin. excepta in er, os, us,

Biblus.
Dialectus.
Hyslopus.
Nardus.
Exodus.
Methodus.
Periodus,
&c.

*Porticus, atque tribus, socrus, nurus, & manus, idus:
Huc anus addenda est, huc mystica vannus Iacobi:
His jungas os inus vertentia Græca; papyrus,
Antidotus, costus, diphthongus, byssus, abyssus.
Crystallus, synodus, sapphirus, eremus & arctus,
Cum multis aliis, quæ nunc perscribere longum est.*

Neutra non crescentia

Neutrum nomen in e, si gignit is, ut mare, rete,
Et quot in on vel in um sunt; ut barbiton, ovum,
Et virus pelagus: neutrum modò, mas modò vulgus.

Dubia non crescentia.

*Referantur
ad Commu-
nia.

Incerti generis sunt * talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, restis, penus, annis,
Pampinus, & corbis, linter, torquis, specus, * anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaselus,
Lecythus, ac atomus, grossus, pharus, & paradysus.

Communia non crescentia

Compositum a verbo dans a, commune duorum est:
Grajugena à gigno, agricola à colo, id adveni
A venio: adde senex, auriga, & verna, sodalis, (monstrat
Vates, extorris, parvulus, perque duellis,
Affinis, juvenis, testis, civis, canis, hostis.

Secunda regula specialis.

Regula spe-
cialis secun-
da.

Nomen crescentis penultima si genitivi
Syllaba acuta sonat, velut hæc pietas pietatis,*
Virtus virtutis monstrant, genus est muliebri.

Huc spectant, quæ acunt penultimam genitivique
scientis: qualia sunt omnia quintæ inflexionis, præ-
ter Fides.

Omnia item monosyllaba, præter Vis. Reliqua om-
nia sunt tertiæ declinationis; ut sunt omnia desinentia

Porticus atque tribus annis colus et manus
Iungo acus his os in us uorkentia Graecapapirus
Exodus hisopus nardus methodus diabolus
cum Billo atque aliis quam nunc proscritore
Congum est

Neutrum nomen in o si gignit is ut mare est
Et uirius polagus neutrum modo mas modo uulga

Est mulio breo genus penultima si gignit
Syllaba crescat acuta uolet haeptetur alia

C
In
A
In < A
E
U
In
Char
Lat
Molic
I
A
U
In
C
Pr
niti
Pr
tine
Ip
funt
In
ênis
In
Lad
C
ôni
pra
I
I

C	ut	{ Halec, halêcis	
		{ Delphin, } ânîs.	
In	An	{ Titan, } ânîs.	
		{ Infans, } antîs.	
Ans	ut	{ Quadrans, } antîs.	
		{ Continens, } entîs.	
Ens	ut	{ Triens, } entîs.	
		{ Decuns decuncis.	
Uns			

In *er* longum, quæ Græcis per *us* scribuntur: ut, Character, crater, stater, loter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare Mulier had rectè in hac classe collocatur.

Inx	ut	{ Syrinx, ingis.	
		{ Phalanx, angis.	
Unx	ut	{ Deunx, } uncis.	
		{ Septunx, } uncis.	
Ons	ut	{ Effrons, } ontis.	
		{ Bifrons, } ontis.	
Ors	ut	{ Cohors, } ortis.	
		{ Consors, } ortis.	

Præterea in *o* Latine, quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, spado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingô, ônis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis, Cætera in *al* sunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ow* Græca, quæ retinent *o* in genitivo, ut, Damon, Ladon, Simon, Frion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ônis & ênis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, âris; hepar, hepâris.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter sequentia: quæ ad tertiam regulam spectant.

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ōris. Et Græca quoque nonnulla: ut. Rhetor, Hætor, Nestor, Stentor, &c. ōris.

In *us* Latina: ut Majestas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anātis; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ādis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnēs, locuples, ētis, Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut Leber, tæpes, Dares, Chremes, ētis.

* Pyrois,
entis.

In *is* quæ faciunt itis, inis, & idis * in genitivo: ut, Samnis, Quiris, itis: Salamis, Trachis, inis: Pophis, Crenis, idis. Cætera sunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Custos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ōtis.

Et Græca quæ retinent ω in penultima genitivi: ut Heros, Minos, ōis: Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum singularem in ūtis, ūdis, ūris, untis: ut, Salus, palus, tellus, Opus. Præter unam vocem, Pecus, pecudis.

Huc pertinent & comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædā appellativa & gentilia: ut, Abax, storax, styrax, tmlax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ācis: Syphax tamen variat ācis, & ācis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, icis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda sunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, spidix, foelix, phœnix, perdix, coturnix, &c. icis. Et verba omnia in *trix*: ut, Victrix, nutritrix, motrix, lotrix, &c. icis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* substantiva & adjectiva: ut, Celox, Velox, &c.

præter

Et
Ne
bu-
rati
ocu-
; te-
o:
Plo-
Pra-
icivi:
tis.
tis, u-
Prater
s: ut
g, for-
ut, A-
Phar-
& acie
Viber
a sunt
aix sp
verbe
lotri
ox acie
pratu

mascula compo: i unher in n poliffillaba
græca

præter Cappadox, ðcis; Allobrox, ðgis; & alia quædã.
 In æ: ut, Pollux, pollucis. Cætera sunt tertiæ regulæ.
 In y: ut, Bombyx, bombycis: Bebryx autem variat
 Bebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.
 In s Græca, præcedente p: ut, Hydrops; Cyclops,
 conops, Cercops, ôpis. Relique in ops ad tertiam regu-
 lam referenda.

Masculina excepta ex acutè crescentibus.

Mascula dicuntur monosyllaba nomina quedam, Monosylla-
ba. quedam.
 Sal, sol, ren, et splen, bes, pras, vir, vas, vadis, as, mas,

Mos, flos, ros, & pes, mus, dens, mons, pons, simul, & fons,

Seps pro serpente, grips, glis, rex, græx gregis.

Ma[scula] comperiuntur in n polysylla [ut hymen].

Poly-sylla-
ba. in n & o.

Lichen, & delphin: & in o signantia corpus;

Ut leo, curculio: sic senio, iernio, ferno.

Mascula in er, or, & os; cœu crater, conditor, heros:

In er, or, &
os, Polysyl-
laba.

Sic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens:

Quale bidens, quando pro instrumento reperitur:

Adde gigas, elephas, adamas, labesque, tapesque,

Meridies quinta: & qua componuntur ab asse;

U: dudrans, semis: jungantur mascula, magnes:

Hydrops, nycticorax, thorax, & mascula, vervex,

Phoenix, & primas; bombyx, pro vermiculo. Ex his

Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, uxor.

Neutra excepta ex acutè crescentibus.

Sunt neutralia & hæc monosyllaba nomina mel, fe!,

Neut. Mel.
& in al. as.
Poly-syllaba

Lac, far, ver, cor, as, vas vasis, os ossis & oris,

Rus, thus, jus, crus, pus. Et in al polysyllaba, in arque;

Ut capital, laquear. Neutrum hanc & muliebre.

Halec.

Dubia acutè crescentia.

(grus,

Sunt dubia hæc, Python, scrobs, serpens, bubo, rudens,

Spardix, lynx, lymax, stirps pro trunco, pedis & calx:

Adde dies, numero tantum mas esto secundo.

Com.

Communia acutè crescentia.

*Sunt commune, Parens, aut orque, infans, adolescens,
Dux, illex, hares, exlex : à fronte creata ;
Ut bifrons : custos, bos, * fur, sus, atque sacerdos.*

* Sic latro

Tertia & ultima regula specialis.

Tertia re-
gula speci-
alis.

Nomen, crescentis penultima si genitivi
Sit gravis, ut sanguis genitivo sanguinis, est ma-

Huc spectant penultimam genitivi crescentis gra-
vantia : cujus generis sunt paucula illa secundæ de-
nationis: de quibus suprà meminimus; videlicet, Socer,
gener, puer, eri; Audacter, adultèri; Presbyter, eri.

Composita à vir, viri. ut, Levir, Triumvir, Decemvir,
Centumvir, iri.

Composita item à gero & fero. ut, Armiger, claviger,
caducifer, lucifer, eri: & adjectiva quædam: ut, Tenax,
dexter, prosper, eri; satur, uri. Spectant huc & Græca
omnia neutrius generis in a: ut Poëma, dogma, sophi-
ma, ænigma, ätis.

In yr item Græca: ut, Martyr, martyris; Pfithyr, ph-
thyris.

Omnia item in ur Latina: ut, Augur, murmur, furor,
cicur, äris.

It ut etiam omnia: ut Caput, capitis, Occiput, oc-
cipitis.

Præterea in o Latina omnia, præter illa quæ super
excipiuntur: ut, Imago, sartago, cardo, inis.

In l: ut, Annibal, älis; mugil, ilis; Consul, præsul, is.

In ex: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, inis.

In on Græca, quæ sumunt o parvum in penultima
genitivi singularis: ut, Canon, dæmon, architecton,
Philemon, önis.

In or Latina & Græca: ut, Arbor, æquor, maror,
pantocrator, apator, öris.

in as: ut, Anas, an ätis.

Pi grauior crescat eou sanguis sanguinis optima

Et G
In es
In is
In q
accha
In es
In s
Gra
{ P
H
{ In
In o
In a
us, vu
In
In e
In a
maffi
In e
Allo
In
De
Eryx

F
Idi
Mon
Gra
Sic
G
Ca
His
App

Et Græcatur, Arcas, chalias, hebdomas, enneas, adis.

In *es* Latina: ut, Fomes, limes, itis; præses, deses, idis.

In *is* Latina & Græca: ut, Sanguis, pollis, inis; Ty-
annis, paropsis, idis.

In *or* Latina & Græca: ut, Jubar, compar, nectar,
bacchar, äris.

In *er* Græca: ut, Aer, æther, ëris.

In *s* præcedente consonante, tam Latina, quam

Græca: ut,

{ Princeps,	{ cîpis;	{ Æthiops,	{ öpis;
{ Hyems,	{ ĕmis;	{ Arabs,	{ äbis;
{ Inops,	{ öpis;	{ Chalybs,	{ ybis.

*Excepe
quædam in
is.

In *os* Latina: ut, Compos, ötis;

In *us* Latina & Græca: ut, Pecus, decus, öris; Vel-
lus, vulnus, ëris; Tripus, Oedipus, ödis.

In *ax* Græca: ut, Abax, storax, colax, climax, äcis.

In *ex* Latina: ut, Index, vindex, carnifex, aruspex, icis.

In *ix* Latine & Græca: ut, Varix, fornix, calix, icis,
mastix, igis:

In *ox* Latina & Græca: ut, Præcox, Cappadox, öcis.
Allobrox, Polyphlox, ögis.

In *ux* Latine: ut, Conjux, conjügis; Redux, redücis.

Denique in *yx* Græca: ut, Onyx, Sardonyx, Ceryx,
Eryx, ychis.

Fœmin. excepta ex graviter crescentibus.

Fœminei generis sit hyperdissyllabon in *do*,

Quod *dinis*; atque in *go*, quod dat *ginis* in *genitivo*.

Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque

Hyperdi-
ssyllabon in
do & *go*.

Monstrat compago compaginis: adijce *virgo*,

Grando, fides, compes, reges, & seges, arbor, hyëmsque:

Sic Bacchar, sindon, Gorgon, icon, & Amazon.

Gracula in *as* vel in *is* finita: ut, Lampas, Iaspis,

Cassis, cuspis; in *us* vox una pecus pecudis dans;

His forfex, pellex, carex, simul atque supellex,

Appendix, histrix, coxendix, adde filixque.

Gracula in
as & *is*
Cassis, cus-
pis latina.

Neutra

Inanimat.
in a, en, ar,
ur, us, put.
Excipe.

Nentra excepta ex graviter crescentibus.

Est neutrale genus signans rem non animatā, (dat)
Nomen in a; ut problema: en; ut omen, ar; ut jubar.
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Mascula sunt, pecten, surfur: sunt neutra, cadaver,
Verber, iter, suber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber & lacer, cicer, & piper, atque papaver,
Et fiser, atque filer: sic aquor, marmor, adorque:
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter crescentibus.

Sunt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbris
Adde culex natrix, & onyx cum prole, filixque:
Quomvis hac melius vult mascula dicier usus.

Communia ex graviter crescentibus.

Communis generis sunt ista, vigil, pugil, exul,
Praesul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur, & An
Antistes, miles, pedes, interpretes, comes, hospes;
Sic ales, praeses, princeps, auceps, eques, obfes:
Atque * alia à verbis qua nomina multa creantur;
Ut conjux, judex, vindex, opifex, & aruspex.

* Sic Arti-
fex, muni-
ceps, parti-
ceps.

Regula Adjectivorum generalis.

Adjectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut faelix, audax, retinent genus omne sub una:
Sub gemina si voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duum prior est, vox altera neutrum:
At si tres variant voces, sacer ut sacra sacrum:
Vox prima est mas, altera foemina, tertia neutrum:
At sunt quae flexu propè substantiva vocares,
Adjectiva tamen naturā usque reperta:
Talia sunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, sospes, comes, atque superstes;
Cum paucis aliis, quae lectio iusta docebit.

hant Dubia ~~pra~~ corlor cardo mas go cing fo box

Est commune, a los, praesos, princeps et pugil ~~pra~~
Praesul, homo, obsos, martyr, nomen, opus, augur
praesosque a uerbis sic nomine multa erant
ut confar iudex uindex opifex et aruspex

Hic color hic ~~atque~~ hac coloris coloris
oxy hili neutrum.

Hac propriū quendam sibi flexum asciscere gaudent,
Campester, volucer, celeber, celer, atq; saluber:
junge pedester, equester, & acer: junge paluster,
Ac alacer, sylvester. At hac tu sic variabis;
Hic celer hac celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic;
Hic atq; hac celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
 Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
 De quibus atq; aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE

D Declinatio est variatio distinctionis per casus. Sunt Declinationes nominum. Prima nominum declinatio.
 autem declinationes numero quinque.
P Prima declinatio complectitur quatuor terminationes:

A, { ut } *Mensa;* { *Es,* } ut { *Anchises;*
As, { } *Æneas;* { *E,* } ut { *Penelope.*

Porrò Græca sunt { *As,* } *Thomas.*
 omnia quæ in { *Es,* } finiuntur: ut { *Anchises.*
 { *E,* } { *Phoebe.*

Sunt qui huc addunt hebræa quædam in *am*: ut *Adam*, *Adæ*; *Abraham*, *Abrahæ*. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: *Adamus*, *adami*; *Abrahamus*, *Abrahâmi*.

As, accusativum in *am* et in *an* facit, ut, *Æneas*, *Æneam*, vel *Ænean*: vocativum in *a*; ut *Æneas*, *Ænea*. As.

Es, in accusativo *en* sumit; ut *Anchises*, *Anchisen*: in vocativo & ablativo *e* vel *a*: ut *Anchise*, vel *Anchisa*. Es.

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum in *en*, vocativum & ablativum in *e*: ut, E.

Nom. { *Penelope,* } Acc. { *Penelopen,*
 Gen. { *Penelopes,* } Voc. { *Penelope,*
 Dat. { *Penelope,* } Abl. { *Penelope.*

As in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur: ad Græcorum imitationem: ut, *Pater-familiâs*, *Filius-familiâs*. Id quod veteres observabant in multis aliis, *Ennius*; *Dux ipse viâs*. As in Gen.
Livius

Hic color hic atque hac coloris coloris
oxy hili neutrum.

Ha
Camp
hang
hic al
Hic c
Hic a
Sunt
De qu
D
P
ti
1
Por
or
Sun
dam,
Latine
ris: A
As
am, v
Es
vocati
E, g
in en,
N
C
D
As
pericu
Filius
tis ali

Hac propriū quendam sibi flexum asciscere gaudent,
Campester, volucer, celebr, celer, atq; saluber:
junge pedester, equester, & aser: junge paluster,
de alacer, sylvester. At hac tu sic variabis;
Hic celer hac celeris, neutro hoc celere: Aut aliter sic;
Hic atq; hac celeris, rursum hoc celere est tibi neutrum.
Sunt qua deficiunt genere adiectiva notanda,
De quibus atq; aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE

Declinatio est variatio distinctionis per casus. Sunt Declinati-
 autem declinationes numero quinque. ones nomi-
 Prima declinatio complectitur quatuor termina- num. Prima
 tiones: nominum
 declinatio.

A, { ut } Mensa; { Es, } ut { Anchises;
As, { } Aeneas; { E, } ut { Penelope.

Porro Græca sunt *As, { } Thomas.*
 omnia quæ in *Es, { } Anchises.*
E, { } Phœbe.

Sunt qui huc addunt hebræa quædam in *am*: ut A-
 dam, Adæ; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad
 Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexe-
 ris: Adamus, adamī; Abrahamus, Abrahāmi.

As, accusativum in *am* et in *an* facit, ut, *Aeneas, Aene-*
am, vel Anean: vocativum in a; ut Aeneas, Aenea.

Es, in accusativo *en* sumit, ut *Anchises, Anchisen* in
 Vocativo & ablativo *e* vel *a*: ut *Anchise, vel Anchisa.*

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accusativum
 in *en*, vocativum & ablativum in *e*: ut,

Nom. { *Penelope,* } Acc. { *Penelopen,*
 Gen. { *Penelopes,* } Voc. { *Penelope,*
 Dat. { *Penelope,* } Abl. { *Penelope.*

As in genitivo nominum Latinorum interdum re-
 peritur ad Græcorum imitationem: ut, *Pater-familiās,*
Filius-familiās. Id quod veteres observabant in mul-
tis aliis. Ennius; Dux ipse vias. Livius

As.

Es.

E.

As in Gen.

Livius Andronicus; *Mercurius*, cūque eo *Latonas*, pro *Liatona*. Sic *Nævius*; *Filii terræ*, pro *terra*. *Virgilius*; *Nec aurās*, *nec sonitus mæmar*.
Aulai, & *pictai*, atq; id genus alia priscis relinquitur.
 Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit.
Æneadum, *Grajugenūm*; pro *Æneadarum*, *Grajugenarum*.

Hæc dativos & ablativos plurales mittunt in *abus*.
Dea, *mula*, *equa*, *liberta*, *ambæ*, *duæ abus*.

Hæc verō tam in *is*, quā in *abus*: *Filia*, *filii vel filibus*; *Natæ*, *natis vel natibus*.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda declinatio.

Secundæ declinationis
 Scriminationes sunt apud Latinos quinque;
 Er, Ir, Ur, U, Um, Os, On, Eus.
 Ut, Vir, Satur, Dominus, Templum, Delos, Ilion, Orpheus.

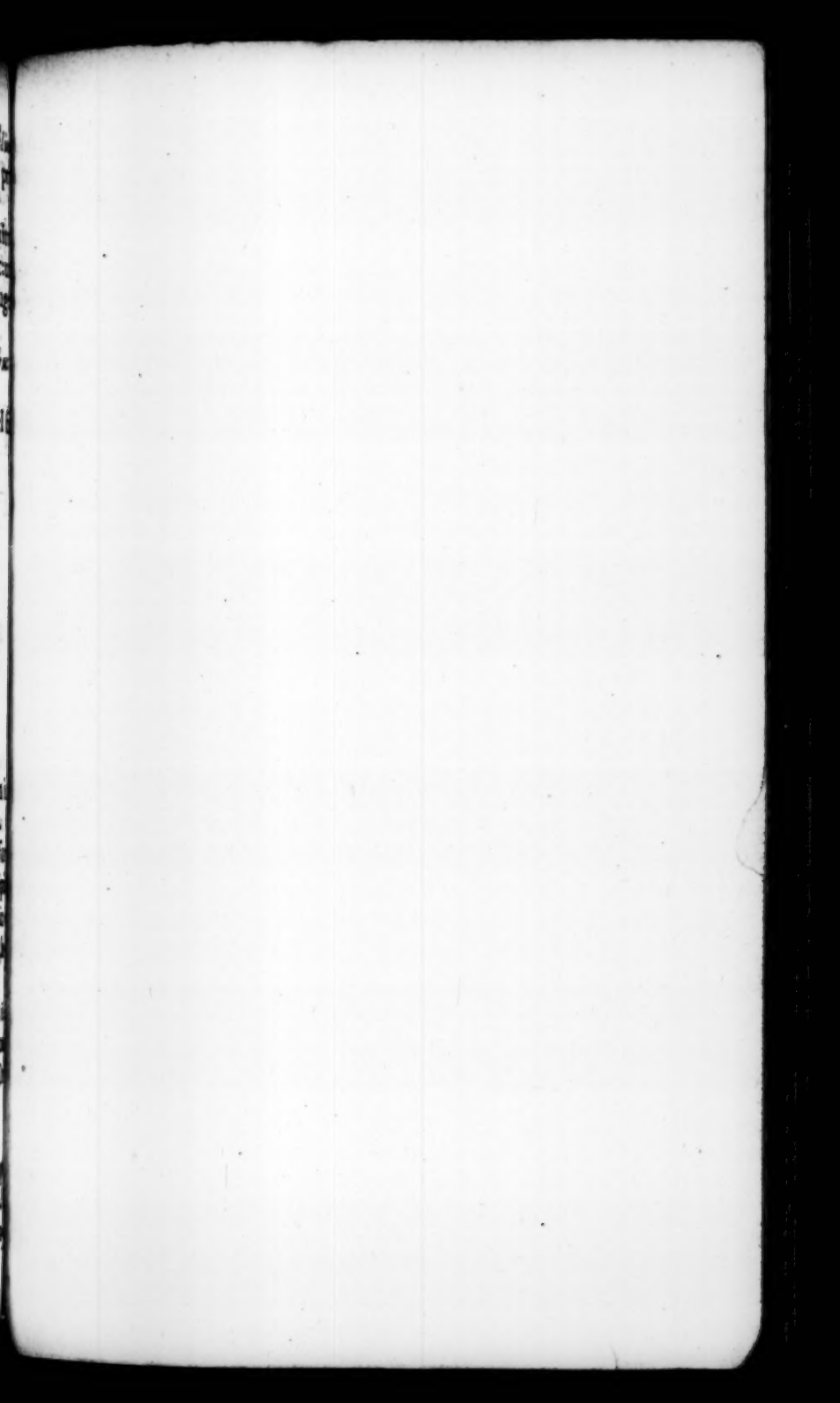
Attica in *es* genitivum in *e* mittunt, accusativum in *on*: ut, *Androgees*, *Androgeō*, Accus. *Androgeōn*.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum in *u*: ut, *Panthus*, *ô Panthū*; *Oedipus*, *ô Oedipū*.

Notabis & Latina quædam, tam in *us*, quā in *is*, mittunt vocativum singularem: ut, *Agnus*, *vulgus*, *fluvius*, *chorus*, *populus*, pro natione.

Eas, genitivum format in *is* vel *eos*, dativum in *is*, accusativum in *as*, vocativum in *em*: ut,
 Nom. { *Orpheus*. } Acc. { *Orpheā*. } Ovid.
 Gen. { *Orphēi*. } Voc. { *Orphen*. }
 Dat. { *Orphēi*. } Abl. { *Orphēo*. }

Fœminina in *o* genitivum in *is*, accusativum in *o*: ut, *Sappho*, *Sapphus*, hanc *Sapphō*; *Clio*, *Clis*, hanc *Clis*.

Notan
Synop
Item a
Poeta i e
Virg. Sa
Hor. No
Cic. in P

Tert
Lili
Quor
ut, Vi
Charib
Sic &
brim, A
Qua
munite
quis, tu
vel exp
Abla
Ablativ
Prop
mittunt
At neu
ex part
tunt in

Ab
nativo
ut Par
Hac
sape, p
A. H. L
, H. H. H
H. H. H

Noctandæ sunt deniq; {Deum, } pro {Deorum.
 synopationes illæ : {Viram, } pro {Virorum.
 Item anomala illa Ambo & Duo; quas duas voces
 poetæ etiam in accusativo Masculinas usurpant : ut,
 Virg. Si duo prætereatales Ida tulisset Terra viros.
 Hor. Ne vos vitillet gloria, jurejurando obstringã ambo.
 Cic. in Phi. secund. Præter duo vos, nemo sic loquitur.

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia est : cujus difficili-
 ores duntaxat casus hoc loco attingemus.

Quorundam accusativi flectuntur tantum in *im*; Accus.
 ut, Vim, ravim, tussim, sitim, magudarim, amussim,
 Charibdim.

Sic & quorundam fluviorum accusativi : ut, Ty-
 brim, Ararim.

Quædam accusativos flectunt in *im* & in *em* com-
 munitè : ut, Buris, pelvis, clavis, securis, puppis, tor-
 quis, turris, restis, febris, navis, bipennis, aqualis, *im*
 vel *em*.

Ablativus regulariter in *e* desinit : ut, pectus, salus; Ablat.
 Ablativo Pectore, salute.

Propria nomina adjectivis similia, ablativos in *e*
 mittunt : ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.
 At neutra desinentia in *al, ar* & *e*, ablativum magna
 ex parte mit-

tunt in <i>i</i> : ut,	{ Vestigal,	{ Vestigali,
	{ Calcâr,	{ Calcari,
	{ Mare,	{ Mari.

Ablat.

Ablativus rete à nominativo retis est; non à nomi-
 nativo rete. Par, cum compositis, tam *e* quam *i* habet:
 ut Par, compar. ablativo Pare, compare vel ri.

Hæc tamen *e* retinent, Har, hepar, jubar, nectar, gau-
 lape, præsepe.

{ Soracte,	{ Soractê,
{ Præneste,	{ Prænestê,
{ Reate,	{ Reatê,

Ablat.

Mensium

Menſium nomina in *er* vel *is*, ablativum in *i* ſolum mittunt : ut September, Aprilis : ablativo Septembri, Aprili.

Quorum accuſativus in *im* tantum definit, iis ablativus exit in *i* : ut Sitim, ruſſim : ablativo Siti, ruſſi.

Adjectiva quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutrum faciunt, ablativum mittunt in *i* ſolum : ut, Fortis, mollis, dulcis ; ablativo Forti, molli, dolci.

Sic Acer, acre ; ablativo acri.

Licet Poëtæ interdum metri cauſa *e* pro *i* uſurpent.

Cætera adjectiva tam in *e* quam in *i* mittunt : ut Capax, duplex ; ablativo capace, duplici vel ci.

Præter pauper, degener, uber, ſoſper, hoſpes, quæ in *e* tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam biſariam faciunt ablativum : ut Melior, doctior ; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. Similiter & ſubſtantiva quædam : ut Ignis, amnis, anguis, ſupellex, unguis, vectis ; ablativo *e* vel *i*.

Rariùs autem civis, } Abla- { Cive vel civi.

Rariùs etiam Arpinas, } civo. { Arpinâte vel ti.

Et ſic de cæteris id genus gentilibus. Denique ad eundem modum ablativos formant, quorum accuſativi per *em* & *im* finiunt : ut, Puppis, navis ; ablativo Puppe, nave, vel vi. Et Verbalia item in *trix* vel *trix* : ut Victrix, altrix ; ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Nom. Plur.

Neutra quorum ablativus ſingularis exit in *i* tantum, vel in *e* & *i* nominativum pluralem mittunt in *ia* ; ut Molli, duplici vel ci ; nominativo plurali Mollia, duplicia, Præter Ubera, plura vel plaris, pluſtra vel pluſtria : ſic comparativa, ut Meliora, fortiora, doctiora, priora. Feſtorum nomina pluralem

Gen. Plur.

ſua genitivum pluralem partim in *orum* mittunt : ut Agonalia, Agonaliorum ; Vinalia, Vinaliorum ;

Partim in *ium* : ut Floralia, *ium*, Feralia, *ium* : Aliquando tam in *orum* quam in *ium* : ut, Parentalia, *orum*.

orum &

Dati

Quinq

Ex a

geniti

pium,

compa

Suppli

veteru

rium f

Sun

modi

serper

Qua

bus fir

urbs, f

urbium

Ex

pum f

Ub

untur

ut

ut

Litiu

Exc

opun

As

Nox

Mus

ab al

Be

Qu

vum

um e

orum & ium. Saturnalia, orum, & ium.]

Dativum in *bus* communiter: Præter Quinquatria, Quinquatriis. —

Ex ablativis in *i tantum*, vel in *e & i*, fit pluraliter genitivus in *ium*: ut, Utili, utilium, puppe, vel pi, puppium, præter { Majorum, } comparativa: ut, { Meliorum. } Item præter ista, Supplicum complicum, strigilum, artificum, vigilum, veterum, memorum, pugilum, inopum. At Plus plurius format.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujusmodi sunt, Sapientum pro sapientium, serpentum pro serpentium.

Quando nominativi singulares duabus consonantibus finiuntur genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, urbs, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali, Partium, urbium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municipum, forcipum, inopum; coelibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis singularibus reperiuntur pares syllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*:

ut { Collis, } in genitivo, { Collium, } Addde istis { Mensis, } { Mensium, } { Auris, } { Aurium, }

Litium, ditium, virium, salium, manium, penatium?

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, opum, apum, &c.

As format assum: Mas marium: Vas vadis, vadium:

Nox noctium: Nix nivium: Os ossium: Faux faucium:

Mus murium: Caro carniū: Cor cordium. Alicum

ab ales, assumit *n*.

Boum anomalum est, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales desinunt in *ium*, accusativum formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium omnium; Partes, omnes vel eis.

Græca.

Græco fonte derivata plerâque, quando juxta linguarum suarum morem variantur, genitivum mittunt in *os*; ut Titan, Pan, Daphnis, Phyllis, genitivo Titânos, Panos, Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut, Titani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accusativum in *a*, nisi sint neutrius generis in *a* non terminantia: ut, Pana, Phyllida, Amaryllida.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo, accusativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos,	} Accusat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Genesis, fios,		Genesin.
Metamorphôsis, fios,		Metamorphôsin.

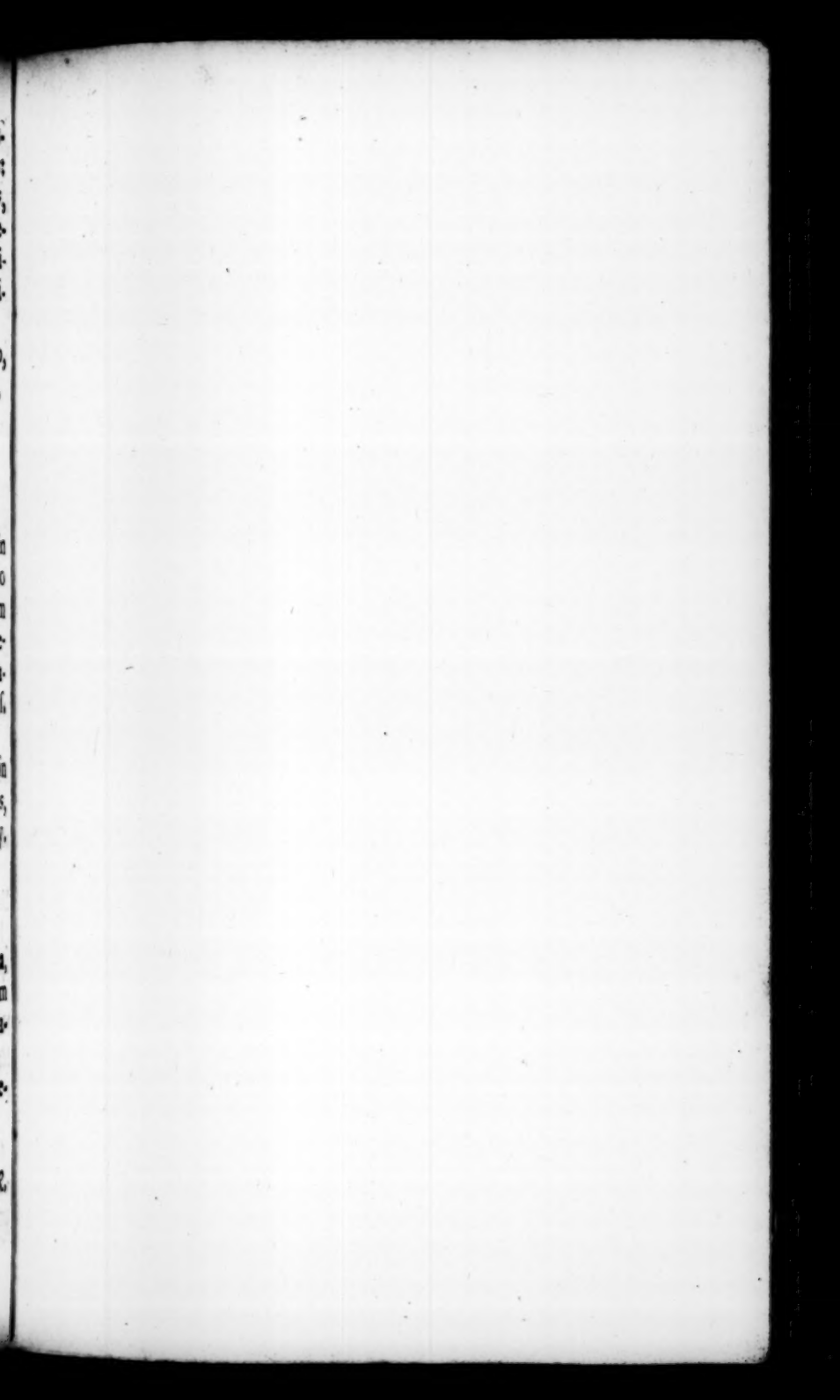
Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum in *os* non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro genitivorum ratione duplicem quoque accusativum formant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut, Paris, genitivo Paridos & Parios, accusativo Parida & Parin: Themis, genitivo Themidos & Themios, accus. Themida & Themis.

Vocativus nominativus magnâ ex parte similis est; in nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pallas, Pallantis, Tethys, Tethyos; vocativo ô Palla: Tethy, Phyllis, Phyllidos, } Vocativo ô { Phylli.
Alexis, Alexios, } { Alexi.
Achilles, Achilleos, } { Achille.

Neutra singularia in *a* Græca sunt: ut, Problêma, poëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam declinabant, additâ syllabâ *tum*: ut, Hoc Problematum, hoc poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in frequentiore usu sunt: ut, problematis, poëmatis.

QUAR.

Q

cto

V

zeru

Terre

D

conce

V

To

Cu

aliis e

lẽt

caſib

Ha

mant

querc

Cæ

nibus,

Qu

v

admo

Olin

dam ne

Geu

& e, ex

Cic

Virg

Salu

Cæ

am dili

clita di

lectione

QUARTA DECLINATIO.

Quarta declinationi nihil ferè difficultatis inest; nam duas tantum sortitur terminationes in recto singulari; nempe *us* & *u*; ut manus, genu.

Veteres à nominativis Anus, tumulus, ornatus, dixerunt Anuis, tumulti, ortati, in genitivo: ut, (*multi* Terent. *Ejus annis causâ*. Idem, *Nihil ornati, nihil tu-*

Dativus *ui* habet & interdum etiam *u*: ut, Fructui, concubitu: rarius fructu, concubitu.

Virgilius; *Quod neque concubitu indulgens.*

Terent. *Vestitu nimis indulges.*

Currum autem pro curruum Synæresis est; ut & in aliis declinationibus fieri solet.

Iesus, in accusativo Iesum habet; in reliquis vero casibus ubique Iesu.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; Acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, specus, quercus, partus, portus, veru, *ubus*.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, foetibus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

Quinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus sortita est, quemadmodum infra in Heteroclitis fusiùs traditur.

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebei*.

Gevitivus hujus declinationis olim etiam in *es, ii, &c*, exibat.

Cicero; *Equites verò daturos illius dies panas.*

Virgilius; *Munera letitiâque dii.*

Salustius; *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterum, præter ista quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclitica dicuntur. Hæc partim variâ probatorum autorum lectione, partim à sequentibus regulis discere licebit.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS,

Rob. Robinson.

Heteroclitica
quæ sunt.

Qua genus aut flexum variant, quacunque novum
Ritu deficiunt, superantve, Heteroclitica sunt.

Variantia genus.

1 Masc.

*Hæc maribus dantur singularia, plurima neutris,
Menalus, atque sacer mons Dindymus, Ismarus, atque
Tartara, Taygetus, sic Tanara, Massica, & altus
Girgarus. At numerus genus his dabit alter utrumque
Sibilus, atque locus, locus, & Campanus Avernus.*

2 Fem.

*Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus infelix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, nisi plurali careat, facit ipsa supellex;
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.*

3 Neut.

*Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque
Rastrum, cum frano, filum, simul atque capistrum,
Argos item & cælum sunt singula neutra. Sed audi,
Mascula duntaxat cœlos vobitabis & Argos;
Frenas sed & frenos, quo pacto & cætera formant,
Nundinæ, & hinc epulæ, quibus addito balneum;
Neutra quidem primo, muliebria rite secundo:
Delicium plurali delicias tibi format.
Balnea plurali Juvenalem constat habere.*

Defectiva.

Quæ sequitur, manca est numero, casûve, propagata.

Aptôta.

Aptota quæ
a recto non
variant ca-
sum.

*Quæ nullum variant casum; ut fas, nil, nihil, &
Multa & in u simul i; ut sunt hæc, cornûque, genus
Sic gummi, frugi; sic tempe, tot, quot, & omnes,
A tribus ad centum numeros, Aptôta vocabis.*

Monop.

Vas vasie primo vassorum vasa^a secundum

Est
Ceu, 2
Promp
Legin

Sun
Ut for
Sic p
Jugen
Verbe
Tant
Impe
Verbe
Qua

T
Ut p
Sic o
At t
Omni
Qu
Et q
Infi
Qu
Qu
P
Plu
Ida
Hi
In
Est

Monoptôta.

*Estque Monoptôton nomen, cui vox cadit una :
Ceu, noctu, natu, jussu, injussu, simul astu,
Promptu, permissu : Plurali legimus astus ;
Legimus inficias, sed vox ea sola reperta est.*

2 Monoptôta.

Diptôta.

*Sunt diptôta, quibus duplex flexura remansit :
Illi fors forte dabit sexto, spontis quoque sponte ;
Sic plus pluri habet, repetundarum repetundis ;
Jugeri & sexto dat jugere, verberis autem
Verbere, suppetia quarro quoque suppetias dant ;
Tanti undem dat tantidem simul impetis hoc dat
Impete ; junde vicem sexto vice ; nec lego plura.
Verberis atque vicem, sic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hac numero casus tenere secundo.*

3 Diptota.

At vivis re
peritur apud
Livium, lib

Triptôta.

*Tres quibus inflectis casus, Triptôta vocantur ;
Ut precis atque precem, petit & prece blandus amicam ;
Sic opis est nostra, fer opem legis, atque ope dignus :
At tantum recto frugis caret & diuisionis :
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter :
Quae referunt, ut Qui : quae percontantur, ut Ecquis :
Et quae distribuunt ; ut, Nullus, neuter, & omnis :
Infinita solent his jungi ; ut, quilibet, alter :
Quinto hac saepe carent casu ; & pronomina, prater
Quatuor hac infra, Noster, nostras, meus, & tu.*

5 Defect.
vocativo.

*Propria cuncta notes, quibus est natura coërcens,
Plurima nè fuerint : ut, Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lalaps, Parnassus, Bucephalusque.
His frumenta dabis, pensa, herbas, uda, metalla ;
In quibus authorum quae sint placita ipse requiras :
Est ubi pluralem retinent haec, est ubi spernunt.*

6 Propria
defect. plur. il

Foris dat.
plur., Ovid.

Hordea, farra, forum, mel, mulsū, defruta, tibiſque.
Tres tantum ſimiles voces pluralia ſervant.

1 Masculula.
deſect plur.

Hesperus & vesp̄er, pontus, limūſque, ſimūſque,
Sic penus, & ſanguis, ſic æther, nemo: ſed iſta.
Masculula ſunt numerum vix excedentia primum.

2 Fœm. ca-
rent plur.

Singula fœminei generis, pluralia raro,
Pubes, atque ſalus, ſic talio cum indole, tuffis,
Pix, humus, atque lues, ſitis, & fuga, jūge quietem,
Sic cholera, atque fames, bilisſque, ſenecta, juvenis;
Sed tamen hæc ſoholes, labes, ut & omnia quinta,
Tres ſimiles caſus plurali ſape tenebunt:

Nota.

Excipe res, ſpecies, facies, aciesſque, diesſque;
Quas voces numero totas licet eſſe ſecundo.
Iſtis multa ſolent muliebria neſcere; ut hæc ſunt,
Stultitia, invidia, & ſapientia, deſidia, atque
Id genus innumera voces, quas lectio prabet:
Quam tibi præfixam cencertum collige ſilum.
Rariùs his numerum quandòq; ſed adde ſecundum.

3 Neutra
carentia
plurali.

Nec licet his neutris numerum deferre ſecundum,
Iuſtitium, ſenium, lethum, cœnūque, ſalūque,
Ver, barathrum, virus, vitrum, nihilumq; penumq;
Adde gelu, ſolium, iubar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi, ſi obſerves, occurrent multa legenti.

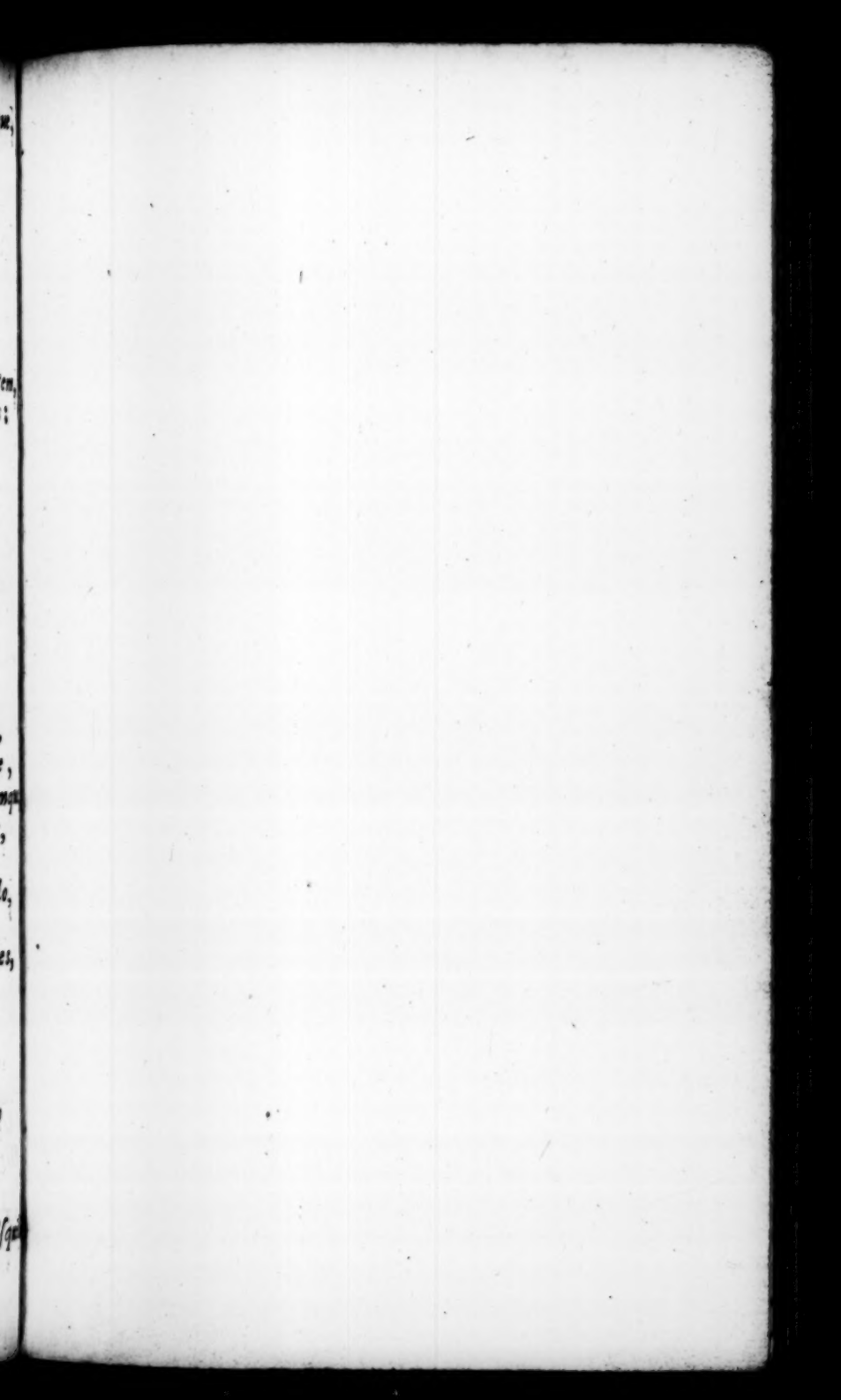
1 Masculula,
carentia
ſingulari.

Masculula ſunt tantum numero contenta ſecundo,
Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,
Menſes profluvium, lemures, faſti, atque minores,
Cum genus aſſignant natales, adde penates,
Et loco plurali, quales Gabiique, Locriſque,
Et quacunque legas paſſim ſimilis rationis.

2 Fœmin.
carentia
ſingulari.

Hæc ſunt fœminei generis, numerique ſecundi,
Exuvia, phalera, gratiesſque, manubia, & idus,
Antia, & inducia, ſimul inſidiaque, minaque,
Excubia, nona, nuga, trisaque, calenda;

Quisq;

Qu
Fer
Re
Nu
Qu

R
Ma
Ar
Fu
Ro
In
Aug
Fest
Qu

H
Na
Sic
Sen
Atq
Qu
Sim
Vis
At
Ev
Tal
S
Qu
Na
Hi
Gol

*Quisquilia, therma, cuna, dira, exequiaeque,
Feria, & inferia; sic primitiaeque plagaque,
Retia signantes, & valva, divitiaeque,
Nuptiae item & lactes: addantur Thebae & Athena:
Quod genus invenias & nomina plura locorum.*

*Rarius hac primo, plurali neutra leguntur,
Mœnia, cum tesquis, præcordia, lustra ferarum,
Arma, mapalia, sic bellaria, munia, castra;
Fumus justa petit, petit & sponsalia virgo,
Rostra disertus amat; puerique crepundia gestant;
Infantēque colunt cunabula; consulit exta
Angur: & absolvens superis effata recantat.
Festa Deūm poterunt, cen Bacchanalia, jungi.
Quod si plura leges, licet hæc quoque classe reponas.*

3 Neutra.
carentia
singulari.

Redundantia.

*Hæc quasi luxuriant, varias imitantia formas:
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitruque,
Sic clypeus clypeum, baculus, baculum, atque bacillum,
Sensus & hoc sensum, tignus tignūque, tapetum
Atque tapete tapes, punctas punctūque: sinapi,
Quod genus immutans fertur scelerata sinapis;
Sinus & hoc sinum vas lactis, mendāque mendum:
Viscus & hoc viscum, sic cornu & flexile cornum,
At Lucanus ait; Cornus tibi cura sinistri:
Eventus simul eventum. Sed quid moror istis?
Talia doctorum tibi lectio mille ministrat.*

1 Redun-
dantia.

*Sed tibi præterea quedam sunt Græca notanda,
Qua quarto casu fœtum peperere Latium:
Nam panther panthera creat, craterāque crater;
Hinc cratera venit, sed & ather athera fundit.*

2. Nomina
tivi ex Ace-
cusativis
Græcis in æt

*Vertitur his rectus, sensus manet, & genus unum: 3. Rectum
Gibbus, & hic gibber, cucumis cucumer, stipis & stips; variantia*

Sic

*Sic cinis atque tiner, vomis vomer, scobis & scobi,
 Pulvis item pulver, pūbes puber : quibus addes
 Quæ parīunt or & os honor & labor, arbor, adōrqu;
 His & apes & apis, plebs plebis : sunt quoque multa
 Accepta à Gracis, geminam referentia formam;
 Ut delphin delphinus & hic elephas elephānus:
 Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
 Teucrus item Tencer : Dabis huc & cætera cuncta,
 Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta.*

*Hæc simul & quarti flexūs sunt atque secundi :
 Laurus enim lanri facit & laurus genitivo ;
 Sic quercus, pinus, pro fructu at arbore ficus ;
 Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur ;
 Sic lacus, atque domus ; licet hæc nec ubique recurrant
 His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquant.*

*Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
 Multa, sed in primis quot & hæc tibi nomina fundant,
 Arma, ingum, nervus, somnus, clivūsque, animūsque,
 Et quot timus habet, quot franum, & cera, bacillum;
 A quibus us simul is formes ; ut, inermus inermis.
 Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.*

COMPARATIO NOMINUM.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri minuique potest.

Gradus comparationis sunt tres :

Positivus, qui rem sine excessu significat : ut *Albus, niger, probus, improbus.*

Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium *Magis* augeat ; ut, *Albior, probior*, id est, *Magis albus, magis probus.* Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i*, addita syllaba *or* : ut, ab *Amici*, *pudici*, fit *Amicior, pudicior.*

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio *Valde* vel *Maximè* significat ; ut,

que

4

4

er;

ant:

ant:

me,

ant:

uge

lbus

i per

Ma-

imo

pe-

Val-

odi

*Sic cinis atque tiner, vomis vomer, scobis & scobi;
 Pulvis item pulver, pūbes puber : quibus addes
 Quæ pariunt or & os honor & labor, arbor, adorque;
 His & apes & apis, plebs plebis : sunt quoque multa
 Accepta à Gracis, geminam referentia formam;
 Ut delphin delphinus & hic elephas elephantus :
 Sic congrus conger, Meleagrus sic Meleager,
 Teucrus item Tencer : Dabis huc & cætera cuncta,
 Quæ tibi par ratio dederint, & lectio casta.
 Hæc simul & quarti flexūs sunt atque secundi :
 Laurus enim lauri facit & laurus genitivo ;
 Sic quercus, pinus, pro fructu at arbore ficus ;
 Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur ;
 Sic lacus, atque domus ; licet hæc nec ubique recurrant ;
 His quoque plura leges, quæ priscis jure relinquant.
 Et quæ luxuriant sunt adjectiva notanda
 Multa, sed in primis quot & hæc tibi nomina fundunt,
 Arma, ingum, nervus, somnus, clivusque, animusque,
 Et quot timus habet, quot frænum, & cera, bacillum ;
 A quibus us simul is formes, ut, inermus inermis.
 Rarior est hilarus, vox est hilaris bene nota.*

COMPARATIO NOMINUM.

Comparantur nomina, quorum significatio augeri minuique potest.

Gradus comparationis sunt tres :

Positivus, qui rem sine excessu significat : ut *Albus, niger, probus, improbus.*

Comparativus, qui significationem sui positivi per adverbium *Magis* augeat ; ut, *Albior, probior*, id est, *Magis albus, magis probus.* Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i*, addita syllaba *or* : ut, ab *Amici*, *pudici*, fit *Amicior, pudicior.*

Superlativus, qui supra positivum cum adverbio *Valde* vel *Maximè* significat ; ut,

35

D
Ju
Fit
jectis
didiffi

Qu
perlat
ger, n

Exc

Matun

Sex

Imus

Agilis

millin

Qua

modu

dicen

magn

pla

quus

Ber

Ber

Ber

Q

per a

idon

ime

Int

dis a

A

pien

Pe

T

Doctissimus, } id est, valdè { Doctus.
Justissimus, } vel maxime { Justus.

Fit autem regulariter à primo positivi casu in *i*, ad-
jectis & *simus* : ut, à Candidi, prudenti, fit Can-
didissimus, prudentissimus.

Quæ verò positiva in *r* desinunt, adjecto *rimus* su-
perlativum formant : ut, Pulcher, pulcherrimus; Ni-
ger, nigerrimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, maturimus sive
Maturissimus, ab antiquo Matur.

Sex ista in *lis*, superlativum formant mutando *lis* in
lmus: nempe, Facilis, facillimus : Docilis, docillimus:
Agilis, agillimus : Gracilis, gracillimus : Humilis, hu-
millimus ; Similis, simillimus.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc
modum comparantur. Maledicus, maledicentior, male-
dicentissimus, à Dico: Magniloquus, magniloquentior,
magniloquentissimus, à loquor :

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentilo-
quus, usurpat mendaciloquius & confidentiloquius.

Benevolus,	} volo	{	Magnificus,	} a facior.
Benevolentior,			Magnificentior,	
Benevolentissimus,			Magnificentissimus	

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit
per adverbia Magis & maxime : ut, Idoneus, magis
idoneus, maxime idoneus. Arduus, magis arduus, max-
ime arduus.

COMPARATIO INUSITATIO.

Interim acre judiciū adhibendū est, ut quæ in legen-
dis authoribus rarò occurrunt, rarò itidē usurpentur :

Cujusmodi sunt quæ sequuntur :

Affiduior, strenuior, egregiissimus, mirificissimus,
pientissimus vel piissimus, ipsissimus.

Perperuissimus,	} Exiguissimus, apud Ovidium.
Tuissimus.	

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, pessimus.
 Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus.
 Multus plurimus, multa plurima, multum plus plurimum.
 Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterius, ab antiquo deter.
 Nequam, nequior, nequissimus.
 Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infra, inferior, infimus.
 Extrà, exterior, extimus vel extremus. Suprà, superior, supremus vel summus.
 Pòst, posterior, proximus, à quo proximior, apud Ovidium.
 Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutissimus. Sæpius, sæpius, sæpiissime.

COMPARATIO DEFECTIVA:

Inclutus,	}	Meritus,
Inclutissimus.		Meritissimus.
Opimus,	}	
Opimior.		
Ocyor,	} ab ωκρς	Sinister,
Ocyssimus.		Sinisterior.
Novus,	}	Juvenis,
Novissimus.		Junior.
Adolescens,	}	
Adolescentior.		Senex,
Potior,	}	Senior.
Potissimus.		
Longinquus,	}	Maximus natu.
Longinquior.		Antè,
Penè,	}	Anterior.
Penissimus.		Nuper,
		Nuperrimus.

Interdum autem à substantivis fit comparatio, abusive:
 ut, { Neronior, } à { Nerone,
 { Cinædior, } { Cinædo,
 { Pcenior, } { Pcenno.

7.
mu
mu
lu
er
mu
nfr
xtr
p
li
ap

o, b

Cat

S

Nome

Gen

Date

Acc

Voc

Al

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

| Positivus. | Compar. | Super.

Doctus,
Tener.
Dulcis.
Felix
Prudens.

Nom.	us et is a is x ns um e	iōy, iōy, iōs,	imis mā imis
Gen.	i a is i	iōis	mi mā mi
Dat.	o a i o	iōi	mo mā mo
Accus.	um em em em am em em em um e x ns	iōem iōem iōs	miem māem mim
Voc.	e, et is a is um e	iōy iōy iōs	mo mā mim
Ablat.	o a i o	iōe iōi	mo mā mo

Com.

Comparationum Typus.

PLURALITER.

POSITIVUS. COMPARATIVUS. SUPERLATIVUS.

	Doli, Teneri. Dulces. Felices. prudentes				
Nom.	i a a	es es ia	{	iores iores iora	mi ma ma
Gen.	{ orum arum orum			ium	iorum
Dat.	is ibus			ioribus	{ mi
Accus.	os as a	es es ia		iores iores iora	mos mas ma
Voc.	i a a	es es ia	{	iores iores iora	mi ma ma
Ablat.	is	ibus		ioribus	{ mi

R.

P

Pro
ipse
nostra

Q
ute,

Acc
Genu

Spe
rivati

Ad
se, iste

Ex
Der

nimir
Rel

De
nostra

Der
pos

Gen

nem,
stras,

Nun

Ego ;

Ca
Voca

tuor,
nomin

U

Pronomen est pars orationis, quâ in demonstranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina sunt quindecim ; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Quibus addi possunt & sua composita: ut, Egomet, te, idem, & similia : ut etiam, Qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini, Species, Numerus, Casus, Genus, Declinatio, Persona, Figura.

Species pronominum est duplex ; Primitiva & Derivativa.

Ad Primitivum spectant ista ; Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Ex Primitivis alia sunt Demonstrativa, alia Relativa.

Demonstrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva ; nimirum, Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is.

Relativa autem sunt, Ille, ipse, iste, hic, is, idem, qui.

Derivativa sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras.

Derivativorum alia sunt, Possessiva, alia Gentilia.

Possessiva sunt, Meus, tuus, suus, noster, vester.

Gentilia ex eo dicuntur, quod gentem aut nationem, vel partes & sectas significant : ut Nostras, Vestras, & Cujas nomen.

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex est, Singularis, ut, Ego ; pluralis, ut nos.

DE CASU.

Casus autem sunt sex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnino pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noster, nostras. *Martialis* tamen pronomini ipse vocativum tribuere videtur, quum ait.

Ut martis revocetur amor, summique Tonantis.

A te Iuno petat cæstem & ipsa Venus.

De

PRONOMEN.

DE GENERE.

Genera sunt in pronomibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, sui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Declinationes pronominum sunt quatuor.

Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut Ego, tu: genitivo Mei, tui, & sui, quod recto caret in utroque numero.

Genitivus secundæ definit in *ius* vel *jus*: cujus formæ sunt Ille, ipse, iste: genitivo Illius, ipsius, istius. Hic, is, qui; genitivo Hujus, ejus, cujus.

Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *e*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, qui per tres terminationes variantur: cujus fortis sunt.

Nominativo	{	Meus, mea, meum,	}	Genitivo	{	Mei, meæ, mei.
		Tuus, tua, tuum.				Tui, tuæ, tui.
		Suus, sua suum,				Sui, suæ, sui. (stri)
		Noster, nostra, nostrum,				Nostri, nostræ, nostri
		Vester, vestra, vestrum				vestri, vestræ, vestri

Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine sunt,

Nostras,	{	Genitivo	{	Nostrâtis.
Vestras,				Vestrâtis.
Cujas.				Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Personæ pronom. sunt tres,	{	Prima	{	Ego.
		Secunda		Tu.
		Tertia,		Ille.

DE FIGURA.

Figura est duplex; Simplex, ut Ego; Composita, ut Egomet,

Pronomina inter se componuntur: ut, Egoiple,
tuiiple, suiipsius, meiipsius.

Nom.

je
un,
ut,

ut
are

for-
ius

em-
ter-

stri-
no-
stri
unt,

no-

ita,

ple,
om

Nom. }
Plural
idem mo
Com
modi, h
Comp
ecum,
Comp
Eccum,
ecum,
Eccos,
ecum,
Cum
minati
ine, ha
hocine
Com
bus : h
Met
gomet
Sibime
Tun
esse ve
nosme
Te a
C
ille, ist
illule
Pre
tur ist
tivis.

Nom. {Istic, } Accus. {istunc, } Ablat. {istoc.
 {istac, } {istanc, } {istac,
 {istoc, vel istuc. } {istoc, vel istuc. } {istoc.

1. Inter se.

Pluraliter, Nominativo & Accusativo Istac. Eo-
 dem modo declinatur & Illic, illac, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, Cujus-
 modi, hujusmodi, illiusmodi, istiusmodi. 2 Cum no-
 minibus.

Companuntur & cum præpositionibus: ut, Mecum,
 secum, nobiscum, vobiscum, quicum, quibuscū. 3 Cum præ-
 positionibus.

Componuntur etiam & cum adverbis: ut, Singular. 4 Cum ad-
 verbis.

Eccum, {ab Ecce & ille.
 {ab Ec- } Ellum, { Ut & Idem
 {ce & is. } ellam, { quoque, ab is
 { } Ellos. { & demum.
 { } ellas, {

Cum conjunctione quoque componuntur: ut No-
 minativo Hiccine, hæccine, hoccine. Accusativo, hunc-
 cine, hancine, hoccine. Ablativo hoccine, haccine
 hoccine. Plural. Hæccine, neutrum. 5 cum con-
 junctione.

Componuntur denique cum syllabicis adjectioni-
 bus: ut, Met, te, ce, pte. 6 cum syllab.
 adject.

Met adjicitur primæ & secundæ personæ: ut E-
 gomet, meimet, mihimet, memet, nosmet, &c. Sic Met.
 Sibimet, quoque, ac semet dicimus.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur
 esse verbum à tumeo, sed tuimet, tibimet, temet,
 nosmet, &c.

Te adjicitur istis, Tu, ut, tute: Te, ut, tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, Hic, ce.
 ille, iste, quoties in s desinunt; ut, Hujusce, hısce,
 illiusce, hosce, illosce.

Pte apponi- { Meâ, }
 tur istis abla- { Tuâ, }
 tivis. { Suâ, } ut { Meapte:
 { Nostrâ, } { Tuâpte:
 { Vestra, } { Suapte:
 { } { Nostrapte:
 { } { Vestrapte.

Pte.

Inter

Interdum etiam masculinis & neutris adjici solet : ut, Meopte Marte, ruopte labore, suopte jumento, nostropste damno, &c.

Quis.

Quis, & Qui ad hunc modum componuntur.

En,	} ut	Ecquis,	} Et hæc tam in fœmininâ singulari, quam in neutro plurali, <i>quæ</i> habent, non <i>quæ</i> : ut, Siqua mulier, Ne <i>qua</i> flagitia, &c.
Ne,		Nequis,	
Alius,		Aliquis,	
Num,		Nunquis,	
Si,		Siquis,	

Ecquis.

Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino habere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

His autem particulis præponitur. Quis in compositione.

Nam,	} ut	Quisnam,	} Et hæc ubique (præter quam in ablativo singulari) <i>quæ</i> habent, non <i>quæ</i> : ut, Quænam doctrina, Negotia quæpiam, Optima quæque.
Piam,		Quispiam,	
Putas,		Quisputas,	
Quam,		Quisquam,	
Que,		Quisque :	

Quis.

Quis etiam cum seipso componitur, ut Quisquis, quod & in hunc modum variatur ;

Nominativo Quisquis, quicquid ; Accusativo Quicquid ; Ablativo Quoquo, quaquâ, quoquo.

Qui.

Qui in compositione præponitur his particulis.

Dam,	} ut	Quidam,	} Et hæc ubique (præter quam in ablativo singulari) <i>quæ</i> retinent, non <i>quæ</i> : ut Quædam puella, Quæcunque facinora.
Vis,		Quivis,	
Libet,		Quilibet,	
Cunq;		Quicunq;	

DE VERBO.

Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, ageréve, aut pati significat : ut, Sum, existo : moveo, moveor : tango, tangor.

verbum

ser.
entm

nitur
minu
eunt
non
Ne

aben

com

eter
ingu
non
do
pi

quis

ativo

eter
gula
qua
Quz

tem
par
ngs

bum

Ve

cro:

Pe

Ego

C

sona

Pcen

Ver

Figur

Quin

bōru

Ac

passiv

Lego,

Pass

activi

amo:

Neu

vam,

ur, Cu

Neu

Nat

mus, &

per se

Atqu

nem co

transer

rum ve

Palleo,

Verbum dividitur imprimis in Personale, ut Deo : & Impersonale, ut Oportet.

Personale est, quod certis personis distinguitur: ut Verbum Personale.
Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt.

Contrà, Impersonale dicitur, quod diversarum personarum vocibus non distinguitur nec variatur : ut, Verbum Impersonale.
Poenitet ; tædet, miseret; oportet.

DE ACCIDENTIBUS VERBO.

Verbo quidem accidunt ista, Genus, Modus, Tempus, Figura, Species, Persona, Numerus, Conjugatio.

DE GERE:

Quinque sunt verborum genera. { Activum, } Deponens,
{ Passivum, }
{ Neutrum, } Commune.

ACTIVUM.

Activum est, quod agere significat, & in *o* finitum, Activum;
passivum in *or* formare potest : ut, Doceo, doceor;
Lego, legor.

PASSIVUM.

Passivum est, quod pati significat, & in *or* finitum, *activi* formam, & dempto, retinere potest: ut, Amor, amo : Afficior, afficio.

NEUTRUM.

Neutrum est, quod in *o* vel in *m* finitum, nec activam, nec passivam formam integrè induere potest :
ut, Curro, ambulo, jaceo, sum.

Neutorum tria sunt genera.

Nam aliud Substantivum dicitur; ut, sum, es, est, sumus, &c. Aliud Absolutum ; sic dictum, quod ipsum per se sensum absolvat. Neutrum substantivum

Atque hoc rursus duplex est : Nam alterum actionem completam in ipso verbo significat, nec in aliud transeuntem ; ut, Ambio, dormio, pluit ningit ; alterum verò passionem in ipso completam indicat ; ut Neutrum absolutum.
Palleo, rubeo, albescō, nigrescō.

Tertium
Genus neut.

Est præterea & aliud, cujus actio in rem cognatæ significationis transit, ac tertiam personam passivæ vocis usurpat : ut,

Bibo vinum,	} {	Vinum bibitur.
Curro stadium,		Stadium curritur.
Vivo vitam,		Vita vivitur.

Sunt denique, quæ simplicia quidē neutra sunt, composita verò agendi vim concipiunt: ut, Eo, adeo, min-go, commingo. **DE P O N E N S.**

Deponens

Deponens, quod in *or* finitū, vel activi significationē habet; ut, Loquor verbum; vel neutri, ut Philosophor.

C O M M U N E.

Commune

Cōmune, quod in *or* finitum, tam activā quā passivā significationē obtinet; ut, Veneror, criminor, cōsolor, stipulor speculor, osculor, adulor, frustror, dignor, testor, interpretor, amplector, meditor, experior, ementior, multāque id genus alia, quæ passim apud veteres reperiās, **DE M O D O.**

Modi verborum sex enumerantur.

Indicativus

Indicativus, qui simpliciter aliquid fieri aut non fieri definit; ut, *Probitas laudatur & alget.* Hic modus aliquando per interrogationem usurpatur; ut, *Quis legit hæc?* Aliquando per dubitationem; ut, *An in astu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus

Imperativus, quo inter imperandum utimur. Hic modus futurum non habet, sed præsens duplex; ut apud Propertiū; *Aut si es dura, nega; sin es non dura, veni.* Virg. *Tityre, dum redeo (brevis est via) pasce capellæ;* Et potum pastas age, Tityre, & inter agendum *Occursare capro (cornu ferit ille) caveto*

Præteritum autem à subjunctivo mutuatur (certū Cic. *Sed amabó te, nihil incōmodo valetudinis tuæ sit.* Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare; nec ullum Addideris verbum, cœna parata tibi est.*

Quin & illa passivæ, Præceptum, sit, dictum sit, deter-

minatum

atz
vz

om.
in-

onē
oor.

si-
ōō-
oor,
nen-
eres

non
mo-
ur,
ur,

mo-
apud
mura.
ella;
um

scri-
na fo-
llum

eter-
atum

min
scia
F
dum
Si f
Ita
D
tivu

O
fert
nis L

M
quin
tur ;
sens
futu

Po
signi
na; F
og u
eni y

G
per C
Su
alter
tenti

Te
(sic
gnifi
adve
temp
pach

minatum sit, præteriti Imperativi esse fatetur Priscianus.

Hic modus etiam permissivus dicitur, quod interdum per hunc permissio significetur: ut,

Si sine pace tuâ, atque invito Numine, Troes.

Italiam petiere, luant peccata, nec illos fuvris auxilio.

Denique aliquando etiam suppositivus, aut hortativus appellatur: ut, Virgilius,

—eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factane sit, an fiat, an sit facienda: ut *Utinam bonis literis suis detur honos.* Optativus

Modus Optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinque separata eisdem vocibus tempora habere videntur; ut, est auctor Linacrus. Præterea notandum est, Præteritum hujus modi assumere quandoque significationem futuri: ut *Utinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo posse, velle, aut debere fieri aliquid significamus: ut, *Expectes eadem à summo, minimoque potius; pro potes expectare. Non expectes, ut statim gratias agat, qui sanatur invitus: pro non debes expectare. Quis enim res ita veterem pro certa affirmet? pro vult affirmare.* Potentialis

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & particulam *an* exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui nisi alteri subjiciatur orationi, vel alteram sibi subiectam orationem habeat, per se sententiam non absolvit: ut, Subjunctivus.

Si fueris felix multos numerabis amicos:

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Temporum igitur vocibus hi tres modi per omnia (sicut dictum est) conveniunt: discernuntur vero significatu, & signis. Optativus enim semper adhæret adverbio cuiusdam optandi: ut *Utinam veniat aliquando tempus.* Potentialis verò, neque ullum adverbium adiunctum habet, nec conjunctionem. Subjunctivus au-

tem semper aliquam conjunctionem annexam habet; ut, *Si venero; Ut taceas; Cum cœnavero.*

Infinitivus.

Infinitivus, qui agere quidem aut pati significat, at citra certam numeri & personæ differentiam; ut, *Malim probus esse, quàm haberi.*

DE TEMPOR E:

Tempora sunt quinque.

Præsens.

Præsens, quo actio nunc geri significatur; ut *Scribo.*

Imperfectum.

Imperfectum, quo prius quidem aliquid in agendo fuisse significatur, non tamen absolutam tunc temporis fuisse actionem; ut,

Virgil. Hic templum Iunoni ingens Sidonia Dido Condebat; Erat enim adhuc in opere.

Perfectum.

Perfectum, quo præterita absolutâq. significatur actio. Hoc in passivis, deponentibus, & communibus duplex est, & ob id duplici circuitione explicatum; Alterum, quo proximè præteritum exprimitur; ut *Pransus sum*; Alterum, quo ulterius præteritum indicatur; ut *Pransus fui*. Non enim, si modo *Pransus sis, pransus fui*, commodè aptève dixeris.

Plusquam-perfectum.

Plusquam perfectum, quo actio jamdiu præterita significatur.

Futurum.

Futurum, quo res in futuro gerenda significatur.

Hic promissivus modus à nonnullis vocatur, quod videatur aliquid promittere, aut velle facere; ut, *Ovid Ibimus ô Nymphe, monstratâque saxa petemus.*

Hujus aliud genus est, quod Exactum vocant; ut, *Videro, abiero.* (fecerit.)

Ter. *Si te aquo animo ferre accipiet, negligentem*

Quod quidem exactum futurum etiam in subjunctivo modo reperitur; ut, (legerit.)

Plin. Ero securior dum legam, statimq; timebo cum

DE FIGVRA.

Figura est duplex; Simplex, ut *Facio*; Composita, ut *Ca. cfacio.*

Verba

ber:

t, ar
ur,

ribo.
gen-
tem-

Dido
pere.
catur
uni-
lica-
itur;
tum
nfus

erita

atur.
quod
ur,
mus,
; ur,
erit,

m
jun-
pera-
cum

sita,

erba

fo
e:
co
in

ph

me
fin

id
apu
ca

pro
bis

F
fitor

vex
afsi

est,
H

mil
app

I
efur

mit
jicir

rio

Verba composita quorum simplicia exoleverunt, sunt, Defendo, offendo, aspicio, conspicio, adipiscor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accedo ingruo, congruo, infligo, instigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à *πλᾶ*. Percello, à *κίλλω*.

DE SPECIE.

Species est duplex.

Primitiva, quæ est prima verbi positio: ut, Ferveo Primitiva.

Derivativa, quæ à primitiva deducitur: ut fervesco, Derivativa.

Derivativorum genera sunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* Inchoativa meditativa potius, & augmentativa appellat,) in *sco* desinunt: ut, Labasco, caleasco, ingemisco, edormisco.

Hæc autem inchoationem significant; ut Lucescir, id est, *incipit lucere, aut certè gliscere & intendi*. ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardescitq; tendendo*: hoc est, *magis magisq; ardet*. Ex his pleræque pro thematibus primariis usurpantur ut, *Timeasco, bisco, conticesco*, id est, *Timeo, bio, taceo*.

Frequentativa desinunt in *to, so, xo, aut tor*: ut, vi- Frequentativa. sito, affecto, scriptito, pulso, viso, quasso, nexso, texso, vexso, sector, scitor, sciscitor. Significant autem vel assiduitatem quandam; vel conatum; ut, Dictito, id est, *frequenter dico*: viso, id est, *eo ad videndum*.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, & si- Apparativa. milia id genus, quæ à Grammaticis etiam apparativa appellari solent.

Desiderativa finiunt in *urio*: ut, Lecturio, parturio, Desiderat. esurio, coenaturio. Hæc ad significationem suorum Primitivorum studium atque appetentiam quandam adiciunt: ut Lecturio, id est, *Legere cupio*; Coenaturio, id est, *cupio coenare*.

Diminutiva. Diminutiva, in *lo*, vel *ſſo*, exeunt: ut, Sorbillo, catillo, pitillo, id est, *parum ac modice sorbeo, canto, bibo.*

Imitativa. Imitativa sunt quæ imitationem significant: ut, Patrillo, Atticillo, Platonillo. At Latini hæc forma non adeo delectati sunt: unde, pro Gracillo, Gracior uſi sunt: ut Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres sunt verbi personæ: Prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri ſunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum tractatione in rudimentis Anglicis traditum est, quæ pueri tanquam ungues ſuos exactiſſimè callere debent: proximum fuerit, ut hæ Gulielmi Lillii de præteritis & ſupinis regulæ (lucidiffimæ quidem illæ, compendioliſſimæque, nec ſane minus utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM:
Verborum primæ Conjugationis
communi Præterito.

Asavi.
Hypermet-
ter verſus
plus juſto
una ſyllaba
conſtat, ſed
collidenda
cum prima
voce ſequen-
tis verſus; id
quod omni-
um commu-
ne eſt.
Dimico di-
micavi: ne-
vi, Cie.

AS in præſenti perfectum format in avi.
Ut, *no nas navi, vocito vocitas vocitavi.*
*Deme lavo lavi, juvo juvi, nexo que nexui**
Et ſeco quod ſecui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod friui dati
Sic domo quod domui, tono quod tonui, ſono verbum
Quod ſonui, crepo quod crepui, veto quod vetui dati,
Atque cubo cubui: raro hæc formantur in avi;
Do das ritè dedi, ſto ſtas formare ſteri vult.

Secu-

catu
bibu
: ut
orma
Gra
vul

ecua

lis, u

m fr
poen
bent
terio
mpen
ditan

at;
m
at;

Secu

E

So

La

Vu

Sm

S

Pe

Sp

Ure

Fri

I

De

A

Ha

Ni

En

En

T

Et

Co

Et

D

Fin

Pen

Jun

C

Vad

Clan

Secundæ Conjugationis commune
Præteritum.

E Sin præsentis perfectum format ui dans;
Ut nigreo nigres nigrui; jubeo excipe jussi,
Sorbeo sorbui, habet sorpsi quoque, mulceo mulsi;
Luceo vult luxi, sedeo sedi, videoque
Vult vidi; sed prandeo prandi, strideo stridi,
Suadeo suasi, rideo risi, habet ardeo & arsi.

Es, ui;

Quatuor his infra geminatur syllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vultque momordi,
Spondeo habere spondendi, tondeo vultque totondi.

L vel R ante geo si stet, geo vertitur in si;
Urgeo ut ursi, mulgeo mulsi, dat quoque mulxi:
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet angeo & auxi.

Geo.

Dat fleo fles fleui, leo les leui, indeque natum
Deleo deleui, pleo ples pleui, neo neui;
A maneo mansi formatur: torqueo torxi.
Hereo vult hæsui. Veo fit vi; ut ferueo ferui;
Niveo, & inde satum poscit conniveo nivi
Et nixi; cieo civi, vitioque vitui.

Veo.

Tertia Conjugatio.

Tertia præteritum formabit ut hic manifestum.

Bo fit bi, ut lambo lambi; scribo excipe scripsi,
Et nubo nupsi; antiquum cumbo cubui dat.
Co fit ci, ut vinco vici; vult parco peperci
Et parsi, dico dixi, duco quoque duxi.

Bo.

Do fit di, ut mando mandi sed scindo scidi dat,
Findo fidi, fundo fudi, tundo tundi que;

Co.

Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi;
Junge cado cecidi, pro verbero cado cecidi.

Do.

Cedo pro discedere, si vè locum dare cessi:
Vado, rado, lado, ludo, divido, trudo,

Cedo.

Claudo plando, rado, ex do semper faciunt si.

Go.

Go fit xi, jungo junxi : sed r ante go vult si;
 Ut spargo sparsi : lego legi, & ago facit egi;
 Dat tango tetigi, pungo punxi pupugique :
 Dat frango fregi : cum signat pango pacisci,
 Vult pepigi; pro jungo, pegi; pro cano, panxi.

Ho.

Lo.

Ho fit xi; traho ceu traxi docet, & veho vixi;

Lo fit ui, colo ceu colui : psallo excipe cum p,
 Et sallo sine p; nam salli format utrumque :
 Dat vello velli, vulsi quoque, fallo fefelli,
 Cello pro frango, ceculi; pello pepulique.

Mo.

Mo fit ui, vomo ceu vomui : sed emo facit emi,
 Comp petis compsi, promo prompsi : adjice demo,
 Quod format dempsi, sumo sumpsi, premo pressi.

No.

No fit vi sino ceu sivi : temno excipe tempfi;
 Dat sterno stravi, sperno spevi, lino levi,
 Interdum lini & livi; cerno quoque crevi :
 Gigno, pono, cano, genui, posui, cecini dant.

Po.

Po fit psi, ut scalpo scalpfi; rumpo excipe rupi;
 Et strepo quod format strepui, crepo quod crepui dat.

Quo.

Ro.

Quo fit qui, ut linquo liqui : coquo demito coxi.

Ro fit vi, sero ceu pro planta & sengino, sevi,
 Quod serui melius dat mutans significatum :
 Vult verro varri & vrsi, uro ussi, gero gssi.
 Quero quasivi, tero irivi, curro cucurri.

So.

So, velut accerso, arcesso, incesso, atque lacezzo,
 Formabit sivi : Sed tolle capezzo capezzi,
 Quodque capezivi facit atque facezzo facezzi;
 Sic viso visi; sed pinso pinsui habebit.

Sco.

To.

Sco fit vi, ut pascopaui; vult posco poposci,
 Vult didici disco, quexi formare quinisco,

To fit ti, ut verto verti; sed sisto notetur
 Pro facio stare activum nam jure stiti dat.
 Dat mitto misi, peto vult formare petivi.
 Sterto fertui habet, meto messui; ab ecto fit exi,

;
lat.
i.

fo,

xi,

U
P

N

A

E

F

U

F

C

R

S

H

P

P

S

I

Q

D

S

A

C

S

Ut flecto flexi; pecto dat pexni, habetque
Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vos it vi, ut vultis volui vivo excipe vixi,
Nexo ut nexui habet, sic texo texui habebit.

Fis cio ci; ut facio feci, jacio quoque jeci;
Antiquum lacio lexi, specio quoque spexi.

Fis dio di, ut fodio fodi. Gio, cen fugio gi.

Fis pio pi, ut capio cepi: cupio excipe pivi,
Et rapio rapui, sapio sapui; atque sapiui.

Fis rio ri ut pario peperui. Tio tui, geminans s,
Ut quatio quassui, quod vix reperitur in usu.

Denique uo fit ui, ut statuo statui, pluo pluui
Format, sive pluui; struo sed struxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is iui, ut monstrat scio scis tibi sciui;
Excipias venio dans veni, cambio campsi,

Rancio ransi, fartio farsui, fartio farsui,

Sepio sepsi, sentio sensi, fulcio fulsi,

Haurio item hauri, sancio sanxi, vincio vinxi,

Pro salto salio salui. * & amicio amicuui dat.

Parcius utemur cambiui, haur. ui, amicuui,

Sepui, sanxiui, sarcui, atque salui.

De Compositorum Verborum
Præteritis.

Præteritum dat idem simplex & compositivum,

Ut docui edocui monstrat. Sed Syllaba semper

Quam simplex geminat, compositum non geminatur;

Deme à do, disco, sto, posco, ritè creata.

Aplico compositum cum sub, vel nomine, ut ista,

Supplico, multiplico, gaudent formare plicavi;

Applico, complico, replico, & explico, ui vel in avi.

Quamvis vult oleo simplex olui, tamen inde

Quodvis compositum melius formabit oleui:

Simplicis at formam redolet sequitur, suboletque.

Composita à pungo formabunt omnia punxi:

Vo.

Xo.

Cio.

Dio. Gio.

Pio.

Rio.

Tio.

Uo

Excipe Ve-
nio, cambio,
&c.

* Pes pro-
celeusma-
ticus.

Plico.

Oleo.

Pungo.

Vult

Do.

*Vult unum pupugi, interdumque repungo repunxi.
Natum à do, quando est inflexio tertia, ut addo,
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi : at unum
Abcondo abscondi. Natum à sto stas stiti habebit.*

Sto.

Mutantia primam vocalem in E.

V*erba hac simplicia presentis, prateritique,
Si componantur, vocalem primam in e mutant :
Damno, lacto, sacro, fallo, arceo, tracto, faciscor,
Antiquum cando, cum capto, facio, jacto,
Partio, carpo, patro, scando, spargo : pariòque,
Cujus nata peri duo comperit & reperit dant :
Cetera sed perui ; velut hac, aperire, operire.*

Pasco.

*A pasco, pavi : tantum compòsta notentur :
Hac duo, compesco, dispesco, pescui habere :
Cetera, ut epasco, servabunt simplicis usum.*

Mutantia primam vocalem in I ubiq;

C*edo, habeo, lateo, salio, statuo, cano, ludo,
Quaro, egeo, teneo, taceo, sapio, rapiòque,
Si componantur vocalem primam in i mutant :
Utratio rapui, eripio eripui : à canonatum,
Præteritum per ui, ceu concino concinui dat.
Posthabeo tenet a : mutavit displiceòque.*

Cano.

Maneo.

*Amaneo mansi, minui, dant quatuor ista,
Premineo, emineo, cum promineo, immineòque :
Simplicis at verbi servabunt cetera formam.*

Calco salto.

*Composita à verbis calco, salto, a per u mutant :
Id tibi demonstrant conculco, inculco, resulto.*

*Hac, canso, claudio, quatio, larvo, rejiciunt a ;
Excuso, excludo, excutio, sunt eluo nata.*

Mutantia primam vocalem in I,
præterquam in Præterito.Excipitur
Coemo.]

P*ango, cado, compòsta, Ago, emo, sedeo, rego, frangi,
Et capio, jacio, lacio, specio, premo, tango,*

Vocalem

xi.
o,

m
bit.

ant;

,

it :

frangi,

ocalem

Voc
Pre
A
C
De
A
A
A
Sur
P
Id
A
Pre
De
Pre

N
C
Da
Di
U
Da

F
Q
Id
Q
Q
Q
Q
D
E

Vocalem primam presentis in i sibi mutant,
Præteriti nunquam, ceu, frango refringo refrigi :
A capio incipio incepi. Sed paucæ notentur :
Circumago simplex; perago, satagóque sequuntur,
Depango, oppango, circumpango, atque repango :
A sedeóq. supersedeo circumsedeóq;

Ago.

Atque ab ago dego dat degi, cogo coegi :
Arego sic pergo perrexí, vult quoque surgo
Surrexi, mediâ presentis syllaba ademptâ.

Rego.

Nil variant facio, nisi præposito præeunte,
Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.

Facio.

A lego nata, re,* se, per, præ, sub, trans, præeunte,
Presentis servant vocalem; in i cetera mutant :
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantum
Præteritum lexi faciunt; reliqua omnia legi.

Lego.

De Simplicium verborum Supinis.

Nunc ex præterito discas formare Supinum.

Bi sibi tum format, sic namque bibi bibitum sit.

Bi.

Ci sit; ctum ut, vici victum, testatur & ici

Ci.

Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.

Di sit sum, ut, vidi visum : quadam geminant s;

Di.

U; pandi passum, sedi sessum : adde sciuli quod

Dat scissum, atque fidi fissum, fodi quoque fossum.

Hic etiam advertas, quod syllaba prima supinis,

Quam vult præteritum geminari, non geminatur :

Idque tetondi dans tonsum docet, atque cecidi

Quod casum, & cecidi quod dat casum, atque tetendi

Quod tensum & tentum, tutudi tunsum, atque pepedi

Quod format pedisum; adde dedi quod jure datum vult.

Ci sit ctum, ut legi lectum : pegi pepigique

Gi.

Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,

Egi actum, pupugi punctum, fugi fugitum dat.

Li

Li.

Li fit sum; ut falli, stans pro sale condio, falsum;
Dat pepuli pulsum, ceculi culsum, atque sefelli
Falsum; dat velli vulsum: tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi,
qui

Mi, ni, pi, qui, tum, sunt; velut hîc manifestum,
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cœpio cœptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque * lictum,

* in compo-
sitis.

Ri.

Ri fit sum, ut verri ver sum: peper excipe parum.

Si.

Si fit sum, ut visi visum: tamen s geminato
Misi formabit missum: fulsi excipe fultum,
Hausi haustum, farsî sartum, farsî quoque fartum,
Ussi ustum, gessi gestum, torî duo, tortum
Et torsum, indulsi indultum indulsûmq; requirit.
Psi fit tum, ut scripsi scriptum, campsi excipe campsum.
Ti fit tum; à sto namq; steti, à sistôq; stiti fit
Præterito, commune statum: verti excipe ver sum.

Pfi.

Ti.

Vi.

Vi fit tum, ut flavi flatum: pavi excipe pastum;
Dat lavi lotum interdum lautum atque lavatum:
Potavi potum, interdum facit & potatum;
Sed favi fau um, cavi cantum; à sero sevi
Formes ritè satum; livi linique litum dat;
Solvi à solvo solutum, volvi à volvo volutum;
Vult singultivi singultum, veneo venis
Venivi venum, sepelivi ritè sepultum.

Magna fo-
naturus.
Hor. Eois
intimata
fluctibus.
Hor.

* Pes Proce-
leusmati-
cus.

Quod dat ui dat itum, ut domui domitû; excipe quid-
Verbum in uo, quia semper ui formabit in utum: (ui
Exui ut exutum; à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult secui sectum, necui nectum, tricuique
Fricum, miscui item mistum, * ac amicui dat amictû;
Torrui habet tostum, docui doctum, tennique.
Tentum, consului consultum, alui altum alitûmq;
Sic salui saltum, colui ocului quoque cultum:
Pinsui habit pistum, rapui raptum; seruique
A sero vult sertum; sic texui habet quoq; textum.

Hui

am:

latum:

stum,

m,

arium.

m,

it.

mpum,

m.

m;

m:

e quid-

(u

r.

miu;

m;

s.

Ha

Has
Vell
Ner
Dat
X
N
Dat
X

C
Com
Ime
A/a
Dat
Ver
Tun
A
Cet

V
Vel
N
N
N
For
N
For
N
Fe
Pr
N
In
Ob

Has sed ui mutant in sum: nam censeo censum;
 Celli habet celsum; meto messi habet quoque messum; in sum.
 Nexi item nexum, sic pexi habet quoque pexum:
 Dat paxi passum, carni cassum cari umque.

Xi si cum, ut vinxi victum, quinque abiciunt n.
 Nam finxi fictum, minxi mictum, inque supino
 Dat pinxi pictum, strinxi, rinxi, quoque rictum.
 Xum, flexi, plexi, fixi dant; & sino fluxum.

De compositorum Verborum Supinis.

Compositum ut simplex formatur quodque supinum, Tundo.
 Quamvis non eadem stet semper syllaba utrique.

Composita à tunsu, dempta n, tusu: à ruitu sit, Ru.
 Immedià dempta ruitu; & à saltu quoque sultu: corruitum.
 A sero, quando satum format, compôsta siu dant, Salio.
 Sero.

Dant capium, factum, iactum, raptum, a per e cantum.

Verbo edo compositum non estum, sed facit esum: Edo.

Unum duntaxat comedo, formabit utrumque.

A nesco tantum duo cognitum & agnitum habentur;
 Cetera dant notum.

De Præteritis Verborum in Or.

Verba in or, admittunt ex posteriore supino
 Præteritum, verso u per us, & sum consociato
 Vel fui; ut a lectu, lectus sum vel fui. At horum
 Nunc est deponens, nunc est commune notandum;
 Nam labor lapsus, patior dat passus, & ejus
 Nata; ut, compator compassus, perpetiorque
 Formans perpassus, fateor quod fassus, & inde
 Nata; ut, confiteor confessus, diffiteorque
 Formans diffessus: gradior dat gressus, & inde
 Nata; ut digredior digressus. Junge fatiscor
 Fessus sum, mensus sum metior, uor & usus.
 Pro texo orditus, pro incepto dat ordior orsus,
 Nitor nissus vel nixus sum, ulciscor & ultus:
 Irascor simuliratus, reor atque ratus sum,
 Obliviscor vult oblitus sum: fruor optat

Patior:

Fateor.

Gradior.

Fruus

Tuor &
Tuor.

Apiscor.

*Fructus vel fructus, misereri iunge misertus.
Vult tuor & tueor non tutus sed tuitus sum,
Quamvis & tutum & tuitum sit utrique supinum;
A loquor adde locutus, & a sequor adde secutus;
Exterior facit expertus : formare paciscor
Gaudet pactus sum, nanciscor nactus : apiscor, (adeptus)
Quod vetus est verbum, aptus sum ; unde adipiscor,
Junge queror questus, proficiscor iunge profectus;
Expergiscor sum experrectus : & hac quoque, commi-
niscor commentus, nascor natus, moriorque
Mortuus, atque orior quod prateritum facit ortus.*

De verbis geminum præteritum habenti-
bus, viz. Activæ & Passivæ vocis.

* Versus hy-
permeter.

Praeteritum activa & passiva vocis habent hac;
Cæno cœnavi & cœnatus sum tibi format,
Juro juravi & juratus, potôque potavi*
Et potus, titubo titubavi vel titubatus :
Sic careo carui & cassus sum, prandeo prandi,
Et pransus, pateo patui & passus, placeôque
Dat placui & placitus, suesco suevi atque suetus;
Veneo pro vendor; venivi, venditus & sum,
Nubo nupsi nuptaque sum, mereor meritus sum
Vel merui : adde libet libuit libitum; & licet addi
Quod licuit licitum, tadet quod tadvit & dat
Pertesum; adde pudet faciens puduit puditumque.
Atque piget, tibi quod format piguit pigitumque.

De Neutro-passivorum præteritis.

* Versus hy-
permeter.

Neutro-passivum sic præteritum tibi format,
Gandeo gavissus sum, fido fissus, & audeo*
Ausus sum, fio factus, soleo solitus sum.
Mœreor sum mœstus; sed Phoca nomen habetur.

m.

;

adeptus

ipiscus

is;

comm

us.

-

ac;

.

m

ret add

ue.

e.

at,

.

r.

De

Q

D
 H
 P
 E
 U
 P

H
D
D
P
Fl
A
O
M
E
C
E
E
P
E

De Verbis Præteritum mutuantibus.

Quædam præteritum verba accipiunt aliunde :
 A sedeo sedit, à suffero tollo
 tuleri ; & à suo sum fui ; à tulor itè fero tuli ;
 à sto sisto steti, tantùm pro stare notetur.

De Verbis Præterito carentibus.

Præteritum fugiunt, vergo, ambigo, glisco, fatisco,
 Cerno, furo, quatio, ferio meo, medeorque,
 Hæc vescor, liquor jungantur, cum reminiscor,
 Nullo, nideo: ad hæc, inceptiva, ut puerasco :
 Passiva, quibus carere activa supinis ;
 Ut metnor, timeor : Meditativa omnia, præter
 Partitio, esurio, quæ præteritum duo servant.

Ex Innovat-
 co innovui,
 confenesco
 consenui.

Verba Supinum rarò admittentia.

Hæc rarò aut nunquam retinebunt verba supinum :

Lambo, mico, michi, rudo, scabo, parco, peperci,

Disesco, posco, disco, compesco, quinisco,

dimicatum;

Dego, angio, sugo, lingo, ningo, satagoque,

Nullo, volo, nolo, malo, tremo, strideo, strido,

Fluveo, Liveo, avert, paveo, conniveo, fervet :

Anno compositum, ut renno ; à cado, ut incido ; præter

Occido, quod facit occasum, recidoque recasum :

Despo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, caluo,

Et sterto, timeo : sic luceo, & arceo, cujus

Composita erciturum habent, sic à gruo, ut ingruo, natum :

Et quæcumque in vi formantur neutra secunda :

Exceptis oleo, doleo, placeo, taceoque,

Pareo, item & careo, noceo, pateo, lateoque,

Et valeo, caleo : gaudent hæc namque supino.

De

De Verbis Defectivis.

Sed nunc, ut totum percurras ordine verbum;
 Istis pauca dabis mutilata & anomala verba:
 Quia quia clauda quidem remanent, nec versibus apta
 Qui rectis pedibus plenisque incedere gaudet,
 Hisce sequens dabitur, quem cernis, sermo solutus.

Aio.

Præsens Indicativi, Aio; ais, ait; Plural aiunt.

Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat.
 Plur. Aiebamur, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai.Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, Aie,
 aiat. Pl. Aiamus, aiant. Præsens particip. Aiens.

Ausim.

Præsens Optativi, & Subjunctivi, Ausim, ausis, au-
 fit. Plural. Ausint.

Salve.

Indicat. Salvebis. Imper. Salve, salveto. Pl. Salvete
 salvetote. Infinit. Salvere.

Ave.

Imperat. Ave, aveto, Plural. Avete, avetote. Infinit.
 Averē.

Cedo.

Imperat. Cedo; Pl. Cedite: id est, Dic, vel porrigite
 Dicite, vel porrigite.

Faxo.

Futurum, Faxo vel Faxim, faxis, faxit, pro faciam
 vel fecero. Plur. Faxint.

Forem.

Imperfectum Optat. Potent. & Subjunct. Forem,
 fores, foret: pro essem, esses, esset. Plur. Ferent.

Infinitivus, Fore, id est. Futurum esse.

Quæso.

Præsens Indicat. Quæso, Plural. Quæsumus.

Infit.

Infit, sola vox est, dicit, seu dixit significans. Plur.
 ral. Infunt, id est, dicunt.

Inquior

Præsens Indicativi, Inquior vel inquam, inquis, in-
 quit. Plural. Inquimus, inquiunt.

Præter-perfectum, Inquisti, inquit.

Futurum, Inquier, inquiet.

Imperat. Inque, apud Terent. Inquito, apud Plautum.

Præsens Optativi, Potentialis, & Subjunctivi, In-
 quiat. Particip. Inquiens.

Vale.

Indicat. Valebis. Imper. Vale, valetō. Plural. Valetē,
 valetote. Infinit. Valere.

Hæc

s. apu

is.

st.

aieba

s, Ai

i, Air

ms.

ufis, an

Salvete

te. Inno

el porrig

o faciam

Forem

nt.

mus.

ans. Pla

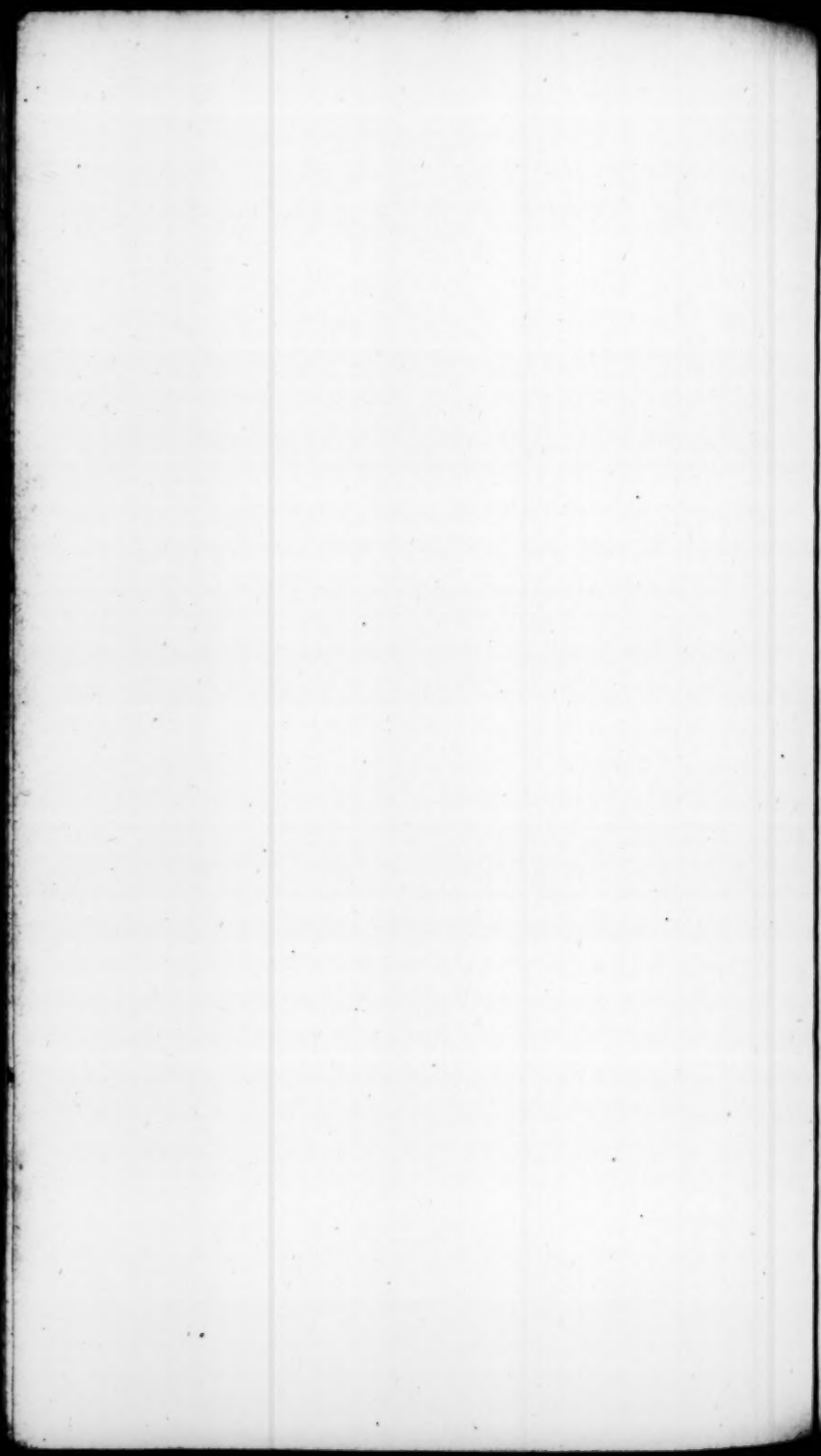
nquis, in

d Plantu

stivi, In-

l. Valere,

Hae

Hæc quatuor sequentia, Odi, cæpi, memini, novi, om- Odi, cæpi,
minimi,
novi.
nes voces præteriti perfecti & plusquam perfecti om-
nium modorum integras habent; ut & futuri quoque,
quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis
magna ex parte deficiunt, nisi quod Memini in Im-
perativo *Sing.* Memento, *Plur.* Mementote haber.
Odi, novi, & cæpi, carent Imperativo.

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer,
à for, simplicia non reperiri:

Præterea,	{	Dic, Duc, Fer, Fac,	{	pro	{	Dice, Duce, Fere, Face,	{	Voces esse per A- pocopen concisas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo, & queo, habere imperfectum
Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

De verbis Impersonalibus.

ET de Personalibus quidem hætenus dictum esto,
Edeinceps verò de Impersonalibus dicendum, quæ
nominativum certæ personæ non recipiunt, sed muta-
tur nominativus personæ in obliquos: ut quod An-
glicè personaliter dicimus, *I must read Virgil*, Latine
impersonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium*.

Impersonalia igitur appellantur, non quod per- Impersona-
lia cur sic
dicta.
sona careant, (habent enim, ut videmus, vocem ter-
tiæ personæ tam activam quàm passivam, quamplu-
rima) sed quia nullius personæ aut numeri certam sig-
nificationem, nisi ex adjuncto nominis vel pronomi-
nis casu obliquo, sortiantur: Nam *Oportet me*, pri-
mæ personæ esse videtur, numerique singularis: *O-*
portet nos, primæ personæ pluralis: *Oportet te*, secun-
dæ personæ singularis: *Oportet vos*, secundæ pluralis:
atque idem de reliquis.

Sunt igitur Impersonalia duplicia: Activæ vocis, &
passivæ vocis.

Impersonalia
Activa
voci.

Impersonalia activæ vocis sunt hæc & his similia.

Est,	Accidit,	Vacat,	Juvat,
Interest,	Contingit,	Præstat,	Constat,
Refert,	Evenit.	Restat.	Conducit,
Placet,	Expedit,	Decet,	Miseret,
Libet,	Liquet,	Oportet,	Piget,
Pœnitet,	Licet,	Potest,	Pudet.
Tædet.	Solet.		

Denique nullum ferè verbum est tam personale, ut non idem impersonalis formam possit induere; nec è diverso. Horum tamen quædam personaliter usurpantur: ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia potest. Ars juvat egentes.*

Quædam vero semper manent impersonalia: ut, *Pudet, pœnitet, oportet.* Tametsi legere est apud Terentium; *Quæ adsolent, quæque oportent signa ad salutem esse, huic omnia adesse video.*

Conjugantur
in tertia
persona.

Conjugantur autem in tertia persona singulari per omnes modos. A *Liquet*, non extat præteritum.

Tædet, pertæsum format:

Miseret, & miserescit, misertum est.

Inveniuntur etiam in usu.	Placitum est,	Placet.
	Libitum est,	Libet.
	Puditum est,	Pudet.
	Licitum est,	Licet.
	Pigitum est,	Piget.

Impersonalia passivæ vocis fiunt ab omnibus verbis activis & neutris: ut, *Curritur, turbatur.*

Impersonalia Supinis, & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porro voces participiales vocari possunt, quod similia participiis sunt: sicut proverbialia dicimus, quæ sunt similia proverbiiis.

Proinde, quia parùm videbamus convenire inter Grammaticos, utrùm ad verba, an ad participia proprius

ilia:

t,
cit,
t,

le, ut
nec è
rpan-
est.

: ut,
d Te-
salu-

ri per

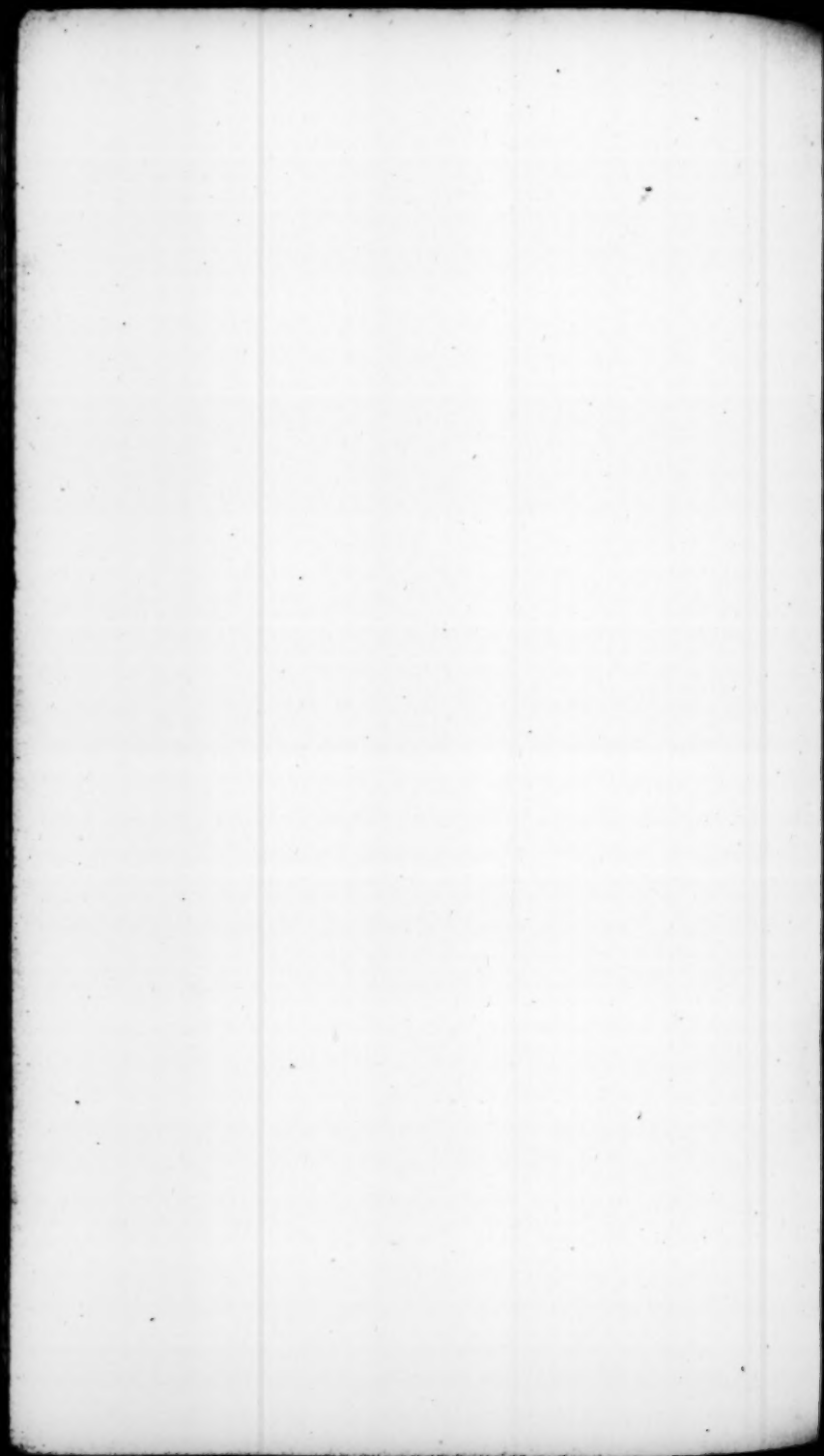
est.

as ver-

carent.

ofsunt,
erbialia

re inter
pia pro-
prius

Præterea pertineant, hinc in confinio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant;

Porro à nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec iusta verba est possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres. $\left\{ \begin{array}{l} Di, \text{ Genitivus casus.} \\ Do, \text{ Dativi \& ablativi.} \\ Dum, \text{ Nominativi \& accusat.} \end{array} \right.$

Terminationes Gerundii.

Gerundia autem activè majori ex parte significare, nulli dubiū est, licet interdū passivè etiam significant, Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causā*: id est, ut erudiretur. *Utrique videndo femina*: id est, dum videtur. *Satis ad cognoscendum illustria*: id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum facilis*: id est, ut discatur.

DE SUPINIS.

Supina quoque meritò participialia verba dicuntur, ^{Sup.} Somniæque cum gerundii vocibus cōmunia habent, Exeunt autem prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; ^{Participium} quæ à Nomine genera, casus, & declinationem, à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem, $\left\{ \begin{array}{l} \text{Casus,} \\ \text{Genus,} \\ \text{Declinatio,} \\ \text{Tempus,} \end{array} \right. \left\{ \begin{array}{l} \text{Significatio,} \\ \text{Numerus,} \\ \text{Figura,} \end{array} \right.$

Accidentia participiorum.

prim
ling
Po
vel
Et
recip
ideo

Ge
tione

Ge
nulli
Cujus
erudie
do fac
dum i
dum fa

Supi
Soma
Exeunt
v. s. Si
in rudi

P

AC

Accid
cipio sep

prius pertineant, hinc in confinio utriusque partis relinquimus; ut, utri velint, sese regno addicant:

Porro à nomine casum, à verbo agendi, vel patiendi, vel neutrius significationem accipiunt.

Et quia temporum nec discrimen discretis vocibus recipiunt, neque numeros aut personas admittunt, ideo nec iusta verba est possunt, nec participia.

Gerundii terminationes sunt tres. Terminationes Gerundii.

{	Di, Genitivus casus.
{	Do, Dativi & ablativi.
{	Dum, Nominativi & accusati.

Gerundia autem activè majori ex parte significare, nulli dubiū est; licet interdū passivè etiam significant, Cujus rei exempla erunt ista: *Athenas quoque missus erudiendi causā*: id est, ut erudiretur. *Utrique videndo femina*: id est, dum videtur: *Satis ad cognoscendam illustria*: id est, ut cognoscantur. *Ars ad discendum facilis*: id est, ut discatur.

DE SUPINIS.

Supina quoque meritò participialia verba dicuntur, ^{Sup.} Somniæque cum gerundii vocibus cōmunia habent, Exeunt autem prius in *um*, posterius in *u*: ut, *Visum*, *visu*. Significant autem, prius quidem fere activè (sicut in rudimentis dictum est) posterius verò passivè.

DE PARTICIPIO.

Participium est pars orationis inflexa casu; Participium quæ à Nomine genera, casus, & declinationem; à Verbo, tempora & significationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidunt Participio septem,	{	Casus,	}	Significatio,	Accidentia participiorum.
		Genus,		Numerus,	
		Declinatio,		Figura,	
		Tempus,			

PARTICIPIUM.

De genere autem, & casu, & declinatione, idem hic statuendum, quod suprà in nomine est traditum.

T E M P U S.

Tempora
particip.
Præsens.

Tempora participiorum sunt quatuor.

Præsens in *ans* vel *ens*, ut *Amans*, *legens*.

Notæ

Cæterum *iens*, participium ab *Eo*, simplex, rarius legitur in nominativo; sed *euntis*, *eunti*, *euntem*, *eunte*, in obliquis: composita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis*, ut *Abiens*, *abeuntis*; *Rediens*, *redeuntis*: præter unum, *Ambiens*, *ambientis*.

Hanc formam sequuntur & horum gerundia, ut, *Abeundi*, *abeundo*, *abeundum*: præter *Ambiendi*, *ambiendo*, *ambiendum*.

Præteritum

Præteritum verò in { *Tus*, } ut { *Doctus*.
 { *Sus*, } { *Vifus*.
 { *Xus*, } { *Nexus*.

Futurum.

Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut-plurimum significationis, aut neutralis ut, *Lecturus*, *cursurus*: Alterum verò in *rus*, passivæ significationis semper, ut *Legendus*.

SIGNIFICATIO.

Significatio
Activa.

Activè significant ea participia, quæ ab activis cadunt: ut, *Docens*, *docturus*: *Verberans*, *verberaturus*.

A neutris cadentia neutraliter significant: ut *Currens*, *cursurus*; *Dolens*, *doliturus*.

Participia in
dus.

A quibusdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus*: ut, *dubitandus*, *vigilandus*, *carendus*, *dolendus*.

Significatio
passiva.

Passivè significant, quæ à passivis descendant: ut, *Lectus*, *legendus*; *Auditus*, *audiendus*.

Fiunt & participia passiva ab hujusmodi neutris, quorum tertiæ personæ passivè usurpantur: ut *Aratur terra*. Hinc, *arata* & *aranda terra*.

Participi

hic

us

m-

m

et

m,

ur,

di,

ur,

ur,

fi-

us

a-

ur

di-

o-

ur,

ur,

ur,

ur,

ur,

Par
nifica
tus, le
Dep
partic
Sec
Loc
Hah
pia, qu
Virgil
Terent
Virgil
Co
rum si
natus,
Ab i
Poenite
dendus.
Hæc
docunt
rus, lui
rus, of
Simi
sonatus
quæ à

Est
gularis

Figur
fita, ut
Parti
cipial
regunt

Participia formata à deponentibus, imitantur significationem suorum verborum : ut, Loquens, loquutus, loquutus, à loquor.

Participia a deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *du*, ut,

Sequendus, } Utendus, } Obliviscendus,
Loquendus, } Patiendus, } & alia id genus.

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè, nunc passivè significant : ut, Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*

Terent. *Meditata sunt mihi omnia mea incommoda.*

Virgil. — *mentis à que tela Agnoscunt.*

Communium denique verborum participia ipsorum significationem induunt : ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab impersonalibus nulla extant participia, præter Pœnitens, decens, libens, pertæsus, pœnitendus, pudendus.

Impersonalium participia.
Participia anomala deducta a verbis præter analogiam. Participia derivata a nominibus.

Hæc participia, præter analogiam, verbis suis deducuntur, , pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nosciturus, moriturus, oriturus, osurus, futurus.

Similia participiis sunt ista, Tunicatus, togatus, perfonatus, larvatus, & innumera hujus sortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur.

NUMERUS.

Est & numerus in participiis, ut in nomine : Singularis, ut legens; Pluralis, ut, Legentes.

Numerus.

DE FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut Spirans; Composita, ut Respirans.

Figura participiorum.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia; Vel cum alium casum quàm suum verbum regunt: ut,

Participia sunt nomina

Abundans lactis, } { Patiens inedia,
Alieni appetens } { Fugitans litium.

Vel cum componuntur cum dictionibus, cum quibus ipsorum verba componi non possunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cum comparantur: ut, { Amans, } { Doctus,
{ Amantior, } { Doctior,
{ Amantissimus. } { Doctissimus.

Vel cum tempus significare desinunt: ut, *Expectem qui me nunquam visurus abisti?* hoc est, *Quico animo discessisti, ut me amplius non videres.* *Nullam mentionem fecit cometarum, nil pratermissurus, si quid explorati haberet:* id est, *ita affectus, ut non pratermitteret.*

Amandus est doctissimus quisque: id est, *dignus est, vel debet amari.* *Vita laudata:* id est, *laudabilis.*

Ejicienda est hac mollities animi: id est, *debet ejici.*

Participia
præsentis
temporis fi-
unt nomina.

Participia præsentis temporis non raro fiunt substantiva nomina. Modò in masculino genere; ut, *Oriens, occidens, profluens, confluens.* Modò in feminino, ut, *Consonans, continens.* Modò in neutro ut, *Contingens, accidens, antecedens, consequens.* Modò in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, *Appetens, diligens, sitiens, indulgens.*

Animans, modò femininū modò neutrum reperitur.

DE ADVERBIO.

Adverbium.

Adverbium est pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo sensum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiā interdū & nomen: ut *Homo egregie imprudens. Ne varum sis leno. Nimiū philosophus.* Aliquoties & Adverbiū ut, *Parum honeste se gerit.*

Accidentia
Adverbio.

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Adverbio accidunt, significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis

li.
18,

ff,
es,
m
ut

ff,

ici,
an-
us,
ut,
ci,
ou-
us,

ut.

xi,
a-

ma
fo-
rru

pe.

nis

Sig

collu

In

qua

biqu

inibi

A

quò

libet

dext

neutr

A

indè

dem

ne

De

que

A

quan

pride

aliqu

manè

quint

jam

lisper

rumq

hoc

prim

U

sub o

& ub

met

A

quies

tricie

Significationis varietas ex verborum circumstantiis colligenda est.

In loco significant, Hic, illuc, istuc, intus, foris, usquam, nusquam, ubi, ubique ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, sicubi, inibi, ibidem, inferius, superius. Adverbia loci.

Ad locum respiciunt, Huc, illuc, istuc, intro, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquo, siquò, eò, eodem, quolibet, quovis, quocunque, foras, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursum, deorsum, utroque, neutro, quoquoversum. Ad locum, significantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, istinc, intus, foris, inde, undè, aliundè, alicunde, sicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, supernè, infernè, coelitus, funditus. A loco significantia.

Deniq; per locum innuunt, Hàc, illàc, istàc, quacunque, eà, eadèm, alià, aliquà, siqua, nequa, quaquà. Per locum significantia

Adverbia temporis sunt, Dum, quum, quando, aliquando, quandiu, dudum, quandudù, jamdudù, quampridem, jampridem, usque, quousque, toties, quoties, aliquories, heri, hodie, cras, pridie, postridie, perendie, manè, vespèri, nudiustertius, nudiusquartus, nudiusquintus, nudiussextus, &c. Diu, noctu, interdiu nunc, jam, nuper, alias, olim, item, pridem, tantisper, paulisper, parumper, sæpe, raro, subinde, identidem, plerumque, quoridie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hætenus, indies, in horas, utprimum, quum-primum, simulac, imulatque. Temporis adverbia.

Usque temporis & loci adverbium est: ut, *Usque* Usque.
sub obscurum noctis. Ab Æthiopia est usque hac. Est
& ubi pro semper, aut continnè ponitur: ut, *Usque*
metu micuere finis.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quin- Numeri.
quies, sexies, septies, vigesies vel vicies, trigesies, vel
trices, quadragies, quinquagies, sexagies, septu-
agies,

- Ordinis.** Ordinis sunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, novissimò, imprimis, postremò, primum, jamprimum, denique, demum, tandem, ad-summum.
- Interrogandi.** Adverbia interrogandi sunt, Cur, quomobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur, non, num, quanta, quò, unde, quantum?
- Vocandi.** Vocandi sunt,, Heus, ò, eho, & siqua sunt similia.
- Negandi.** Negandi : ut, haud, non, minimè, nequaquam, ne *pro* non, & similia.
- Affirmandi.** Affirmandi: ut, Etiam, sic, quidni, sanè, prorsus, nempe, nimirum, certe, profectò, adeo, planè, scilicet.
- Jurandi.** Jurandi ut, Hercle, mehercule, medius-fidius, Deus-fidius, Pol, ædepol, Castor, ecastor.
- Hortandi.** Hortandi : ut, Age, sodes, sultis, amabò, agedum, ehodum eia, agite.
- Prohibendi.** Prohibendi : ut, Ne, non.
- Optandi.** Optandi : ut, Utinam, si, ô si, ô.
- Excludendi.** Excludendi: ut, Modo, dummodo, tantummodo, solummodo, tantum, solum, duntaxat, demum.
- Congregandi.** Congregandi : ut, Simul, unà, pariter, populatim, universim, conjunctim, &c.
- Segregandi.** Segregandi : ut, Seorsim, gregatim, egregè, nominatim, viritim, oppidatim, vica-tim, privatim, speciatim, bifariam, trifariam, omnifariam, plurifariam, ostiatim.
- Diversitatis.** Diversitatis : ut, Aliter secus.
- Eligendi.** Eligendi : ut, Potius, potissimum, imo, satius.
- Intendendi.** Intendendi ut, Valde, nimis, nimium, immodicè, impendio, impensè, prorsus, penitus, funditus, radicatus, omnino.
- Remittendi.** Remittendi : ut, Vix, ægré, paulatim, sensim, peterentim.
- Concedentis.** Concedentis : ut, Licet, estò, demùs, sit-ità, sit-sanè.
- Negatæ solitudinis.** Negatæ solitudinis : ut, non solum, non tantum, non modò, nedum.

Qualitatis.

pa,
m,
ua
in-
lia.
de
m-
t.
Di-
m,
6-
im,
mi-
ar,
im.
ce,
di-
pe-
ne.
m,
is,

Q
Q
modi
Co
mè, N
R
modi
D
Sic se
E
utput
D
E
Sic
dem;

Ad
rante
Do
ne, m
szpiu

Sp
habe
Deri
a fur
A
verb
pro

Fi
fita,

C

CONJUNCTIO.

65

Qualitatis : ut, Doctè pulchrè, fortiter, graviter. *Qualitatis.*

Quantitatis : ut, Parùm, minimè, maximè, summum, ad-summum & similia. *Quantitatis.*

Comparandi : ut, Tam, quam, magis, minùs, maximè, Minimè, & què. *Comparandi.*

Rei non peractæ : ut, Fermè fere, prope, prope-modum, tantum, tantum non, modò non. *Rei non peractæ.*

Demonstrandì : ut, En, ecce, sic, ut cùm dicimus, *Demonstrandì.*
Sic scribito.

Explanandi : ut, Id est, hoc est, quasi di cas, putà, *Explanandi.*
utputa, utpote.

Dubitandi : ut Forfan, Forsitan, fortassis, fortasse. *Dubitandi.*

Eventus : ut, Fortè, casu, forte-fortuna. *Eventus.*

Similitudinis : ut, Sic, sicut, sicuti, ità, item, item, itidem, tanquam, quasi, ceu, uti, velut, veluti. *Similitudinis.*

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur & regunt casus comparativi & superlativi, ut, Doctè, doctius illo, doctissimè omnium : similiter, Bene, melius, optimè : Malè, pejùs, pessimè : etiam, Sæpe, sæpius, sæpissime : Nuper, nuperrime & similia. *Comparatio.*

SPECIES.

Species est duplex, Principalis, quæ ex se originem habet : ut, *Heri, cras.* *Species adverbiorum.*

Derivativa est eorù, quæ nata sunt aliunde : ut *Furtim à furor ; Strictim, à strigo ; Humaniter, ab humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem : ut, Recens, prorecenter : Torvum, pro torvè. *Nomina fiunt adverbia.*

FIGURA.

Figura est duplex : Simplex, ut Prudenter : Composita, ut Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio est pars orationis, quæ sententiarum Clausulas apte connectit,

ACCI-

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Accidentia
Conjunct.
Figura.

Conjunctioni accidunt, Figura, Potestas, & Ordo.
FIGURA.

Figura est duplex: Simplex, ut nam: Composita
ut namque.

POTESTAS.

Potestas.

Potestas, id est, significatio, est varia: Aliæ enim
conjunctionibus copulativæ sunt: ut, Et, ac, que, atque
quoque, etiam, item, itidem, cum & tum.

Tum.

Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum
eruditus.* Huc spectant & his contrariæ: ut, Nec, ne-
que, neu, neve.

Suspensivæ.

Hæ quatuor sequentes, Et, que, nec, neque, cum
geminantur, Suspensivæ etiam vocantur, quod aliud
semper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat, Nec
sapit ista, nec sentit.*

Disjunctivæ.

Aliæ disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, seu, sive.

At istæ, cum geminantur, suspensivæ etiam vocan-
tur: ut, *Vel scribit, vel dicit.*

Discretivæ.

Aliæ Discretivæ: ut, Sed, sed-enim, at, atque,
quidem, autem, quoque, scilicet, cæterum, verò enim
verò, quod-si, verò, porro, quin,

Rationales.
seu Illativæ.

Aliæ Rationales, seu Illativæ: ut, Ergò, ideo, igitur,
itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca,
proinde, propterea, ob-eam-rem, ea-re: Cicer. *Ea-re
statim ad te Aristocritum misi.*

Causales.

Aliæ Causales, id est, quæ rationem præcedentis
orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim,
quod, quia, quippe, utpote, siquidem, quando, quando-
quidem, propterea, quòd quoniam pro quia quatenus,
& ut, Virgil. *Andieras & fama fuit:* pro nam, vel quia
fuit: quòd pro quia, ut Cicer. *Non quòd quicquam desis,
sed quia valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quisq; manere suam.* pro nam vel quia.

Aliæ

Ordo
ofitu
nim
arque
tam
de
cum
alind
Ne
cao
qui
nim
je
ra
a-7
nis
nim
do
ra
vna
ph
tra
na
liz

Alie

et

Ne

que

Ne

Alie

Alie

utrum

Alie

licet

Alie

sed et

Alie

Ne v

Alie

pro q

Ex

tem

ro, se

Virgi

In

Sun

ctiom

quot

In

adve

tur:

O

Pr

exor

St

clau

cum

Co

CONJUNCTIO.

167

Aliz Perfectivæ seu Absolutæ: ut, Vti, quò pro Perfectivæ.

Ne & ut, pro ne non: Terent. *Sed patris vim ut quas ferre.*

Ne, pro ut non: Cicero. *Opera datur iudicia ne fiant.*

Aliz Continuativæ: ut, Si, fin, ni, nisi

Continuati-
væ.

Aliz Dubitativæ: ut, Ne, an, anne, num, numquid, Dubitativæ,
utrum nec ne.

Aliz Adversativæ: ut, Etsi, quanquam, quamvis, Adversativæ
licet, tamen: & aliz id genus.

Aliz Redditivæ earundem: ut, Tamen, attamen, Redditivæ.
sed-tamen, veruntamen.

Aliz Diminutivæ: ut, saltem, at certè, vel ut Cic. Diminutivæ
No vel latum digitum discesseris,

Aliz Electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut, quando Electivæ,
pro quàm accipiuntur.

Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirum, au- Expletivæ.
tem, scilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimve-
ro, sed-enim, enim pro ceriè.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentissime, nostras
Iussit adire domos?* Ter. *At enim non sinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjun- Cum.
diones, nunc præpositiones esse inveniuntur: ut Cum,
quoties casui jungitur, præpositio est.

In genere, Conjunctiones adeo tenui discrimine ab
adverbiis discernuntur, ut quàm sæpissime confundân-
tur: ut, Quando, proinde, & similia.

ORDO.

Ordo conjunctionum est triplex, nempe;

Præpositivus: earum scilicet, quæ in sententiarum Ordo con-
exordio ponuntur. junctionum.
Præpositivus

Subjunctivus: earum scilicet, quæ secundum in Subjunctivus
clausula, vel tertium, vel ad summum quartum lo-
cum occupant.

Communis.

Communis.

Ex

Præpositivæ. Ex conjunctionibus hæ imprimis præponi solent, Nam, quare, at, atque, &, aut, vel, ne, neque, si, quin, quatenus, sin, seu, five, nisi.

Subjunctivæ. Subjunctivæ verò sunt, Quidem, quoque autem, verò enim.

Encliticæ. Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: sic dictæ, quod accentum in præcedentem syllabam inclinent: ut; Horat. *Ludere qui nescit campestribus abstinet armis, indoctusque pile, discive, trochiæ quiescit.*

Sunt & aliæ quoque voces aliquot Encliticæ: ut, Dum, sis, nam, &c.

Communes. Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi, & postponi possunt, quales sunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergo, igitur, saltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpositio est pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in Compositione, vel in Appositione præponuntur.

Appositione: ut *Christus sedet ad dextram Patris.*

Compositione: ut, *Adactum juramentum adhibendam admonuit.*

Præpositiones postpositæ suis casibus. Quædam præpositiones postponi suis casibus inveniuntur: ut,

Cum,	} ut {	Quibuscum.
Tenus,		Pube tenus.
Versus,		Angliam versus.
Usque,		Ad occidentem usque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpositioni accedit casuum regimen, sive constructio.

Cæterum in iisdem casibus mira est significationis varietas, quæ non tam regulis, quam assiduo legendi atque scribendi usu discenda est. Exempli causa:

Secundum. Secundum, Aliud significat cum dico, *Secundum aurem vulnus accipit*, id est, *juxta aurem*: Aliud verò

lent,
e, si,

tem,

quod

ut;

rmis,

e ut,

er &

iquz

o, i-

quz

, vel

tris,

dhi-

in-

io.

nis

odi

en

ro

q;

hic,
post
sub

Ex
Ad.
Apud
Ante

Adve
Cis, C
Citra
Ultra
Intra

Extra
Circu
Circu
Circu

Cont
Erga
Inter
Infra
Supra
Iuxta
Ob, J
Per, F

Prope
Præter
Propter
Post

hic, *Secundū Deū parentes amandi sunt, id est, proximē*
post Deū: Aliud in hac oratione, Secūdū quietem satis
mibi felix visus sum, id est, in quiete, vel inter quietem.

Præpositiones accusativum regentes.

Ex præpositionibus istæ accusat. casui adjunguntur,

Ad. *Ad Calendas Græcas.*

Apud. Vir. *At bene apud memores veteris stat gratia*

Ante. Horat. — *dicique beatus* (facti

Ante obitum nemo, supremæque funera debet.

Adversus. *Ne Hercules quidem adversus duos.*

Cis. *Cis Tameſim ſita eſt Aetonia* (ſines,

Citra. { *Hor. Eſt modus in rebus, ſunt certi denique*

Vltra. { *Quos ultra citræque nequit conſiſtere rectum.*

Iuxta. Ovid. *Crede mihi bene qui latuit, bene vixit, &*

Fortunam debet quiſque manere ſuam. (intra

Extra. Plin. Ma. *Extra omnem ingenii aleam poſitus*

Circum, locale eſt: ut, *Cirum montem.* (Cicero.

Circa. *Circa forum, Circa viginti annos.*

Circiter, tempus & numerum ſignificat: ut,

Circiter horam decimam.

Cæſar, Circiter duo millia deſiderati ſunt.

Contra. *Ne contra ſtimulum calces.*

Erga. *Princeps erga populum clemens.*

Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicē ſupremæq; labra.*

Infra. Ter. *Quem ego infra omnes inſimam eſſe puo.*

Supra. Sal. *Dux hoſtium cum exercitu ſupra caput eſt*

juxta. Ter. *Cū lucubrando juxta ancillas lanā faceres*

Ob. *Fæda mors ob oculos verſabatur.*

Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*

Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.

Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*

Præter. Terent. *Ita fugias, ne præter caſam.*

Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*

Post. Hor. *O cives, cives, querenda pecunia primū eſt,*

Virens poſt nummos.

Penes. Ovid. *Me penes est unum vasti custodia mundi*
 Trans. Hor. *Cælum non animum mutant, qui trans*
mare currunt.

Præpositiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta est injuria.*

Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab alio ex*
pestes, alteri quod feceris.

Abs. Terent. *Abs quo vis homine beneficium accipere*
cum opus est, gaudeas.

Absque. Terent. *Absque eo esset, Absque pecunia*
miserè vivitur.

Cum. Minus; *Damnū appellandū est, cum mala fama*
 Clam. *Clam patre.* Et Plautus. *Clam patrem.* (Lucrum.)
 Coram. *Coram Senatu res acta est.*

De. *Sophista rixantur de lana caprina.*

E. *Qui falsum testimonium dixisse convictus erat;*
saxo Tarpeio deiciebatur.

Ex. *Ex malis moribus bona leges nata sunt.*

Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculo est.*

Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*

Sine. Idem. *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*

Tenus. Virg. — *capuloque tenus ferrum impulit ira.*

Præpositiones utrique casui servientes.

Hæ quatuor utrumque casum exigunt, sed diversè
 ferè significatione.

In Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum*
est primum: sine motu.

Ovidius. Inq; *domos superas scandere cura fuit: motu*
quodammodo innuit.

Sub. Vir. *Sub lucē exportant calathis; i paulò ante lucē*

Idem — *vaso vidisse sub antro.*

Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde super viridi*

Subter. *Subter terrā. Vi. Densa subter testudine cal*

Sunt & præpositiones, quæ nunquam extra compo-
 sitionem inveniuntur: nimirum.

Præpositio-
 nes nun-
 quam extra
 compositionem
 repertæ

mundi
1720

lio ex

ccipit

ecum

a fam

actum

et al

ulo q

ira

iver

veru

netu

luc

irid

cal

mpo

Ad

Am.
Di.
Dis.
Co
comp
quino

acione
Exn
dem u
Dole
bi, he
Tim
Adria
Adm
Vita
ym? fo
Land
Voc
Deri
Ex i
Ter. A
Excl
pupert
Imp
de (ma
Ride
pau mi
Silen
d and
Illud

INTERJECTIO.

71

Am, } ut { Ambio, } Re, } ut { Recipio,
De, } { Diduco, } Se, } { Sepono,
De, } { Distrabo, } Con, } { Condoneo.

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit n : ut, Coagmento, coemo, coinquino, cooperio.

DE INTERJECTIONE.

Interjectio est pars orationis, quæ sub incondita voce subito prorumpentem animi affectum demonstrat.

Tot autem sunt interjectionum significationes, quot animi perturbati sunt motus.

Exultantis : ut, Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis : ut, Heu, hoi, hei, ô, ah. Terent : *I intro, hei, hei.* Virg. *O dolor atque decus magnum !*

Timentis : ut Hei, atat. Terent. *Hei vereor ne quid Adria apportet mali.*

Admirantis : ut Papæ. Ter. *Papæ! nova figura oris.*

Vitantis : ut, Apage, Apagesis. Terent. *Apagesis, qui formidolosus ?*

Laudantis : ut, Euge. Mar. *Cirò, nequiter, euge beate.*

Vocantis : ut, Eho, ho, io. Terent. *Oh, qui vocaris ?*

Deridentis : ut, Hui. Ter. *Hui! tu mihi illam laudas?*

Ex improvilo aliquid deprehendentis : ut, Atat.

Ter. *Atat, data hercle mihi sunt verba.*

Exclamantis : ut, Oh, proh. *Proh nefas ! Seneca, Oh prosperas felix ?*

Imprecantis : ut, Malum, væ malum. Ter. *Quid hoc (malum) infelicitatis est ?*

Ridentis : ut, Ha, ha, be, Terent. *Ha, ha, be, defessa sum te ridendo.*

Silentium injungentis : ut, Au. Terent. *Au, ne comendus hic quidem ad illum est.*

Illud hic observandum est, nomina quoque & verba

Alie partes
sunt inter-
jectiones.

verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgil. *Navibus (infandum) amissis* Cicero: *Sed amare te cura*. Imò quævis orationis pars, affectum animi inconditum significans, interjectionis vice fungitur.

Atque hac quidem de octo orationis partiū Etymologia, quamlibet crassā (quod aiunt) Minervā tradita sint pueris, tantisper dum ordinariis in ludo operis ac pensis sub ferulā defunguntur, abunde sufficere arbitramur. Quod si cui tamen allubescit quicquam his altius exactiusque pervestigare, hunc ad Grammaticorum evolvenda perscrutandaque opera relinquendum censemus. Quorum cum magnus sit numerus, & quidem egregie doctorem, nullum tamen invenimus, qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præstantiam, vel propter præcipiendi claritatem elegantiamque Linacro nostro comparari posse videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE

octo partium orationis.

ATque de octo quidem orationis partibus, earumque formis, quatenus ad etymologiam attinet, hætenus dictum esto: deinceps de eisdem, quatenus ad Syntaxim, quæ constructio dicitur, agemus.

Constructio
quid sit.

Est igitur Syntaxis debita partium orationis inter se compositio connexioque, juxta rectam Grammaticæ rationem.

Ea verò est, quā veterum probatissimi, tum in scribendo, tum in loquendo, sunt usi.

Concordantiæ
Grammaticæ.

Cæterum, priusquam de partium orationis structurâ singulatim pertractemus, quædam in genere de tribus Grammaticæ concordantiis sunt pauca edisserenda.

CON-

et apud
animu
animo
gitur
ymolo
a tra
lo op
fficient
quam
Gram
reli
nunt
en no
e pre
legat
eatur

, et
ogium
idem
licitur
is in
Gram
um in
fir
gener
paci
ON

Ut illi illa stia;
Tu fecisti non ego

Aliquando membrū orationis ut
iniquas dicere fideliter a stia
omolil moros —

CONCORDANTIA

Nominativi & Verbi.

Verbum personale coheret cum nominativo numero & persona: ut,

Concordantia prima.

Nunquam sera est ad bonos mores via.

Fortuna nunquam perpetuo est bona.

Nominativus primæ vel secundæ personæ rarissime exprimitur, nisi causâ discretionis; ut, *Vos dam-*

natis; quasi dicat, *præterea nemo*: aut emphasis, *grabeu et*

ut, *Ter. Tu es patronus, tu pater, si deseris tu, periphatro*

mus; quasi dicat, *præcipue*, & *præ aliis tu patronus es.*

Ovidius; Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eris.

In verbis quorum significatio ad homines tantum

pertinet, tertiæ personæ nominativus sæpè subandi-

tur: ut, *Est, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, prædicant,*

clamitant & in similibus: ut,

Terentius; Fertur atrocia flagitia designasse.

Ovid. Téque ferant ira pœnituisse tua.

Non semper vox casualis est verbo nominativus,

sed aliquando verbum infinitum: ut *Plaut. Mentiri*

Verbum infinitum nominativus,

non est meum. Aliquando oratio: ut,

Ovid. Adde quod ingenuas didicisse fideliter artes,

Emollit mores, nec sinit esse feros.

Aliquando adverbium cum genitivo: ut, *Partim vi-*

torum ceciderunt in bello. Partim signorum sunt com-

busta.

EXCEPTIO PRIMÆ.

Verba infiniti modi pro nominativo accusativum

ante se statuunt: ut, *Te rediisse incolumem gaudeo.*

Accusativus ante verbum infinitum.

Te fabulam agere volo.

Resolvi potest hic modus per quod & ut, ad hunc

modum: *Quod tu rediisti incolumis, gaudeo. Ut tu*

fabulam agas, volo.

Verbum inter duos nominativos diversorum nu-

K

merorum

merorum positum, cum alterutro convenire potest; ut Terent. *Amantium ira amoris redintegratio est.*
 Ovid. — *quid enim nisi vota supersunt?*
 Idem; *Pectora percussit pectus quoque robora sunt.*
 Virgilius, — *nihil hic nisi carmina desunt.*

Exceptio, 2. Impersonalia præcedentem nominativum non habent; ut *Tades me vita.* *Pertasum est conjugii:* de quibus suo loco.

Nomen multitudinis singulare quandoque verbo plurali jungitur: ut *Pars abiere.* *Uterque deluduntur dolis.*

CONCORDANTIA.

Substantivi & Adjectivi.

Secunda
concordan-
tia.

Adjectivum cum substantivo genere, numero & casu consentit: ut Juven. *Rara avis in terris, nigroque similima cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina substantivis adnectantur; ut,

Ovidius. *Donec eris felix, multos numerabis amicos.*

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

Seneca. *Non hoc primum pectora vulnus mea senserunt; graviora tuli.*

Nota.

Aliquando oratio supplet locum substantivi; ut, *Audito regem Doroberniam proficisci.*

CONCORDANTIA

Relativi & Antecedentis.

Tertia con-
cordantia.

Relativum cum antecedente concordat genere, numero & personâ: ut, — *vir bonus est quis?*
Qui consulta patrum, qui leges jurâque servat.

Nota.

Nec unica vox solum sed interdum etiam oratio ponitur pro antecedente: ut Terent. *In tempore eam veni, quod omnium rerum est primum.*

Relativum inter duo antecedentia diversorum generum

Adfectivum sive pronomen sive par-
ticipium congruit cum substantivo
genero numero et casu

Quā duo substantia diuersas res
significantia concurrunt alterum
rei possessa alterum possessoris, tum
posterius nomen in genituo ponitur.

6°
V
Iac
M
C
I
glo
E
In
A
C
lativ
ut, E
A
relat
cum
offici
ador
vidi
scrib
quo c
Q
dum
tur;
nia c
agri.
P
posse

generum collocatum, nunc cum priore convenit ut, Valerius Maxim. *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodie Senaculum appellatur.* Non procul ab eo flumine, quod Saliam vocant. Cicer. Propius à terra Jovis stella fertur, quæ Phaeton dicitur.

Nunc cum posteriore; ut, *Homines tuerentur illum globum, quæ terra dicitur.*

Est locus in carcere, quod Tullianum appellatur.

Incoit luna quod interlunium vocant.

Aliquando relativum, aliquando & nomen adjectivum respondet primitivo, quod in possessivo subintellegitur; ut Terentius, *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid. — *nostros vidisti flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interfertur inter relativum & verbum, relativum erit verbo nominativus, ut, Boet. *Felix, qui potuit Boni fontem visere lucidum.* Casus relativi.

At si nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regitur à verbo, aut ab alia dictione, quæ cum verbo in oratione locatur; ut Ovid. *Gratia ab officio, quod mora tardat, abest.* Virg. *Cujus numen adoro. Quorum optimum ego habeo. Cui similem non vidi. Quo dignum te judicavi. Quo melius nemo scribit. Quem videndo obstupuit. Lego Virgilium, præ quo ceteri poætæ sordent.*

Substantivorum constructio.

Quam duo substantiva diversæ significationis sic concurrunt, ut posterius à priore possideri quodammodo videatur, tum posterius in genitivo ponitur; ut Juv. *Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Rex pater patria. Arma Achillis. Cultor agri.* Genitivus substantivi, à regula variæ syntaxeos.

Proinde hic genitivus sæpissime in adjectivum possessivum mutatur: ut, *Patriæ domus, Paterna domus*

domus. Heri filius, Herilis filius. Est etiam ubi in dativum vertitur : ut, Luc. de Cat. Vrbis pater est, ubique marius. Herus tibi, mihi pater.

EXCEPTIO.

Appositio.

Excipiuntur quæ in eodem casu per appositionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiantur opes irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.* Adjectivum singulare portionem denotans, fit neutrum, & mutat suum substantivum in genitivum: ut, *Tantumne piscium? tantumne cymbarum?* Cic. *Paululum pecunia. Hoc noctis. Catul.* *Non videmus id mantica, quod in tergo est.* Juvenal. *Quantum quisque suâ nummorum servat in arcâ, Tantum habet & fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantum, nempe priore substantivo per Eclipsim subaudito; ut in hujusmodi locutionibus.

Terentius. *Ubi ad Diana veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad Vesta :* Utrobique subauditur *templum.* Virg. *Hectoris Andromache :* subauditur *uxor.* Idem; *Deiphobe Glauci :* subauditur *filia.* Terent. *Hujus video Byrrhiam; subaudi servum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei variis modis effertur, at frequentius in ablativo, vel genitivo; ut *Vir nullâ fide.* Quid. *Ingenui vultus puer, ingennique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & usus ablativum exigunt; ut, Cicero. *Autoritate tuâ nobis opus est.* Gellius. *Pecuniam, quâ sibi nihil esset usus, ab iis, quibus sciret usui esse, non accepit.*

Opus adje.
ctive.

Opus autem adjectivè pro Necessarius quandoque poni videtur, varièque construitur; ut, Cicero. *Dux nobis & autor opus est.*

Idem; *Dicis nûmos mihi opus esse ad apparatus triumphi.* Terentius.

i in
342

con-
ma-
rent.
neu-
t ur,

at in

iore
mo-

Ver-
n.
lem;
ujus

fre-
a fi-

abo.
sibi
pit.
que

phi.
ue.

To
Ci
ma

A
ad
pli
Vi
Te
Sil
Gi

run
Se
Id
na

In
gu
rag
&
des

va
&
iz
A
fop
qu
u
O
T
V

Terentius. *Alia quæ opus sunt para.*

Cicero. *Sulpitii operam intelligo ex tuis literis, tibi multum opus non fuisse.*

Adjectivorum Constructio.

GENITIVUS.

Adjectiva, quæ desiderium, notitiam, memoriam, atque iis contraria significant, genitivum adiscunt; ut.

Adjectivorum constructio.

Plinius. *Est natura hominum novitatis avida.*

Virg. *Mens futuri præscia.* Idē; *Memor esto brevis ævi.*

Ter. *Imperitos rerum, eductos libere, in fraudem illicis.*

Silius. *Non sum animi dubius, sed devius aequi.*

Cicero. *Græcarum literarum rudis.*

Adjectiva verbalia in *ax* etiam in genitivum *fe-* verbalia in
runtur; ut, *Audax ingenii* Ovid. *Tempus edax rerum.* *ax.*

Sen. *Virtus est vitiorum fugax.* Hor. *Vtilium sagax.*

Idem; *Propositi tenax.* Virg. *Tam ficti pravique tenax,*

quam nuncia veri. Plaut. *pecuniarum petax, &c.*

*Ingens præterea adjectivorum turba, nullis certis regulis obstricta, casum patrium postulat. Quorum faraginem satis quidem amplam congesse-
runt Linacrus & Despanterius. Tu vero crebrâ lectione ea tibi red-
des admodum familiaria.*

Nomina partitiva, aut partitivè posita, interrogativa quædam & certa numeralia, genitivo plurali, à quo & genus mutuuntur, gaudent; ut, Cicero. *Quæquam* n. *Marce fili, annum jam audientem Cratippum, idq;* Athenis, *abundare oportet præceptis institutisq;* philosophia, *propter summâ & doctoris autoritatē & urbis;* quorum alter te scientiâ augere potest, altera exemplis. *Utrum horum major accipe.*

Ovid. *Quisquis fuit ille Deorum,*

Terent. *An quisquam hominum est æquè miser, ut ego?*

Virgilius--- *divum promittere nemo auderet.*

Tres fratrum. Quatuor judicum. Sapientum octavus quis fuerit, nondum constat.

Primus regum Romanorum fuit Romulus.

In alio tamē sensu ablativū exigunt cū præpositione; ut, *Primus ab Hercule. Tertius ab Aeneâ.*

In alio verò sensu dativum; ut, *Virg. Nulli pietate secundus.*

Usurpantur autem & cum his præpositionibus, E, de, ex, inter, ante, ut, *Ovid. Est deus è vobis alter. Idem; Solus de superis. Virg. Primus inter omnes. Idem; Primus ibi ante omnes, magnâ comitante caterâ Laocoon ardens summa decurrit ab arce.*

Interroga.

Interrogativum & ejus redditivum ejusdem casus & temporis erunt; ut, *Quarum rerum nulla est satietas? Divitiarum. Quid rerum nunc geritur in Angliâ? Consultitur de religione.*

Fallit hæc regula, quoties interrogatio sit possessiva: ut, *Cujum pecus? Laniarum.* Aut per dictionem variæ syntaxeos: ut *Furtive accusas, an homicidii? Utrôque.*

Comparativa & superlativa, accepta partitive, genitivum, unde & genus sortiuntur, exigunt.

Comparativum autem ad duo, superlativum ad plura refertur: ut, *Mannum fortior est dextra. Digitorum medius est longissimus.* Accipiuntur autem partitive, cum per E, ex, aut inter exponantur: ut, *Virgilium poetarum doctissimus: i. e. ex poetis, vel inter poetas.*

Comparativorum constructio.

Comparativa cum exponantur per quàm, ablativum adsciscunt; ut, *Horat. Vilius argentum est auro, virtutibus aurum; id est quàm aurum quàm virtutes.* Adsciscunt & alterum ablativum, qui mensuram excessus significat: ut,

Cicer. Quanto doctior es, tanto te geras submissius.

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utriq; gradui apponuntur: ut, *Catul. Tanto tu pessimus*

omni

l'anus

ione;

i pie-

s, E,
er.

ervu

n ca-
la est
ur in

sefsi-
tio

geni-

plu-
ita-
arti-
ilini

tas.
ati-
an-
vir-
cam

iq;

am

om
Era
ben
or t
in f
M.

A
mili
tio a
Vir
Mar
Eß

Mar
Hor
Hu
posi
natu

Q
am g
Lu
Tere
puer
rum
Idem
Virg

C
unt
con
bus c
Salu
Gice
Ovi

omnium poeta. Quanto in optimus omnium patronus:
 Eras. Nocturna lucubrationes longè periculosissima ha-
 bentur. Longe ceteris peritior es, sed non multo meli-
 or tamen, Juven: Omne animi vitium tanto conspectius
 in se crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
 Major & maximus aetate. Major & maximus natu.

DATIVUS.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, si- Commodum
Incommo-
dum, &c.
 militudo, dissimilitudo, voluptas, summissio, aut rela-
 tio ad aliquid significatur, in dativum transeunt: ut,
 Virgilius. Sis bonus ô felixque tuis.

Martial. Turba gravis paci, placideque inimica quieti.
 Est finitimus oratori poeta. Ovid. Qui color albus erat
 nunc est contrarius albo.

Martial. Incundus amicis. Omnibus supplex.

Horat. Si facis ut patria sit idoneus, utilis agro.

Huc referuntur nomina ex Con præpositione com- Composita
cum Con.
 posita: ut, Contubernalis, commilito, conservus, cog-
 natus, &c.

Quædam ex his quæ similitudinem significant, et i- Similitudo
 magis genitivo gaudent: ut,

Lucanus. Quem metuis, par hujus erat.

Terentius. Patres æquum esse censent, nos jamjam à
 pueris illico nasci senes, neque illarum affines esse re-
 rum, quas fert adolescentia.

Idem. Domini similis es. Auson. Mens conscia recti.

Virgilius. Præterea regina tui fidissima dextra

Occidit ipsa sua.

Communis, alienus, immunis, variis casibus servi- Communis,
alienus, im-
munis variis
casibus serv-
 unt: ut Cicero. Commune animantium omnium est
 coniunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors omni-
 bus communis. Hoc mihi tecum commune est.

Salust. Non aliena consilii. Sen. Alienus ambitioni.

Cicero. Non alienus à Scævola studiis.

Ovid. Vobis immunibus huius Esse mali dabitur.

Plinius. *Caprificus omnibus immunis est.*

Immunis ab illis malis sumus.

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehementens, aptus, interdum etiam accusativo cum præpositione adjunguntur: ut, Cic. *Natus ad gloriam.*

Inbilis &
aus.

Verbalia in *bilis* accepta passivè, ut & participia, seu potius participialia in *aus*, dativo adjecto gaudent. ut, Mar. *O mihi post nullos Juli memorande sodales.*

Statius. -- *nulli penetrabilis astro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitud.
mensura.

Magnitudinis mensura subjicitur adjectivis magnitudinem indicantibus in accusativo: ut, Gnomon *septem pedes longus, umbram non amplius quatuor pedes longam reddit.*

Interdum & in ablativo: ut,

Columella, *Fons latus pedibus tribus, altus triginta.*

Interdum etiam & genitivo; ut Columel. *In morem horti areas latus pedum denum, longas pedum quinquagenum facito.*

ABLATIVUS.

Copia & in-
opia.

Adjectiva quæ ad copiam egestatémve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent: ut Plaut. *Amor & melle & felle est fecundissimus.*

Horat. *Dives agris, dives possitis in fœnore nummis.*

Virgilius. *At fessæ multâ referunt se nocte minores,*

Crura thymo plena.

Idem; *Quæ regio in terris nostri non plena laboris?*

Idem; *Dives opum, dives pictæ vestis & auri.*

Persius. *O curvæ in terras animæ, & cælestium inanem Expers fraudis. Gratiâ beatus.*

Diversitas.

Nomina diversitatis ablativum sibi cum præpositione subjiciunt: ut, Virg. *Alter ab illo. Aliud ab hoc. Diversus ab isto.*

Causa.

Nonnunquam etiam dativum: ut, Huc diversum.

Adjectiva regunt ablativum significantem causam:

,ve-
epo-
.s.
,feu
t:ut,

nag-
mon
si hor

inta.
orem
agna

ent,
ent:

over,

?

emel

fici-
bor.

cau-
n:

Probus.

fac
mi
N
lari
ma
Cic
Vir
pa
L
Ter
gen
bili
F
ut,
Vir
N
La
Ovi
M
vel
lu
N
va,
qui
mur
Hæ
gen
triu
gen
in p
am

fam: ut, *Pallidus ira. Incurvus senectute. Livida armis brachia. Trepidus morte futura.*

Mensura vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo: ut, *Facies miris modis pallida. Nomine Grammaticus, re barbarus. Longo proximus intervallo. Vi, Cicero: Sum tibi natura parens, praeceptor consiliiis. Virgilius. ---Trojanus origine Caesar. Spe dives, re pauper. Syrus natione.*

Dignus, indignus, praeditus, captus, contentus, ~~ex~~ Dignus &c. *Meritis auferendi casum adjectum volunt: ut, Terent. Dignus es odio. Qui filium haberem tali ingenio praeditum. Virg. Atque oculis capiti fodere consilia talpa. Idem; Sorte tua contentus abi.*

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant: ut, *Ovid. Militia est operis altera digna tui. Virgilius. Descendam magnorum haud quaquam indignus avorum.*

Pronominum Constructio.

MEi, tui, sui, nostri, vestri, genitivi primitivorum *Primitiva* pponuntur cum passio significatur: ut, *Languet desiderio tui. (nostri*

*Ovid. Parsq; tui latitat corpore clausa meo. Imago Meus, tuus, suus, noster, vester, adjiciuntur cum actio *Derivativa* vel possessio rei denotatur: ut Favet desiderio tuo. Imago nostra, id est, quam nos possidemus.*

Nostrum & vestrum genitivi sequuntur distributiva, partitiva, comparativa, & superlativa; ut, *Unusquisq; vestrum. Nemo nostrum. Ne cui vestrum sit mirum. Major vestrum, Maximus natu nostrum.*

Hae possessiva, Meus, tuus, suus, noster, & vester, hos *Possessiva* genitivos post se recipiunt, Ipsius, solius, unius, duorum, trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujusque; & genitivos participiorum, quae ad genitivum primitivi in possessivo inclusum referuntur: ut, *Ex tuo ipsius animo conjecturam feceris.*

Cic.

Cic. *Dico mea unius opera Rempublicam esse liberatā.*
 Idem; *Meum solius peccatum corrigi non potest.* (Lion.
 Eras. *Noster duorum ventus ostendat, utra gens sit me-*
In sua cuiusq; laude præstātor. Nostra omnium mēoria.
 Brut. ad Cic. *Vestris paucorum respondet laudibus.*
 Hor. --- *scripta Cū mea nemo legat, vulgo recitare si-*
mentis.

Sui & Suus
 reciproca,

Sui & Suus reciproca sunt, hoc est, semper reflexuntur ad id quod præcessit in eadem oratione : ut, *Petrus nimium admiratur se. Parcit erroribus suis.*

Aut annexa per copulam : ut, *Magnopere Petrus rogat, nè se deseras.*

ipse

Ipse ex pronominebus solum trium personarum significationem repræsentat : ut, *Ipse vidi, ipse videris, ipse dixit.*

Et nominebus pariter ac pronominebus ad jungitur : ut, *Ipse ego, ipse ille, ipse Hercules.*

Idem.

Idem etiam omnibus personis jungi potest : ut, *Ego idem adsum.*

Terent. *Idem has nuptias perge facere.*

Virgil. *Idem jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonstrativa hic, ille, iste.

Hæc demonstrativa, Hic, ille, iste, sic distinguuntur : *Hic, mihi proximū demonstrat; Iste, eum qui apud te est; Ille, eum qui ab utroque remotus est, indicat.*

Ille, & iste,

Ille, tum usurpatur, cum ob eminentiam rem quampiam demonstramus : ut, *Alexander ille magnus.* Iste verò ponitur, quando, cum contemptu rei alicujus mentionem facimus : ut, Terent. *Istum amulum quoad poteris ab ea pellito.*

Hic & ille.

Hic & ille, cum ad duo anteposita referuntur, Hic, ad posterius & propius ; Ille ad prius & remotius proprie ac usitatissimè referri debet : ut, Col. *Agri-*

la contrarium est pastoris propositum: ille quam maxime subacto & puro solo gaudet, hic novali graminosque : ille fructum e terra sperat, hic e pecore. Est ta-

men

beraia.
(lior.
sit me-
meoriai
us.
are si.

refle-
e: ut,
fuis.
Petrus

m fig-

itur:

: ut,

eur:

adre

e.

am-

iste

jua

ad

ic,

o-

e-

i-

i-

i-

i-

i-

i-

i-

i-

i-

i-

i-

Et latro et cautus praefingitur ens
illo sed insidias hic sibi portat opone
Quocumque aspicio nihil est nisi pontus
Et luc tibus hic tunc ut nubes illa
minar.

men
pali

V

dico
lato
deo
tivu
Perp
dem

La

D

habe

bi ca

Rex

Pii o

Inl

cipue

Hyp

deri

enē

nat

nat

Mart

Tere

Ovic

Q

accu

et

SU

So

Virg

men, ubi è deverso pronomen *Hic* ad remotius sup-
positum referri iuvenias, & *Ille* ad proximius.

VERBORUM CONSTRUCTIO.

Nominativus post verbum

Verba substantiva, ut *Sum, forem, fio, existo*: Nominat.
verba vocandi passiva, ut *Nominor, appellor,* utrinque.
dicor, vocor, nuncupor; et iis similia, ut *scribor, fa-*
lutor, habeor, existimor: item verba gestus, ut *Se-*
deo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nomina-
tivum expetunt: ut, *Deus est summum bonum.*

Perpessilli vocantur nani. Fides religionis nostra fun-
damentum habetur. Malus pastor dormit sapinus.

Lactantius. Homo incedit erectus in cælum.

Denique omnia ferè verba post se nominativum
habent adjectivi nominis, quod cum supposito ver-
bi casu, genere & numero concordat: ut, Infiniti ver-
bi constru-
cio.

Rex mandavit primus extirpari haresin.

Pii orant taciti. Boni discunt seduli,

Infinita quoq; utrinq; eisdem casus habent, præ-
cipuè cum verba optandi, eisq; similia accedunt: ut,
Hypocrita cupit videri justus. Hypocrita cupit se vi-
deri justum. Malo dives esse quam haberi. Malo me di-
vi esse quam haberi. Claud. Vivitur exiguo melius,
natura beatis Omnibus esse dedit, si quis cognoverit
uti.

Martial. Nobis non licet esse tam disertis, vel disertos,

Terentius. Expedit bonas esse vobis.

Ovidius. Quo mihi commisso non licet esse piam.

Quamvis in his postremis exemplis subaudiuntur
acculativi ante verba infinita. Nos esse disertos. Vos
esse bonas. Me esse piam.

Genitivus post verbum.

Sum genitivum postulat, quoties significat possessi-
onem, aut ad aliquid pertinere: ut, Sum signi.
pos. gen.
2. reg. variis
syntaxeos.

Virgilius. — pecus est Melibai

Cicero.

Cicero. *Adolescentis est majores natu revereri.*
Vier. regū est parcere subjectis, & debellare superbis.
 Excipiuntur nomina, & pronomina possessiva in
 neutro singulari posita : ut, *Non est meum contra au-*
thoritatem Senatūs dicere.

Terent. *Eia, haud vestrum est iracundos esse.*
Humanum est irasci.

Flocci, nauci, nihili, pili, assis, hujus teruncii, &c.
 verbis, æstimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur
 ut, *Ego illum flocci pendo.* Nec hujus facio, qui
pili æstimat.

Singularia sunt ista ; *Æqui boni consulo.* *Æqui*
boni facio, id est, in bonam accipio partem.

Accusandi
 verba, &c.
 3. regula va-
 riaz syntax-
 sos.

Verba accusandi, damnandi, monendi, absolven-
 di, & consimilia, genitivum postulant, qui crimen
 significet; ut,

Plaut. *Qui alterū incusat probri ipsum se intueri opor-*

Cicero. *Etiam sceleris condemnat generum suum.*

Ovid. *Parce tuum vatem sceleris damnare Cupido.*

Admoneto illum pristina fortuna. Furri absolutus est

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum, ve-

cum præpositione, vel sine præpositione ; ut Cicero

in me iniquus es iudex, condemnabo eodem ego te

mine. Gellius. *Vxorem de pudicitia graviter at-*

savit. Cic. *Putavi eā de re admonendum esse te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, &c.

perlativus gradus, non nisi in ablativo id genus ve-

bi subduntur; ut, *Accusas furti, an stupri, an*

q; sive de utroq; Ambobus, vel de ambobus ? Ne-

vel de neutro ? De plurimis simul accusaris.

Satago, &c.

Satago, misereor, miserelco, genitivū admi-

ut, Terent. *Is rerum suarum satagit.*

Virgil. ---- *oro miserere laborum*

Tanctorum, miserere animi non digna ferentis.

Statius. *Et generis miseresce tui.*

superbu
ffiva in
mira ab

icū, bi
ciantur
qui m

Eg

bsolven
crimen
(re
ueri op
um.

supido
sunt
um, ve
e Cic
o uen
er alio
se.
, & lo
nus ve
ant
Nec

exigunt

At n
Boet
Re
crista
Prop
hor
imp
ment
ment
Po
Plau
Virg

O
rictur
Virg

In
com
ment
Non
Idem
Sax
Ex
in C
Plan
runt
Cice
eloq
Fess
Ve
Virg

At misereor & miseresco, rariùs cum dativo leguntur: ut, Sen. *Huic succurro, huic misereor.*

Misereor,
&c.

Boetius. *Dilige jure bonos, & miseresce malis.*

Reminiscor, obliviscor, memini, genitivum aut accusativum desiderant: ut, *Data fidei reminiscitur.*

Reminiscor,
&c.

Proprium est stultitia aliorum vitia cernere, oblivisci suorum. Ter. *Faciam ut meiq; ac hujus diei, ac loci semper memineris.* Plaut. *Omnia quæ curant senes meminunt.* *Memini de hac re, de armis, de te, id est, mentionem feci.*

Potior, aut genitivo, aut ablativo jungitur; ut, Plaut. *Romani signorum & armorum potiti sunt.*

Potior gen.
aut ablat.

Virg. *Egressi optata Troes potiuntur arena.*

Dativus post verbum.

Omnia verba acquisitivè posita adsciscunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunq; modo acquiritur. ut Plaut. *Mihi istic nec seritur, nec metitur.*

Verba ac-
qui. posita
dat. regunt.

Virg. *Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos.*

Huic regulæ appendent varii.
generis verba.

Inprimis, verba significantia commodum aut incommodum regunt dativum; ut, Virg. *Illa seges deum votis respondet avari Agricola.*

Commodum
& in com-
modum.

Non potes mihi commodare, nec incommodare.

Idem — *validis incumbite remis.*

quam eruditionem tibi acceptamfert.

Ex his quædam efferuntur etiam cum accusativo: Exceptiones. Cicero. *Unum studetis omnes, unum sentitis.*

Plaut. *Si eam memorem, quæ ad ventris victum conducunt, mora est.*

Cicero. *In hac studia incumbite. Naturæne plus ad eloquentiam conferat, an doctrina.*

Essem quies plurimum juvat.

Verba comparandi regunt dativum.

Virg. — *sic parvis componere magna solebam.*

Fratri

Fratri se & opibus & dignatione adacquavit.

Interdum additur ablativus cum præpositione : ut,

Comparo Virgilium cum Homero.

Aliquando accusativus cum præpositione Ad : ut,

Si ad eum comparatur, nihil est.

Verba dan-
di.

Verba dandi & reddendi, regunt dativum, ut *Fortuna multos nimiam dedit, nulli satis. Ingratus est, qui gratiam bene merenti non reponit.*

Hæc variam habent constructionem; *Dono tibi hoc munus; donec te hoc munere.*

Cicero. Huic rei aliquid temporis impertias.

Terent. Plurimâ salute Parmenonem summum suum impertit Gnaïbo. Aspersit mihi labem: Aspersit me labe. Instravit equo penulam: Instravit equum penulâ.

Ovid. Ut piget infido consuluisse viro, id est, dedisse consilium vel etiam prospexisse.

Lucan. Rectoremque ratis de cunctis consulit astris, id est, petit consilium. Consule saluti tuæ, id est, prospice.

Ter. Pessimè istuc in te atq; in illum consulis, i. scilicet. Metuo, timeo, formido tibi, vel de te, i. sum sollicitus pro te. Metuo, timeo, formido te, vel a te: scilicet, mihi noceras.

Verba pro-
mittendi.

Verba promittendi ac solvendi regunt dativum: ut, *Cicero. Hæc tibi promitto, ac recipio sanctissimum esse observaturum.*

Cicero. Es alienum mihi numeravit.

Verba impe-
randi.

Verba imperandi & nuntiandi dativum requirunt, ut, *Horat. Imperat aut servit collecta pecunia cupido. Idem, Quid de quoque viro, & cui dicas, saepe curat.*

Dicimus, Tempero, moderor tibi & te. Refero tibi, & ad te. Id est, Refero ad Senatû, id est, propono. Scribo tibi et ad te. Do tibi literas, ut ad aliquem feras. Do ad te literas, id est, mitto ut legas.

Verba fidendi dativum regunt: ut, *Horat.*

— vacuis committere venis Nil nisi levis decet.

Mulier

ne: ut,

Ad: ut,

ut For:

est, qu

mo tibi

s sum

me la-

culā

dedisse

stria, id

or offi-

stauit

olicum

icet, n

ivum:

ctissim

ne

quorum

cuius

canti

ro tibi

Scrib

tem fo

et.

Mulier

Ma

V

at, S

or an

Ip

Perfi

I

At

Ad a

malis

Tere

Iuven

at, o

magn

canico

ra di

Ve

Viriq

at est

Sum

at, Re

ec pr

Pr. C

Sed

Ad. J

Con.

Sub. T

Ance.

Post. J

Vir

Ter

Maleri ne credas, ne mortua quidem.

Verba obsequendi & repugnandi dativum regunt :

*Semper obtemperat pius filius patri, Qua homines
erant, navigant, edificant, virtuti omnia parent.*

Ipsum hunc orabo, huic supplicabo:

Perfius. --- venienti occurrere morbo.

Ignavis precibus Fortuna repugnat.

At ex his quædam cum aliis casibus copulantur: ut,

Ad amorem nihil potuit accedere. Hoc accessit meis

malis. Illud constat omnibus, seu, inter omnes.

Terent. --- Hæc fratri mecum non conveniunt.

Juren. Savis inter se convenit urfis. Ausculto tibi, id

est, obedio. Ausculto te, id est, audio. Adamas dissidet

magnei, seu, cum magnete. Certat cum illo, & Græ-

tanicè illi. Catul Noli pugnare duobus, id est, con-

tra duos. Virg. Tu dic mecum quo pigrores certes.

Verba minandi & irascendi regunt dativum : ut, Verbi mi-

Virique mortem minatus est. Terent. Adolescenti ni-

hil est quod succenseat.

Sum cum compositis, præter Possum exigit dativum:

Rex pius est Reipub. ornamento. Mihi nec obest,

ne prodest. Hor. Multa petentibus desunt multa.

Dativum postulant verba composita

Cum his præpositionibus.

Præ. Cicer. Ego meis majoribus virtute præluxi.

Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, præver-

to, prævertor, accusativo junguntur.

Ad. Albo Gallo ne manum admoliaris.

Con. Conducit hoc tua laudi. Convixit nobis.

Sub. Terent. Subolet jam uxori, quod ego machinor.

Ante. Cic. Iniquissimam pacem justissimo bello antefero.

Post. Posthabeo, postpono famæ pecuniam.

Virg. Postposui vamen illorum mea seria ludo.

Terent. dixit. Qui suum commodum posthabuit

præ meo commodo.

Verba com-
posita.

Ob

Ob. Ter. *Quum nemini obtrudi potest, itur ad me.*
 In. *Impendat omnibus periculum.*
 Inter. Cicer. *Ille huic negotio non interfuit modo, sed etiam praefuit.*

Varia con-
 structio.

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium
 casum: ut, Quint. *Praestat ingenio alius alium. Multos
 virorum anteit sapientiâ. Terent. In amore hac insunt
 vitia. Plin. Interdico tibi aqua & igni.*

Est pro ha-
 bco.

Est pro habeo dativum exigit; ut,
 Persius. *Velle suum cuique est, nec voto vivitur una.*
 Virg. *Est mihi namque domi pater, est injusta novena*

Suppetit.

Huic confine est suppetit; ut,
 Horat. *Pauper enim non est, cui rerum suppetit usque*

Gemin,
 dativ.

Sum, cum multis aliis geminum adsciscit dativum
 ut, *Exitio est avidis mare navitis.*

Speras tibi laudi fore, quod mihi vitio vertis?
Nemo sibi mimos accipere debet favori.

Dativus se-
 rivitatis.

Est ubi hic dativus, *Tibi, aut sibi, aut etiam mihi*
nullâ necessitatis, at festivitatis potius causâ additur
ut, Ego tibi hoc effectum dabo. Ter. Expedi mihi hoc
negotium. Sui sibi hunc jugulo gladio.

ACCUSATIVUS POST VERBUM.

Verba tran-
 sitiva,

VERBA transitiva cujuscunq; generis, sive, acti-
 vae, sive cōmunis, sive deponentis, exigunt accusa-
 tivum: ut, Hor. *Percontatorem fugito, nā garrulus idem
 est. Idem; Nec retinent patula cōmissa fideliter auris.*
Vir. Imprimis venerare deos. Aper agros depopulatus.
 Quinetiam verba quamlibet alioquin intransitiva
 atq; absoluta, accusativum admittunt cognatæ sig-
 nificationis: ut, Cic. *Tertiam aetatem hominum vivit.*
Nestor. Virg. --- longum incomitata videtur ire via.
 Plaut. *Duram servit servitntem.*

Hunc accusativum mutant authores non raro
 ablativum: ut, Plaut. *Dixi videor viam vivere.*
rectā viam. Sueton. Morte obiit repentinā.

l miz

odo, sed

alium

Multum

infam

ur una

overca

t it n/

ativum

am mib

dditor

mibi lo

r.

e, acin

accub

lus iu

er aut

opulam

transit

nate

n viv

lre v

a raco

over.

Se

Sont
Virgil.
Horat.
Horat.

Verb
culat

cho 1

Terent

Roga

um in

Virg.

Terent

Vest

rum

vel tibi

A B

Q V

te

um

um

ur, I

Horat

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Virg.

Sunt quæ figuratè accusativum habent: ut,

Accusat. fig.

Virgil. — *Nec vox hominem sonat, ô Dea certè !*
 Terent. *Qui Carios simulant, & Bacchanalia vivunt.*
 Horat. *Pastillos Rufillus olit, Gorgonius hircum.*

DUO ACCUSATIVI.

Verba rogandi, docendi, vestiendi, duplicem regunt Verba ro-
 gandi, &c.
 accusativum; ut, *Tu modò posce Deum veniam. Dede-*
ro te istos mores. Ridiculum est te me admonere istud.

Terent. *Induit se calceos, quos prius exuerat.*

Rogandi verba, interdum mutant alterum accusati- Exceptio. 1.
 vum in ablativum: ut,

Virg. *Ipsam obtestemur, veniamque oremus ab ipso.*

Terent. *Suspicionem istam ex illis quare.*

Vestiendi verba interdum mutant alterum accusa- Exceptio. 2.
 vum in ablativum, vel dativum: ut, *Induo te tunicâ,*
vel tibi tunicam.

ABLATIVUS POST VERBUM.

Qvodvis verbum admittit ablativum significan-
 tem instrumentum, causam, mensuram, aut mo-
 dum actionis.

INSTRUMENTUM.

Mat. *Dæmona non armis, sed morte subegit Jesus:*

Horat. *Naturam expellas furca licet, nŕque recurret*

Virg. *Hi jaculis, illi certant defendere saxis.*

CASUS.

Mat. Ter. *Gaudeo (ita me dii ament) gnati causa*

vehementer ira excanduit.

Horat. *Invidus alterius rebus macrescit opin. &c.*

MENSURA.

Magno intervallo illum superat.

Plebo se proluit auro. Virg.

MODVS ACTIONIS.

Virg. *Mirâ celeritate rem peregit.*

Joven. *Invigilate, viri, tacito nam tempora gressu*

Diffugiunt, nullòque sono convertitur annus.

L

Ovid

Ovid. *Dum vires annique sinunt, tolerate laborem;*
nam veniet tacito curva senecta pede.

Exceptio.

Ablativo causæ & modi actionis aliquando additur præpositio: ut, *Baccharis præ ebrietate.*

Summa cum humanitate tractavit hominem.

Nomen
pretii.

Quibuslibet verbis subjicitur nomen pretii in ablativo casu: ut, *Terencio, seu vitiosa nuce non emerim.*

Livius. Multo sanguine ac vulneribus ea victoria stetit.

4 reg. Var.
Syntax-

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur sæpe sine substantivis: ut, *Terent. Redime te captum quàm queas minimo. Vili venit triticum.*

Senec. Constat parvi fames, magno fastidium.

Exceptio.

Excipiuntur hi genitivi sine substantivis positi, *Tanti quanti, pluris, minoris, tantidē, quantivis, quantilibet, quanticunq;* ut, *Cic. Tanti eris aliis, quanti tibi fueris.*

Non vendo pluris, quàm alii, fortasse etiam minoris.

Ovid. Vix Priamus tanti, tot àque Troja fuit.

Sin addantur substantiva, in ablativo efferuntur, ut,

Aul. Gel. Tantâ mercede docuit, quantâ hactenus nemo. Minore pretio vendidi, quàm emi.

Valeo.

Valeo etiam interdum cum accusativo junctum reperitur: ut, *Varr. Denarii dicti, quod denos aris valebant: quinarii, quod quinos.*

Verba abundandi.

Verba abundandi, implendi, onerandi, & his diversa, ablativo gaudent: ut,

Terent. Amore abundas Antipho:

Malo virum pecuniâ, quàm pecuniam viro indigentem.

Salust. Sylla omnes suos divitiis explevit.

Terent. Hoc te crimine expedi.

Cic. Homines nequissimi quibus te onerant mendacii?
Virg. Ego hoc te fasce levabo.

Salust. Aliquem familiarem suo sermone participavit.

Exceptio.

Ex quibus quædam nonnunquam etiam in genitivum feruntur: ut, *Virgil.*

Quàm

itur

bla-

rim.

etir.

limi-

Vch

Tati

iber,

eris.

ris.

rim,

s ne-

n re-

uale-

iver-

tem.

cijs

erit.

niti-

nam

Utor fungor fruor potior uoscor dignor
ilom gto uideo uichito et sim. ablatiue
funguntur

Quam dives nivei pecoris, quam lactis abundans?

Terent. Quasi tu hujus indigeas patris.

Quid est, quod in hac causa defensionis egeat?

Virg. Implentur veteris Bacchi, pinguisque serina.

Idem; Postquam dextra fuit cadis saturata.

*Terent. Omnes mihi labores leves fuere, praterquam
tui carendum quod erat.*

Pater sum servum sui participavit consilii.

Fungor, fruor, utor, & similia, ablativo junguntur, ut, Fungor, &c.

Cic. Qui adipisci veram gloriam volunt, iustitia

fungantur officiis. Optimum est aliena frui inopia.

Idem mala animo si bono utare, juvat.

Virgil. Aspice ventaro latentur ut omnia seculo.

Caesar. Qui sua victoria tam insolenter gloriarentur.

Hor. Diruit, edificat, mutat quadrata rotundis. Vescor

curribus. Virg. -- haud equidem tali me dignor honore.

Terent. Ut malis gaudeat alienis.

Plaut. Exemplorum multitudine supersedendum est.

Macrobius. Regni cum societate numeravit.

Plaut. Communicabo te semper mensa mea.

Prolequor te amore, laude, honore, &c. i. Amo, lau- Prosequor,

do, honoro. Afficio te gaudio, supplicio, dolore, &c. Afficio.

Id est, exhalo, punio, contristo,

Mereor cum adverbii bene, male, melius, pejus, Mereor,

optimè, pessimè, ablativoque adhæret cum præpositione

De, ut, De me nunquam bene meritus est.

Erasmus de lingua Latina optimè meritus est.

Caesina pessimè de republica meruit.

Quædam accipiendi, distandi, & auferendi verba Verba acci-

ablativum cum præpositione optant: ut, Istuc ex mal- piendi, &c.

ni jam pridem audiveram. Luc. A trepido vix abstinet

in magistro. Nasci à principibus fortuitum est.

Procul abest ab urbe Imperator.

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum; ut,

Horat. Vivere si rectè nescis, discede peritis. Exceptio

Verba comparationis.

Ovid. *Est virtus placitis abstinuisse bonis.*
 Virg. *Hec fuge, nate Dea, teque his, ait, eripe, flammis.*
 Verbis, quæ vim comparationis obtinent, adjicitur
 ablativus significans mensuram excessus; ut, *Malo*
granum omnibus gemmis. Multo malle debemus.
 Cic. pro Arch.

Ablat. abso-
lutus.

Quibuscumque verbis additur ablativus absolute
 sumptus ut, *Imperante Augusto, natus est Christus;*
Imperante Tiberio, crucifixus. Juven. *Credo pudici-*
tiam, Saturno rege, moratam In terris.

Synecdoche

Nil disperandum, Christo duce, & auspice Christo.
Jam Maria, audito Christum venisse, cuncurrit.
 Verbis quibusdã additur auferendi casus per Synecdo-
 chen, & poetice acculativus; ut *Ægrotat animo magis*
quam corpore, Candet dentes. Rubet capillos.

Exceptio

Quædam tamen efferuntur in gignendi casu; ut,
Absurdè facis, qui angas te animi.

Exanimatus pendet animi. Despiebam membris.

Plaut. *Diserucior animi, quia ab domo abeundũ est mihi.*

Diversi casus

Eidem verbo diversi casus diversæ rationis apponi
 possunt; ut,

Dedit mihi vestem pignori, te presente, propria
manu.

Passivorum
constructio.

Passivis additur ablativus agentis, sed antecedente
 præpositione, & interdum dativus; ut,

Horat. *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*

Cicero. *Honestæ bonis viris, non occulta petuntur.*

Quorum participia frequentius dativis gaudent; ut,

Virg. *Nulla tuarum audita mihi, nec visa sororum.*

Horat. *Oblitusque meorum, obliviscendus & illis.*

Cæteri casus manent in passivis, qui fuerunt activo-
 rum; ut, *Accusaris à me furti. Habeberis ludibriis.*

Dedoceberis à me istos mores. Privaberis magistratu.

Neutro.
pass. con.
constructio.

Vapulo, veneo, liceo, exulo, fio, neutro-passiva, pas-
sivam constructionem habent; ut, A præceptore
vapulabis

Affectus et uerbis tam nouis quam
passiuis possessionem uel proprietatem
significantibus additur Auf. uel Gg:
et postea Acc. casus partit affectu
per Ignocochon.

vapa
Quia
Cur
Q
Subj
Vi
Ovid
Mart
Virg
nis pe
Por
nita
er, p
Um
Virg
In
id est
G
Cicer
Ovid
Virg
Ge
ivis,
Et qu
idem
idem
Po
r, V
Int
as
mod
refe
ur

capulabis. Malo à cive spoliari quam ab hoste vanire.

Quid fiet ab illo? Virtus parvo pretio licet omnibus.

Cur à convivii exulat philosophia?

Quibusdam tum verbis, tum adjectivis familiariter ^{Infinitorum} subjiciuntur verba infinita : ut, ^{constructio}

Virgil. — *Juvat usque morari, Et conferre gradum.*

Ovid. *Dicere quæ puduit, scribere jussit amor.*

Martial. *Vis fieri dives, Pentice? nil cupias.*

Virg. *Et erat tum dignus amari.* Horat. *Audax omnis perpeti gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponitur interdum figuratè, & absolulè verba infinita : ut, ^{Eclipsis} *Haccine fieri flagitia? subauditur decet, oportet, par est, æquum est, aut aliquid simile.*

Ut melius, quicquid erit, pati, Horat.

Virg. *Criminibus terrere novis, hinc spargere voces* ^{Enallage}

In vulgum ambiguas, & querere conscius arma.

Id est, terrebat, spargebat, querebat.

DE GERUNDIIS.

Gerundia sive Gerundivæ voces, & supina, regunt ^{Gerundia}

Ucasus suorum verborum : ut,

Cicer. *Efferor studio videndi parentes.*

Ovid. *Utendum est atate, cito pede præterit atas.*

Virg. — *Scitatum oracula Phœbi Mittimus*

Gerundia in di pendunt à quibusdam tum substantivis, tum adjectivis : ut Virgil.

Et quæ tanta fuit Romam tibi causa videndi?

Idem: *Cecropias innatus apes amor urget habendi.*

Idem; *Aneas celsa in puppi jam certus eundi.*

Poëticè infinitivus modus loco Gerundii ponitur:

Virg. *Studium quibus arva tueri. Peritus medicari*

Interdum non inveniuntè adjicitur Gerundii vocis etiam genitivus pluralis : ut, *Quum illorum videndi gratiâ me in forum contulissem.* Terent. *Date ascendendi copiam novarum. Concessa est diripiendi potestatem, atque opsoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpositionibus,
A, ab, abs,, de, è, ex, cum, in, pro : ut,

Cicero. *Ignavi a discendo citò deterrentur.*

Amor & amicitia, utrumque ab amando dictum est.

Cicer. *Ex defendendo, quàm ex accusando uberior gloria comparatur. Consultatur de transcundo in Galliam.*

Quin. *Rectè scribendi ratio cum loquendo còuncta est.*

Plaut. *Pro vapulando ab hoste mercedem petam.*

Ponuntur & absque præpositione : ut,

Virgil. -- *aliarum viarum crescitq; tegendo.*

Scribendo discas scribere.

Pum.

Gerundia in *dum* pendent ab his præpositionibus,
Inter, ante, ad, ob, propter : ut, *Inter cœnandum hilares*

este. Virg. — Ante domandum Ingentes tollent animos. Cic. Locus ad agendum amplissimus.

Idem; Ob absolvendum munus nè acceperis.

Veni propter te redimendum.

Cum significatur necessitas ponuntur citra præpositionem, addito verbo *Est* : ut,

Juven. *Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano. Vigilandum est ei qui cupit vincere.*

Gerundia
in nomina
veruntur.

Vertuntur gerundi i voces in nomina adjectiva : ut,

Virg. *Tantus amor florum, & generandi gloria mellis.*

Ad accusandos homines duci premio, proximum latrocinio est. Cur adeò delectaris criminibus inferendis ?

DE SUPINIS.

Prius Supin.

Prius Supinum activè significat. & sequitur verbum, aut participium, significans motum ad locum; ut,
Ovid. *Spēctatum veniunt, veniunt spēctentur ut ipsa. Milites sunt missi speculatum arcem.*

Nota.

Illā verò, Do vnum, do filium nuptum, latentem habent motum.

Exceptio

At hoc supinum in neutro-passivis, & cum infinito *iri*, passivè significat : ut, Plaut.

Coctum ego, non vapulatum, dudum conductus sum.

Ter.

ous,

st.

glo-

am.

est.

ibus,

ilares

ani-

apo-

sano,

a: ut,

mellis.

latro-

is ?

verbū,

um: ut,

ip/a.

entem

finito

sum.

Ter.

Q
no
Id t
Q
per v
Q
nem
effert
Hic
Idem
Idem
Suer.
deb
Di
Prom
quis
Puer
Tertio
Spa
ablati

Ter. *Postquam audierat non datum iri uxorem filio.*

Poëtica dicunt: *Eo visere. Vado videre.*

Ponitur & absolute cum verbo Est: ut,

Nota.

Terent. *Actum est, ilicet, peristi.*

Ovid. --- *Ium est in viscera terra. Cessatum est satis.*

Posterius supinum passivè significat, & sequitur

Posterius
Supinum.

nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, sed non est*

facile purgatu. Quod factu fœdum est, idem est &

dictu turpe. Qui pecuniâ non movetur, hunc dignum

spectatu arbitramur.

In istis vero, *Surgit cubitu, Redit venatu: Cubitu &*

venatu nomina potius censenda videntur, quâ supina.

De Tempore & Loco.

TEMPUS.

Quæ significant partem temporis, in ablativo fre-

Pars tempo-
ris.

quentius usurpantur, in accusativo rarò: ut, *Ne-*

mo mortaliu omnibus horis sapit. Nocte latent menda.

Id tempus creatus est Consul.

Quamquam hæc eclipsis videtur esse præpositionis

per vel sub.

Quæ autem durationem temporis & continuatio-

Duratio
temporis.

nem denotant, in accusativo, interdum & in ablativo

effertur: ut, Virgil.

Hic jam ter centum totos regnabitur annos.

Idem; Noctes atque dies patet atri janua Ditis.

Idem; Hic tamen hac mecum poteris requiescere nocte.

Suet. Imperavit triennio, & decem mensibus, octoque

diebus.

Dicimus etiam, In paucis diebus. De die. De nocte.

Promitto in diem. Commodo in mensem. Annos ad

quingaginta natus. Per tres annos studui.

Puer id ætatis. Non plus triduum, aut triduo.

Tertio, vel ad tertium calendas, vel calendarum.

Spatium Loci.

Spatium loci in accusativo effertur, interdum & in

ablativo: ut, Virg.

L 4

Dic

Spatium loci
ci.

*Dile quibus in terris. (& eris mihi magnus Apollo)
Tres pateat cœli spatium non amplius ulnas.*

*Jam mille passus processeram. Abest bidui; subintel-
ligitur spatium, vel spatium; itinere, vel iter.*

Abest ab urbe quingentis millibus passuum.

Appellativa Locorum, &c.

Appellativa
& reigonum
nomina.

Nomina appellativa, & nomina majorum locorū adduntur fere cum præpositione verbis significantibus motum aut actionē in loco, ad locum, à loco, aut per locum: ut, *In foro versatur. Meruit sub rege in Gallia, Virg. — ad templum non aquæ Palladis ibant Iliades. Salust. Legantur in Hispaniam majores natu nobiles. E Cicilia discedens, Rhodū veni Per mare ibis ad Indos*

Urbium &
oppidorum
nomina.
s. reg. variaz.
synt.

Omne verbum admittit genitivum proprii nominis loci, in quo fit actio, modo primæ vel secundæ declinationis & singularis numeri sit: ut,

Juven. Quid Romæ faciam? mentiri nescio.

Terent. Samia mihi mater fuit, ea habitabat Rhodi.

Humi, domi,
&c.

Hi genitivi, *Humi, domi, militiæ, belli, priorum sequuntur formam: ut, Ter. Domi bellique simul viximus.*

Cic. Parvi sunt foris arma, nisi est consilium domi.

Domi.

Domi, non alios secum patitur genitivos, quam meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ: ut, Vescor domi meæ, non alienæ.

Verum si proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: ut, *Colchus an Assyrius, Thebis nutritus an Argis? Suet. Lentulum Getulicus Tyburi genitum scribit. Livius. Neglectū Anxuri præsidium, Cicero Cum una sola legione fuit Carthagini.*

Horat. Roma Tybur amo ventosus, Tybure Romam.

Cic. Quum tu Narbone mensas hospitum convomeres,

Idem. Commendo tibi domum ejus, quæ est Sycione.

Sic utimur Ruri vel Rure, in ablativo: ut Ruri serè se copinet. Persi. — Rure paterno Est tibi far modicum,

Nota.

d.
us
lo-
ia.
es.
es.
dos
nis
cli-

se-
mus,
omi.
nam

axat
p, aut
s nu-
buri
um,

m.
eres,
ne.
erè se
icum,
Ad

pro
am
Eo
do.

V
cu
Ro
(fi
A
Na

H
tiv
In
lo
O
rei
ei,

pa
bu
pa

In
eff
pl
no
m
ue

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur Ad locum, proprium loci in accusativo; ut, *Concessi Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum.*
Eo Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur rus & domus; ut, *Ego rus*
Vir. Ite domum satura, venis Hesperus, ite capella

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per lo- A loco, cum, adjicitur proprium loci in ablativo; ut, *Nisi ante Romam profectus esses, nunc eam relinqueres. Eboraco* (sive per Eboracum) *sum profecturus iter.*

Ad eundem modum usurpantur domus & rus; ut, *Nuper exiit domo. Ter. Timeo ne pater rure redierit.*

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

Hæc tria impersonalia, Interest, refert, & est, quibuslibet genitivis annectuntur, præter hos ablativos fœmininos, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cuiâ; ut *6. reg. var. Interest magistratus tueri bonos, animadvertere in malos. Refert multum Christiana reipub. Episcopos doctos & pios esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert reipsum nôsse. Cic. Ea cades crimini potissimum datur ei, cuiâ interfuit, non ei, cuiâ nihil interfuit.* Syntax

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti magni, parvi, quanticunque, tantidem; ut, *Magni refert quibuscum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestrâ parvi interest. Et. Interest ad laudem meam.*

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certum est, cõtingit, cõstat, confert, cõpetit, conducit, cõvenit, placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, liber, licet, nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, beneficit, malefit, satisficit, superest, sufficit, vacat pro otium est: ut *Convenit mihi tecum. Salust. Emori per virtutem mihi*

Verbis
proprium
ad cap
Londin
Ad hunc
Vir. I

Verbis
cum, adju
luna pro
ive per
Ad eun
Naper ex

Hæc
bust
ros fac
nereft
lat. Refe
pas e
cipium
caja
Ad jic
parvi, q
cum
parvi in

In dati
est, cō
placet,
nocer,
malefi
u Con

Ad Locum.

Verbis significantibus motum ad locum apponitur *Ad locum;*
 proprium loci in accusativo; ut, *Concessi Cantabrigi-*
am ad capiendum ingenii cultum.
Londinum ad merces emendas.

Ad hunc modum utimur *rus & domus*; ut, *Ego rus*
vir. Ite domum saturæ, venit Hesperus, ite capellæ

A Loco, per Locum.

Verbis significantibus motum à loco, aut per lo- *A loco.*
 cum, adjicitur proprium loci in ablativo; ut, *Nisi ante*
am profectus esses, nunc eam relinqueres. Eboraco
(ive per Eboracum) sum profecturus iter.

Ad eundem modum usurpantur *domus & rus*; ut,
Vaper exiit domo. Ter. Timeo nè pater rure redierit.

Impersonalium Constructio.

GENITIVUS.

Hæc tria impersonalia, *Interest, refert, & est*, qui-
 buslibet genitivis annectuntur, præter hos abla-
 tos scemininos, *Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, & cuiâ*; ut *6. reg. vat.*
Interest magistratus tueri bonos, animadvertere in ma- *Syntax.*
at. Refert multum Christiana reipub. Episcopos doctos
piose esse. Prudentis est multa dissimulare. Tuâ refert
ipsum nōsse. Cic. Ea cades crimini potissimum datur
cajâ interfuit, non ei, cuiâ nihil interfuit.

Adjiciuntur & illi genitivi, *Tanti, quanti magni,*
parvi, quancunque, tantidem; ut, *Magni refert qui-*
cum vixeris. Tanti refert honesta agere. Vestrâ
parvi interest. Et. Interest ad laudem meam.

DATIVUS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, *Accidit, certū*
est, cōtingit, cōstat, confert, cōperit, conducit, cōvenit,
placet, displicet, dolet, expedit, evenit, liquet, liber, licet
nocet, obest, prodest, præstat, patet, stat, restat, beneficit,
malefit, satisfit, superest, sufficit, vacat pro otium est:
Convenit mihi tecum. Salust. Emori per virtutem
mihi

mibi præstat, quàm per dedecus vivere:

Ovid. Non vacat exiguis rebus adesse Jovi.

Ter. Dolet dictum imprudenti adolescenti & liberò.

A noverca malefit privignis. A Deo nobis beneficit.

Vir. Stat mihi casus renovare omnes, id est, statutum est.

ACCUSATIVUS.

Hæc impersonalia accusandi casum exigunt, Juvar, decet, cum compositis, delectat, oportet : ut, *Me juvat ire per altum. Uxorem ades curare decet. Deditur viros muliebriter rixari. Cato, Patrem-familias vendacem, non emacem esse oportet.*

Accusativ.
cum præp.

His verò, Attiner, pertinet, spectat, proprie additur præpositio Ad : ut, *Mene vis dicere, quod ad te attinet ? Spectat ad omnes bene vivere.*

Quint. Pertinet in utramque partem.

Accusativ.
cum genit.

His Impersonalibus subjicitur accusativus cum genitivo, poenitet, tædet, miseret, miserescit, pudet, piget : ut *Cic. Si ad centesimum vixisset annum senectutis eum sua non poeniteret. Tædet animam meam vita mea. Aliorum te miseret ; tui nec miseret, nec pudet. Fratri me quidem piget, pudetque.*

Impersonalia
fiunt
personalia.

Nonnulla impersonalia remigrant aliquando in personalia : ut, *Virgil. Non omnes arbusta juvant, humilesque myrica.*

Ovid. Namque decent animos mollia regna tuos.

Senec. Agricolam arbor ad frugem producta delectat. Nemo miserorum commiserescit.

Te non pudet istud ? Non te hæc pudet ?

Cæpit, &c.

Cæpit, incipit, desinit, debet, solet, & potest, impersonalibus juncta, impersonalium formam induunt : ut, *Quin. Ubi primum cæperat non convenire, quæstio oriebatur. Idem ; Tædere solet avaros impendii. Desinit illum studii tædere. Sacerdotem in scitis pudere debet.*

Quin. Perveniri ad summum, nisi ex principiis non potest.

Verbum impersonale passivæ vocis, similem cum personalibus

β.

at,

at

vi-

n-

li-

st-

ti-

ut

m

a.

a-

in

ut.

o-

t,

e-

l-

f.

n

s

trional
Exlar.

Qui q

Virgil.

Verbu

isutriu

et est, S

aliquoti

id e

Part

van

ma;

dem;

Diligen

Qua

tenet

Part

ostola

Capien

Exo

aculat

Affron

Sueton

Exo

videli

propi

Nat

us in

anta

idem

ware

personalibus passivis casum obtinet : ut,

Cesar. Ab hostibus constanter pugnatur.

Qui quidem casus interdum non exprimitur : ut,

Virg. — strato discumbitur ostro.

Verbum impersonale passivæ vocis pro singulis personis utriusque numeri indifferenter accipi potest : ut *Statutur* :

est, *Sto, stas, stat, stamus, statis, stant* : videlicet ex vi

constructi obliqui : ut, *Statutur à me*, id est, *sto* : *Statutur ab*

la, id est, *stant*

PARTICIPII CONSTRUCTIO.

Participia regunt casus verborum à quibus derivantur : ut, *Virg. — Duplices tendens ad sidera*

alma, Talia voce refert.

idem, Ubra lacte domum referent distenta capella.

Idigendus ab omnibus.

Quamvis in his usitatio est dativus : ut,

Terent. Restat Chremes, qui mihi exorandus est.

GENITIVUS.

Participiorum voces, cum fiunt nomina, genitivum

postulant : ut, *Salust. Alieni appetens, sui profusus.*

Genitivus

Capientissimus tui. Inexpertus belli. Indoctus pile.

ACCUSATIVUS.

Exosus, perosus, pertæsus, activè significant, & in

Accusativus

accusativum feruntur : ut, *Immundam segnitiam perosa.*

Astronomus perosus ad unum mulieres.

Sueton. Pertæsus ignaviam suam.

Exosus & perosus etiam cum dandi casu leguntur, Dativus.

videlicet passivè significantia : ut, *Germani Romanis*

perosi sunt. Exosus Deo & sanctis.

ABLATIVUS.

Natus, prognatus, satus, cretus, creatus, ortus, edi-

Ablativus

in ablativum feruntur : ut, *Ter. Bona bonis pro-*

creta parentibus. Virgil -- sate sanguine divum.

idem. -- Quo sanguine cretus ? Ovid. Venus orta mari

mare præstat exanti. Terræ editus.

ADVERBII

ADVERBII CONSTRUCTIO: NOMINATIVUS.

EN & ecce, demonstrandi adverbia nominativo cum dativo frequentius junguntur, accusativo rarius: ut, Virgil. *En Priamus, sunt hic etiam sua premia laudi.* Cic. *Ecce tibi status noster.* Virg. *En quatuor aras: Ecce duo tibi Daphni duoq; altaria Phœbo.*

En & ecce exprobrantis, soli accusativo neſtantur: ut, *Et animum & mentem.* Juven. *En habitum.* Terent. *Ecce autem alterum.*

GENITIVUS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum post se recipiunt.

Loci.

Loci: ut *Ubi*, ubinam, nusquam, eò, longè, quò, ubi-vis, huccine: ut *Ubi gentium?* *Quo terrarum abiit?* *Nusquam loci invenitur, Eò impudentia ventum est.*

Temporis.

Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pridie, poſtridie, : ut, *Nihil tunc temporis amplius quàm flere poteram.* *Pridie ejus diei pugnam inierunt.* *Pridie calendarum, leu calendas.*

Quantitatis

Quantitatis: ut *Parum*, ſatis abunde, &c. ut, *Satis eloquëtia, ſapientia parum.* *Abunde fabularum audivimus.*

Instar.

Instar, æquiparationem, mensuram, aut ſimilitudinem ſignificat: ut, Virg. *Instar montis equum divina Palladis arte Edificant.* *Mittitur Philippus ſolus, in quo instar omnium auxiliorum erat.*

Ovid. *Sed scelus hoc meriti pondus & instar habet.*

Nota.

Hic apponitur interdum præpoſitio *Ad*: ut: *Vallis ad instar caſtrorum clauditur.*

Populus Rom. è parva origine ad tanta magnitudinis

* Genit. ſe. *instar emicuit.* * Ter. *Ab minime gentium, non faciam.*

Rivitatatis.

Hic genitivus *gentium* feſtivitatis cauſâ additur.

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde deducta ſunt; ut, *Venit obviam illi.* Nam *obvius* illi dicitur.

rum
ur,
udi.
as:
tur:

tis,

bi-
is?

ie,
ere
a-

lo-
us.
li-
a
in

is

is
n.

o-
i
o

Scit
propin
Sunt
Te
ois o

Sunt
de l
ultra
duft.
Ced
Terent

Adve
ore, p
Multi
urg...
fili &
Adv

mirum
observ
deceffi
Ex. La
Plus
pro ju

chicul
idem. A
Plus q
Hier
Terent

Ubi, p
indicat
muncur
Terent

Canit similiter huic. Et, Sibi inutiliter vivit?

propinquius tibi sedet, quàm mihi.

Tempori, luci, vesperi: Dat. adverbial.

Tempori venit, quod omnium rerum est primum.

occidit hominem. Vidi ad vos afferri vesperi.

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accusandi casum admittunt præpositionis
 unde sunt profecta : ut,

Altra propius urbem moventur.

Subt. Proximè Hispaniam sunt Mauri.

Cedò, flagitantis exhiberi, accusativum regit : ut,

rent. Cedo quemvis arbitrum.

ABLATIVUS.

Adverbia diverſitatis, Aliter, ſecus; & illa duo, ^{Adverbia}
 poſt, cum ablativo non rarò inveniuntur: ut, ^{diverſitatis.}

Multo aliter. Paulo secus. Multo antè, longè secus.

Fig.—*longo pòst tempore venit. Paulo pòst,*

¶ *Inf* & *ipfa* adverbia potius censenda sunt.

Adverbia comparativi & superlativi gradus, ad-
mittunt casus comparativis & superlativis affuetos
obsequere, sicut antè præceptum est: ut,

Adverb.	Adverb.
Compar.	Compar. &
Superlat.	Superlat.
grad.	grad.

Accessit propius illo. Optime omnium dixit.

ic. Legimus, *Propius ad deos, & Propius*

Plus nominativo, genitivo, accusativo, & ab

to junctum reperitur : ut, Liv. *Paulò plùs trecenta*

micula sunt amissa.

Idem. *Hominum eo die caesa plùs duo millia.*

Plus quàm quinquaginta hominum ceciderunt.

Abierat acies paulò plus quingentos passus:

cent. Dies triginta, aut plus eo, in nave

Quibus verborum modis, quæ

congruunt Adverbia.

am, & cùm, temporis ad

indicativis, interdum verò subjunctivis verbis appo-
nuntur: ut, *Virgil. Hac nobis dicta dedis.*

Ubi nos laverimus, si voles, lav

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATIONS
455 FIFTH AVENUE, NEW YORK 17, N.Y.

Virg.

Virgil. Cum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venio.
Idem; Cum canerem reges & pralia, Cynthia aurem
Vellit. Hic prius adverbium, posterius conjunctio esse videtur.

Doncc. Donec pro Quamdiu, indicativo gaudet : ut,
Ovid. Donec eram sospes.
Idem; Donec eris felix multos numerabis amicos.
 Pro Quousque, nunc indicativum, nunc subjunctivum exigit : ut *Virg.*

Cogere donec oves stabulis numerumq; referre fuffit.
Colum. Donec ea aqua, quam adjeceris, decocta sit.

Dum. Dum, de re præfenti non perfecta, aut pro Quamdiu, fatendi modum poſcit : ut,
Terent. Dum apparatur virgo in conclavi.
Idem; Ego te meum dici tantisper volo, dum quod te dignum est, facis.

Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs subjunctivo nectitur : ut, *Dum proſim tibi.*
Dum ne ab hoc me falli comperiam.

Dum pro donec subjunctivo tantum : ut,
Virgil. Tertia dum Latio regnantem viderit æſtas.
Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis, vel subjunctivis ; pro donec, subjunctivis ſolis adhibetur : ut,
Quoad expectes contubernalem ? Cic. Quoad poſſem & liceret, ab ejus latere nunquam diſcederem.

Omnia integra ſervabo, quoad exercitus huc mittatur.
Simulac. Simulac, ſimulâque, indicativo & subjunctivo adhærent ; ut, *Simulac belli patiens erat.*
Virgil. --- Simulâque adoleverit ætas.

Quemadmodum, &c. Quemadmodum, ut, utcumque, ſicut utrumq; modum admittunt ; ut, *Eraf. Ut ſalutabis, ita & reſalutaberis.* *Horat. Ut ſementem feceris, ita & metes.*

Ut pro poſtquam indicativo jungitur, ut, *Ut ventum eſt in urbem.*

Quaſi &c. Quaſi, ceu, tanquam, perinde, acſi, hand-ſecus- acſi, quum

ito.
trent
esse

cti-

t.

am-

d te

nni-

cti-

tem

ny.

ad-

no-

ia-

en-

cti,

um

auto p
antur
erent.

Alia

antax

Nè p

zpon

erent

Nè p

adver

de Jove

Con

Qu

ino ca

Plat

an

Veni

Exce

agner

mi lib

ax. i

stas

Conj

ies sim

at cor

Aliqu

at, Ter

us. Tib

Esti,

ionis

pus po

uas : u

ma. m

omnium proprium habent verbum, subjunctivo appo-

sentur : ut, *Tanquam feceris ipse aliquid.*

erent. : *Quasi non norimus nos inter nos.*

Alias copulant confimiles casus : ut, *Novi homi-*

tanquam te. Arridet mihi, quasi amico.

Nè prohibendi, vel imperativis, vel subjunctivis Ne.

erponitur : ut, Virgil. *Ne favi, magna sacerdos.*

erent : *Hic nebulo magnus est, ne metuas.*

Nè pro non, cæteris modis inservit.

Adverbia; accedente casu, transeunt in præpositiones: Adver. præ-

Juven. *Cantabit vacuus coram latrone viator.*

positionum
formam in-
duunt.

DE CONJUNCTIONUM

Constructione.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his

Quatuor, Quàm, nisi, præterquam, an, similes om-

nes casus nectunt : ut, *Socrates docuit Xenophontem*

Platonem, Utinam calidus esses, aut frigidus. Al-

an ater homo sit, nescio. Est minor natu quàm tu.

Veni mihi places nisi (vel præterquam) sibi.

Excepto, si casualis dictionis ratio aliqua privata re- Exceptio,

queret, vel aliud poscat : ut, in regulis variaz syntaxeos.

Librum centum & pluris. Vixi Romæ & Venetiis.

For. in Metii descendat iudicis aures, Et patris &

offras.

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquo-

similes modos & tempora conglutinant : ut, *recto*

lat corpore, despicitque terras.

Aliquoties autem similes modos, sed diversa tempora:

Ter. Nisi me lactasses amanti, & vanâ spe produce-

re. Tibi gratias egi, & te aliquando collaudare possum.

Etsi, tametsi, etiam si, quanquam, in principio ora-

tionis indicativos modos, in medio subjunctivos sa-

pius postulant. Quamvis & licet, subjunctivos frequen-

ter. ut, Etsi nihil novi afferebatur. Quanquam ani-

mi meminisse horret.

Virgil.

Virgil. *Quamvis Elysios miretur Gracia campos.*

Ovid. *Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,*

Nil tamen attuleris, ibis Homere foras.

Ni, nisi, &c. Ni, nisi, siquidem quòd, quia, quàm, postquã, postea-
quam, ubi pro postquã, nunquã, priusquã, et indicativis
& subjunctivis adhærent: ut, *Quod redieris incolumis,*
gaudeo. Castig. te, non quod odio habeam, sed quòd a-
mem. Aliud honestũ judicas quàm Philosophi statuunt.
Plin. *Gravius accusas, quàm patitur tua consuetudo.*

Si, utriq; modo jungitur at Si pro Quamvis, sub-
junctivo tantum: ut, Ter. *Redeam? non si me obsecret.*
Siquis, tantum indicativo: ut, *Siquis adest.*

Quando, &c. Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo jun-
guntur: ut,

Virg. *Dicite (quandoquidẽ in molli consedimus herba)*
Quoniam mihi non credis, ipse facito periculum.

Quippe.

Quippe, cum propriũ habet verbũ, gaudet indicati-
vo: ut, *Dãda est huic venia, quippe agrotat Si addideris*
Qui, utrunq; admittit modum: ut, Non est huic danda
venia, quippe qui jam bis pejeravit, sive pejeraverit.

Qui.

Qui cum habet vim causalem, subjunctivum po-
stulat: ut, *Stultus es qui huic credas.*

Cum pro Quamvis, pro quandoquidem, vel quo-
niam, subjunctivis semper adhæret: ut,
Cicero; *Nos cum præcipi nihil posse dicamus, tamen*
aliis de rebus differere solemus.

Virgil. *Cum sis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cum &
Tum.

Cum & tum, item Tum geminatum, similes modos
copulant: Est autem in Cum quiddã minus, atq; ideo
in priore clausulæ parte statuitur; in Tum quiddam
majus, ac proinde in posteriore clausulæ parte colloca-
tur; ut, *Amplectitur cum eruditos omnes, tum imprimis*
Marcellum. Odit tum literas, tum virtutem.

Ne, an, num

Ne, an, num, interrogandi particulæ, indicativum a-
mant: ut, Virg. *Superatne, & vescitur aurã Ethereã?*

Ac

offea-
cativis
lumis,
sod a-
nunt.
do.
sub-
ecres.

jun-

erba)

cati-
deris
anda
t.
po-

quo-

nuch

dos
deo
am
oca-
mni

a-
a?
Ac

A
Nihil
U
poa,
divo
Filiu
Mem
idem
U
pro U
Ur o
Ker
Mus
U
it int
Ut ab
Terer
idem
Virg.
Q
one pr

PR
at
Appar
Disce
Præp
casum
Virgi
Præte
Mem
idem

At cum accipiuntur dubitative aut indefinite sub-
iunctivum postulant, ut, *Vise num redieris.*

Nihil refert fecerisne, an persuaseris.

Ut, causalis seu perfectiva conjunctio, & Ut pro Nè ut,
post verba timoris, nunc potentiali, nunc subjun-
ctivo jungitur: ut Terentius;

Scilicet perduxere illum secum, ut unâ esset, meum.

Idem. Te oro, Dave, ut redeat jam in viam.

Idem. Metuo ut subsitet hospes, id est, nè non subsitet.

Ut concedentis, seu positum pro Quanquam, & Ut
pro Utpote, subjunctivo servit: ut,

Ut omnia contingant quæ volo, levare non possum.

*Non est tibi fidendum, ut quis toties sefellereis. Ut qui
solus relictus fueris.*

Ut, pro Postquam, pro Quemadmodum, vel Sicut,
interrogativum, indicativis necitur: ut, Cicer.

Ut ab urbe discessi, nullum intermisi diem, quin scriberem.

Terent. Tu tamen has nuptias perge facere, ut facis.

Idem. Credo ut est dementia.

Virg. Ut valet? Ut meminit nostri?

Quanquam de hoc in adverbii quoque constructi-
one paulo supra est dictum.

PRÆPOSITIONUM

Constructio.

Præpositio subaudita, interdum facit, ut addatur
ablativus: ut, *Habeo te loco parentis, id est, in loco.*

Apparuit illi humanâ specie, i. e. sub humana specie.

Discessit magistratu, id est, à magistratu.

Præpositio in compositione eundem nonnunquam
casum regit, quem extra compositionem regebat: ut

Virgil. Nec posse Italiâ Teucrorum avertere regem.

Prætereo te in salutatum.

Idem. ---emoti procumbunt cardine postes.

Idem. Detrudunt naves scopulo.

M

Verba

Verba com-
posita cum,
A, ab, &c.

Verba composita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in, nonnunquam repetunt easdem præpositiones cum suo casu extra compositionem, idque eleganter: ut *Abstinerunt à viris. Terent. Amicos advocabo ad hanc rem. Cum legibus conferemus.*

Cic. Detrahère de tua fama nunquam cogitavi. Cum ex insidiis evaserit. Terent. Postquam excessit ex ephebis. In Republicam cogitatione curaque incumbere.

In cum Ac-
cusativo

In, pro Erga, contra, & ad, accusativum habet: ut, *Vir. Accipit in Teucros animum mentemque benignam. Idem. Quid meus Aeneas in te committere tantum? Quid Troes potuere?*

Idem. Quò te, Mæri, pedes? an, quò via ducit, in urbem?

Idem cum accusativo jungitur, quoties divisio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore significatur: ut, *Virg. Estque locus parteis ubi se via findit in ambas. Ovid. Versa est in cineres sospite Troja viro.*

— *amor mihi crescit in horas.*

In cum ab-
lativo.

In cum significatur actus in loco, ablativum postulare ut *Ovid. Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum.*

Sub cum ac-
cusativo.

Sub pro Ad, per, & ante, accusativo innititur: ut, *Sub umbram properemus. Liv. Legati ferè sub id tempus ad res repetendas missi; id est, per id tempus. Virg. -- sub noctem cura recursat; id est, paulò ante noctem, vel instante nocte. Alias ablativum admittit: ut, Quicquid sub terra est, in apricum proferet atas. Virg. -- sub nocte silenti; id est, in nocte silenti.*

Super cum
accusativo.

Super pro Ultra, accusativo jungitur: ut, *Virg. -- Super Garamantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum
ablativo.

Super pro De & in ablativo: ut, *Tacit. Multus super ea re, variusque rumor. Virg. Fronde super viridi.*

Subter.

Subter, uno significatu utriq; casui apud authores jungitur: ut, *Liv. Pugnatum est super subterq; terras. Virg. -- omnes ferre libet subter densa testudine casus.*

Tenus.

Tenus gaudet ablativo & singulari & plurali: ut,

Tutus

in,
suo
sti-
ane

um
he-

ur,
am.
m?

bē?
tu-
ur,
is.

lace
ir n.
ur,
id
ous.
ante
tit:
.

per
.
ores
ras,
sus.
ur,
mte

Abbe st
lurali
Præ
verbia
idem
idem.

Neer
launt

Spem
Terent.

O e

pro jun

Vir. O

idem.

Heu

arent

idem.

Terent

idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

Idem.

tenus. Pectoribus tenuis. At genitivo tantum
rali: ut, Crurum tenuis.

Præpositiones, cum casum amittunt, migrant in ad-
verbia: ut, Virg. --- longo post tempore venit.

Præpositio-
 nes migrant
 in adverbia;

idem. Pone subit conjux, ferimur per opaca locorum.

idem. --- coram quem quaeritis adsum Troius Eneas.

INTERJECTIONUM.

Constratio.

Interjectiones non raro absolutæ, & sine casu po-
 nuntur: ut, Virgilius,

Spem gregis (ah!) silice in nuda connixa reliquit.

Terent. Qua (malum) dementia?

O exclamantis, nominativo, accusativo, & vocati-
 vo jungitur: ut, *O festus dies hominis!*

Vir. O fortunatos nimium, bona si sua norint, Agricolas!

idem. O formose puer, nimium ne crede colori.

Heu & Prô, nunc nominativo, nunc accusativo ad-
 zent: ut, *Heu pietas! Virg. Heu prisca fides!*

idem. Heu stirpem invisam!

Terent. Prô Jupiter! tu homo adiges me ad insaniam.

idem. Prô deum atque hominum fidem!

Prô sancte Joviter! apud Plaur.

Hei & væ, dativo apponuntur: ut,

Ovi. Hei mihi quod nullis amor est medicabilis herbis,

Terent. Va misero mihi, quanta de spe decidi!

DE FIGURIS.

Figura est novata arte aliqua dicendi forma.

Figura quæ
 fit.

Cujus duo tantum genera, Dictionis scilicet &
 Constructionis, hoc loco trademus.

FIGURÆ DITIONIS.

Figuræ dicti- } Prothesis, } Epenthesis } Paragoge,
 onis sunt sex } Aphæresis } Syncope, } Apocope.

Prothesis, est, appositio literæ vel syllabæ ad princi-
 pium dictionis: ut, *Gnatus pro natus. Tetuli pro tuli.*

Prothesis

Aphæresis, est ablatio literæ vel syllabæ à principio
 dictionis:

Aphæresis

ditionis: ut, *Ruit pro eruit. Temnere pro contemnere.*

Epenthesis. Epenthesis, est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *Reliquias, religio, additâ l, Indperratorem, pro Imperatorem.*

Syncope. Syncope, est ablatio literæ vel syllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit, petiit, dixti, repôstum, &c.*

Paragoge. Paragoge, est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier, pro dici.*

Apocope. Apocope, est ablatio literæ vel syllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi, pro peculi. Dixtin', pro dixtine. Ingeni, pro ingenii.*

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ constructionis sunt octo: Appositio, Evocatio, Syllepsis, Prolepsis, Zeugma, Synthesis, Antipôsis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appositio
quid sit.

Appositio est duorum substantivorum ejusdem generis, quorum altero declaratur alterum, continuata sive immediata conjunctio: ut, *Flumen Rhenum.* Petest autem appositio plurium substantivorum esse: ut, *Marcus Tullius Cicero.*

Interdum apud authores in diversis casibus ponuntur substantiva, perinde quasi ad diversa pertinerent: ut, *Urbs Patavii,* apud Virgilium: *Urbs Antiochia,* apud Ciceronem.

In appositione substantiva non semper ejusdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum substantivorum caret numero singulari, aut est nomen collectivum, diversorum numerorum esse possunt: ut, *Urbs Athenæ.*

Ovid. *In me turbarunt luxuriosa proci.*

Virg. *Ignarum fucos pecus à præsepibus arcent.*

Triplici nomine fit appositio.

Restringendæ generalitatis gratiâ: ut, *Urbs Roma.*
Animal equus.

Tollendæ

deve.
me-
npe-

o di-

nem

stio-

. In-

S.

Evo-

An-

ra-

nua-

mus.

esse :

ntur

ent :

hia,

ge-

rum

men

: ut,

nda

nda

To
M
E
r
T

C
perfo
Eff
rima
Ob
am
perfo
Evoc
et pr
tion
quar
am p
ut de
diva
eris
ome
ne fa
Dup
na e
ti p
Ene
Popul

SY
Oris
Du
poti

Tollendæ æquivocationis causâ : ut, *Taurus mons*
Asa. Lupus piscis.

Et ad proprietatem attribuendam: ut, *Erasmus vir*
eruditissimo iudicio. Nereus adolescens insigni formâ.
Timotheus homo incredibili fortunâ

EVOCATIO.

Cum prima vel secunda persona immediatè ad se
 Evocat tertiam, ambæ fiunt primæ vel secundæ
 personæ : ut, *Ego pauper laboro; Tu dives ludis.* Evocatio
quid sit,

Est ergò Evocatio, immediata tertiæ personæ ad
 primam vel secundam reductio.

Observandum verò est, Verbum semper convenire
 cum persona evocante : ut, *Ego pauper laboro; Tu di-*
ves ludis. Nam in Evocatione quatuor sunt notanda: Notanda
quatuor.
 persona evocans, quæ semper est primæ vel secundæ;
 Evocata, quæ semper est tertiæ; Verbum, quod semper
 est primæ vel secundæ personæ ; & absentia conjun-
 ctionis. In evocatione persona evocans & evocata a-
 quando sunt diversorum numerorum, utpote vel
 cum persona evocata caret numero singulari : ut, *Ego*
delicia istuc veniam. Aut cum est nomen collec-
 tivum : ut, *Magna pars studiosorum amicitias*
curamus : hic subauditur *nos.* Aut denique cum est
 nomen distributivum : ut, *In magnis læsi rebus inter-*
ui sumus : subintelligitur : *nos.*

Duplex autem est evocatio : Explicita, ubi tam per- Evocatio
duplex.
 sona evocans quàm evocata exprimitur; & Implicita,
 ubi persona evocans subintelligitur : ut, *Sum pius*
Eneas : subintelligitur *Ego.*

Populus superamur ab uno : subauditur *nos.*

SYLLEPSIS.

Syllepsis, seu conceptio, est comprehensio indignio- Syllepsis
quid sit.
 ris sub digniore : à *συν*, con, & *λήψω*, sumo.

Duplex autem est Conceptio: Personarum scilicet,
 quoties persona concipitur cum persona, & generum,
 M 3 quoties

quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ sequuntur observabis.

Nom.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, est pluralis numeri; ac proinde verbum, aut adjectivum, aut relativum exigit plurale; Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum genere & personâ cum digniore supposito ac substantivo quadrabit: ut, *Quid tu & soror facitis.*
Ego & mater, miseri perimus.

Tu & uxor qui adfuistis testes estote.

Conceptio Personarum.

Dignior
persona.

Dignior autem est persona prima quam secunda aut tertia, & dignior secunda quam tertia: ut, *Ego & pater sumus in tuto. Tu atq; frater estis in periculo.*
Neque ego neque tu sapimus.

Virg. — *divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*

Idem. *Rhemus cum fratre Quirino Jura dabant.*

Cum.

Cum tamen singulare verbum magis amat: ut,
Tu quid ego & populus mecum desideret, audi.

Conceptio Generum.

Dignius ge-
nus.

Dignius etiam est masculinum genus quam fœmininum aut neutrum, & dignius fœmininum quam neutrum; ut, *Rex & Regina beati. Chalybs & aurum sunt in fornace probati. Hinc per vim leges & plebis scissa coacta.*

At cum substantiva res inanimatas significant adjectivum aut relativum usitatus in neutro genere ponitur: ut, Virg. — *cum Daphnidis arcum Fregisti & calamos, qua tu, perverse Menalca, Et cum vidisti puero donata, dolebas.*

Salost. Ira & agrotudo permista sunt. Idem. Huic bella civilia, cades & discordia civilis, grata fuerunt.
Virga tua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Conceptio
duplex.

Porro Conceptio aliâs Directa est, nempe cum concipienda

ncipi-
antur

ne, &
oinde
rale;
ivum
ofan-

la aut
& pa-

icum.

ut,

cemi-
quàm
utrum
bisfi-

adje-
poni-

ic bel-
nt.

cum
piens

eo
ni
re
su
ne
ce
loc
for
S
de

P
tot
par
tur
vol
gre
vni
ad
Co
Du
Co
Th
A
Pop
S
cef
qui
um
din
ex

concipiens, id est, dignius, & conceptum, id est, indignius, copulantur per *Et*, vel *atque*, vel *que* : aliàs, *Indirecta*, cum copulantur per *Cum* : ut, *Ego cum fratre sumus candidi*; ubi utraq; *Conceptio* est *indirecta*.

Est etiam quædam *Conceptio* generum *implicita*; *Syllepsis implicita* nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; sed de mare atq; scæmina perinde loquimur ac de solo mare: ut si dicam, *Uterque est formosus*; loquens de sponso & sponsa.

Sic *Ovid. Impliciti laqueis nudus uterq; jacet*; loquens de *Marte* & *Venere* reti implicitis à *Vulcauo*.

PROLEPSIS.

Prolepsis seu præsumptio, est pronuntiatio quædã *Prolepsis* rerum sumaria. Fit autem quum congregatio sive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordât: ut, *Dua aquila volaverunt*: *hæc ab oriente, illa ab occidente*. Hic congregatio sive totum, *Dua aquila*, cum verbo *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc & illa*, ad idem verbum relata, in numero non concordant. Congregatio sive totum, est dictio pluralis numeri ut *Nota* *Dua aquila*: aut plurali æquivalēs; ut: *Corydō et Thyrsis*.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut, *Virg. Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum*; *Thyrsis oves, Corydon distentas lacte capellas*.

Aut congregatio est nomen collectivum; ut, *Populus vivit, alii in penuria, alii in deliciis*.

*Salpiti*us & *Aldus* quinq; dicunt in prolepsi esse necessaria: congregationem, ut in prior exemplo, *dua aquila*; verbū, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc & illa*; Partium determinationē; ut, *ab oriente & occidente*; & Ordine, videlicet, quod totū præcedat, partes sequantur.

Duplex autem est *Prolepsis*: *Explicita*, ubi omnia *Prolepsis duplex* exprimuntur, quæ in prolepsi esse oportet: ut, *Equi*.

*concurrunt : hic à dextra, ille à sinistra hippodromi :
& Implicita, in qua aliquid tacetur : ut, Ovid,
Alter in alterius jactantes lumina vultus,
Querebant taciti noster ubi esset amor.*

Deest altera partium cum determinatione, videlicet,
& alter in alterius. Et *Alter alterius onera portate.*
Ubi deest *vos* & altera pars cum determinatione, vi-
delicet, & alter alterius.

Terent. *Curemus aquam uterq; partem;* hic totum nos,
subintelligitur, & partes, *alter & alter,* includuntur in
distributivo *uterque.*

Diomedes Prolepsim dicit esse, quoties id quod po-
sterius gestum est antè describimus, ut Virgil.
Lavinæque venit Littora. Lavinium enim nondum
erat, quum *Aeneas* veniret in Italiam. Dicitur verò
Prolepsis à *πρὸ* quod est ante, & *λίσσω*, fumo.

ZEUGMA.

Zeugma
quid sit.

Zeugma est unius verbi vel adjectivi vicinioris
spondentis, ad diversa supposita reductio; ad
unum quidem expressè, ad alterum verò per supple-
mentum; ut, Cic. *Nihil, te nocturnū præsidium palatii,
nihil urbis vigilia, nihil timor populi, nihil concursus
honorum omnium, nihil hic munitissimus habendi Se-
natūs locus, nihil horum ora vultusque; moverunt?* Hic
moverunt expressè reducitur ad *ora vultusque;* at ad cæ-
tera per supplementum; Subintelligendum est enim,
*præsidium movit, vigilia moverunt, timor populi mo-
vit, honorum concursus movit, habendi Senatūs locus
movit.* Attamen quando est comparatio vel similitu-
do, verbum vel adjectivum convenit cum remotiore;
ut, *Ego melius quàm tu scribo. Ego sicut scænum arui.*
Hoc ille ita prudenter atque ego fecisset.

Item per *nisi;* ut, Ter. *Talē filium nullā nisi tu pareret*

Licet Poëtæ interdum aliter loqui soleant ut,
Ovid. *Quid nisi secreta laserunt Phyllida sylva?*

i:

et,
ite.
vi-

nos,
r in

po-

dum
verò

ire:
; ad
ple-
latii,
rsus
i Se-
pHic
d ex-
nim,
i mo-
locus
ilitu-
tione;
arni.

ayeret

r,

?

De

De
et
ur,

In
In
In
P
epi
it
E
hy
Re
han
lative
E
quod
pon
verb
S
tro
Con
D
verb

S
Fix
aut
tar
P
Cem
N
lig

De quibus in concordantia verbi & nominativi suprà dictum : ut, Cic. *Quare, ut arbitror, prius hîc te videri, quam istîc tu nos videbis.*

Tribus modis fit Zeugma.

Zeugma
triplex.

In persona : ut, *Ego, & tu studes.*

In genere : ut, *Maritus & uxor est irata.*

In numero : ut, -- *hîc illius arma, Hîc currus fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio, & tum vocatur, Protozeugma : ut *Dormio ego & tu.* Quandoq; in medio, vocaturq; Mesozeugma : ut *Ego dormio & tu.* Quandoque in fine, & vocatur Hypozeugma : ut, *Ego & tu dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor : Duo substantiva : ut *Rex & Regina* : Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva esse potest : ut *Et, vel, &c.* Verbum vel adjectivum : ut, *Irata est :* & quod verbum vel adjectivum viciniori supposito respondeat. Fit etiam quoddâ Zeugmatis genus per adverbia : ut, *Cubas ubi ego. Cœnas quando nos.*

Quando verbum ad duo supposita reducitur, & cum utroq; convenit, est Zeugma, ut dicunt, Locutionis, non Constructionis : ut, *Joannes fuit piscator, & Petrus.*

Dicitur autem Zeugma quasi copulatum, à Græco verbo ζεινω, vel ζεινω, quod est copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis, est oratio congrua sensu, non voce : ut, *Synthesi quid sit.*

Virgil. *Pars in frustra secant. Gens armati.*

Fit autem Synthesis nunc in genere tantum, idque aut sexus discernendi causâ : ut, *Anser fœcia. Elephan- tus gravis :* aut supplementi gratiâ : ut,

Præste sub ipsa : subauditur *urbe.*

Cementum in magna : subintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantum : ut, *Turba ruunt :* *Aperite aliquis ostium.*

Nunc

Nunc vero in genere & numero simul: ut, *Pariter se tenuere ratem.*

Virg. *Hac manus ob patriam pugnando vulnera passi.*

Dicitur autem Synthesis, à συν quod est con & σύν-positio; quia est compositio, id est constructio facta gratiâ significationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptosis
quid sit.

Antiptôsis, ab ἀντι, quod est pro, & πτῶσις, casus, est positio casus pro casu, idq; interdum non inueniunt: ut, Virg. *Urbē quā statuo, vestra est.* Ter. *Populi ut placerent, quas fecisset fabulas. Sermonem quem audivisti, non est meus.* Ejus non venit in mentem, pro id. Quamquam hīc venit, impersonaliter potius usurpandum est. *Aristotelis libri, sunt omne genus elegantia referti: pro omnis generis.* Sic. id genus, quod genus, &c. Idne estis authores mihi? pro ejus. Interdum autem fit durior Antiptôsis: ut, *Salve primus omnium parens patrie appellatione, pro prime.* Habet duos gladios, quibus altero te occisurum minatur, altero villicum: pro quorum altero.

SYNECDOCHE.

Nota.

Synecdoche est, cum id quod partis est, attribuitur toti: ut, *Æthiops albus dentes.* Hic album quod solis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem significantia; item verba passiva, & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusativum, aut ablativum, significantem locum in quo est proprietas aut passio: ut *Æger pedes, vel pedibus. Saucius frontem, vel fronte. Dolco caput, vel capite. Redimitus tempora lauro. Truncatus membra bipenni. Effusas laniata comas, contusaque pectus.*

Nam illæ Græcæ phrasæ sunt: *Excepto quod non similes, cetera letus, cetera similes, uno differunt.*

Dicitur autem Synecdoche à συν, quod est con, &

in si quis

Par

passi
sing
factu

ius, est
inve-
Populo
m au-
oro id.
turpari
mms e-
, quod
et dum
minum
gladi-
licum:

buitur
quod
di.
iquam
& neu-
regere
um in
vel pi-
ut, vel
embra
s.
od non
unt.
con, &
N. 2. 1. 1.

la
pa

per
na
cia

F
I
&

va

Ed

de

ad

ha

cul

or

S

A

N

Nonnumquam; suscipio; videlicet, quòd totum cum sua parte capiatur.

¶ *Sicui lubet figuratæ constructionis elegantias pernoſcere, legat Thomam Linacrum de Eclipsi, Pleoſmatismo, & Enallage, deq; aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copioſè differentem.*

DE PROSODIA.

Prosodia est, quæ rectam vocum pronuntiationem tradit; Latine *accentus* dicitur. Prosodia
quid sit.

Dividitur autem Prosodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus est lex vel nota, quâ syllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Est autem tonus Triplex, { Acutus.
Gravis.
Circumflexus.

Tonus acutus, est virgula obliqua ascendens in dextram, sic ['] Tonus acutus.

Gravis, est virgula obliqua descendens in dextram, ad hunc modum ['] Gravis.

Circumflexus, est quiddam ex utrisque conflatum, hæc figurâ [~] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apostrophus, qui est quædã circuli pars in summo litteræ apposita, quâ sic pinges ['] Apostrophus.

Hæc notâ ultimâ dictionis vocalẽ deesse ostenditur:

ut *Tanton' me crimine dignum dixisti?* pro *tantône*:

Spiritus, duo sunt, Asper & Lenis. Spiritus.

Asper, quo aspirata profertur syllaba: ut, *homo honor.*

Lenis, quo citra aspirationem syllaba profertur: ut, *Amo, onus.*

TONORUM REGULA I.

Monosyllaba dictio brevis, aut positione longa acuitur: ut, *Mél, fél, párs, páx.* Monosyllaba.
Natura longa

longa circumflectitur : ut, *Spēs, flōs, sōl, thūs, rās.*

REGULA II.

Disyllaba. In disyllaba dictione, si prior longa fuerit naturā, posterior brevis; prior circumflectitur : ut, *Lūna, Mūsa.* In cæteris acuitur : ut, *Cītus, lāns, lōlers, sātus.*

REGULA III.

Polysyllaba Dictio polysyllaba, si penultimam habet longam, acuit eandem : ut, *Libértas, penátes.* Sin brevem habet penultimam, acuit antepenultimam : ut, *Dóminus, pónsifex.*

Excipiuntur composita à Facio : ut, *Benefácis, malefácis, calefácit, frigefácit.*

Nota. At si penultima longa fuerit naturā, & ultima brevis, circumflectitur penultima : ut, *Romānus, amátor.*

Composita à Fis, fit, ultimam acuunt : ut, *Malefit, calefit, benefít, satisfit.*

Appendix.

Nota. Quia hodiè propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione discernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt,

REGULA IV.

Quinque sunt quæ tonorum regulas perturbant.

I Differentia.

Quæ tonos perturbant.

Differentia

Differentia tonum transponit : ut, *Vnā* adverbium ultimam acuit, ne videatur esse nomen. Sic *eō, aliō, aliquō, continuō, sedulō, porrō, foriē, quā, siquā, ali-quā, nequā, illō falsō, citō, serē, planē,* & id genera-
lia; *putā* pro *sicui*, *ponē* pro *post*, *corám, circúm, a-
liás, palám, ergó, conjunctio*, sed *ergó* pro causa cir-
cumflectitur : ut,

Virg.---illius ergó Venimus. Hæc igitur omnia si-
cut Græca acutifona, in fine quidem sententiarum a-
cuuntur, in consequentia verò gravantur.

Sic differentia causā antepenultima suspenditur in
his, *Déinde, próinde, périnde, aliquando, siquando,
néquando*

s.

tura,
Luna,
Aur.

gam,
habet
sinus,

s, ma

bre-
tor.
alefit,

com-
magi.

nr.

bium
also,
ali-
ous a-
s, a-
a cir-

ia si-
ma-

ur in
unda,
uando

100

prax
Vir

A
quod
Act
den
Sic
U

U

cop
reti
S

fr
ti
buc
duc

I
ad
serw

quādo, hūcūque, ālonge, dēlonge, dēinceps, dūntaxat, cūsum, quāpropter, quānimo, enīvero, propemodum, aliquid, affabre, intereāloci, nihilominus, paulōminus, cū non sunt orationes diversæ, uti sunt *Pube tenens, currum tenens*: non enim composita sunt, velut *castrens quatenus*, & ejus generis reliqua.

2. Transpositio.

Transpositio tonum invertit, id quod usuvenit in Transpositionibus, quæ postpositæ gravantur: ut, *Virg. Transtra per & remos. Te penes imperium.*

3. Attractio

Attractio tonum mutat, cū post vocabulum ali- quod sequitur conjunctio inclinativa: ut, *Que, ne, ve.* Attrahunt enim hæ particulæ accentū syllabæ præcedenti, cāmque acuunt: ut *Lumināque, laurūque Dei.* Sic *Dum, sis, nam,* parelca.

Ubi autem est manifesta compositio, non variatur tonus: ut, *Dénique, ūtique, īaque, ūdeque, hiccine,* & hujusmodi.

Ubique tamen temporis sui totum servat, & *Ubivis.*

4 Concisio.

Concisio transfert tonum, cū dictiones per Syn- copen aut Apocopen castrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Virgili. Valéri, Mer- curi*: pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.*

Sic quædam nomina & pronomina syncopata cir- cumflectunt ultimam: ut, *Arpinās, Ravennās, no- strās, vestrās, cujās*: ab *Arpinātis, Ravennātis, nostrā- tis* &c. Sic *Donéc à donecum*, Sic *hūc, illūc, istūc, ad- hūc* &c. pro *bucce, illucoce*, &c. Et composita à *dic, fac*: ut *benedîc, redûc, calefac.*

5 Idioma.

Idioma, hoc est, linguæ proprietas, tonum variat adeo ut, si dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, servant tonum suum: ut, *Syméis, Períphas*, penultimam accuunt

acutunt: at factâ Latina, antepenultimam elevant, quia corripunt penultimam.

Quæ tamen prorsus Latina fiunt, Latinum quoque tonum servant: ut, *Georgica*, *Bucolica*, antepenultimâ acutâ, licet apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *commœdia*, *tragœdia*, *sôphia*, *symphônia*, tonum recipiunt in antepenultima, licet in sua lingua habeant in penultima.

Nota.

Porro, si ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutissimum fuerit juxta Latinum accentum illam enuntiare.

Syllabæ communes

Syllabæ communes prosa oratione semper corripuntur: ut, *Célebris*, *Cáthedra*, *Mediocris*.

DE CARMINUM

Ratione.

De syllab. tempore.

Actenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de syllabarum tempore, & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempusquid

Tempus est syllabæ pronunciandæ mensura. Syllabâ brevis unius est temporis; longa vero duorum.

Syllab. brev.

Tempus breve sic notatur [˘]

longa.

Longum autem sic [-] ut, Terrâ.

Pes.

Ex syllabis justo ordine dispositis fiunt pedes.

Est autem Pes duarum syllabarum pluriumve constitutio, ex certa temporum observatione.

Divisio pedum.

Pedum alii dissyllabi, alii trissyllabi.

De tetrasyllabis autem non multum attinet ad nostrum institutum differere.

	(Spondæus,	} ut {	--Virtus.
Diffyllabi sunt,	Pyrrhichius,		--Deus.
	Trochæus,		--Panis.
	Jambus.		--Amans.

Trissyllabi

levant;

quoq;
ultimā
ant.

tonum
abeant

tonu,
lam e

corti-

ceps de
ratione

e men-
ga vero

es.
ive con-

ad hoc

diffylib

ig
an

P
ati,
Elt
um
Ca
us
et
ede

Sc
uz
S
di

Fi
den
mi
Ac
E
ux
M

um
Sy
tio
ro

Syllabi ant.	{	Molossus,	} ut	--- Magnates.
		Tribrachus,		uu Dominus.
		Dactylus,		-uu Scribere.
		Anapæstus,		uu-Pietas.
		Bacchius,		uu-Honestas.
		Antibacchius,		--u Audire.
		Amphimacer,		-u-Charitas.
		Amphibrachus,		uu-Venire.

Porro, pedes justo numero atque ordine concin-
gi, carmen constituunt.

Est enim Carmen, oratio justo atque legitimo pedum Carmen:
numero constricta.

Carmen composituro in primis discendum est, pedi-
bus ipsum ritè metiri, quam Scansionem vocant.

Est autem Scansio, legitima carminis in singulos Scansio:
pedes commensuratio.

Scantioni accidentia.

Scansioni accidunt, Synalœpha, Eclipsis, Synæresis,
æresis, & Cæsura.

Synalœpha, est elisio quædam vocalis ante alteram Synalœpha:
diversis dictionibus: ut,

Sera nimis vi^u est crastina, vi^u hodiè.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut, Dii, diis,
idem, iidem, deinde, deinceps, semianimis, semihomo,
institus, deest, deero, deerit, & similibus.

At, heu & O, nunquam intercipiuntur.

Eclipsis, est quoties m, cum sua vocali perimitur, Eclipsis.
proximâ dictione à vocali exorsâ: ut,

Monstr^u, horrend^u. inform^u, ingens, cui lumen adem-
um: pro Monstrum horrendum &c.

Synæresis, est duarum syllabarum in unam contra- Synæresis.
tio: ut, Virg. *Sen lento fuerint alvearia vimine texta:*
no alvearia.

Diaeresis,

Diaeresis.

Diaeresis est, ubi ex una syllaba disiecta, fiunt duae; ut

Casum.

Ovidius. *Debuerant fufos evoluisse suos, pro evoleis*
Casura, est cum post pedem absolutum, syllaba brevis in fine dictionis extenditur.

Casura species sunt

Triemimeris.

Triemimeris, ex pede & syllabâ; ut,

Penthemimeris.

Virgilius. *Pectoribus inhians spirantia consulit exia.*
Penthemimeris ex duobus pedibus & syllabâ; ut,

Hepthemimeris.

Virgilius. *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*
Hepthemimeris, ex tribus pedibus & syllabâ ur,

Enneemimeris.

Idem. *Ostentans artem pariter arcumque sonantem.*
Enneemimeris, constat ex quatuor pedibus & syllabâ

ut Idem, *Ille latus nivenum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS

Carminum.

CArminum genera usitata, de quibus hoc loco potissimum tractare decrevimus sunt Heroicum, Elegiacum, Asclepiadæum, Sapphicum, Phalæucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexameterum.

Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, constat pedibus numero quidem sex, genere vero duobus, dactylo & spondeo. Quintus locus dactylum sextus spondeum peculiariter sibi vendicat: reliquum hunc vel illum, prout volumus.

ut Virg. *Tiſſre in patula recubās sub tegmine fagi*
Reperitur aliquando spondeus etiā in quinto loco
Idē *Chara Deūm soboles, magnū Jovis incrementum*

Ultimus

duz; ut

evolvi

aba bre

- -
s é x i a .

b â ; ut

u - -

is am m

b â ur,

u - -

onantem

syllabâ

- -

ni ho.

ibus no

revimus

iadzum

um dic

ere ver

e & p l m

: reliqu

u - -

ine fag

loco: u

ppientiam

Ulim

U

Ca
ber
os p
pre
ted

ut,

ho
bu

Ho

da

Ho
I
tu

Ho

E

Ultima cujusq; versus syllaba habetur communis. Ultima communis.

Carmen Elegiacum.

Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici constat Penthemimeri, quarum prior du- Pentam. trum
os pedes, dactylicos, spondaicos, vel alterutros comprehendit, cum syllaba longa: altera etiam duos pedes, sed omninò dactylicos, cum syllaba item longa :

ut, Ovidius: *Res est solliciti plena timoris amor.*

Carmen Asclepiadaum.

Carmen Asclepiadaum, constat ex Penthemimeri, Asclepiad. am.
hoc est, spondeo & dactylo, & syllaba longa, & duobus deinde dactylis : ut.

Horatius. *Mecænas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum constat ex trochæo, spondeo, sapphicum, dactylo, & duobus demum trochæis : ut,

Horatius. *Jam satis terris nivis atq; diræ.*

In hoc tamen carminis genere, post tres versus additur Adonicū, quod constat ex dactylo & spondeo: ut, Adonic. ubi & una,

Horatius. *Integer vita, scelerisq; purus,*

Non eget Mauri iaculis nec arcu,

Nec venenatis gravisda sagittis,

Esse, pharetra

Phalencium, sive Hendecasyllabum.

Carmen Phalencium, sive Hendecasyllabum, constat Phalencium
spondeo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut,

*Quoquò diffugias pavens Mabili,
Nostrum non poteris latere nasum.*

Carmen
Iambicum

Legitimus versus Iambicus è solis constat Iambis :

ut, *Suis & ipsa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro Iambo, tribrachum, spondæum, dactylum, anapæstum: atque in paribus tribrachum, spondæum rarius.

Hoc carmen in duo genera deducitur, Dimetrum, & Trimetrum, sive Senarium.

DIMETRUM.

Dimetrum, constat ex quatuor pedibus : ut,

O carminum dulces nota - - - - -

Quas ore pulchra melleo - - - - -

Fundis, lyraque succinis - - - - -

Trimetrum, sive, Senarium.

Trimetrum, senis constat pedibus : ut,

Qui nos damnant, sunt histriones maximi.
Si duo ultimi pedes transmutentur, fit Scæzon.

De QUANTITATE.

Primarum syllabarum.

Primarum syllabarum quantitas octo modis cognoscitur :

Positione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compositione, præpositione, regulâ, exemplo seu autoritate.

POSITIO. Regula I.

Vocalis ante duas consonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique positura longa est : ut,

Ventus

12
bis:

am-
rum:

m,&

mo:

ph-
po-

ci-

sta

9

ri

ut

m

m

V

vis

for

his

fen

I

clir

ali

F

at,

J

I

O

V

long

in p

pho

Ventus, axis, patrizo.

Quod si consonans priorem dictionem claudat, sequente item à consonante inchoante, vocalis præcedens etiam positione longa erit: ut;

Major sum, quàm cui possit fortuna nocere:

Syllabæ *jor, sum quàm & sit*, positione longæ sunt. At si prior dictio in vocalem brevem exeat, sequente à duabus consonantibus incipiente, interdum, sed rarius producitur:

ut, Virg. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, sequente liquidâ, communis redditur: ut, *Patris, volucris*. Longa vero non mutatur: *Matris, aratrum; simulacrum.*

VOCALIS ANTE ALTERAM.

Regula II.

Vocales ante alteram in eadem dictione ubique brevis est: ut, *Dëus, mëus, tütus, pius.*

Excipias genitivos in *iur*, secundam pronomini formam habentes: ut, *Unius, illius &c.* Ubi, *i*, communis reperitur, licet in alterius semper sit brevis, in aliis semper longa.

Excipiendi sunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e*, inter geminum *i*, longa fit: ut, *Faciëi*, alioqui non: ut, *Rëi, spëi, fidëi.*

Fietiam in *fio*, longa est, nisi sequantur *e* & *r* simul; ut, *Fierem, Fieri.*

Joven. *Sic sunt octo mariti.*

Idem. *Quod fieri non posse putes.*

Obe Interjectio, priorem syllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus subinde longa fit: ut, *Dicite Piërides. Respice Læerten, Et possessivis: ut, Ænëia nutrix. Rödopëius Orpëus.*

PROSODIA.
DIPHTHONGUS Regula III.

Omnis Diphthongus apud Latinos longa est : ut, Aūrum, nēuter, musæ; nisi sequente vocale : ut Præire, præstus præamplus.

DERIVATIO. Regula IV.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem sortiuntur : ut, amator, amicus, amabilis, prima brevi ab amo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis sunt.

Deus, jūgerum, laterna, Macero, tegula.

Vox vōcis, à vōco,
Lex legis, à lēgo.
Rex rēgis, rēgula, à rēgo.
Sedes à sēdeo,
Jūmentum, à jūvo.
Fōmes & fōmentū, à fōveo.

Jūcundus, à jūvo.
Jūnior, à jūvenis.
Mōbilis, à mōveo,
Hūmanus, ab hōmo.
Vōmer, à vōmo.
Pēdor, à pēde.

Sunt & contrà quæ à longis deducta, corripuntur, qualia sunt,

Pagella, sagax, statio, varicosus, curialis.

Dux dūcis, à dūco.
Dīcax, maleficus, & id genus multa, à dico.
Fīdes, fīdelis, à fīo,
ārena, } ab āreo.
ārista, }
Pōsui, à pōno.

Gēnui, à gīgno.
Frāgor, } à frāngo.
Frāgilis, }
Nōto, as, & nota, à nōtu,
Nāto, as, à nātu.
Dīsertus, à dīssero.
Sōpor, à Sōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur studiosis inter legendum observanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Composita simplicium quantitatem sequuntur : ut, Pōtens, impōtens, Sōlor, Consōlor. Lēgo, is, Prelēgo, Lēgo, as, Allēgo.

Excipi-

: ut,
Pra-

n for-
vi ab
dedu-

o.
o,
no.

ntur,

tu,

un-

r:ut,
lęgo,

cipi-

E
 In
 P
 pr
 —
 Pr
 pro
 pro
 F
 pri
 I
 pr
 I
 R
 Cu
 O
 am
 ed
 P
 can
 Qui
 e, M
 stru
 E
 can

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata : ut,
 Innuba, } à nūbo. { De jero, }
 Pronuba, } Pejero, } à jūro.

PRAEPOSITIO. Regula 6.

Ex præpositionibus hæc ubique producuntur : A, de,
 pr, se, è, nisi vocali sequente : ut, *Unde dehiscens.*

— *Sudibús/ve prænſtis* : apud Virgilium.

Pro quoque longa est, præterquam in istis :

Præcella, præfugus, prætervus, prænepos, præpago,
 pro stripe, præfanus, præfiteor, præfundus, præfiscor,
 præfari, præpero, præfugio, præfecto, præfestus.

Procurro, profundo, propello, propulso, propago, as
 primam syllabam habent ancipitem.

Præpheta & præpino, Græca sunt per o parvum, &
 proinde primam brevem habent.

Di, etiam producit, nisi in Dirimo, & Disertus.
 Reliquæ præpositiones, si positio finat, corripuntur.
 Cujusmodi sunt, Ad, ob, ab, sub, re, in, &c.

REGULA VII. Canon I.

Omne præteritum dissyllabum priorem habet lon-
 gam : ut legi, æmi. Excipias tamen Fidi à *findo*, bibi,
 sedi, scidi, steti, tūli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem bre-
 vem habent : ut,

Pæpendi,	}	Pæpedi,	}	Pæpungi,
Tærendi,		Tærendi,		Didici,
Tætonci,		Fæfelli,		Cæcidi à cado,
Mæmordi,		Tærigi,		Cæcidi, à cado.

Quin & supinum dissyllabum priorem quoque producit :
 Motum, Larum, Lorum, Gratum. Excipe Quiritum,
 Litum, itum, Rutum, Ratum, Datum, Satum.

Et citum, à cieo, es : nam citum à cio, cis, quartæ, pri-
 mam habet longam.

EXEMPLUM SEU AUTHORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò syllabarum quantitas, sub prædictas rationes non cadit, à poëtarum usu, exemplo atque authoritate petenda est certissima omnium regula. Discant ergo pueri observare ex poëtis communes primarum syllabarum quantitates, cujus fortis sunt:

Britannus, Bithynus, Cacus, Cosyra, Carthys, Pachinus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidene, Gradivus, hinnulus, Pyrene, rubigo, Rutilius Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sychæus, Sycanius, & similia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

Mediæ syllabæ partim eadem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atq; conjugationis analogiâ cognosci possunt.

Increment.
Genit. ~

De incrementis genitivi nominum polysyllaborum, supra in generibus nominum abundè dictum arbitramur, unde petere licebit, si quid de hac re hæsitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum Poëtarum observatio, facillè suppeditabunt.

Conjugati-
onum ana-
logia

A, index primæ conjugationis, longa est naturâ, præterquam in do, & ejus compositis, quando hujus sunt conjugationis: ut Dāmus, circumdāmus, Dābis, circumdābis, Dāre, circumdāre.

Præterea syllabæ *rimus* & *ritis* in præterito perfecto modi subjunctivi, ubique pro brevibus habendæ, in futuro autem in oratione prosa longæ; in carmine vero indifferentes reperiuntur, quemadmodum contendit Aldus: ut, Præterito, Amaverimus, amaveritis; Futuro, Amaverimus, amaveritis.

Est & ubi mediæ syllabæ variant apud Poëtas, ut in his

ictas
e au-
Di-
pri-
:
Pa-
ama,
ilius
udo,

pri-
ivi,
unt
fyl-
di-
bac
um

ra,
jus
is,

fe-
a,
ne
n-
is:

in
is

hi
ph

ma

cu

nu

Ac

Pr

cer

bi

nic

ut

ut

re

Pr

1

ta

ut

ma

C

so

ma

ta

ta

qu

his quæ subjūnximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.

Præterita in *vi* & *si* penultimam producant: ut, Amavi, delevi, divisi, quæsi, audivi.

Defiderativa antepenultimam corripunt: ut Parturio, esurio, excipe scaturio.

Adjectiva in *anus*, *arus*, *orus*, *ofus*, producant penultimam: ut, Montanus, avarus, canorus, odiosus; Adverbia etiam in *atim* & *itim*: ut Ostiatim, viritim. Præter *affatim*, *perpetim*, & *statim*, quæ tamen à recentioribus producantur.

Diminutiva in *olus*, & *ulus*, item in *lis*, verbalia & *ilis*, corripuntur: ut, Urciolus, unciola, regulus, canicula, corculum, facilis, flexilis, & Adverbia, in *ius*: ut Funditus, coelitus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producant: ut, Claustrinus, mediastinus, parietinus, matutinus, vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequentia,

{	Diutinus,
	Craftinus,
	Pristinus,
	Perendinus,
	Hornotinus,

 } Serotinus.

Et materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, ut, oleaginus, faginus, cedrinus, carbasinus.

Permulta, etiam à Græcis vocibus deducta in *ius*: ut, Crystallinus, myrrhinus, hyacinthinus, adamantinus, &c.

Cætera feliciter docebit usus, & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas, sine ullo modo aut fine, de mediæ syllabarum quantitate dædere solent.

Quare illis prætermisiss, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

his qua
Pharfa

Præ

mavi, c

Defi

turio, c

Adj

multima

Adver

Præter

cention

Dim

illis, co

micula,

ut Fun

Adje

ut, Cla

respert

Præter

Et m

ta in in

Perm

ut, Cry

ms, &c

Cate

io, quâ

ut moe

radere

Qua

quantit

his quæ subjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharsalia, Batavus, Sidonius, & in similibus.

Præterita in *vi* & *si* penultimam producant: ut, Amavi, delevi, divisi, quæsi, audi.

Defiderativa antepenultimam corripunt: ut Parturio, esurio, *excipe* scaturio.

Adjectiva in *anus*, *arus*, *orus*, *osus*, producant penultimam: ut, Montanus, avarus, canorus, odiosus; Adverbia etiam in *atim* & *itim*: ut Ostiatim, viritim. Præter *affatim*, *perpetim*, & *statim*, quæ tamen à recentioribus producantur.

Diminutiva in *olus*, & *ulus*, item in *lis*, verbalia & *bilis*, corripuntur: ut, Urciolus, unciola, regulus, canicula, corculum, facilis, flexilis, & Adverbia, in *ius*: ut Funditus, cœlitus.

Adjectiva in *inus* Latina, penultimam producant: ut, Claustrinus, mediastinus, parietinus, matutinus, vespertinus, repentinus.

Præter hæc sequentia,

{	Diutinus, Crastinus, Pristinus, Perendinus, Hornotinus,	}
---	---	---

 Serotinus.

Et materialia, sive à metallorum nominibus formata in *inus*, ut, oleaginus, faginus, cedrinus, carbasinus.

Per multa, etiam à Græcis vocibus deducta in *inus*: ut, Crystallinus, myrrhinus, hyacinthinus, adamantinus, &c.

Cætera felicius docebit usus, & Poëtarum observatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas, sine ullo modo aut fine, de mediarum syllabarum quantitate tradere solent.

Quare illis prætermis, ad ultimarum syllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE ULTIMIS SYLLABIS.

Quanquam ultimæ syllabæ ipsum literarum numerum aut æquant, aut etiam superant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

A. Primum, *a* finita producuntur : ut, Amā, contrā, ergā, Excipias Putā, itā, quā.

Item nominativos, & omnes casus in *a*, cujuscunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos, in *a*, à Græcis in *as* : ut, ô Aeneā, ô Thomā, & ablativum primæ declinationis : ut ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent communem, sed frequentius longam : ut, Trīgintā, quadragintā.

B, d, t,

In *b, d, t*, desinentia, brevia sunt : ut, ab, ad, caput.

c.

In *c* desinentia, producuntur : ut, ac, sic, & hic adverbium. Sed tria in *c*, semper contrahuntur : ut, Læc, nec, donēc. Duo sunt communia : Fac, & pronomen hic : & neutrum hoc, modò non sit ablativi casus.

E finita, brevia sunt : ut, Marē, penē, legē, scribē.

E.
Fames olim
quintæ nunc
tertiæ de-
clinationis,
producit ul-
timam in
ablativo :
Fame.

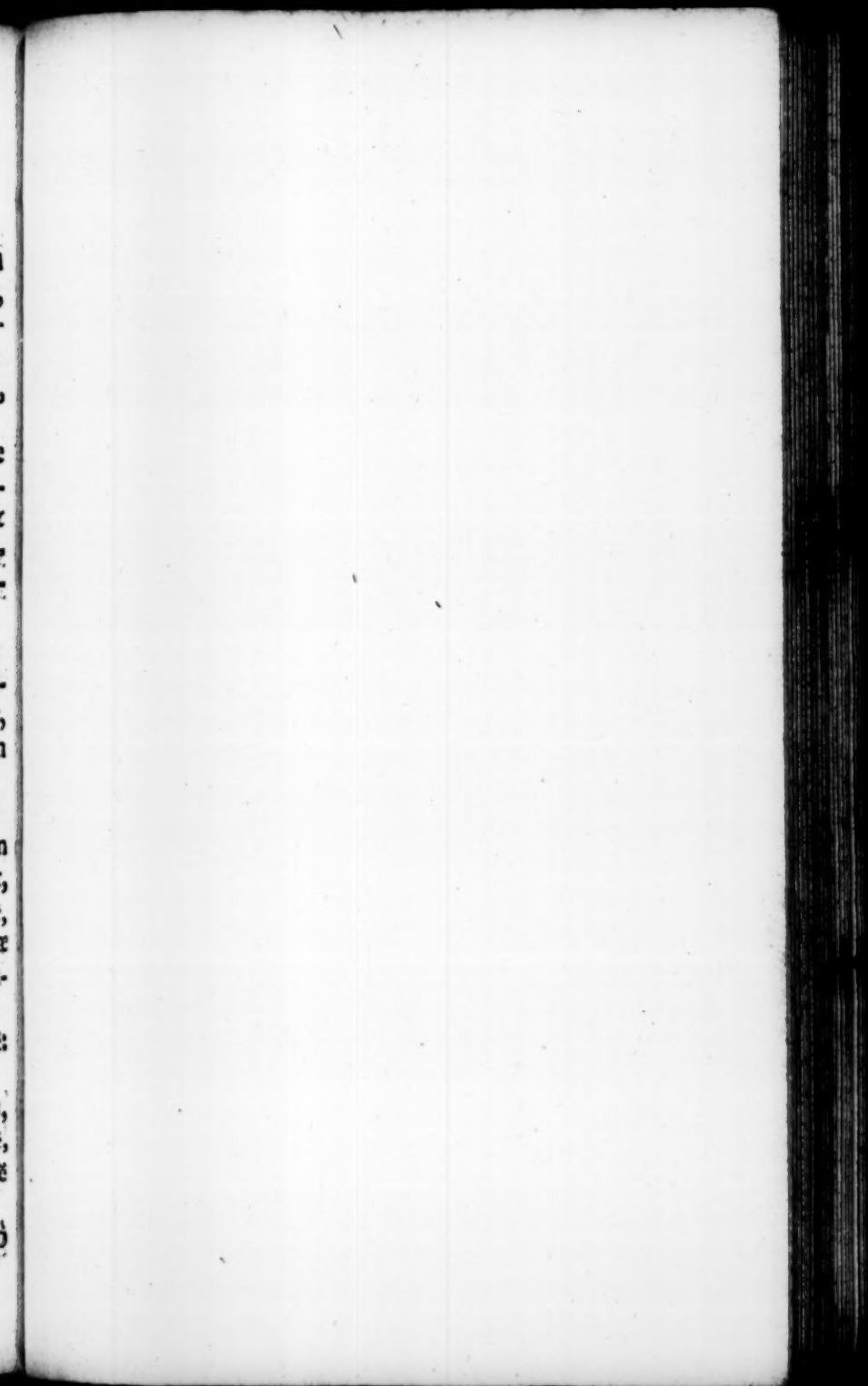
Excipiendæ sunt omnes voces quintæ inflexionis in *e* : ut, Idē, fidē, unā cum adverbis inde enatis : ut, Hodīe quotidīe, pridīe, postridīe, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē : & siqua sunt similia. Et secundæ item personæ singulares imperativorum activorum secundæ conjugationis : ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producuntur etiam monosyllaba in *e* : ut, Mē, tēs, præter Quē nē, vē, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e*, ab adjectivis deducta, longum habent : ut, Pulchrē, doctē, validē pro valde,

Quibus accedunt Fermē, ferē. Benē tamen & malē corripuntur omnino.

Postremo

Postre
roducu
meri
/ fini
Præ
munia.
Nisi v
sint da
ingular

Huic

L fi
pugil,
Sol. &
Rapha
N
Kenop
Exo
tamen
Co
dein,
Acce
frant
No
tum
nois.
G
rint
pylō
Q
ut I
In

Postremò, quæ à Græcis, per *u* scribuntur, naturâ producuntur, cujuscunque fuerint casus, generis, aut numeri : ut, Lethê, Anchisê Cetê, Tempê.

I finita, longa sunt : ut Domini, magistrî, amari. Præter Mihi, tibi, sibi, ubi, ibi, quæ sunt communia.

Nisi verò & quasi corripuntur : Cujus etiam sortis sunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus singularis in *os* breve exit : ut,

Huic	{ Palladi, Phillidi, Minoidi, }	Vocat. ô	{ Amarylli, Alexi, Daphni.
------	---------------------------------------	----------	----------------------------------

L finita corripuntur ; ut, Animâl, Annibâl, mæl, pugil, Sâl, consûl. Præter nil contractum à nihil, & Sô. & Hebræa quædam in *l* ; ut, Michaël, Gabriël, Raphaël, Daniël.

N finita producuntur ; ut, Pæân, Hymên, quîn, Xenophôn, nôñ, dæmôn.

Excipe forsân, forsitân, ân, tamên, attamên, veruntamên.

Corripuntur & *I*ñ, cum compositis ; ut, Exîn, subîn, dein, proîn.

Accedunt his & voces illæ, quæ per apocopen castrantur ; ut Mên ? Vidên ? Audîn ? Nemôn ?

Nomina item in *en*, quorum genitivus inis, correptum habet : ut, Carmên, crimên, pectên, tibicên, inis.

Græca etiam in *on*, per *o* parvum, cujuscunque fuerint casus : ut, Nom. Iliôn, Peliôn. Accus. Caucasôn, pylôn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut, Alexîn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à Nominativis in *A* : ut, Nominat. Iphige-

Iphigenia, Ægina. Accusat. Iphigeniān Æginān.

Nam in *as*, à nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accusat. Æneān, Marſyān.

o finita.

O finita communia sunt: ut, Amo, virgo, porrò docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui semper producuntur: ut: Huic Dominò, servò. Ab hoc tempłò, damnò.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantò, quantò, liquidò, falsò, primò, manifestò, &c.

Præter sedulò, mutuò, crebrò, serò, quæ sunt communia.

Cæterum modò, & quomodò, semper corripuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monosyllaba tamen in *o* producuntur: ut Dò, stò, ut & ergò pro causa.

Item Græca per *ω* cujuscunque fuerint casus: ut hæc Sapphò, Didò. hujus Androgeò, Apollò. Hunc Athò, Apollò.

R. finita corripuntur: ut Cæsär, torculär, pēr, vīr, uxōr, turtūr.

Cor, semel apud Ovidium productum legitur ut,

Molle meum levibus cor est violabile telis.

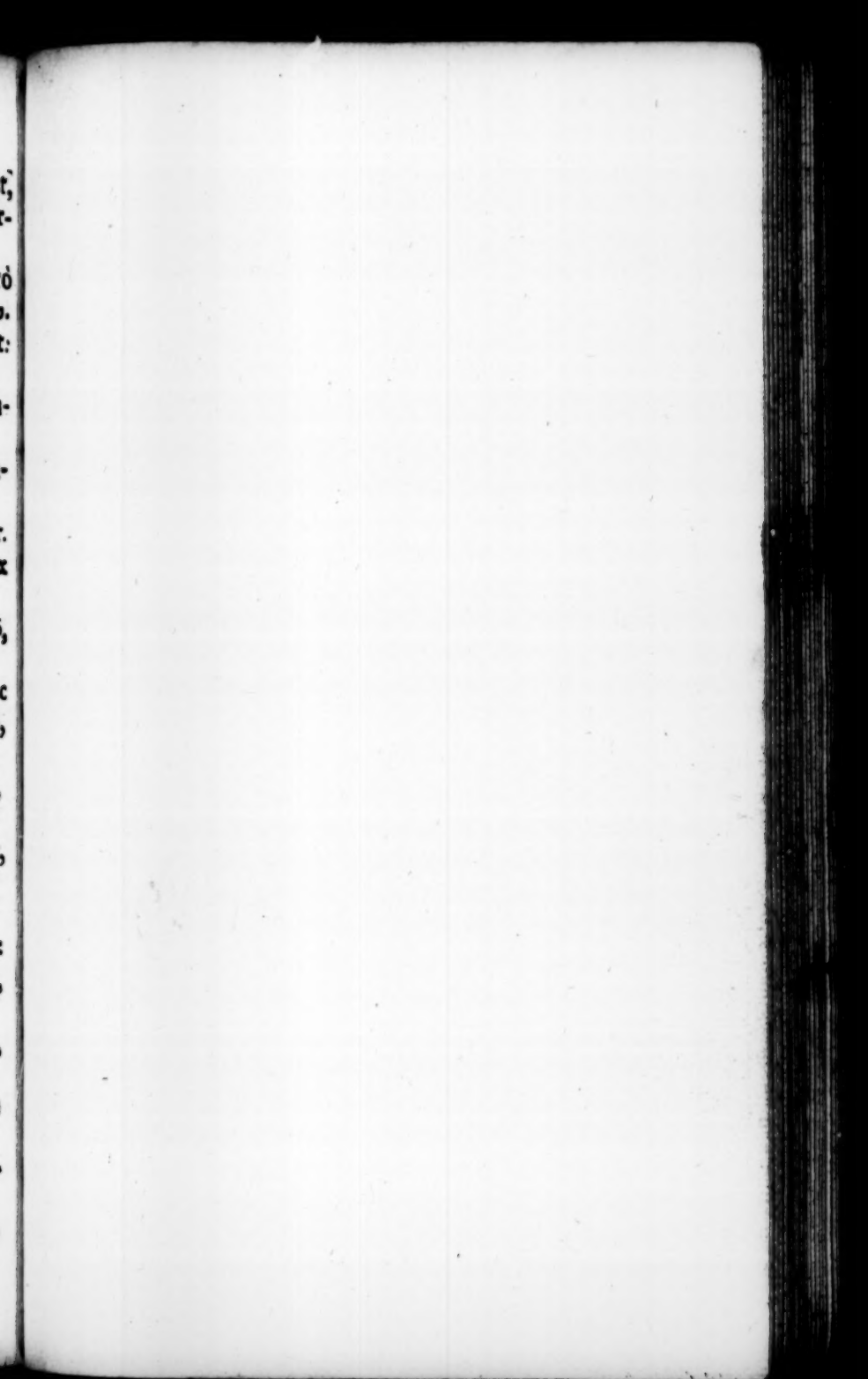
Producuntur etiam Fār, lār, vēr, fūr, cūr: Pār quoque cum compositis; ut Compār, impār, dispar.

Græca quædam in *er*, quæ illis in *ne* desinunt: ut, Aēr, cratēr, character, æthēr, sotēr.

Præter Patēr & matēr quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

y. S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes; nempe, *As, es, is, os, us.*

Primò

Primo
majestas
Præ
exiit
Et præ
am: u
pro plu
Et fin
rēs.
z pen
s, legē
s, unā
s, long
Es qu
z, Potē
Quibu
minat
acōchē
Is finit
Excip
lūsis, n
Item q
am ge
ro Sa
Adde
Græca,
nus:
Et m
quīs
lūis ac
n, qu
multia
Aud

Primò, *as* finita producantur : ut, Amās, musās, majestās, bonitās.

As.

Præter Græca, quorum genitivus singularis in *is* exit : ut, Arcās, Pallās. Genitivo Arcadōs, Palla-

Et præter accusativos plurales nominum crescentium : ut, Heros, Heroos. Phillis, Phillidos. Accusativo plurali, Heroās, Phillidās.

Es finita, longa sunt : ut, Anchisēs, sedēs, docēs, parēs. Excipiuntur nomina in *es*, tertiæ inflexionis, penultimam genitivi crescentis corripunt : ut, Miles, segēs, divēs, Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs, & unā cum compositis : ut, Bibēs, tripēs, quadrupēs, longa sunt.

Es.

Es quoque à *Sum*, unā cum compositis corripitur : ut, Potēs, adēs, prodēs, obēs.

Quibus penēs adjungi potest, unā cum neutris ac nominativis pluralibus Græcorum : ut, Hippomanēs, Cycloëthes, Cyclōpēs, Naiadēs.

Is finita, brevia sunt : ut, Parīs, Panīs, tristīs, hilarīs.

Is.

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producantur : ut, mensis, mensis, à *mensa*, dominis, templis.

Item quæ pro quibus, cum producentibus penultimam genitivi crescentis : ut, Samnīs, Salamīs : Genitivo Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum desinunt, sive Græca, sive Latina, cujuscunque fuerint numeri aut casus : ut, Symoeis, Pyroeis, parteis, omneis.

Et monosyllaba item omnia : ut, Vīs, lis, præter *is*, quæ nominativos, & Bis, apud Ovidium.

Istis accedunt secundæ personæ singulares verborum, quorū secundæ personæ plurales desinunt in *is*, penultima producta, unā cum futuris subjunctivi in *is* :

Audīs, velīs, dederīs. pl. Audītis, velītis, dederītis,

Os

os.

Os finita, producantur : ut, Honōs, nepōs, domi-
nōs, servōs.

Præter compōs, impōs & ōs ofsis, Et Græca per o
parvum : ut, Delōs, Chaōs Palladōs, Phyllidōs.

us.

Us finita, corripuntur : ut, Famulūs, regiūs, tempūs,
amamūs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi cre-
scentis : ut, Salūs, tellūs : Genitivo salūtis, tellūris.

Longæ sunt etiam omnes voces quartæ inflexionis
in us, præter nominativum & vocativum singulares :
ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monosyllaba : ut, Crūs, thūs,
mūs, sus, &c.

Et Græca item per *ous* diphthongum, cujusculque
fuerint casus : ut, Hic, Panthūs, Melampūs. Hujus
Sapphūs, Cliūs.

Atque piis cunctis venerandum nomen IESUS.

v.

Postremo, u finita producantur omnia : ut, Manū,
genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

DESIDERII

ti-

o

s,

e-

is

;

s,

le

is

,
ū,

DE
RO
ST

indicav
modis c
na, qui
tem
lum, f
pernisse
torem i
ri pore
interdi
omnibu
illum i
nisi r
beamus
quibus
nucle
frustra
bueris
affidua
nunqu
vito

DESIDERII ERASMI ROTERODAMI, AD CHRI- STIANUM LUBECENSEM

De ratione studii, Epistola
Parænetica.

 *U*lm te incredibili quodā ardore literarum flagrare minimè dubitarem, Christiane non vulgaris amice, hortatore nihil opus esse putavi, sed ejus, quam ingressus esses, via, duce modo ac tanquam indice: id quod mihi officii esse indicavi, videlicet, ut tibi homini non modò multis modis copulatissimo, verùm etiam jucundissimo, vestigia, quibus ipse à puero essem ingressus, commonstrarem. Quæ si tu pari curâ accipies, atque ego dicturus sum, futurum confidò, ut neque me monuisse, neque te paruisse pœnituerit. Prima igitur cura sit, ut præceptorem tibi deligas quàm eruditissimum. Neque enim fieri potest, ut is rectè quemquam erudiat, qui sit ipse ineruditus, quem simulatq; nactus eris, fac modis omnibus efficias ut ille patris in te, tu filii vicissim in illum induas affectum. Ad quod quidem cum ipsa honesti ratio nos debet adhortari, (quod non minus debeamus his, à quibus rectè vivendi rationem, quàm à quibus vivendi initia sumpsimus) tum mutua ista benevolentia tantùm ad discendum habet momenti, ut frustra sis literarum præceptorem habiturus, nisi habueris & amicum. Deinde, ut te illi & attentum & assiduum præbeas. Contentione enim immodica nonnunquam obnuntur ingenia discientium: assiduitas vero & mediocritate sua perducit, & quotidianis incrementis

DE RATIONE

in incrementis majorem opinionem acervum accumulatur. Satieta cum omnibus in rebus, tum in literis nihil perniciosius. Laxanda est igitur aliquoties illa literarum contentio: intermiscendi lusus, sed liberales, sed literis digni; & ab his non minus abhorrentes: immò mediis ipsis studiis perpetua quedam voluptas intermiscenda est, ut ludum potius discendi, quam laborem existimemus. Nihil enim per diu fieri potest, quod non agentem aliquam voluptate remoretur. Optima quoque statim ac primum disce. Extrema est demerita discere dediscenda. Quod in curando stomacho solent precipere medici, idem tibi in ingenio servandum puta. Cave ne aut noxio, aut immodico cibo ingenium obruas, utroque enim juxta offenditur. Ebrardum, Catholiconem, Brachylogum, ceterosque id genus, quos per censere neque possum, neque opera precium est, iis relinquo, quos barbariem immenso labore discere juvat. Initio, non quam multa, sed quam bona, & quam bene percipias refert. Sed jam rationem accipe, qua possis non solum rectius, sed etiam facilius discere. Hoc enim in homine artifices prestare solet artis ratio, ut tantundem operis cum rectius expeditiusque, tum levius etiam efficiat. Diem tanquam in operas partire, id quod à Plinio secundo, & à Pio Pontifice Max. viris omnium memoriâ prestantissimis, facilitatum legimus. Principio, quod caput est, præceptorem interpretantem non attentus modò, sed & avidus auscultato, non contentus impigre sequi differentem, aliquoties prævolare contende. Omnia illius dicta memoria, præcipue etiam literis mandabis, fidelissimis vocum custodibus: quibus rursus ita confidas cave, ut dives ille ridiculus apud Senecam, qui sic animum induxerat, ut se tenere crederet, quicquid servorum quisquam meminisset:

at
h
ite
les,
s
tar
la-
ft,
ti-
le-
a-
is
to
r:
ue
ra
s-
ed
n
d
e
n
-
-
-
!

emini
 et, ipse
 a cura
 temporis
 am sa
 prim
 lanq
 ne cau
 (ciari
 si, sit
 mpeffi
 ant, (c
 Musi
 deam
 ista
 ant se
 mto.
 en fa
 m
 mat,
 al ariv
 ul st m
 pacius,
 m hort
 fime C
 alierem

STUDII.

minisset. Noli committere ut codices habeas erudi-
 ti, ipse ineruditus. Audita ne effluant, aut apud te,
 cum aliis retracta. Nec his contentus, aliquam
 temporis partem tacita cogitationi tribuere memento,
 cum unam D. Aurelius, tum ingenio, tum memoria
 primis conducere scripsit. Conflictatio quoque,
 tanquam palaestra ingeniorum, nervos animi pra-
 epare tum ostendit, tum excitat, tum adauget. Nec
 scitari si quid dubitas, nec castigari, si quid orra-
 ti, sit pudor. Nocturnas incubrationes atque in-
 tempestiva studia fugito: nam & ingenium extin-
 guunt, & valetudinem vehementer offendunt. Auro-
 ra Musis amica est, apta studiis. Pransus, aut lude,
 aut deambula, aut hilaris confabulare. Quid quod in-
 ista quoque studiis locus esse potest? Cibi, non
 quantum libidini, sed quantum valetudini satis sit,
 sume. Sub cœnam paulisper inambula, cœnatus
 somno facito. Sub somnum exquisiti quippiam, ac
 mentem memoriâ legito, de eo cogitantem, sopor op-
 onat, id experrectus à teipso reposcas. Plinianum
 ad animo semper insideat tuo, Omne perire tempus
 ad studio non impertias. Cogita juventâ nihil esse
 precius, quæ ubi avolârit semel, redit nunquam. Sed
 in hortator esse incipio, indicem pollicitus. Tu, sua-
 vissime Christiane, hanc formam, aut si quam poteris
 salubrem, sequere, ac benè vale.

DE MODO

DE MODO REPETENDÆ
LECTIONIS, EODEM

Erasmo Authore.

Quibusdam prima ac unica fere cura est, statim ad verbum ediscere: quod equidem non probo: est enim tum magni laboris, tum fructus propè nullus. Quorsum enim attinet psittaci more verba non intellecta reddere? Commodiorem igitur viam accipe. Lectionem quidem auditam continuè relege, ita ut universam sententiam paulò altius animo infigas. Deinde à calce rursus ad caput redibis, & singula verba excutere incipies, ea duntaxat inquirens, quæ ad Grammaticam curam attinet; videlicet, si quod verbum obscurum, aut ancipitis derivationis, si heteroclita conjugationis, quod supinum, quod præteritum facit, quos habeat majores, quos nepotes, quam constructionem, quid significet, & huiusmodi nonnulla.

Hoc ubi egeris, rursus de integro percurrito etiam potissimum inquirens, quæ ad artificium Rhetoricum spectant. Si quid venustius, si quid elegantius, si quid concinnius dictum videbitur, annotabis induit, aut asterisco apposito.

Verborum compositionem inspicias, orationis decora scrutabere, authoris consilium indagabis, quæ quidque ratione dixerit. Ubi quid te delectaverit vehementius, cave præter casam (quod aiunt) fugias.

Fig

Æ

en
re
nino
Fas
uti
vel
nino
mud
ano
odi
at
vi
de
m
ne
us
o ea
et
ius
luc
de
qua
v
as
fige

fige p
operere
quod
mine,
si ha
nam e
De
prover
similit
aliquis
desau
lucito
ore: i
ruditi
is el
quic
culu
nume
na r o
huic a
Reg
maxim
numsp
nummo
nel ex
casio sa
piter f
Hac s
gisti.
uccedi
nam
diosis e
feras,
repreh

De modo Repetendæ, &c.

Figge pedem, ac abs teipso rationem exige, quare tan-
quāvis sis ea ratione delictatus, cur non ex ceteris
quāvis parem cōperis voluptatem. Inuenies te ac-
tine, aut exornatione aliquā oratoriā, aut compositio-
nis harmoniā, aut (ne omnia persequar) simili qua-
dam causa commotum fuisse.

Quod si aliquod adagium, siqua sententia, si quod
proverbium vetus, siqua historia, siqua fabula, siqua
similitudo non inepta si quid breviter, acutè, aut
aliqui ingeniosè dictum esse videbitur, id tanquā
thesaurum quendam animo diligenter reponendum
habeo ad usum & ad imitationem. His diligenter
caveas, ne pigeat quartò iterare. Nam hoc habent
auditorum virorum summo ingenio summis vigi-
liis elucubrata scripta, ut millies ea lecta, magis ma-
gisque placeant, semperque admiratori suo novum mi-
raculum ostendant. Id quod tibi in tabula tua sape-
ramerò, nec sine causa laudata evenire solet, quod an-
te non animadverisses, idem tibi multò amplius in
hinc aut horibus eveniet.

Regulas igitur quartò, ac quæ ad philosophiam,
maximè verò Ethicam referri posse videantur, cir-
cumspicies, si quod exemplum quod moribus ac-
commodari possit. Quid autem est, ex quo non
vel exemplum vivendi, vel imago quedam, vel oc-
casio sumi queat? Nam in aliorum pulchrè ac tur-
piter factis, quid debeat, quid non, juxta videmus.
Hæc si facies, jam vel edidiceris, quanquam aliud
existi. Tum demùm si libet, ad ediscendi laborem
accedito, qui tam aut nullus eris, aut certè per-
quam exiguus. Quid deinde? Restat ut cum str-
ictis congrediaris, tuas annotationes in medium pro-
feras, vicissimque illorum audias. Alia laudabis, alia
reprehendes, tua partim defendes, partim castigari
permittes

De Modo, &c.

permittes. Postremo, quod in aliis laudasti, tuis in scriptis imitari conaberis.

Secreta studia à doctis laudantur, at ità, ut postea è latebris in arenam prodeamus, viriùmque nostrarum periculum faciamus. Id quod sapientissimè à Socrate est dictum. Experiamur, utrum partus ingeniorum vitales sint, nimirum obstetricum industriam imitati. Quare alternatim virisq, utetur, qui non vulgariter volet evadere doctus. Vale.

OMNIUM

à in

sea

ra-

à

ge-

am

ul-

M

OM

r

Blo

Abf

eco

Aby

p

olis. A d

nele fau

man, ge

traz. 7

orez.

rio, co

g to ca

r, Arbo

es, acum

atus in

q. The

the eye

gnitru

ornam

ompt

hair

es, omi

te alte

cor, a

scens,

q, frus

eat.

qui

A

or, ma

ang is

dot

rypa

de a

zante

speci

is, az

may w

pgs

er, noc

co

OMNIUM NOMINUM IN

regulis generum contentorum, tum,

Heteroclitorum, ac Verborum,

interpretatio aliqua.

Abo, } To hide.
Abcondo, }
occulto. }
Abyssus, immēsa quādam
profunditas impenetra-
bilis. A depth that by sounding can-
not be found.
Acarnan, gens ex quādam regione
Graeciae. The people of Acarnania in
Graece.
Acrio, eo ad vocandum, vel voco.
Ad vocem.
Arbor. A Maple-tree.
Acumen rerum fecantium, ex-
celsus instructio, oculi lumen. An
Army. The array of an army. The sight
of the eye.
Agnus, instrumentum sartoris, ac mulie-
ris ornamentum. A needle, or an in-
strument wherewith women did set
their hair.
Agnus, omnis pinguedo, sive carnis,
et alterius rei. Fat.
Agnosco, assequutus sum, To obtain.
Agnoscent, iuvenis adultus. A strip-
ping from twelve to one and twenty.
Agnus, frumenti genus vel farris.
Agnus.
Agnus qui non est civis, sed exter-
nus. A stranger,
Agnus, mare, pelagus. The Sea, because
it is more plain then it: for Ae-
geus doth generally signifie a plain
or parcel of the World. It is taken
for the air also, as Aspice bis senos
etantes aequore cygnos.
Agnus, species metalli rubro colore.
Agnus, and because that in old time
money was made of it, Aes sometime
signifie money.
Agnus, tota cœli syderumque substan-
tia compago. The whole substance

of the spheres from the fire unto the
extremest circuit of heaven.
Affinis, cognatus. A kinsman by mar-
riage.
Agnosco, est noscere id, quod nobis
olim aut visum fuit, aut alia qua-
piam ratione cognitum. To recognize,
to know anew, or to come to remem-
brance of,
Ago, facio. To do.
Agragas, urbs Sciciliz. A town in the
Isle of Sicily, called now Gergeni.
Agricola, qui exercitat rem rusticam.
An Husbandman.
Alcyon, avis marina, hyeme pullos
educans. A certain sea bird that
lyeth in the sands, and hatcheth in
winter.
Ales, quælibet avis, aut velox. A
bird, or swift.
Alnus, genus arboris. An alder-tree.
Alo, nutrio. To nourish.
Alter, The other of the two,
Alvus, quâ sordes defluunt, aut
lavantur. The paunch, and sometime
the belly without.
Amazones, Scythicæ feminae, eo
quod mammis careant. Certain wo-
men of Scythia, so named for lacking
a dudge.
Ambigo, circumago, circundo. To
compassse, to doubt.
Amicio, vestio. To cloath.
Amnis, fluvius. A River.
Anas, avis in aquis degens. A duck,
or a drake.
Ango, crucio, premo, vexo. To trou-
ble, or vex.
Anguis, serpens in aquis degens. A
dry, or a water snake.
Animus, consilii principium. The mind
Ange, nomen mulieris. Anne.
Q 2 Anno

NOMINUM ET VERBORUM

- Annuo**, assentior, *To assent and agree unto.*
Annus, tempus 365 dierum, & 6 horarum. *A year.*
Antes, ab ante, eminentes lapides five ultimæ columnæ, quibus sustinetur fabrica. *The pillars or sailing stones, that sail over the walls to bear the frame, or the dry stone wall that incloseth a vineyard, or the first set or frontier of vines.*
Antidotus, medicamentum contra venena datum. *A preservative against poison.*
Antix, mulieris capilli in fronte demissi. *A woman's forelocks.*
Antistes, in aliqua re summus. *A president or chief ruler, man or woman.*
Anus, vetula. *An old wife.*
Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc Tarentina dicitur. *Terentine.*
Aperio, indico, refero. *To open, to shew, or to declare.*
Apes & apis animal mellificum. *A Bee.*
Apiscor, assequor, acquiro. *To obtain.*
Apollo, deus, quem Græci solem appellant. *The God of wisdom, and Physick, and of prophesies, and the God that carrieth the Sun about.*
Appendix, quod aliis adjunctum, quasi ex alio pendeat. *An appendise, or an addition to increase a thing.*
Appico, jungo, & advenio. *To apply unto, or to arrive.*
Aptotum, nomen invariabile; sed nullo defectum casu. *A Noun undeclined, having one termination in all cases.*
Aqualis, vasis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus. *A Laver, or an Ewer.*
Arbor, vel arbos, notæ significationis. *A tree.*
Arcas, ex Arcadia populus. *The people of Arcadie.*
Arceo, fello, & advenire non sino. *To keep away.*
Arcesso, voco & accuso. *To call, or to accuse, or to go to accuse.*
Arctus, ursæ quam nostri septentrionem dixerunt, signum cæleste. *A sign called the bear, or the wagon.*
Ardeo, uror, inflammor. *To be hot.*
Argos, oppidi nomen. *A town of the Peninsula of Greece, called Peloponnesus.*
Arma, munimenta, scutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur. *Armour, or any kind of weapon.*
Aruspex, qui victimas inspicit. *He or she that seeketh destinies by the bowels of beasts.*
As est libra, id est, duodecim uncia. *A pound of xii. ounces, or the value sum of any thing.*
Assæcla, qui continuè & semper aliquem sequitur. *A Page, or Lackey, or continual waiter.*
Astu, dolo, fallaciis. *By deceit, or guile.*
Athamas, nomen viti. *A mans name which should be sacrificed for his son Phryxus.*
Athenæ, civitas Græciæ, inter Achiam & Macedoniam. *The city of Athens.*
Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that striveth for a game.*
Atomus, corpus infecabile. *A mote, or small thing it cannot be parted.*
Auceps, qui vel quæ aves capit. *A fowler, man or woman.*
Audeo, sum ausus. *To be bold.*
Aveo, cupio. *To desire, or court.*
Avernus, lacus Campaniæ prope Baia, quem Plutoni dicatum opinantur veteres. *A lake in Italy where hence they thought was descent into hell.*
Augeo, majus facio, amplifico. *To increase.*
Augur, qui futura prænnunciat. *A sooth-sayer, man or woman.*
Auriga, qui vel quæ currum ducit. *A wagoner, a carman, or a coachman.*
Auster, ventus flans è meridie. *The south wind.*
Author, qui vel quæ aliquod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*
Axis, diametrus mundi, & dictum lignum teres, circa quod rota currit. *An axle-tree: or by translation, the straight line that*

be her
on of the
Pelopon-

gladius
mit. Ar-
t. Hi
re bowe

uncie
the whi

oper a
Lachy

or gale
us nam
his son

Achi
y of A

champi
ne.
mate f

pit. A

pe Bui
opine
Italy
de ser

o. Th
at. A

duc
corru
The

us fa
thing

icita
cut
and
the
ma

may
the d

B
f
Pacch
A be
Lad
Pacchu
the g
Baculu
baci
Balneu
tus,
gend
A be
Bara th
Athe
A ce
taken
whore
into
Barboto
quod
The L
with a
mas
Bellaria
cates.
les, un
like, po
bo. 7
Hidens,
tium,
two to
the fer
Bifrons,
free sh
other h
Hilis, h
world
flava,
the fa
Cor.
Bombyx
mitur
Bos, not
as cow
Brianni
& Sco

INTERPRETATIO.

may be imagined from the one pole to the other.

B

Bacchanalia, Dionysia, i. Bacchi Festa. The feast of Bacchus.

Bacchar, herba radice odorata. A herb that the French men call our Ladies gloves.

Bacchus, deus vini. The drunken god the god of wine.

Baculus, bacillus, & baculum, & hinc bacillum, scipio. A staff.

Balneum, locus publicus vel privatus, in quo aut sanitatis aut abstergendarum sordium causa lavamur. A bath.

Barathrum, erat locus profundior Athenis putei modo vel forma A certain pit by Athens. Now it is taken for hell. It is also the hole where any water entreteth, and falleth into the earth.

Barbiton, instrumentum musicum, quod pulsatur plectro, vel calamo The Lute, or any like that is plaid on with a quill. It is also Barbitos, both masculine and feminine.

Bellaria, cibi secundæ mensæ. Functes.

Bes, uncia octo. Eight ounces.

Bibo, potum haurio, humorem attraho. To drink.

Bidens, instrumentum duorum dentium, vel ovium. Any instrument with two teeth: or a sheep with two teeth, the feminine gender.

Bifrons, habens duas frontes. He or she that hath a face before, and another behind.

Bilis, humoris genus. It is with this word atra, melancholly; and with flava, choler: and being used alone, is the same disease that Cholera is after Cor. Cellus. See Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia sumitur. A silk-worm, or silk.

Bos, nota est significatio. An ox, bull, or cow.

Britannia, insula quam nunc Angli & Scoti incolunt. The isle which is

inhabited of English men, and Scottish men, called Britannia major.

Britannia minor. Is Britain in France.

Bubo, avis, nomen à bovis mugitu. An owl.

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni, Alexander the great his horse.

Bysus, tenuissimi lini genus. A most fine sort of fine flax, whereof a precious kinde of linen cloth is made. It may be taken for silk also.

C

Cacoethes, malus mos. An evil custom, or a bile hard to be cured. Cadaver, corpus mortuum. A carcase. Cado, corruo, præcipitor, vel labor. To fall, and sometime to happen, to chance.

Cado, percutio, ferio, verbero. To strike or to beat, and sometime to cut, or to lop, or to prune trees sometime to kill, to sacrifice, and sometime to break, as cadere januam saxis, instare ferro.

Callo, percutio, aut frango. To smite or to break, antiquum verbum. The compounds whereof be in use onely. Cello is read also without a diphthong.

Cælum vel Cælum, extrema mundi determinatio cum sphaeris, quas ambit ad elementum ignis. Heaven or with a difference any of the spheres. It significeth weather also.

Calco, pede comprimo. To tread upon, and by a translation into the mind, to despise and set nought by.

Calendæ, dies primus cuiusque mensis. The first day of every month.

Caleo, ferveo, calidus sum. To be hot, or to glow.

Callis, via perdurata, id est, via trita. A path way.

Calvo, decipio, frustror. To deceive, and to beguile, to tromp.

Calx, pes imus, & pro cunctis rei sine ponitur, vel pro materia quâ lapides in muro conglutinantur. An heel, or last end of a race, or line.

NOMINUM ET VERBORUM

- Cambio**, commutatio. *To exchange; and of the old writers it is taken for to fight.*
- Canalis**, per quod aqua confluit in viis lapide stratis. *A chanell.*
- Canelli**, ligna inter se modicis intervallis in transversum instar retis invicem annexa. *A lattice, or the lists of a game, place, or a spectacle.*
- Canis**, animal latrabile, & piscis marinus, & signum cœleste. *A dog, or a dog-fish: a star or signe in the firmament called canis.*
- Cano** To sing, to endite poetically, to play upon instruments: *Sometime it is to praise or prophesie.*
- Capesso**, capio, five ad capiendum eo. *To take, or to go to take: and Sometime recipio me, to go: as Nunc pergam hęc imperium exequi, & me domum capeßam.*
- Capio**, To take, to delight, to deceive, to use, to abide and suffer: *as Capio dolores, To hold or contain. To invade and catch. as Navem cepimus. To inflame with love. And it is lightly of such signification as the ablative is that cometh with it.*
- Capistrum**, capitis vinculum, adhibitu ne animalia aufugiant. *An halter.*
- Capital**, quod olim sacerdores gestabant in capite. *An ornament that the Nunnes were wont to bear upon their heads.*
- Capra**, animal à carpendis virgultis dictum. *A Goat.*
- Car**, aliquis è Caria. *A man of Caria.*
- Carđo**, quo janua movetur, *An book or binge.*
- Careo**, est rem desideratam non habere. *To lack, or be without, and specially such a thing as once we had.*
- Carex**, herba acuta, durissima. *Sedge.*
- Caro**, quod anima careat, non solum de animalibus, sed etiam de piscibus & fructibus. *The meat of any thing, but most commonly flesh.*
- Carpo**, decerpo. *To crop, to bite off, or to gather. It is also to lease, or to chuse out, and sometime to taunt or rebuke. Carpere viam. Is to begin to journey, Carpere vitales auras, Carpere lanam. To rise wooll Carpere linum. To bekeel flax. Carpere cibum. To eat.*
- Cassis**, sis reticulum. masc. pro galea, fœm. est cassis, dis, & hęc cassida. *A net, or an helmet, in the feminine gender.*
- Castra**, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The camp, the pavilion, or the army.*
- Cato**, nomen viri. *A certain Roman name.*
- Caveo**, diligentiam adhibeo, provideo, consulo, prospicio ne aliquid præter spem eveniat. *To beware, or to be wary and heedful. Caveo is also to put in assurance, and to save harmlesse by caution or sueties.*
- Caulis**, in herbis dicitur ipsum robur, five stipes. *A stalk.*
- Cedo**, To give place, to depart, and go away.
- Cedrus** arbor ingens & procera. *A Cedar tree.*
- Cello**. *Sic Callo.*
- Censeo**, existimo, puto, arbitror. *To deem, to judge, to suppose, to think, to tell ones mind. Some take it for to be angry. Censeo, is also to be in books of subsidies, and to be tasked or valued.*
- Centum**. *An hundred.*
- Centussis**, centum librarum. *An hundred pound.*
- Cera**, illud quod melle ex favis expresso remanet. *Wax.*
- Cerno**, video. *To see, and by translation, to perceive and understand. Sometime to decree and appoint. To sift, reinge, or bolt, to sever and part, to fight, or to go unto, as Cernere hæreditatem.*
- Cetus**, piscis maximus, *A whale.*
- Cholera**, est ventriculi immolicea perturbatio, supra & infra per vomitum facta. *The colick. It is also cholera, the hot and dry humor.*
- Cicer**, genus leguminis. *A certain Italian pea se,*

Car-
turpe.
pere

alea,
affi-
femi-

ronia
u, or
nans

ovi-
quid
, or
vere
td to
ure-
bur,

d go
A

To
ut,
for
re in
ted

n-
ex-
ent-
me-
fifi,
uri,
ere

li-
ra-
la-
dy
J-
ic

[illegible]

INTERPRETATIO.

Cio, turbo, commoveo. To trouble, to shake and stir, and sometime for Cio, it is to call.

Cinis, vel ciner, pulvis. Ashes.

Cinis, est avis quam alio nomine a laudam dicimus. A lark.

Claudo, obstruo, obsero. To shut or close, to make fast, to stop, or to stay, not to suffer to pass: as, Ecce maris magnâ claudit nos o-bice pontus.

Clivus, locus molliter arduus, & pro collo ponitur. A bank arising, also a little hill.

Clunus, natium tumor. The but-tock.

Claudio, splendo. To shine, to glister, sometimes to fight.

Clypeus & Clypeum, scuta ma-jora, & proprie peditum. A buck-ler.

Cælum, A graving tool, the skie, that is as much of the world as is above the element of fire, which is called æther, or quintum ele-mentum. Cælum also is taken for the air: as, In hoc cælo qui dicitur æter.

Cano, carnâ sumo. To sup, or to take supper.

Capio, pro incipio, antiquum est. To begin.

Cognosco, nosco eos qui prius incogniti erant. To know that which we knew not before: some-time diligently and attentively to consider or to understand, to search by an enquiry, and to sit in judge-ment.

Collis, monticulus. An hillock.

Colo, adoro, veneror. To ho-nour or worship with prayer, to exercise, to make much of, to in-habit, to love, Vitam colere, is to lead a life: sometime plow or till the ground; sometime to deck and trim.

Colus instrumentum quod pensa con-tinet. A distaffe, or spindle.

Comes, comitans aut sequens, A companion by the way, either man or woman,

Comminiscor, fingo, excogito. To imagine, to feign, to invent and devise, to assay, to bring a man to the belief of that that is not.

Como, comam compono. To kemb, to dress the bush with a comb, or to deck and adorn.

Compago, compactio, & conjunctio. A joint.

Compedes, vinculi genus. A pair of fetters or givcs,

Conditor, qui aliquid facit, A ma-ker or builder.

Congrus, conger, genus piscis. A Congre.

Conjux, maritus vel uxor. A husband or wife.

Coquo, cibum usui aptum reddo. To dress meat, to play the Cook, to prepare and go about: as bellum co-quere. To vex and trouble, as Co-quit me cura. To concoct, to bring our nutriment unto a natural foment or juice.

Consulo. To ask counsel, with an accusative: to give counsel, or pro-vide for, with a dative: to take in good worth, with a genitive. Some-time it is to sit in counsel, and to deli-berate, but used plurally, as consulum Senatores.

Cor, præcipuum inter viscera, & vitæ sedes, & arteriarum, ac caloris na-tivi, quo animal regitur, quasi fons quidam & domicilium. The heart, and sometime it is used for the mind.

Corbis, vas ex viminibus factum. A basket.

Cornus, vel cornum, aut cornu, mu-nimentum capitis quorundam ani-malium. An horn. By translation the turning of rivers be called Cornua. It signifieth also the wing of an army, and the end of a thing.

Cornus, arbor ramos habens duri-tiâ & rigiditate cornibus similes, fructum circa solstitium ferens, primo candidum, postea sangui-neum. A certain tree unknown a-mong us.

NOM. ET VERBORUM.

Costus, radix magni odoris. *A shrub growing in Arabia, Fary, and Syria, having a root of very fragrant savour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincense.*

Corendix, coramm vertex, quo femora vertuntur. *The Hip.*

Crater, vel cratera, vas amplum, cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet or standing piece.*

Crepe, sono. *To crack, sometimes to complain, lament and necesse, as Qui post vina gravem pauperiem crepat.*

Crepundia, prima munuscula quæ pueris dantur. *All manner of things that are given children in their infancy, as coco als, swaddling-bands, daggers, rimbrels, and such like.*

Cres, cretensis. *A man of Candy.*

Creta, insula est. *The Isle called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars a genibusque ad inferiorem pedem. *A Leg.*

Crysalis, glacies ex gelu vehementer concreta. *Crystall.*

Conditor, qui aliquid facit. *A maker or builder.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cubo, jaceo. *To lie, and sometimes to be sick in bed.*

Cucumis. *A Cucumr, the which is called also in Latine Cucumer.*

Culex, vermiculus alatus. *A nat.*

Cumbo. *The same that Cubo is*

Cunabula, curæ. *A cradle.*

Cunæ, Cunabula, idem.

Cupio, opto, desidero. *To covet, to desire, to lust for, and sometimes with a desire to savour.*

Cupressus, arboris nomen. *A Cypress-tree.*

Cusculio, animal parvum frumentum corrodens. *A weasel.*

Cities, oppidi nomen. *A towns name.*

Curro, celeriter eo, gradum præcipito, intentâ celeritate viam quasi voto *To run, and sometime to flow, that is, to run as rivers doe.*

Cuspis, acutior pars hastæ. *The point of a spear, pike, partisane, or any other like.*

Custos, qui vel quæ rem aliquam tueretur & curat. *A Keeper, man or woman.*
Cyprus, insula dives. *Cypres the Isle.*

D.

Dama, animal timidum. *A Buck, or a Doe.*

Damno, damno afficio, vel condemnô. *To damage, or to condemn.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum subdo, sive in manus & arbitrium do. *To yield.*

Defrutum à deferendo, vinum decoctum ad mediam partem. *Wine sodden to the half.*

Dego, ago. *To live.*

Deleo, expungo, propriè lineas aut regulas. *To put out and to cancel.*

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati est. *The thing wherein we take pleasure.*

Delphin, vel delphinus, vel delphis, piscis maris, & signum cæleste. *A Dolphin.*

Demo, aufero *To pull away, and to exempt.*

Dens, notum est per similitudinem, capitur pro omni, quo aliquid teni potest. *A tooth.*

Depango, desigo. *To fasten down and to plant.*

Desidia, ignavia vitium. *Slottishness.*

Dico, loquor, nomino. *To speak, or to call.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. *A day.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To deny.*

Digredior, discedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To love.*

Diluo, aquâ vel quovis humore aliquid purgo. *To purge with washing.*

Dindymus, jugum montis Phrygiæ, Idæ matri deum dicatum. *The top of Ida, the hill by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium sonus. *A double sound. A diphthong.*

Diploton, nomen flexum duobus in calibus quibuscunque. *A noun declined with two cases whatsoever.*

Diræ, imprecationes, execrationes.

n tue-
oman.
le.

uel, or

aden-

corum
trium

deco-
Wm

os aut
cel.

d no-
berin

lphbis.
te. A

and to

inem,
d teri

n and

abms
3 or 10

bora-

eny.

e ali-
sting-
ygia,
sup of

alium
sting.
us in
en de-
er.
iones,

&

DEED

D
D
D
DDe
De
De
De

Du
Du
Du

E

Edo
se
to
ci
ni
be

Edo

Effect

FOR

WEL
C

By

Econ
Fluor

eleph
tur

Elis, c

dia
Emin.

cel

24

14

INTERPRETATIO.

& inferorum furæ. *Curses, bannings, and the furies of hell.*
 Dico, capio doctrinam. *To learn.*
 Dispecto, separo, dirimo. *To sever.*
 Displico. *To displease.*
 Ditionis, imperii, domini. *Of my right and title. We need not scrupulously to refuse Ditio, the Nominative.*
 Divido, partior. *To divide.*
 Divitiæ, opes, amplæ, fortunæ. *Riches.*
 Do, dono. *To give.*
 Doceo, alicujus rei cognitionem alitertrado. *To teach, and sometime to shew and to declare, to warn and to ascertain.*
 Dodrans, unciz novem. *Nine ounces.*
 Doleo, tristis sum. *To be sorrowful.*
 Domo, mansuetum facio. *To tame.*
 Domus adificium ad habitandum factum. *A house.*
 Duceo, notum est. *To lead, to marry, to account*
 Dulcedo, suavitas. *Sweetness.*
 Dux, qui vel quæ ducit aliquem. *A guide, man or woman.*

E.

ECquis. *Whether any.*
 Edo, comedo. *To eat.*
 Edo, i. emitto, & quasi extrudo. *To set out, and to exultate, and sometime to exhibit an shew, as Edere spectacula. Edere animam, is to die. The signification of it in all other phrases may be reduced to the first signification.*
 Edoceo, diligenter doceo. *Thoroughly or perfectly to teach.*
 Effata, sunt ultimæ preces augurum post finem auspicionum extra urbem dictæ. *The prayers that soothsayers said, after notice taken of birds flying before they entered the city.*
 Egeo, careo. *To need.*
 Elephas, elephantus, animal fama notum. *An Elephant.*
 Elis, civitas Arcadiæ. *A city in Arcadia, or a countrey in Peloponnesus.*
 Eminéo, præ aliis appareo, vel excello. *To appear before others, and to pass them.*

Emo, comparo, mereor. *To buy.*
 Ensis, gladius. *A sword.*
 Epasco. *To eat : p, to consume with feeding, and to leave nothing.*
 Epulum, quasi edipulum est celebre convivium. *A banquet or feast.*
 Eques, homo equo insidens. *An horseman, or he of she that rideth.*
 Eremus, locus desertus. *A desert or wilderness.*
 Eripio, extra rapio. *To pull out.*
 Esurio, famem patior. *To hunger.*
 Eventus, eventum, quod casu aut fortuna nobis evenit. *Hap or that that cometh to pass.*
 Excludo, extra claudio. *To shut out.*
 Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *Watchings and wardings.*
 Exculto, vestestis scalp, vel scalpendo conficio. *To carve, to grave, to cut out, to scratch out : as, Oculum exculpere. To wrest or wring out : as, verum exculpere,*
 Excurro, extracurro, vel præcurro. *To run out, or to out run before, to amount to a great deal, to make an out-ride, or an excusum.*
 Excuso, extra culpam reddo. *To excuse.*
 Executio, ejicio, emitto. *To smite out.*
 Exequiæ funebre officium. *The ceremonies of the burial.*
 Exlex, sine lege vivens. *A lawless man or woman.*
 Expergiscor, evigilo. *To awake.*
 Expetior, tento, vel tentor. *To prove, or to be proved.*
 Explico, extendo, & declaro. *To stretch out, and to declare.*
 Extæ, propriè cor, jecur, & pulmo dicuntur. *The entrails.*
 Extorin, exul. *A banished man or woman.*
 Exul, qui vel quæ exulat. *A banished man or woman.*
 Exuo, exolvo, denudo. *To put off, to uncloath.*
 Exuviz, ab exuendo. *The things that we put off.*

Facies

F,

Facies. *A fate.*

Facio, aliquid ago. *To make.*

Facesso, facio, vel eo ad faciendum. *To make, or to goe to make.*

Fallo, decipio. *To deceive.*

Fames, edendi cupiditas. *Hunger.*

Far. *Once a general word for any kinde of grain or corn: as, Triticum far, hordeacum, siliginum, &c. But now it significeth one certain kinde, called Ador, which is bread-corn.*

Farcio, saturo, impleo, pinguefacio, sagino. *To stuff, to fill, to satisfie, and make fat.*

Fas, pium, religiosum, & dignum factu. *Lawful, right, godly, and worth the doing.*

Fascis, lignorum aut alicujus rei congeries. *A faggot.*

Fasti, libri in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, & causæ festivitatum explicabantur. *A Register for the order of things, for the whole year. Fasti dies, were daies wherein the Judges might give sentence without offence of the gods, with these three solemn words of the law. Do, dico, addico. Nefasti dies were their contrary daies.*

Fateor, annuo, concedo. *To grant and assent unto.*

Fatisco, deficio, aut defatigor. *A. lavandantly to gape.*

Fatiscor, fessus sum. *To be weary, to faint, and to be weak.*

Faveo, rectè alicui opto. *To favour.*

Fel, purgamentum sanguinis. *The gall.*

Ferix, dies cessationum ab opere. *Holy daies, or time of pastime used.*

Ferio, percussio, *To strike.*

Fero. *To bear, or to suffer, to lead or tell, to give, to cover, to advance, to bring forth, to have, to take away, to obtain, to ask advice: as, Pompeius tulit ad populum.*

Ferveo, valde caleo, *To be hot.*

Fervesco, caleasco. *To wax hot.*

Ficus, arbor vel morbus. *A fig-tree, or a certain bile rising in the fundament.*

Fides, constantia in omnibus rebus. *Faith and truth.*

Fido, fiduciam & spem habeo. *To have trust.*

Figo. *To fasten, to plant, to smite with arrow, or such like.*

Filix herba sine caule, sine flore, sine semine. *Fern, whereof there be two kinde, as in Herbaries you shall see.*

Filum, illud subtile quod ex lino lanæve trahendo ducitur. *A thread.*

Fimus, latamen & excrementa animalium, quibus agri stercentur. *Dung: It is also Fimum in the neuter gender.*

Findo, dissecō, diffindo. *To cleave.*

Fingo, formo. *To fashion.*

Finis, extremitas sive terminus in unaquaque re. *An end.*

Fio, efficior, *To be made.*

Flaveo, flavus sum. *To be yellow.*

Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. *To bow, to move, and to cause to follow.*

Fleo, lachrymor. *To weep.*

Flo, spiro. *To blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. *A flower.*

Fluo, decurro, proprie ut liquores. *To flow.*

Fodio, terram eruo. *To dig.*

Follis, instrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. *A pair of bellows.*

Fons, scatebra. *A well.*

Forceps, instrumentum quo tenetur aliquid. *A pair of tongs.*

Forfex, instrumentum sartorum, quo aliquid scinditur. *A pair of scissors.*

Fors, fortuna, casus. *Hap.*

Forum, à serendo, quia lites, & venalia

id or
e, to
y, to
cius

tree,
da-

bus.

ave

ib

ine

wo

la-

l.

ni-

ur.

n-

in

o-

se

el

s.

ur

f

r

o

c

r

a

Fra
Fz
Fri
Fri
Fru
u
P
Fru
al
S
F
in
Iru
P
an
Fug
a
Fug
f
Fal
an
Fun
g
Fun
Fun
Fur
on
Furi
Fust

G
Gall
na
G
ce
ft
Gara
in
Garg

INTERPRETATIO

malia illuc feruntur. *The judiciall place, and then it is named Forum judiciale: or the market place, and is called Forum venale.*

Frango, rumpo, destruo. *To break.*
Frenum, vel fraxum, instrumentum quo equum infessor coerct. *A bridle.*

Frico, scalpo. *To rub.*

Frigeo, frigidus sum. *To be cold.*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, necessarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertitur. *Of corn or pulse. Some make the Nominative hereof Fruges, and some Frux, the former is not to be misliked.*

Frutor, delectationem, & fructum capio, & alor. *To take pleasure, & fruit, and profit of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus. *Fleing, or running away.*

Fugio, vito, currendo relinquo. *To Flee from, to avoid.*

Falcio, sustineo, munio. *To underprop, and to shore.*

Fundo, liquefacio, vel liquidum spargo. *To melt, or to pour.*

Funis, restis. *A rope.*

Fur, qui vel quæ alteri subtrahit. *A man or woman thief.*

Furfur, purgamentum farinæ. *Brann or scurf.*

Furio, insanio. *To be mad.*

Fustis, baculus. *A club.*

G

Gabii, Voscorum urbs. *A town in Italy seventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars sita intra Pirenzos montes, inter Hispaniam, Germaniamque, & duo Maria, Oceanum Britannicum, & mare nostrum. *France.*

Garamas, Libyæ incola. *A certain inhabitant of Africk.*

Gargarus, unus ex collibus montis

Idæ. *A very high top of a hill Ida. There is also a town of that name at the foot of the same hill.*

Gaudeo, lator. *To rejoyce.*

Gelu, proprie glacies. *Frost, or ice.*

Genu, curvatura qua crus & femur connectuntur. *A knee.*

Gero, porto. *To bear.*

Gibbus & gibber, solidus in dorso tumor. *A hump or a bunch.*

Gigas, vir altissimæ staturæ. *A Giant.*

Gigno, genero. *To beget.*

Gingiber, herba in Arabia nascens. *Ginger.*

Glis, animal muri simile. *A dormouse.*

Glisco, cresco, augeor, invalesco. *To increase and grow, to wax strong, to wax fat, and much to desire, and sore to cover.*

Gluten, glutinum, aut colla. *Gine.*

Gorgon, nomen mulieris. *A certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, progredior. *To go.*

Græcia. *The country of Greece, a great peice of Europe, which is now under the Turk.*

Grajugena, Græcus. *A Grecian born.*

Grando, gutta aquæ in aëre congelata. *Hail.*

Grates, gratiæ relatæ pro accepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo. *A flock.*

Grossus, ficus abortiva, quæ non maturefcit. *A rather-ripe fig.*

Gruo, ut grues gruere dicantur. *To cry like a Crane.*

Grus, avis nota. *A Crane.*

Gryps, animal pennatum, omni ex parte leoni simile. *A Griffon.*

Gummi, liquor glutinosus ex arboribus resudans. *Gumme.*

Gurgulio, pars gutteris & naribus ad pulmonem, vel animal. *The wesand, or a weasel.*

H

H

Habeo, possideo, teneo. To *bold.*
Hæreo, arctè alicui rei infigor. To *cleave unto.*
Hæres, qui succedit in hæreditatem alterius. *An heir.*
Halec, piscis qui sola aqua nutritur. *An berring.*
Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco. To *draw.*
Heros, vir illustris & nobilis. A *noble man, a man of great excellency in worthy facts, and therein more like a God than a man.*
Hesperus, serotina stella. The *evening star.*
Heteroclitum, nomen secus quàm declinationum canones poscunt, sic um. A word declined otherwise then the bare rules of the declensions do require.
Hilaris vel hilarius, jucundus, lætus. *Merry.*
Hippomanes, virus ab aqua collectum, vel caruncula in fronte pulli equini hominem ad insaniam redigens. *Poyson to procure love withal. or a little piece of flesh growing in the colts forehead, when it is first foaled.*
Hirundo, avis notissima. A *swallow.*
Histrix, animal ex herinaccorum genere. A *Porcupike.*
Homo, notæ significationis. A *man or a woman.*
Honor, vel honos, est reverentia quam alicui exhibemus in virtutis testimonium. *Honour, worship.*
Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quàm frumento arista est mordacior. *Barley.*
Hospes, qui vel quæ ad hospitium recipit aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An host, or an hostesse, or a guest, man or woman.*

Hostis, inimicus vel peregrinus. An *enemy.*
Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentiful, or a dug, or the udder of any beast.*
Humus, terra humefacta. The *ground.*
Hydrops, aqua intercus. The *dropsie.*
Hyems, bruma. *Winter.*

I

IAcco, decumbo. To *ly.*
Jacio, emitto, ac vi impello. To *cast, to hurl, to lay; as Jacere fundamentum: or by translation, it is to make a beginning. Jacio, is sometime to spread abroad by rumour, and sometime to object against one, with an Accusative with this preposition In.*
Iaspis, lapis pretiosus. A *green precious stone, whereof there be divers kinds and degrees of divers colours.*
Ico, ferio, percutio. To *strike, to smite: as, Icere colaphum. Icere sedus, is to strike up a bargain.*
Icon, imago. *An image.*
Ida, mons altissimus Troici soli. *An hill in the country of Troy.*
Idus, dies qui dividunt mensem. In *March, May, June, and October, it is the fifteenth day, in the rest the thirteenth.*
Iecur, hepar. The *liver.*
Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*
Illex, qui sine lege vivit. A *lawlesse body, man or woman.*
Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effusum. A *shower.*
Imbrex, canalis vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tile.*
Inimiceo, insto. To *hang over.*
Impetis, violentiæ, invasionis. Of *violence and boisterousness.*
Incesso

As
&
Plen.
if any

The
The

o. To
accere
ation,
io, is
mont,
t ont,
reppo-

green
e di-
s co-

strike,
aum.
bar-

i. An

n. In
er, is
st the

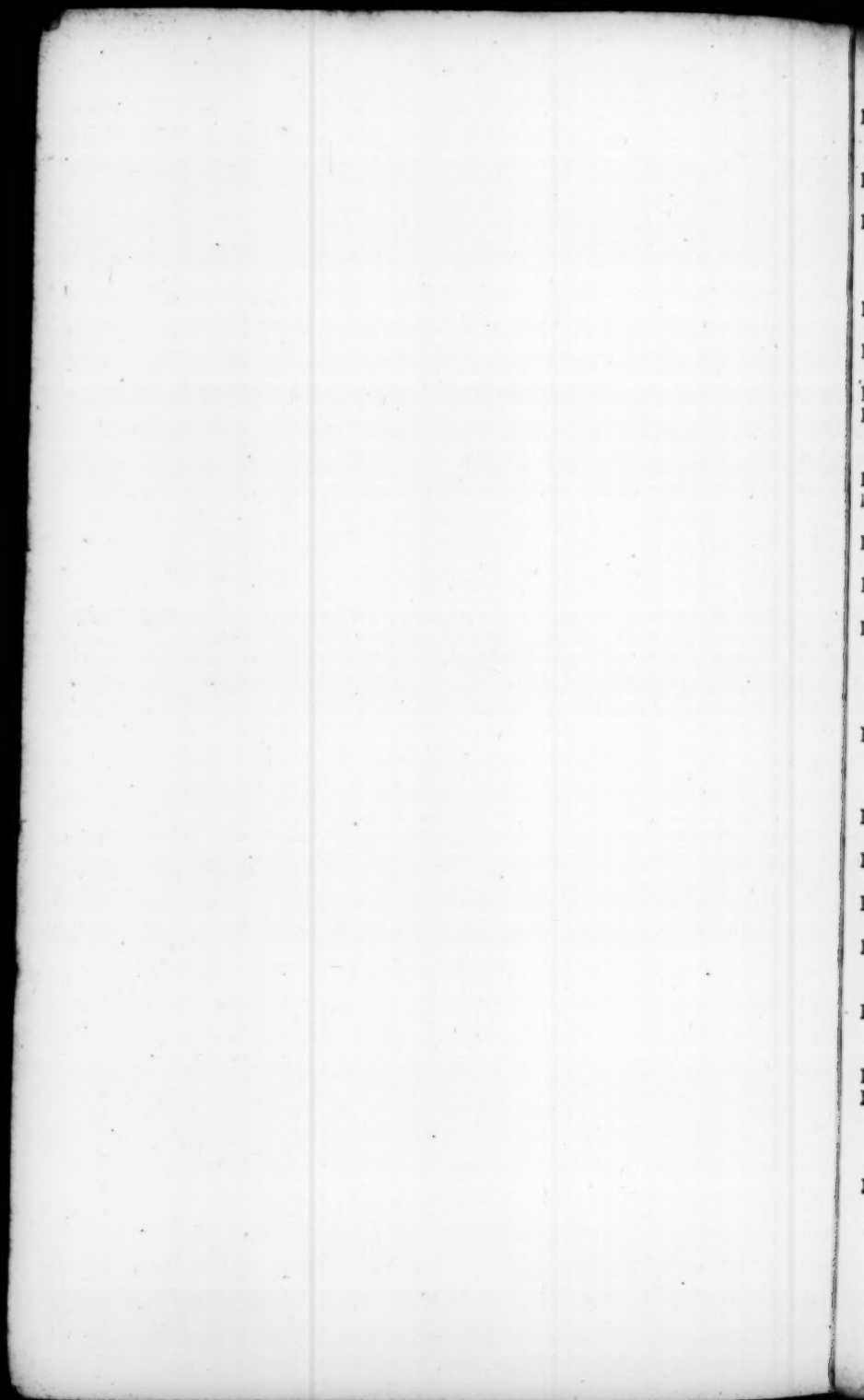
entis.

wilffe

s ex

va &
luit.

. of
cesso

INTERPRETATIO.

Incesso, accuso, impeto. To accuse, to provoke, to revile, to invade, and enter into.
Incido, ferio, seco. To cut, to grave in.
Incido, in aliquid, vel super aliquid cado. To fall into by hap, to run into, as, Incidi in errorem. And sometime, to happen to chance.
Incipio, inchoo. To begin, to take into hand, to enterprize.
Incalco, eadem sapius iterando ingero. Often to repeat.
Indo, impono. To put in.
Indoles. facilis significatio futuræ probitatis. Towardness, or likely disposition.
Inducia, pax in paucos dies. A truce
Indulgeo, obsequor. To set much by, and to give to.
Inermis, vel inermis, qui armatus non est. Unarmed
Infans, homo per ætatem nondum sciens fari. A babe.
Inferiæ sacrificia, quæ inferis solvuntur. Sacrifice done unto spirits in hell. Hereof Inferias facere, is Manes sacrificiis placare, that is, To celebrate Obies and Obsequies.
Inicias, negationem, se vel debere quod actor poscit, vel commississe quod accusator obijcit. A denial, and it followeth onely the Verb Eo.
Inficio, intingo, vitio, ceu maculo. To die or to infect.
Ingruo, invado, impetum facio. To give an onset, and to invade.
Injussa, absque authoritate, & temere sine jussione. Without bidding.
Insidia, dolosa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. A lying in wait for, or a deceit.
Instar, significat vel similitudinem, vel æquiparationem & mensuram. Like, or as big, or the image.
Intelligo, capio. To understand.
Interpres, qui auctores declarat, aut aliquid ex linguâ in linguam transfert. An interpreter, man or woman, or a translator.
Invidia, mœror ex alienâ prosperitate. Envy, sorrow for another mans

welfare, or else the evill will and spirit of a man.
Iocus, est quidam lepor & festivitas in verbis. A merry scoff.
Irascor, irâ stimulator. To be angry.
Ismarus, mons Thraciæ, asper & in-culus ex unâ parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis. A certain hill in Thracia so named.
Iter, itio, actus eundi. A journey.
Iubar, sol, vel ipsius splendor. The Sun beam.
Iubeo, impero. To command.
Index, qui vel quæ judicat. A judge, he or shee.
Iugeris, agri tantum quantum ab uno pari aut jugo boum uno die arari potest Plinius. We call it an acre. The Authors do vary in the measure of it. For the commodity of the Nominative and other Case, we may use Iugerum.
Iugum, vertex, sive cacumen montis. The top of an hill. It is also a yoke, or a yoke of oxen, that is, a couple. By metaphor it is a servitude or a bondage. It is also a weavers beam, or pair of gallows, such as for ignomie the Romans went under.
Tribus hastis jugum fit, humi fixis duâbus, superque eas transversa una deligatâ
Iungo, copulo, & quasi in unum ago. To joyn.
Iuno, dea, Iovis uxor, The goddesse Jupiters wife.
Iuro, juramentum facio. To swear.
Ius, quod natura aut civitas, aut gens jubet, & liquor eorum quæ coquuntur. The law and right, and the broth of any thing sodden.
Iussu, imperio, jussione. By commandment.
Iusta, idem quod exequiz.
Iustitium, juris dicendi, intermissio, No term.
Juventus, qui adolescentium excessit ætatem, One come to mans age.
Juventus, ætas juvenilis. Mans state.
Juvo, auxilium do, To help.

L

Labes, hiatus, macula, dedecus. *A great chap, a spot, a dishonour, or reproach.*
Labor, vellabos, opera, defatigatio. *Labour, and toil, pains-taking, sometimes it is misery, calamity, peril, danger, travail.*
Lac, succus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milk.*
Lacesso, vexo, incito, provoco. *To trouble, to provoke.*
Lacio, infraudem ducō. *To allure, or to entice.*
Lacies, graciliora intestina. *The small guts.*
Lactio, lac emitro, vel per blanditias decipio. *To give milk, or to deceive.*
Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos. *A lake, a wear, a meyr.*
Lædo, verbo faciōve aliquem offendō. *To hurt.*
Lælaps, nomen cuiusdam de canibus Actæonis. *One of Actæons dogs called Lælaps, for speedy furiousnes. For Lælaps signifieth a whirlwind, a tempest, and a storm.*
Lambo, lingualinguo. *To lick.*
Lampas, ignis aut solis splendor. *A fire, or brightnesse of the Sunne, or a lamp.*
Lanista, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *A master of defence.*
Laquear, pars superior cubiculi parum convexa. *A vaulted roof of a parlour.*
Laser, herba quædam, & succus qui ex culmo laserpitii exudat. *The herb out of which cometh the juice that the Apothecaries do call Asa dulcis, and Belzoe, or Belzoin, the common people call it Benjamin.*
Læteo, abscondor, non compareo. *To lurk, or to be hidden.*
Lavo, aquâ purgo. *To wash.*
Laurus, genus arboris. *A bay-tree,*

Labes vas æneum. *A caldron, or a panne.*
Lecythus, ampulla olerria. *A box for oyl and oymment. It is taken also for eloquence in writing.*
Lego, notum est. *To read.*
Lemures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginum. *Hobgoblins or night-spirits.*
Leo, animal ferox. *A lyon.*
Leo, imprimo, formo. *To imprint, to form. Abusivum.*
Lethum, mors, interitus. *Death.*
Liberi, pignora. *Children, One son, or one daughter, may be called Liberi, and so may Nephewes and their successors.*
Libet, placet. *It pleaseth.*
Libs, ventus Africus. *The south-west winde, by west.*
Licet, fas est. *It is lawfull.*
Lichen, herba, vel gravissimum morbi genus. *Liverwort, the Apothecaries call it Hepatica. It is also the kinde of leprie, called a sancreteam, in Latine Impetigo.*
Lien, splen. *The milt. Dicitur & lienis, in nominativo.*
Ligur, incolæ Liguriæ. *An Italian of the country of Liguria.*
Limax, testudo & cochlea terrestis. *The shelled snail, and the dew snail.*
Linus, vestis genus ab umbilico ad pedes seu lutum aut cænum mollius. *A kinde of garment, or else slime or mud.*
Lingo, lambo, id est, aliquid linguâ molliter tango. *To lick.*
Lino, aliquid alicui rei superinduco. *To dawe.*
Linguo, committo, pecco. *To leave, to trespassse.*
Linter, navicula è cavatâ arbore facta. *A cock-boat.*
Liquefio, liquefco. *To be molten.*
Liquor, liqueo, idem.
Liveo, lividus sum, id est, sordidus. *To be wan, or filthy.*
Lixa, coquus in exercitu, vel qui sequitur quæstus gratiâ. *The Scullion that waiteth on an army.*

a

for
for

ca-
or

to

or
ti,
c-

ff

or-
re-
be
m,

c-

of

c-
w

nd
l-
ne

â

o.

to

a

o

-
n

y

Loet
ha
Locu
co
Logo
ra
Loqu
To
Luce
Ludo
or
Lues
ali
pe
con
Luge
dfe
no b
Loo,
clea
Lustr.
wi
ry i
Lynx
vid
On

M
Magn
flon
celle
riti
Major
tav
niru
Malo
Mand
ear
Mande
sarr
Manc
Spin
Mamul
host
Mamus
Mapal
or fr
Mare

INTERPRETATIO.

Locri, urbs in Brutiis. *A town in Italy.*

Locus, propriè illud quod aliquid continet. *A place.*

Logos, sermo, ratio, verbum. *Speech, reason, a word.*

Loquor, verba qua liacunque profero. *To speak.*

Luceo, lucem emitto. *To be light.*

Ludo, ludum exerceo, jocos. *To play, or to sport.*

Lues, cum in urbe aut in agro febris aliudve morbi genus, homines aut pecora, aut utroſque corrumpit. *A common diſeaſe or murrain.*

Lugeo, To bewail, to lament a thing, or else absolutely to mourn, and ſometimes to be a mourner in apparel.

Luo, ſolvo, pœnas do. *To redeem, to cleanse, to pay for.*

Lustra, habitacula ferarum, Denes of wilde beasts, or brothel houses, and petty tipling houses of bawdry.

Lynx, animal maculoſum, acutiſſime videns. *Our men call this beast an Ounce.*

M.

Mœnalus, mons quidam Arcadiæ. *A hill of that name in Arcadia.*

Magnes, lapis ferrum attrahens. *A ſtone that draweth Iron unto it. It is called alſo Heraclius lapis, or Sidenitis.*

Majores, avi, abavi, proavi, a tavi, tritavi : & quicunque ante hos in infinitum. *Our ancestors.*

Malo, magis velim. *To will rather.*

Mando, comedo, vel committo. *To eat, or to commit.*

Mando, ſiſto, & expeſto. *To tarry, or to tarry for.*

Manes, dii inferi inter numina læva. *Spirits or devils.*

Manubiz, quæ manu capiuntur ab hoſtibus. *Spoils taken in wars.*

Manus, membrum notum. *A hand.*

Mapalia, agreſtes caſæ. *Sheep-coats, or ſmall cottages.*

Mare, pelagus. *The Sea,*

Margo, cujuſque rei extremitas. *The brink, or ſhore of any thing, or the bank of a river or ſea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, deus belli. *The name of the god of war.*

Martyr, teſtis. *A witneſs, man or woman.*

Mas, vir. *A man.*

Maſſicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. *A hill in that part of Italy that is called Campania, fruitful of pleaſant wines.*

Mater, nota eſt ſignificatio. *A mother.*

Medeor, do medelam. *To cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero. *Idem.*

Meio, mingo, *To piſs.*

Mel, liquamen dulce. *Honey,*

Meleager, vel Meleagrus, Oenei Ætoliz regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menſes, mulierum profluvium. *Womens flowers.*

Menſis, tempus lunæ curriculo conſectum. *A month.*

Mereor, aliquid facio, quamobrem, dignus ſum, qui obtineam præmium, vel pœnam patiar. *To deſerve.*

Meridies, dies medius. *Noon or the noonſteed.*

Metior, pondero, menſuro, conſidero. *To meaſure.*

Meto, ſeco, amputo herbam, vel ſegetem. *To mow.*

Metuo, timeo. *To fear.*

Metuor, timeor. *To be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo, cum motu vel tremore. *Oſten with certain intermiſſions to ſhine, and likewise to be moved, to put forth fingers to him with whom we play, will put forth, which is called, Micare digitis.*

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warrior or ſouldier.*

Minæ, metus, incuſſiones per verba aut ſigna. *Threatnings.*

Mingo, urinam facio. *To piſs, or to make water.*

Minores, poſteri, etiam poſt trinepotes

NOM. ET VERBORUM

tes futuri. *Our successors.*
Misceo. To mingle, to serve drink, some-
time to trouble.
Misereor, miserecordiâ afficior. To
take pity on.
Mitto, ad aliquem do. To send.
Mœnia, muri urbis. The walls of a
town, and figuratively the town it
self.
Mœreo, tristior, dolore afficior. To
be heavy, sad, in a dump or a
mourning.
Monoptoton, nomen non flexum, sed
carens omni casu præterquam uno
& eo obliquo. A noun having one
termination, and that in one oblique
case.
Mors, terræ tumor altissimus. A
hill.
Mordeo, dentibus lædo. To bite.
Morior, è vitâ discedo. To die.
Mos, vitæ institutum consuetudine
firmatum. A custom.
Mulceo, lenio. To assuage.
Mulgeo, lac è mammis exprimo. To
milk.
Mulier, quæ non est virgo. A wo-
man.
Mulsum, potus ex vino & melle.
A certain wine consecrated with ho-
ney.
Multiplico, adaugeo. To multiply, to
increase.
Munia, onera, legi dedita, & officia
quæ publicè præstantur. A duty or
office.
Mus, exiguum animal. A mouse.

N.

Nascior, acquiro. To get, and to
obtain.
Nascor, orior, in mundum venio. To
be born.
Natales, conditio sanguinis & fa-
milix. The degree of blood and gen-
try, as generosi natales, natales
obscuri. It is also taken for years.
Sex mihi natales ierant. There
were passed six years. It is also used

for the origin or first spring of
things.
Natalis, dies alicui natalis. A birth-
day.
Natrix, serpens aquaticus. A wa-
ter Serpent, that with poison infects
the water.
Natu, ætate, partu. By age, or by
birth.
Neco, quacunq; re te occido. To
kill.
Necto, ligo, conjungo. To knit.
Nefrens, porculus per ætatem fa-
bam frangere nondum potens. A
young pig.
Negligo, contemno, non curo. Not
to pass on, to commit.
Nigreo, niger fio. To become
black.
Nemo, ne homo. No body, man or
woman.
Neo, filum torqueo. To spin.
Nervus, motus sensuque instrumen-
tum. A sinew.
Neuter. Neither of both.
Nexo, ligo velnecto. To bind.
Nideo, splendeo. To shine.
Nihil, rei cuiusvis privatio. No-
thing.
Nihilum, rei cuiusvis privatio.
Nil, vide nihil.
Nitor, conor, ago, sedulo. To go a-
bout to endeavour.
Niveo, est oculorum & aliorum mem-
brorum nisu aliquid conari. To give
a token with the eyes, to wink, to en-
deavour.
No, nato. To swim.
Noceo, malum infero. To hurt or to
harm.
Noctu nocte. By night.
Nolo, renuo, non volo. To will.
Nonæ, quasi novæ, propter initium
observationis. Erant autem in
Martio, Maio, Junio, & Octobri,
sex illi dies qui calendas seque-
bantur, in reliquis quatuor. The
names of a month.
Nosco, rem certam habeo. To know.
Nostr. Ours.
Nostras. Of our country, Salt, vasa
Ælioz.

Notus

Spring of

A birth

A water
infectious

age, or by

ido. To

it.
tem fa-
tens. A

ro. No

become

man or

rumen-

e.

No-

go a-

mem-
To give
to en-

or to

itium
n in
obri,
eque-
The

now.

or fa-

ctasy

N
N
N
N
N
N
N
N
N
N
N

O
Ob
fr
en
Ob
d
Obf
a
w
Oce
A
Oce
Oce
bin
Oce
Oce
Oce
Oce
T
p
Ode
ef
Ole
sh
za
st

INTERPRETATIO.

Nebis, ventis meridionalis, quem nos Austrum appellamus. *The fourth wind.*

Nubes, vapor humidus sublimè egressus. *A cloud.*

Nubo, viro trador. *To be married to a man: for it is in the woman's part only.*

Nox, cum nihil agimus. *Tristes.*

Nullus, *None.*

Nundinum, dies & conventus status rerum mercatorum. *A fair.*

Nus, *A verb not much in use, the compounds thereof be commonly received, and it signifieth no not.*

Nuptiz, legitima conjunctio maris & femine in vitæ societatem, *Marriage.*

Nurus, filii uxor. *A daughter in law.*

Nycticorax, corvus nocturnus. *A night crow.*

O.

Obdo, oppono, sive appono. *To set against.*

Obex, objectum aliquod, vel obstaculum, ut pessulum, sera. *A bar or stop.*

Obliviscor, è memoria aliquid excidere sino. *To forget.*

Obles, qui vel quæ traditur in fidem alteri. *An hostage, or pledge, man or woman.*

Occido. *To fall or perish, and so be slain.*

Occido. *To set as the Sun set.*

Occiput, posterior pars capitis. *The hinder part of the head.*

Ocludo, cludo. *To shut.*

Occulto, abscondo, abdo. *To hide.*

Oculo Idem.

October, mensis octavus à Martio. *The tenth month in our year, called October.*

Odor, vel odo, quasi olor ab oleo, est autem infestus aer. *A savour.*

Oleaster, olea sylvestris. *A certain shrub like the olive tree, the Greeks call it the wilde olive, or the ground-olive; for the lowness.*

Oleo, odorem spiro & emitto. *To give a smell, and that indifferently, so that the difference be made with bene and male.*

Olfacio, odoror. *To smell or to savour a thing: by translation it is to perceive and find, to foresee.*

Omen, augurium quod fit ore. *Halsoning, and fore-speaking.*

Omnis, *Every one.*

Onus, pondus alicui injunctum. *A burden.*

Onyx, unguis & gemma. *The nail of a mans hand, a precious stone white like a nail, the baw in a mans eye.*

Operio, tego. *To cover.*

Opifex, qui opus facit. *A workman.*

Opis, adminiculi, presidii. *Of aid and help.*

Oppango, circumfigo, circumplanto. *To fasten, or to joyn unto, or to plant about.*

Opus Opuntis, nomen civitatis in Locris. *A towns name in the country of Locris.*

Orbis, circulus mundi, res rotunda. *A globe, or a bowl; and thereof the world is called Orbis, because it is every way round like a bowl.*

Ordior, incipio, *To begin, or to commence.*

Ordior id est, text. *To weave.*

Oriens, regio orientalis. *The East.*

Orior, nascor, surgo, incipio. *To spring, to rise, to begin.*

Orontes, nomen viri & fluvii. *A mans name, or a certain river in Syria, now called Tarsaro.*

Os, oris, concavum illud intra quod sunt dentes & lingua. *A mouth.*

Os, ossis, solidamentum corporis durum. *A bone.*

Ostrea, conchæ species. *An Oyster.*

Ovum. *An egge.*

NOMINUM ET VERBORUM

P.

Pacificor, pactum facio, convenio.

To make a bargain, to fall to an accord, sometimes to promise.

Pallor, parum albeo. To be pale.

Pampinus, vitis ramus. A vine-branch.

Pando, aperio, patefacio. To open.

Pango, paciscor, cano iungo, plango, figo, To bargain, to sing, to join, to nail, to fasten.

Panis, quo pascimur. Bread.

Panther, & **Panthera**, animal quoddam **Pardo** simile. A certain beast.

Papaver, genus herbæ soporiferum. *Poppy*.

Papyrus, charta quâ utimur in literis scribendis. A certain sort of rush growing in the marshes of Egypt, somewhat high, whereof they made a kinde of paper, and called it **Papyrus**, whereof our paper now is called likewise.

Paradisus, locus amœnissimus. A place of pleasure.

Parco, abstinco ab ultione. To spare.

Parens, pater aut mater, avus aut avia. A father or mother: a grandfather or grandmother.

Parco, obedio. To obey.

Pario, prolem produco. To bring forth.

Patnassus, mons in Phocide duos vertices habens. A hill in Phocis, a countrey in Greece.

Partio, divido, & quasi partes facio. To part or divide.

Parturio, cupio aut conor parere. To be toward labour.

Pasco, nutrio. To feed, to nourish.

Pascor, nutrior, alor, To be fed.

Passer, avis salacissima. A Sparrow.

Pateo, apertus sum. To be open.

Patior, sustineo, tolero. To suffer, or to abide.

Patro, aliquid mali committo. To commit some evil.

Patruales, patruorum filii. Brothers chil- dren.

Paveo, timeo. To fear.

Pecten, instrumentum textorum, & dentatum. A comb, or a weavers flay.

Pectio, orno capillos. To comb the hair.

Pecus, cedis, oris, omne animal quod sub hominis imperio pabulo terræ pascitur. All cattle.

Pedes, qui pedibus incedit. A son-man.

Pedo, ventris crepitum facio. To fart.

Pelagus, mare, The Sea.

Pellex, mulier impudica. An harlot. **Pello**, ejicio, removeo. To drive or put away.

Penates, dii domestici, quod penes nos nati sunt. Household gods.

Pendeo, suspensus sum. To be hanged.

Pendo, suspendo, vel pondero, æstimo. To hang, to weigh, to prize.

Penis, cauda. A tayl and at the last it was taken for a mans yard.

Penus, vel penum, omne esculentum & poculentum, quo homines vescuntur. All manner of victuals.

Perago, perficio. To finish, and to perfect business.

Percutio, ferio. To smite.

Perdix, avis nota. A Partridge.

Perdo, amitto. To lose.

Perduellis, hostis. An enemy in the war.

Pergamus, civitas insignis Asiæ in ditione Trojanorum. The city of the Trojans, ciberwise called Ilium, or Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo, To go forward.

Perlego, totum lego, Wholly and shorowly to read.

Permissu, permissione, cum nemo adversatur. By sufferance, with leave and licence.

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior, Thoroughly to bear or suffer.

Perplacco, valde placco. To please very

ers chil.

um, &
peavers

mb the

quod
terre

fon-

To

barlos.
ive or

es nos

aged.
lamo.

Last is

um &
scun-

per-

the

n di-
f the
n, or

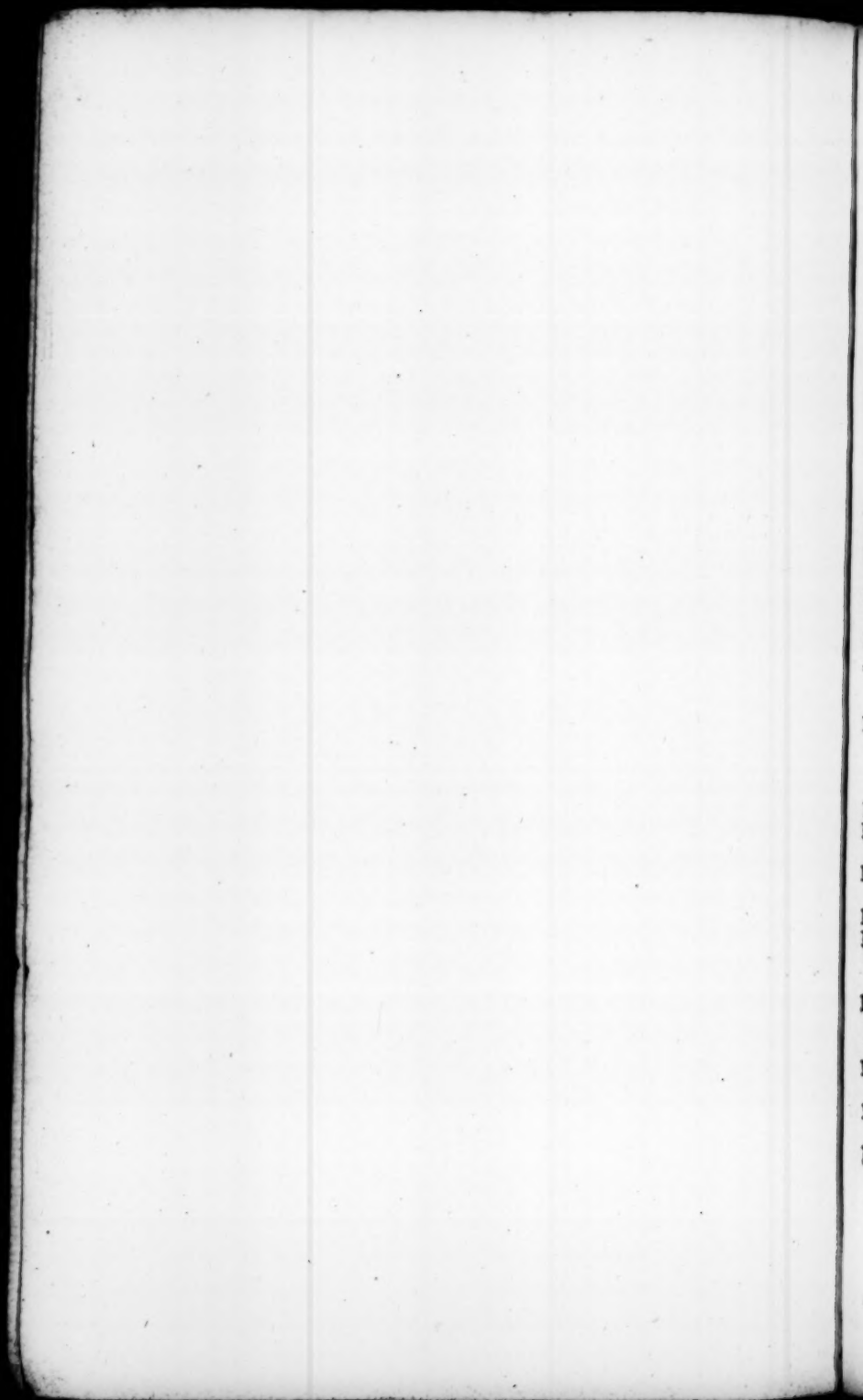
o go

and

emo
eave

ac
er or

use
very

INTERPRETATIO.

very much or thorowly to please.
 Persis, orientalis regio. *The countrey of Persia.*
 Pes, ima pars corporis quâ gradimur. *A foot.*
 Peto, oro, obsecro, volo. *To ask.*
 Phaleræ, ornamenta equorum, *Horse trappings.*
 Pharus, turris altissima in portu quæ lucet navigantibus. *A watch tower.*
 Phæelus, navicula velox & oblonga. *A brigandine.*
 Philotis, nomen mulieris. *A womans name.*
 Phœnix, avis in oriente, à Phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia nascentis, aquilæ magnitudine. *Phœnix the bird.*
 Phryx, vir, Phrygiæ. *A Trojan.*
 Pictas, pius cultus. *Godliness.*
 Piget, dolet, seu molestum est. *It irks.*
 Pingo, formam alicujus rei ductis lineis represento. *To paint.*
 Pisto, tundo, panem conficio. *To smite with the beak, to beat in a mortar, as once they did their grain, and thereof to bake.*
 Pinus, arbor est picci generis, nuces ferens omnium maximas, quas Latini Pineas vocant. *A pine-tree.*
 Piper, herba. *Pepper.*
 Piscis, animal quod continûe sub aquis degit. *A fish.*
 Pix, rosina ex arboribus fluens. *Pitch.*
 Placeo, gratus sum. *To please.*
 Plage, retia latiora ad capiendas feræ. *Hunting nets, or wide meshed nets to take beasts.*
 Plaudo, manibus percutio, ac gestu lætitiâ indico. *To clap hands for joy.*
 Plebs vel plebes, idem quod vulgus. *The common-people.*
 Plecto, supplicio afficio, punio, ferio. *To punish, to beat.*
 Plico, plenum facio. *To fill.*

Plico, contraho, & rugas facio. *To fold or to plait.*
 Pluo, aquam demitto. *To rain.*
 Plus, vox incrementi. *More.*
 Polleo, possum, valco. *To be able, to be of power: and sometime it is taken for to pass, or to be better, or more profitable.*
 Pono, colloco, constituo. *To set, or to put.*
 Pons, assar, vel quodvis aliud per quod super aquas transimus. *A bridge.*
 Pontus, mare. *The sea.*
 Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratiâ ædificata. *A gallery, or an ambulatory.*
 Posco, peto. *To ask, to require.*
 Postis, latus portæ sive januæ. *A post.*
 Poto, bibo. *To drink.*
 Præcordia, quæ extra separat ab inférieure viscerum parte. *The Midriff.*
 Præcurro, antecurro, sive cito ante eos. *To run before.*
 Prælego ante lego, ut solent præceptores suis discipulis. *To be an Interpreter, or a Reader, and sometime to cut, or to say by.*
 Præminéo, præcello. *To excell others.*
 Præneste, nomen urbis. *A town in Italy.*
 Præs, sponsor qui se obligat, id est, fidejussor in lite nummaria. *A surety.*
 Præsens, qui vel quæ præsidet. *He or she that superintendeth.*
 Præsul, qui vel quæ præest. *Idem.*
 Prandeo, prandium sumo, vel ante prandium cibum sumo. *To dine.*
 Precis, precatationis, obsecrationis. *Of prayer, of petition.*
 Premeo. *To press, to be against, and to vex, to pursue, and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expel, to shunt, to deflower, to kill, &c.*

Primitiæ, primi fructus ex agro percepti, qui deo offeruntur. *First fruits of a mans grounds, or the firstlings of any other thing.*

Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. *The Prince, or Princess.*

Problema, propositio interrogatio nem annexam habens. *A demand.*

Prodo, manifesto. *To betray, to make manifest.*

Proficiscor, eo aliò. *To go forth.*

Proluo, multum sive multo tempore lavo: *To all to wash.*

Promineo, procul appateo. *To hang out in sight.*

Promo, profero, eloquor: *To set abroad, or to utter.*

Promptus, paratè sine morâ: *With readiness or speed.*

Psallo, cano instrumento musico. *To sing, or to play on an instrument.*

Puber, vel pubes, propriè lanugo quæ maribus decimo quarto anno, feminis duodecimo circa pendenda oriri incipit: *Ripeness of age.*

Pudet, pudore afficior. *It shames.*

Puerasco, exactâ infantia pueritiam inchoo. *To wax a child.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. *A Champion, man or woman.*

Pulvis & pulver. *Dust, notum est.*

Pumex, lapis cavernosus. *A pumistone.*

Punctus & punctum, minima individuâque lineæ pars. *A prick or a point, a little centre.*

Pungo, stimulo, morsum ac aculeum inâgo. *To prick, or sting.*

Pus, sanies & quicumque humor in putredinem versus. *Matter or core.*

Python, serpens è putredine natus. *A Serpent.*

Q.

Quæro, investigo, interrogo. *To seek for, to search.*

Quatio, moveo, concutio. *To shake.*

Quercus. *An Oak.*

Queror, lamentor. *To complain and lament.*

Qui. *The which.*

Quies, vacatio à labore, aut cessatio à quovis opere. *Rest, it appertains to the body: Tranquillitas, unto the minde.*

Quilibet. *Everyone, or whosoever ye will.*

Quinisco, caput inclino, moveo. *To hang the head.*

Quisquiliæ, purgamenta & quicquid ex arboribus furculorum, foliorum, aut florum minutim decidit. *Things of no weight, things not worthy regard, or chippings.*

Quot. *How many.*

R.

Rabula, homo futilis. *A brawler, or a smatterer in the Law.*

Rado, cultro vel quavis re acutâ decerpo: *To shave.*

Ramex, ruptura, & dissensio intestinorum. *Eurstness.*

Rapio, per vim traho, aufero: *To snatch away.*

Rastrum, instrumentum dentatum, quo utimur in scenificio ad correndum scænum. *A rake.*

Raucio, raucus sum. *To be hoarse.*

Recido, retrò sive iterum in eadem cado: *To fall backward, or to fall into the same again.*

Recordor, rursus in mentem revoco. *To call to minde again.*

Reddo, acceptum vel ablatum restituo. *To render, or to restore.*

Redoleo,

To

re.

and

atio

in-

uno

ye

To

uid

io-

lit.

er.

or

e-

i-

To

,

r-

n

u

INTERPRETATIO.

Redoleo, odorem alicujus rei refero vel multum oleo. *To bear the favour of a thing, or to favour strongly, and by a metaphor, to resemble and to taste of.*

Refringo, iterum frango. *To break open.*

Rego, guberno. *To rule, or to govern.*

Relego, rursus lego. *To read again.*

Reminiscor, recordor, memini. *To remember.*

Ren. viscus quoddam. *The kidney.*

Renuo, refuto, rejicio. *To refuse.*

Reor, arbitror, puto. *To suppose.*

Repango, dissolvo, rejungo. *To unloose, to disjoin.*

Reperio, invenio. *To find.*

Repetundarum alienarum pecuniarum, de quibus præfes provinciarum provincialibus accusatur, si quas vi aut dolo expilavit. *Of bribery and pillage, or of extortion.*

Replico, dissolvo. *To unfold.*

Repungo, iterum stimulo, vicem reddo. *To prick again.*

Res, omnia sive corporalia sive incorporea comprehendit. *A thing.*

Rescio, rursus percipio. *To know again.*

Respuo, repudio, sperno. *To refuse.*

Restis, funis vel lorum. *A rope or a with.*

Resulto, resilio, revertor, in contrarium salio. *To rebound.*

Retē, instrumentum quo pisces capiuntur. *A net.*

Rex, nota est significatio. *A King.*

Rideo, cachinno. *To laugh.*

Ringo, os torqueo ut canis. *To make an evil favoured face like a snarling dog, and to vex.*

Robur, species quercus durissimæ. *An oak.*

Rodo, mordeo, comedo. *To gnaw.*

Roma, urbs Italix quondam à pastoribus condita, olim gentium domina, cum floreret, quarta & postrema Monarchia. *Rome.*

Ros, humor qui sereno tempore celo fluit. *A dew.*

Rostra, templum seu forum judiciale ante curiam Hostiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari solebant. *The place where matters are declaimed.*

Rudens, funis nauticus. *A cable.*

Rudo, graviter sono ut alinus. *To cry like an ass.*

Rumpo, frango. *To break.*

Ruo, cado. *To fall.*

Rus, locus extra urbem, ubi agri sunt & villæ. *The country.*

S.

Sacer, quod venerabile. *Holy.*

Sacerdos, deo dicatus ad sacrificia facienda. *A Priest or Nun.*

Sacro, deo dedico, sacrum facio. *To dedicate.*

Sal, quo utimur in cibis condiendis. *Salt.*

Salio, salto. *To leap, or to leap as brute beasts do when the male covereth the female.*

Sallo, sale condio, ac conspergo. *To salt, to powder, or to season with salt.*

Salto. *To leap or to dance.*

Salum, mare, à sapore salis. *The Sea.*

Salus, incolumitas. *Health.*

Samnis, nomen gentis. *A Samnite.*

Sancio, firmo, & propriè effuso sanguine per hostiæ immolationem. *To make sure and to establish.*

Sanguis, cruor qui ex vulnere spargitur. *Blood.*

Sapphirus, pretiosus Lapis. *A Sapphire.*

Sapientia, rerum divinarum atque humanarum scientia. *Wisdom.*

Sapio, saporem habeo. *To have a taste.*

Sarcio, purgo, reficio, integrum facio. *To patch and amend.*

Sardonix. *A certain precious stone.*

Satago, satis ago, laboro, sollicitus sum. *To do endeavour.*

NOM. ET VERBORUM.

Satrapas, princeps. *A Prince.*
 Scabo, frico. *To scratch, or rub.*
 Scalpo, sculpo, & fodio unguibus ac manibus. *To claw, or to scratch.*
 Scando, in altum tendo. *To climb.*
 Scindo, seco, findo. *To cut, or to divide.*
 Scio. *To know.*
 Scobis, & scoba, id est, quod ab aliqua materia decidit per ferram, terebram, aut limam. *Dust.*
 Scriba, qui literas, vel gesta, vel tabellas, & similia scribit alterius nomine. *A scribe, or notary.*
 Scribo, literas formo. *To write.*
 Scrobs, fossa; aut puteus. *A ditch, or a pit.*
 Scurra, qui risum ab auditoribus capiat, non habita ratione veredundia aut dignitatis. *A scuffer, a jester, or a parasite.*
 Secerno, adjungo, separo. *To divide, to separate.*
 Seco, divido. *To cut.*
 Sedeo, quiesco. *To sit.*
 Seges, frumentum in spicis. *Corn yet standing.*
 Seligo, seorsum colligo. *To gather apart.*
 Semis, id est, semias, sex unciae, dimidium assis. *Half a pound, or the half of a penny whole sum.*
 Senecta, vel senectus, senium, etas. *Old age.*
 Senex, senio confectus. *An old man.*
 Senio, quod sex puncta continet. *The five points.*
 Senium, idem quod senecta.
 Sensus, & sensum, organum sentiendi, & quod mente concipitur. *Any of the five wits, called the senses; or that which the mind conceiveth, called the meaning.*
 Sentio, aliquo sensu percipio, pro intelligo ponitur. *To perceive by some sense, or to understand.*
 Sentis, spina. *A thorn.*
 Sepelio, defunctum terrâ condo. *To bury.*

Sepio, obstruo, circundo, munio. *To compass, to hedge.*
 Seps, serpens parvus. *A little serpent, as for whose stroke the members do rot.*
 Sequor, abeuntem subsequor, To follow.
 Sermo, loquela. *Speech.*
 Ser, populus Asiae. *One of a certain people in Asia called Seres.*
 Sero, semino, planto. *To sow, or plant, or to grass; and sometime by translation, to beget. By translation, also we say, Serere bella, serere certamina; id est, movere lites & pugnas.*
 Serpens, anguis. *A dragon, or serpent, or a snake.*
 Sibilus, est quidam stridor oris per angustam spiritus emissionem, inter dentes ferre. *An hissing.*
 Sido, descendendo ad sedendum. *To pitch or to lie down.*
 Siler, arbor quam dulgo salicem vocant. *An Osier: with the difference Montanum, it signifieth a simple that the Apothecaries do use, in Latine called Seceli Massiliense.*
 Sillex, lapis durissimus, unde ignis excutitur. *A flint-stone.*
 Sinapis, & sinapi, herba est semen ferens tantâ acrimoniam, ut lacrymas cieat comedenti. *Scenie, mustard.*
 Sindon, velum subtilissimum. *Fine linnen cloth, lawn.*
 Singultio graviter tussio, & singultum emitto. *To sob.*
 Sino, permitto. *To suffer.*
 Sinus, & sinum, genus vasii sinuosi. *A bowl or dish to drink wine or milk in.*
 Siren, monst. rum maris. *A Mermaid.*
 Siser, herba cujus radix præcipue est in usu. *A parsnip.*
 Sisto, stare facio. *To stand to sore.*
 Sitis, desiderium porionis. *Thirst.*
 Soboles, successio. *An offspring.*
 Socrus, uxoris vel mariti mater. *A mother-in-law.*
 Sodalis, ejusdem sortis socius. *A fellow.*
 Sol, qui Phœbus dicitur. *The Sun.*
 Solco,

To

ser-
bers

To

tain

am,
sta-
we
na;

ent,

per
in-

To

ro-
nce
ple
a-
nis

en
y-
a-

me

l-

A

x

th

7

4

-

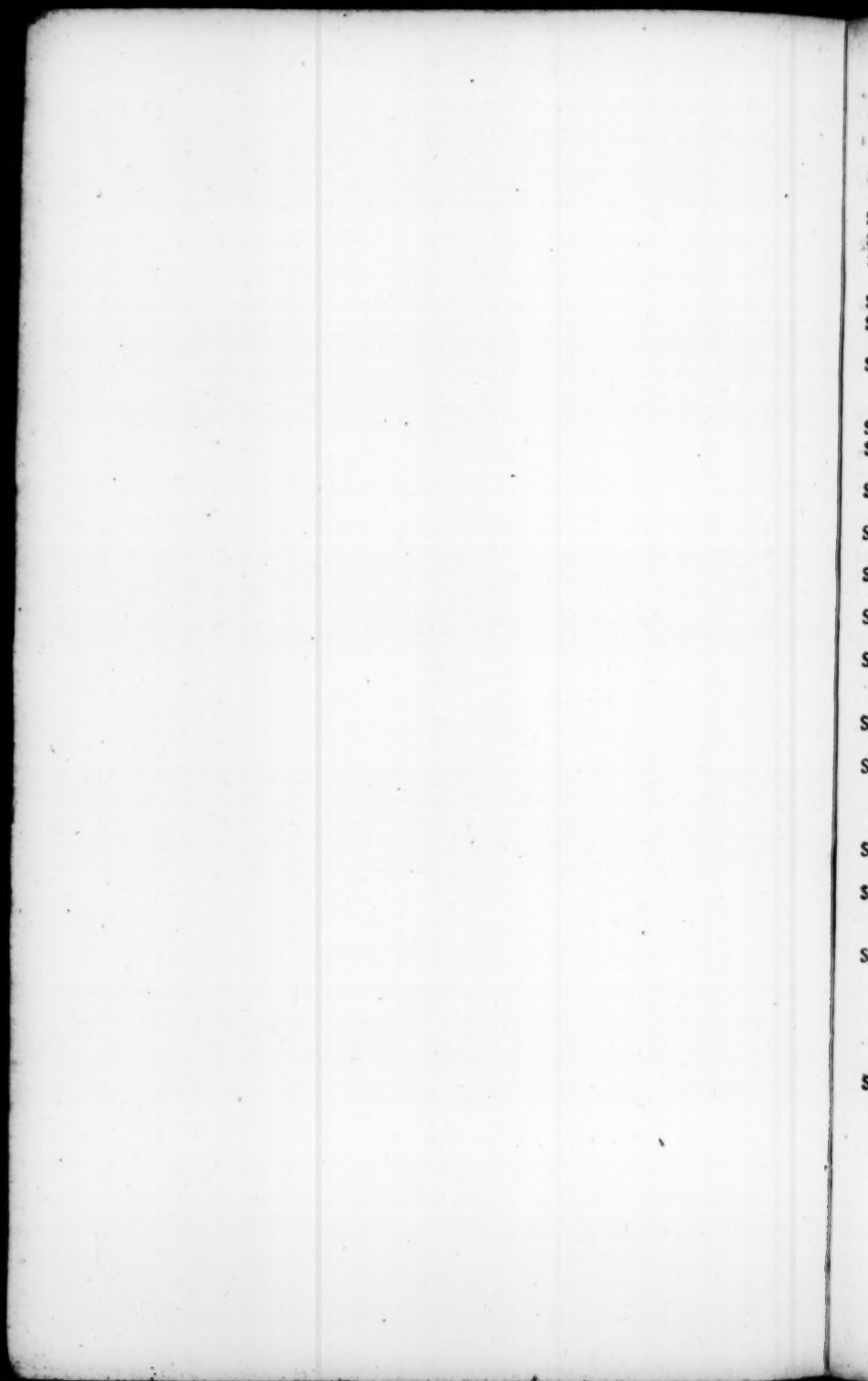
s

INTERPRETATIO.

Soleo, fectus sum. *To be wont.*
 Solum, sella regia, in qua reges jus
 dicentes sedebant. *A throne, or*
chair of state.
 Solvo, quod ligatum erat dissolvo,
 ac enodo. *To loose.*
 Somnus, sopor, quies. *Sleep.*
 Sono, sonum facio. *To sound.*
 Sorbeo, deglutio quicquam molle.
To sup.
 Soror, notum est. *A sister.*
 Spargo, late projicio, ac passim
 jacto. *To sprinkle. or to sprinkle.*
 Species, effigies, aromata, genus,
 visio. *A form, spice, the kind of a*
thing, or an appearance.
 Specio, video. *To see.*
 Specus, spelunca, unde spectare li-
 cet. *A denne to wait a prey.*
 Sperno, despicio, contemno. *To de-*
spise.
 Spinus, agrestium prunorum arbor.
A sloe tree.
 Splen, lien, viscus quoddam. *The*
milt.
 Spondeo, sponte promitto. *To pro-*
mise, and something to betroth.
 Sponsalia, promissio sive stipulatio
 futurarum nuptiarum. *Betrothing,*
with conditions taken.
 Spontis, naturæ & ingenii proprii.
Of nature, and own disposition.
 Statuo, pono, colloco, erigo. *To*
place, to set up, sometime to decree
and appoint; sometime to dedicate,
and to set before.
 Sterno, projicio in terram. *To throw*
down, or to spread.
 Sterto, dormio, somnum altum dor-
 mendo capio. *To sleep till we*
snort.
 Stipis & stips, pecuniæ genus, quod
 per capita colligere solent. *A mo-*
ney gathered by the poll, for the use
of the gods, or for the poor: and
therefore it signifies also reward, or
profit.
 Stirps, origo, progenies, loboles. *A*
Stock, a tribe, a descent, and some-
time it is the body of a tree. Idem
quod truncus.

Sto, erectus sum, vel maneo. *To*
stand.
 Strepo, sonum facio. *To make a*
noise.
 Strido, strepitum edo. *To make a*
noise, a warring, or croaking.
 Strideo, facio stridorem, sonum vio-
 lentum. *To make a great noise, or*
to gnash with teeth. It is applyed also
to wheels, to door-books, to ser-
pents, to the sea, and such other
things.
 Stringo, premo, arcto. *To make strait,*
to pull, and sometime to strike.
 Struo. *To build, to pile up, and some-*
time to endeavour and to go about, or
to set in array.
 Stultitia, imprudentia, stoliditas. *Fool-*
ishness.
 Suadeo, hortor ad id quod intendo.
To counsel.
 Suber, genus ligni, quod nautis utile
 est, ut supernatent retia. *A cork-*
tree.
 Sublego, furto aliquid surripio. *Pri-*
vily to steal away.
 Suboleo, leviter oleo, sive odoratus
 sensu leviter percipio. *To savour*
or to smell a thing a little, and by
translation, to be espied, and to be
smelled out.
 Suelco, soleo. *To be accustomed.*
 Suffero, sustineo, patior. *To sustain,*
or to abide.
 Sugo, spiritu attraho succum. *To*
suck.
 Sulmo, oppidum in Brutis. *A town*
 Sum. *To be.*
 Sumo, multum & pene nimium mihi,
To take
 Supellex, res domestica. *Houſhold-*
ſtuffe.
 Suppetiæ, auxilium, subsidium. *Aid,*
help, succour.
 Supplico, humiliter & cum reveren-
 tia precor. *To intreat.*
 Surgo, erigo me. *To arise, sometime*
is spring, or to grow, to increase. It is
also to arise by little and little, as
things do in building.

INTERPRETATIO.

Soleo, fuerus sum. *To be wont.*
 Solium, sella regia, in qua reges jus dicentes sedebant. *A throne, or chair of state.*
 Solvo, quod ligatum erat dissolvo, ac enodo. *To loose.*
 Somnus, sopor, quies. *Sleep.*
 Sono, sonum facio. *To sound.*
 Sorbeo, deglutio quicquam molle. *To sup.*
 Soror, norum est. *A sister.*
 Spargo, late projicio, ac passim jacto. *To sparkle, or sprinkle.*
 Species, effigies, aromata, genus, visio. *A form, spice, the kind of a thing, or an appearance.*
 Specio, video. *To see.*
 Specus, spelunca, unde spectare licet. *A denne to wait & prey.*
 Sperno, despicio, contemno. *To despise.*
 Spinus, agrestium prunorum arbor. *A sloe tree.*
 Splen, lien, viscus quoddam. *The milt.*
 Spondeo, sponte promitto. *To promise, and something to betroth.*
 Sponsalia, promissio sive stipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing, with conditions taken.*
 Spontis, naturæ & ingenii proprii. *Of nature, and own disposition.*
 Statuo, pono, colloco, erigo. *To place, to set up, sometime to decree and appoint; sometime to dedicate, and to set before.*
 Sterno, projicio in terram. *To throw down, or to spread.*
 Sterto, dormio, somnum altum dormiendo capio. *To sleep till we snort.*
 Stipis & stipis, pecuniæ genus, quod per capita colligere solent. *A money gathered by the poll, for the use of the gods, or for the poor: and therefore it signifieth also reward, or profit.*
 Stirps, origo, progenies, soboles. *A stock, a tribe, a descent, and sometime it is the body of a tree. Idem quod truncus.*

Sto, erectus sum, vel maneo. *To stand.*
 Strepo, sonum facio, *To make a noise.*
 Strido, strepitum edo. *To make a noise, a wizzing, or croaking.*
 Strideo, facio stridorem, sonum violentum. *To make a great noise, or to gnash with teeth. It is applyed also to wheels, to door-books, to serpents, to the sea, and such other things.*
 Stringo, premo, arcto. *To make strait, to pull, and sometime to strike.*
 Struo. *To build, to pile up, and sometime to endeavour and to go about, or to set in array.*
 Stultitia, imprudentia, stoliditas. *Foolishness.*
 Suadeo, hortor ad id quod intendo. *To counsel.*
 Suber, genus ligni, quod nautis utile est, ut supernatent retia. *A cork-tree.*
 Sublego, furto aliquid surripio. *Privily to steal away.*
 Suboleo, leviter oleo, sive odoratus sensu leviter percipio. *To savour or to smell a thing a little, and by translation, to be espied, and to be smelled out.*
 Sueleo, soleo. *To be accustomed.*
 Suffero, sustineo, patior. *To sustain, or to abide.*
 Sugo, spiritu attraho succum. *To suck.*
 Sulmo, oppidum in Brutis. *A town.*
 Sum. *To be.*
 Sumo, multum & pene nianium mihi. *To take.*
 Supellex, res domestica. *Household-stuffe.*
 Suppetia, auxilium, subsidium. *Aid, help, succour.*
 Supplicio, humiliter & cum reverentia precor. *To intreat.*
 Sargo, erigo me. *To arise, sometime to spring, or to grow, to increase. It is also to arise by little and little, as things do in building.*

NOMINUM ET VERBORUM

Sus, animal fordidum. *A Boare, Sow, or Hogge.*
Synodus, conventus. *A counsel congregate.*

T.

Taceo, sileo, non loquor. *To keep silence.*

Tadet, pertusum est: displicet. *It irks, or wearis.*

Tanarus, locus umbrosus in radice Maleæ promontorii Laconiz juxta Spartam, civitatem, in quo quia hiatus magnus est, & strepitus quasi progredientium sentitur, dixerunt veteres per hunc esse descensum ad inferos. *A promontory in Laconia, wherein is an entrance to go down to hell.*

Tagus, fluvius Lusitaniz habens arenas aureas, *A certain river in Portugal.*

Talio, vindicta, hostimentum. *A vengeance, or like for like.*

Talpa, animal captum oculis, muri simile, *A mole or Want.*

Tango, percutio, *To touch.*

Tantundem, æque tantum. *As much.*

Tapes, vel Tapetum, vel Tapete, id est, panni depicti tegmen, mirè pictum variis coloribus. *A carpet or a cloth of arras.*

Tartarus, demissior inferni locus, *Hell.*

Taygetus, mons in Laconide Baccio sacer, sub quo Sparta & Amicla. *An hill in Lacedæmonia, where Sparta and Amicla the cities doe stand.*

Teges, vile stragulum, matta scirpea. *A mat.*

Temno, sperno. *To despise.*

Tempe, pulcherrimus ager in Thessalia, quam Peneus alluit, *A very fair field in Thessalia most pleasant to behold, and therefore appellatively it may be used for a place of delight, as Paradise and Elisium are. There is also Tempe in Bœotia,*

called Temnesia Tempe: another in Sicily, named for difference Heliorix, the first is called Thessalia Tempe.

Tendo, expando. *To stretch and to bend.*

Teneo, apprehendo. *To hold.*

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum sum. *To be warm.*

Tepesco, tepidus fio. *To wax hot.*

Ternio, numerus ternarius. *The number of three.*

Tero, comminuo, consumo, tundo. *To wear by diminishing.*

Tesqua, loca edita, aspera.

Testis, qui vel quæ testimonium profert. *A witness, man or woman.*

Teucus, Teucer, nomen proprium Trojanorum regis. *A name of a certain king of Troy.*

Texo, telam struo ac paro. *To weave.*

Thebæ, nomen quarundum urbium. *The name of a city in Egypt, and of another in Bœotia, you shall finde also in authors Thebe and Theba.*

Thermæ, loca aquas habentia, aut naturæ sponte calentes, aut fornace calefactas, fundendi lavandive usibus servatas. *Hot baths.*

Thorax, pectus & pectoris munimentum. *The breast and breast-plate.*

Thrax, vir Thraciæ. *A Thracian.*

Thus, incensum, libamen quo deum veneramus, aliquando ipsa arbor. *Frankincense, and the tree.*

Tignus tignum, trabs quâ variè dispositâ domus extruitur. *A rafter.*

Tigris, animal velocissimum & truculentum. *A Tygre.*

Timeo, metuo. *To fear.*

Timeor, metuo. *To be feared.*

Titubo, linguâ vel pedibus vacillo. *To stumble, or stammer.*

Tollo, elevo, sublevo. *To lift up, to bring up as children are by nursing, or else to stay or take away.*

Tondeo, crines vel lanam seco forcipe. *To clip or shear.*

Tonitrus & tonitru, nubis ictus seu

Portus

er
e-
la

to

&

be

o.

o.

n

.

d

ll

d

t

-

-

a

.

T
T
T
T
Tr
Tr
Tr
Tr
Tri
Tri
f
c
Tri
b
A
Tro
Tru
T
Tu,
Tub
l
of
Tue
Thu
Tun

INTERPRETATIO.

potius diruptæ sonus. *Thunder.*
Tono, valdè sono, ac facio tonitruum. *To thunder.*
Torpeo, languidus sum & remissus. *To be sluggish and weak.*
Torqueo. *To wreath, to wrest. to wind, or turn about, to govern, to spinke, to vex, and trouble, to whirl, &c.*
Torquis, circulus aureus collique ornamentum. *A chain to adorn the neck.*
Torrrens, fluxus per pluviam collectus. *A lake without spring begun by rain.*
Torreo, uro, asfo. *To roast.*
Torrens, lignum ardens uel adustum. *A fire brand.*
Tot. *So many, or how many.*
Traho, traho, vel sursum traho. *To pull and to draw up, or to handle by fast or soul means.*
Trado, in potestatem alterius transfero. *To deliver into another.*
Traho, vi ad me rapio ac duco. *To draw.*
Translego, legendo transcurro ac perlego. *To read over.*
Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*
Tres. *Three.*
Tribus, progenies. *A kindred.*
Tricæ, capilli pedibus pullorum gal linaceorum involuti. *Hairs or feathers wrapped about the feet of chickens or pigeons, also vain trifles.*
Triptoton, nomen quod tribus quibuscunque casibus inflectitur. *A Noun declined with three cases.*
Tros, nomen viri. *A Trojan.*
Trudo, manibus pedibusve impello. *To trust.*
Tu, Thon.
Tuber, dictum à tumendo, & priore longâ terræ callus. *A swelling in any thing, a muskum, or that whereof the push is.*
Tueor, defendo. *To defend.*
Tuor, video. *To see.*
Tundo, decutio, pulso. *To beat or to knock.*

Tussis, vehemens spiritus eruptio ex qua meatum suum obstruunt, excutere conantis. *The cough.*
Tibris, fluvius Italiz. *Tiber.*
Tybur, oppidum Italiz.

V

Vado, eo. *To go.*
Valeo, possum, validus ac sanus sum. *To be in good health, or to be able.*
Valvæ, sunt foras geminas habentes partes in se coeuntes. *A two-leaved door.*
Vannus. *A vannie to winnow corn with.*
Vas vadis, vadimonium. *A surety is a matter of debt.*
Vas vasis, instrumentum ad aliquid capiendum idoneum. *A vessel.*
Vates, poeta, & qui futura prædicat. *A prophet, or a prophete.*
Vber. *The adjective signifying plentiful, abundant, copious: the substantive significeth a pap or a dug, or an udder; and sometime it is found for plentifulness, as Vber agri, for fertility of the agri.*
Vestis, instrumentum quo clauditur ostium. *A door, barre.*
Veho, navi, plaustris, quadrupede porto. *To carry.*
Vello, traho, extirpo. *To pull or to pluck up.*
Vendo, venundo, alieno. *To sell.*
Veneo, vendor. *To be sold.*
Venio, ad aliquem accedo. *To come.*
Venter, qui à pectore ad pubem terminatur. *A belly.*
Venus, dea amoris & venustatis. *The Goddess of love and beauty.*
Ver, anni pars temperatiot. *The spring time.*
Verber, instrumentum longum verberandi. *Any thing that we beat with ball, as rod, whip, wand, or ciber: It significeth also the stripes.*
Verberis, hoc non videtur deficere ullo

NOM. ET VERBORUM

ullo casu. Vide Verber.	Virus, venenum, & gravis odor. <i>Poyson, or stench.</i>
Vergo, tendo, declino. To bend, to go, or to incline some way.	Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. <i>Strength, power, nature, violence.</i>
Vermis, a vertendo, quia sese torquendo repit. <i>A Worm.</i>	Viscum, vel viscus, id est, glutinum ad aucupium. <i>Birdlime.</i>
Verna, ex ancilla domi natus servus. <i>A bond-man born of a bond-woman at home. It is used adjectively for that which is domesticall or not strange, as vinum verna.</i>	Viso, eo ad videndum. To go to see.
Verres, porcus non castratus. <i>An hogge.</i>	Vitrum, materia translucida quæ ex arena & cinere fit. <i>Glasse.</i>
Verro, purgo, traho, To sweep.	Vivo, vitam ago. To live.
Verto, muto, volvo. To turn or to change.	Vlscior, vindico, To avenge.
Vervex, mas inter oves, cui adempti sunt testiculi. <i>A Weather.</i>	Vnguis, durities digitorum, tam in avibus cæterisque bestiis, quam in homine. <i>A nail or hoof, and a talon.</i>
Vescor, utor cibo, & pascor. To eat.	Vocito, frequenter voco. <i>Often to call.</i>
Vesper, idem quod Hesperus. It is called also vespertino, and it is taken for the even tide.	Volo, as. To fly, or to go apace: as, Navis volat; Fama volat; But volo, vis, is to will, or to be willing.
Veto, prohibeo, To forbid.	Volvo, verto. To roll.
Vicem, vicissitudinem. <i>An interchange when turns be.</i>	Vomis, vel vomer, nomen habet quod terram vomat. <i>The ploughshare.</i>
Video, oculis intueor. To see.	Vomo, per os ejicio, To vomit, or to partbreak.
Vieo, ligo, seu inflecto. To bind, or to bow, ibi etiam Victores be called competitors, qui vasa vinaria religant.	Virgeo, premo, compello. To thrust.
Vigil, qui vel quæ vigilat. <i>A watchman or woman.</i>	Vro, ardore aut frigore, nonnumquam alia vi lædo. To burn; and by translation, to hurt, or to grieve.
Vincio, ligo. To binde.	Vtor, usum rei habeo. To use.
Vinco, supero. To overcome.	Vulgus, multitudo ignobilis. <i>The base and common people.</i>
Vindex, qui vel quæ vindicat. <i>An avenger, man or woman.</i>	Vulpes, animal astutum. <i>A Fox, or a Fixen.</i>
Vir, notum est. <i>A man.</i>	Vxor, viri conjux. <i>A wife.</i>
Virgilius, poeta. <i>A Poets name.</i>	
Virgo, quæ non est passa vinum. <i>A virgin.</i>	
Virtus, ars rectæ benèq; vivendi. <i>Vertue, or great power.</i>	

Finis interpretationis omnium Nominum & Verborum Grammatices.

oy-

ara,
are,

um

to

ex-

in
am
a

to

re :
et :
be

per
b-

to

ust
n-
nd
to

be

or

V

Præ

S

Vos

F

Sed

I

Hoc

I

Qua

A

A

Affir

Da su

Ut m

Ad t

Da c

Sacri

Magister discipulos ad studium
literarum cohortans,

VOs ad se, pueri, primis invitat ab annis,
Atque suâ Christus voce venire jubet;
Pramiâque ostendit vobis venientibus ampla:
Sic vos ô pueri, curat amâque Deus.
Vos igitur lati properate, occurrite Christo,
Prima sit hac Christum noscere cura Deum.
Sed tamen ut Dominum possis cognoscere Christum,
Ingenuas artes discito, parve puer:
Hoc illi grâtiû officium est, hoc gaudet honore;
Infantûm fieri notior ore cupit.
Quare nobiscum studium ad commune venite,
Ad Christum monstrat nam schola nostra viam.

Puer ante lectionem.

Æ Terno Soboles amata Patri,
Quem vox æthere missa mandat unum
Audiri que, colique, Christe, qui nos
Ad te voce jubes venire blandâ,
Affirmans pueros Deo placere;
Da sanctum mihi Spiritum, Magistro
Ut monstrante, viam ingredi, Redemptor,
Ad te quâ liceat venire possim:
Da tum moribus artibûsque honestis
Sacri dogmata puriora verbi

Addiscam

*Addiscam: sapientiæque & annis
Ut crescens, tibi plurimos & ipse
Olim adducere, quæ facit beatos
Doctrinamque alios docere possim.
Hæc est summa mei, caputque voti,
Quod ratum jubeas ut esse, per te
Ipsum, Christe, rogo, tuumque nomen,
Æterno Soboles amata Patri.*

Puer orans ante Cibus.

Conditor & rector magni, Pater optime, mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis.
Nate Deo, nostra reparator Christe salutis,
Ut cibus, ut positus fac bene potus alat.
Et tu sancte comes, dux solatorque piorum
Spiritus, huic mensa mitis adesse velis.
Corpora sic recte pascantur nostra, nihilque
Languida sic poterit ledere membra mali.

Post Cibus.

Corpora qui solito satiasti nostra cibatu,
Qui satias toto quicquid in orbe manet:
Pasce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Nostræque cœlesti nectare corda riga:
Quo pariter membris, pariter quoque mente refecti,
Usque tuâ liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vestros super æthera cursu,
Inter felices astra tenere choros.

di,

eu,

atio

C
M
A
O
L
U
T
Né
R
Nec
S

Oratio Marutina.

CHriste, Dei aeterni Soboles aeterna parentis,
Ex illibatâ Virgine natus homo :
Morte tuâ qui devictâ de morte triumphas,
Et peccata tuo sanguine nôstra lavas :
Ab, vitam largire piis sine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora sensus,
Delicti ut pigeat, pœniteatque mei :
Uique petens veniam credam tibi vera professo,
Et studium de te pendeat omne meum.
Te solum venerer, tibi discam fidere soli,
Unicum & agnoscam te Dominum atque Deum :
Néve tuo à cultu vesanâ mente recedam,
Réisque prior mihi sit Nomine nulla tuo :
Nec me quicquam in viâ aut in nece separet abs te ;
Sed semper famulus sim maneatque tuus.

A M E N:

agens hac fortimane paulo deperitius si
tibi videtur

collum et pascuum suu
sinu quo

tantum esse quantum video ~